This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

UC-NRLF
$B 178 302

UTGIFVET MED BIDRAG FRÅN SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET OCH CONSISTORIUM ACADEMICUM VID KEJSERL. ALEXANDERS-UNIVERSITETET.

FINLÄNDSKA BIDRAG

TILL

SVENSK SPRÅK- OCH FOLKLIFSFORSKNING

UTGIFNA

AF

SVENSKA LANDSMÅLSFÖRENINGEN I HELSINGFORS.

HELSINGFORS 1894.

FINLÄNDSKA BIDRAG

TILL

SVENSK SPRÅK- OCH FOLKLIFSFORSKNING

UTGIFNA

AF

SVENSKA LANDSMÅLSFÖRENINGEN I HELSINGFORS.

HELSINGFORS 1894.

HELSINGFORS,
Tidnings & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri.
1894.

PD 5025
S 85
1894

FINLÄNDSKA BIDRAG

TILL

SVENSK SPRÅK- OCH FOLKLIFSFORSKNING.

M888015

UTGIFVET MED BIDRAG FRÅN SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET OCH
CONSISTORIUM ACADEMICUM VID KEJSERL. ALEXANDERS-UNIVERSITETET.

Företal.

Den 19:de oktober 1891 väktes på Landsmålsföreningens veckomöte förslag om utgifvande af den publikation, som nu omsider träder fram inför offentligheten. Förslaget vann anklang, och på årsmötet den 1 februari 1892 valdes redaktionskomité för arbetet i fråga. Denna komité lyckades snart erhålla bidrag från flere skilda författare, och man hoppades kunna sända ut publikationen i bokhandeln redan till sommaren 1892, vid hvars ingång bokens nio första uppsatser voro färdigt trykta. Då antog redaktionskomitén äfven, att arbetet fullfärdigt komme att omfatta tio tryckark. Men det visade sig snart, att utarbetandet af den sista filologiska uppsatsen i publikationen kräfde betydligt längre tid — likasom den äfven fordrade större utrymme — än både komitén och författaren beräknat. Redaktionskomitén vore orättvis om den nu, när efter mera än trettio månaders bidan arbetet äntligen ligger fullfärdigt, skulle förbise den stora möda och samvetsgranna forskning som är nedlagd på afhandlingen „De östsvenska dialekterna“, en afhandling, som förvisso i väsentlig grad förhöjer värdet af dessa „Finländska bidrag“. Men den endast tillgodoser de öfriga författarnes rätt när den påpekar, att deras uppsatser lågo färdiga att publiceras redan under förra hälften af 1892 och att dröjsmålet med arbetets utgifvande skett mot såväl deras som redaktionskomiténs önskan.

Landsmålsföreningen hoppas lifligt, att dessa bidrag till svensk språk- och folklifsforskning skola röna ett välvilligt emottagande af det svenska språkets vänner.

Som bidrag till bestridande af de stora kostnaderna i och för arbetets utgifvande har Svenska landsmålsföreningen erhållit ett understöd af 700 mark från Svenska literatursällskapet i Finland och 400 mark från Consistorium academicum, hvilket här med största tacksamhet antecknas.

Svenska landsmålsföreningen i Finland

1874—1891.

År 1874 på våren utfärdade dåvarande docenten Axel Olof Freudenthal till de nyländska, västfinska och österbottniska studentafdelningarna en inbjudning af följande lydelse:

„För den nordiska lingvistiken hafva dialekterna eller allmogemålen visat sig vara en af de allra förnämsta hjälpkällorna, hvarur hemtats rika bidrag till kännedomen om de nordiska språkens utvecklingshistorie samt till en rätt uppfattning af deras byggnad och till förökandet af deras inhemska ordförråd. Särskildt äro för vissa delar af ljudläran de upplysningar värderika, som Finlands i många fall mykket fornartade svenska allmogemål erbjuda, emedan dessa icke i alt inslagit samma riktning som Sveriges munarter, utan dels kvarstannat på det gemensamma stamspråkets ståndpunkt, dels självständigt utvecklat sig. Deras undersökning är därför egnad att åt den nordiska språkvetenskapen bereda icke få stödjepunkter af värde.

Vidare synes endast på denna väg någon utredning kunna vinnas om den svenska befolkningens i vårt land härkomst och frändskapsförhållanden. Sannolikt är väl att icke ens genom detta medels anlitande full visshet rörande dessa frågor kan vinnas, enär äfven under kortare tiderymd än ett halft årtusende många och grundväsentliga olikheter i målen

kunna uppstå, men utan tvifvel skola härigenom anknytningar kunna beredas för jämförelsen, genom hvilka åtminstone irrmeningar skola vederläggas och skäl framställas för riktigare åsikter. Och på ett område så obekant, som vår älsta historia af flere orsaker är, måste hvarje äfven den minsta stråle af ljus vara välkommen.

Jag vågar på dessa grunder påstå att en undersökning af vårt lands svenska allmogemål är af vikt för den nordiska språkvetenskapen och därtill af en icke ringa fosterländsk betydelse.

Af denna anledning tager jag mig friheten härmed inbjuda de medlemmar af — — — afdelningen, hvilka äro hemma från svenska socknar och vilja medvärka till vinnande af kännedom om dessas allmogemål, att infinna sig i studenthuset söndagen den 19 april kl. 12 för att tillsammans med studenter från andra orter och undertecknad rådpläga om inrättandet af en svensk landsmålsförening i Finland, liknande dem, som i dylikt syfte bragts till stånd inom nästan alla de studerande nationerna i Uppsala.

Hos öfriga å mötet närvarande anhålles om spridandet af underrättelsen härom."

Hörsammande denna kallelse, infunno sig på utsatt ort och tid 19 akademiske medborgare, hvilka ock tecknade sina namn på en framlagd lista. Vid detta tillfälle beslöts enhälligt stiftandet af en förening i antydt syfte, och konstituerade den sig genast under namn af *Svenska landsmålsföreningen i Finland.* Till ordförande utsågs docenten Freudenthal och till sekreterare stud. Z. Schalin, öb. Härefter vidtogo förhandlingarna, hvarunder ordföranden bl. a. uttalade den åsikt, „att föreningen, ehuru hon kallar sig „landsmålsförening i Finland", icke vore bunden att inskränka sina forskningar inom Finlands gränser, utan, ifall skäl därtill yppade sig, kunde föreningen öfverskrida dessa; exempelvis

nämdes, att de svenska estländingarnes dialekt för forskaren erbjöde mycket af intresse."[1])

Följande möte ägde rum en vecka senare, söndagen d. 26 april. Därvid tillkännagaf ordföranden, att hans hos universitetets rektor gjorda anhållan om tillstånd till denna förenings bildande bifallits, samt framlade sedermera en plan för dialektuppteckningar jämte därtill hörande ljudbeteckningssystem, med ett gemensamt namn kallade „uppränning till svenska dialektanteckningar". — „I enlighet med ett vid föregående möte uppkastadt förslag beslöt föreningen slutligen att sammanträda till ordinarie möten fyra gånger om året, nämligen vid början och slutet af hvarje termin. Dessa möten afsåge förnämligast att närma föreningens medlemmar till hvarandra för att ett välbehöfligt utbyte af åsikter om frågor hörande till föreningens värksamhet måtte kunna äga rum, isynnerhet som flertalet af medlemmarne för öfrigt torde egna sig åt andra studier än de, som närmast beröra föreningens syfte".[2])

Ännu en gång under våren 1874 sammanträdde föreningen till förberedande möte, nämligen söndagen d. 17 maj. „Ordföranden uppläste en från Uppsala ankommen berättelse om organisationen af de svenska landsmålsföreningarna därstädes, specielt den som bildats af till Småländska nationen hörande studenter, samt dennas stadgar, ljudbeteckningssätt m. m., af hvilken berättelse framgick att vid Uppsala universitet intresset för dialektforskning är synnerligen stort, hvilket anmärktes såsom efterföljansvärdt. — F. ö. framgick vid granskning af det småländska ljudbeteckningssättet, att detsamma för våra helt annorlunda gestaltade ljudförhållanden vore alldeles obegagneligt. — Hvad som dock för vår förening

[1]) Prot. för 19/IV 1874.
[2]) Prot. för 26/IV 1874.

ansågs kunna tjäna till mönster var anordningen af mötenas förhandlingar. — — — Tils vidare beslöts att i likhet med småländska föreningen välja s. k. referenter för de skilda landsmålen, de där ägde att vid mötena göra anteckningar hvar i sitt landsmål".[1])

I och för utarbetande af stadgar nedsattes på samma möte en komité, bestående af ordf. doc. Freudenthal, sekr. stud. Z. Schalin och stud. H. Vendell. Det sålunda åstadkomna förslaget upplästes och godkändes på första höstmötet, d. 27 sept., samt fortfor att vara gällande inpå år 1877, då på mötet den 13 mars åt ett af docent Freudenthal samt fil. kand. Z. Schalin och stud. G. G. Rosenqvist bestående utskott granskning och revision af stadgarne anförtroddes. Detta arbete var snart slutfördt, så att föreningen på sitt sammanträde d. 30 april s. å. kunde till diskussion upptaga det gjorda förslaget, som oförändradt antogs. Dessa sålunda tillkomna *Stadgar för Svenska landsmålsföreningen i Finland* hafva, med längre fram anförda ändringar, alt fortfarande gällande kraft och äro af följande lydelse:

§ 1.

Föreningen har till ändamål att dels genom enskildt dels genom gemensamt arbete af sine ledamöter samla och ordna alt som kan bidraga till en noggrann kännedom om de svenska allmogemålen i Finland, såsom ordförråd, sägner, skrock m. m.

§ 2.

Berättigad till inträde i föreningen är hvarje studerande, som därtill anmält sig. I ledamotsafgift erlägges *3 Fmk*, föreningen dock förbehållet att, där utgifter sådant nödvändiggöra, i mån af behof om ny uttaxering föranstalta.

[1]) Prot. för 17 maj 1874.

§ 3.

Föreningens ämbetsmän äro: ordförande och sekreterare, af hvilke den förre leder mötesförhandlingarna, den senare för protokollet, sköter boksamling, kassa och räkenskaper samt i allmänhet biträder ordföranden uti vården om föreningens angelägenheter, samt trenne referenter, en för hvarje af landskapen: Nyland, Österbotten och Egentliga Finland med Åland.

§ 4.

Föreningen sammanträder till möte hvarje annan vecka eller oftare om så finnes lämpligt. Första sammankomsten under året är föreningens årsmöte, vid hvilket med slutna sedlar väljas föreningens ämbetsmän samt revisorer för sekreterarens förvaltning af föreningens medel; och åligger sekreteraren att genom annonser i tidningarna om samtliga mötens hållande tillkännagifva.

§ 5.

På mötena förehafvas: 1:o föreningens löpande ärenden, hvarvid, i fall meningsolikhet yppar sig, enkel röstpluralitet afgör; 2:o monografiska uppteckningar af alla till ett visst föremål eller värksamhetsområde hörande benämningar, samt behandling af språklärans särskilda delar; 3:o lexikografiska uppteckningar af allmogemålen; 4:o uppläsning och uppteckning af språkprof, hälst af kulturhistoriskt innehåll.

§ 6.

Alla uppteckningar, såväl vid insamling af materialet som vid föreningens möten, böra göras i noggrann enlighet med det gemensamt antagna ljudbeteckningssättet.[1])

---

[1]) En redogörelse för detta ingår i „Helsingfors landsmålsförenings anvisning till svenska dialektuppteckningar“ (Skr. utg. af Sv. Lit. Skt i Finland VI) och i förordet till Nyland I.

§ 7.

Förslag till ändring i föreningens stadgar få ej afgöras förr än på första sammankomsten efter det möte, hvarå de blifvit väkta."

På årsmötet d. 21 febr. 1881 undergick § 3 i nyssanförda stadgar ändring därhän att, enligt ordförandens, prof. Freudenthals förslag, „alldenstund protokollist-, bibliotekarie- och kassörsbefattningarna hittils varit förenade på en hand och väl drygt arbete dymedels åhvälfts den dessa tjänster handhafvande personen, — dessa hädanefter skulle fördelas sålunda, att protokollist-tjänsten åtskildes från bibliotekarie- och kassörs-befattningen:" hvarigenom altså ett nytt ämbete inom föreningen upprättades.[1])

Bestämningen i § 4 angående föreningens sammanträden gjorde slut på den vacklan härutinnan, som tidigare visat sig, i ty att de fastställts

d. 26 april 1874 till fyra om året;

d. 27 sept. 1874 till två i månaden;

d. 7 nov. 1874 (på förslag af stud. I. Othman) till att äga rum en gång i veckan; detta beslut öfvergafs d. 7 febr. 1876, då man öfverenskom om att sammanträda hvarannan måndag kl. 7 e. m. — till hvilken dag och timme föreningens möten alt än utlysas.

Uppå dessa arbetsmöten, af hvilka det första hölls d. 27 sept. 1874 och hvilkas hela antal nu stiger till 216, hafva hufvudsakligen och i början uteslutande orduppteckningar ägt rum, hvarvid tillvägagåendet varit följande. „Sedan" — heter

---

[1]) På årsmötet d. 1 febr. 1892 afskildes ytterligare bibliotekariebefattningen från kassörstjänsten; den senare handhafves fortfarande af fil. mag. ing. F. Rosberg, hvaremot stud. G. A. Hedberg utsågs till bibliotekarie.

det i § 3 af prot. för d. 10 okt. 1874 — „begynte uppteckningen af dialektord i alfabetisk ordning, börjandes från bokstafven A. Man fann då lämpligt att för åstadkommandet af större redighet först uppgöra en ordlista, upptagande blott dialektorden i deras rätta följd utan angifvande af betydelse, flexion m. m., hvilket komme att höra till själfva bearbetningen af det på nu uppgifvet sätt ordnade materialet af ordförråd. Tvifvelaktiga ordformer och uttryck skulle upptagas i en särskild förteckning, med adnoterande af sagesmännen till vinnande af framtida närmare utredning". På detta sätt fortskred arbetet under år 1874 och v. t. 1875 t. o. m. bokstafven F, hvarpå man vidtog med de dittils uppgifna ordens förklaring, numera skrifvande hvart ord på skild papperslapp (in 8:o) och belysande det genom jämförelser med lika eller liknande ord från andra svenska dialekter (hufvuds. enl. Rietz), norska landsmål (enl. Aasen) och isländska. Denna svårhanterliga apparat behöfde tydligen förenklas. Början därtill var åsidosättandet af alfabetisk ordningsföljd vid orduppteckningar på mötena från och med h. t. 1876; hvarefter, den 26 febr. 1877, „beslöts att, för vinnande af tid, vid arbetet med ordförteckning icke vid mötena uppteckna jämförelser med utländska landsmål" (prot. § 2) — ett beslut, som dock icke i allo blef följdt och därför återupprepades d. 8 okt. 1883 (prot. § 5). Sedan dessa tidsödande och äfven annars opraktiska tillvägagåenden öfvergifvits, har själfva arbetet gått ojämförligt snabbare än förut. Alla tre referenterne hafva hvar för sig antecknat samtliga ord, hvadan tillfälle till kollationering — där sådan kan synas önskvärd — nogsamt finnes. Genom beslut af d. 13 mars 1877 anförtroddes åt stud. G. A. Åberg uppgörandet af en alfabetisk förteckning med nödiga mellanrum till fortsatt ifyllning. Denna förteckning, som år 1883 blef af d. v. stud. O. F. Hultman vida spatiösare omskrifven i två

volymer, för sitt formats skull kallade „långkatekeserna", omfattar f. n. vidpass 11,350 uppslagsord och 11,730 varianter. Alla under ett möte antecknade ord införas under mellantiden före nästa sammanträde däri — ett arbete, hittils samvetsgrant omhändertaget af bröderne stud. G. A. samt polyteknikerne F. F. och A. Åberg. — Vid värkstäldt fördelande af det anförda ordförrådet mellan resp. landskapsmål visade det sig, att till Österbottens svenska dialekter höra c:a 5,100 och till de i Egentliga Finland och på Åland talade c:a 2,100 efter prof. Noreens föredöme uppstälda rubriker. [Ang. Nyland längre fram.]

Men orduppteckningen utgör blott en sida af Svenska landsmålsföreningens värksamhet. Kortare eller längre andraganden i ämnen, som beröra hennes värksamhet, hafva å dess möten hållits — i början sparsamt, men under de senare åren i öfverraskande mängd: ett talande bevis för det stigande intresse, hvarmed föreningen omfattas, och för den lifaktighet hennes värksamhet på många håll förmått väcka.

På årsmötena — i allmänhet hållna första hälgfria måndag i februari månad — hafva följande längre föredrag hållits:

1875 ²/II af stud. Z. Schalin: „*Vidskepliga föreställningar och bruk, gängse bland Österbottens svenska skärgårdsallmoge*".

1876 ⁷/II af stud. I. V. Othman: „*Bröllops-seder i östra Nyland*".

1877 ¹³/III af fil. kand. H. Vendell: „*Minnen från västra Nyland*".

1878 ⁸/II af fil. mag. L. V. Fagerlund: „*Korpo socken och dess historiska minnen*".

1879 ³/II af folkskolläraren M. Holmberg: „*Vidskepelsen i Vörå socken i Österbotten*".

1880 ²/II af folkskolläraren J. P. Solstrand: „*Lifvet på Åland*".

1881 ^{21}/II af stud. G. A. Åberg: „*Frieri- och bröllops-seder i Pyttis socken*".

1882 ^{6}/II af stud. I. Smeds: „*Årshögtidernas firande i ett svenskt österbottniskt bondehem och särskildt i Petalax*".

1883 ^{12}/II af stud. K. Henriksson Bagge: „*Hemlifvet i Nylands svenska bygder*".

1884 ^{11}/II af stud. J. Dahlbo: „*Om drakgömmor*".

1886 ^{1}/II af doc. Vendell: „*Ströftåg på östsvenskt landsmålsområde*".

1889 ^{4}/II af stud. J. Thurman: „*Egentliga Finlands svenska bygder*".

1890 ^{3}/II af stud. J. Klockars: „*Vidskepelse bland Malax allmoge*".

1891 ^{2}/II af fil. mag. R. Saxén: „*Kort öfversikt af Larsmo-målets ljud- och formlära*".

1892 ^{1}/II af stud. A. S. Perklén: „*Skrock och vidskepelse i Sjundeå socken*".

Å veckosammanträdena hafva följande personer hållit muntliga eller skriftliga andraganden:

1875: stud. Z. Schalin ^{20}/IV „*sägner från Larsmo och Pedersöre om 'rådarn'*".

1876: doc. Freudenthal meddelade ^{7}/II *besvärjelseformler* ur en s. k. „svartbok" i Österbotten.

1877: doc. Freudenthal ^{3}/IV „*om våra svenska kustbyggares härstamning*"; fil. kand. Schalin ^{14}/V „*reflexioner angående i Larsmo gängse talesätt, ordstäf och gåtor*" och ^{10}/XII en *saga* från Närpes; fil. kand. L. V. Fagerlund ^{30}/XI „*bröllops-seder i Korpo*", ^{30}/IV *sagor* från Korpo och Houtskär; fil. kand. J. E. Wefvar ^{6}/IV *sagor* från Vörå samt *folkvisor* från Lappfjärd och Närpes; stud. G. A. Åberg ^{1}/X, ^{12}/XI o. ^{10}/XII *sagor* från Pyttis o. Strömfors; stud. G. E. Lindström ^{16}/IV, ^{22}/X o. ^{10}/XII *sagor* från Helsinge och Sjundeå.

1878: fil. mag. Vendell ^{11}/III *„några allmänna anmärkningar om de svenska allmogemålen i Estland“*, ^{14}/X *sagor* fr. Estland; folkskoleläraren M. Holmberg ^{28}/X en „sägen om Storkyro slag“ uppt. i Vörå; fil. kand. Wefvar ^{28}/III *sagor* fr. västra Nyland; stud. G. A. Åberg ^{25}/II o. ^{11}/XI *sagor* fr. Borgå o. Lappträsk; stud. G. E. Lindström ^{29}/IV två *sagor* från Sjundeå.

1879: fil. lic. Vendell ^{9}/XII *„de förnämsta egenheterna i Runömålet“* o. ^{3}/III *sagor* fr. Nuckö; folkskoleläraren Solstrand ^{17}/III *„torparen Karl Anderssons lefnad“* fr. Brändö; fil. kand. Wefvar ^{21}/IV o. ^{5}/V *sagor* fr. Ingå o. Kimito, en *folkvisa* fr. Hiitis; stud. G. A. Åberg ^{31}/III en *saga* fr. Mörskom; stud. G. E. Lindström ^{7}/IV o. ^{17}/XI *sagor* fr. Esbo och Sjundeå; stud. J. Sohlberg ^{3}/XI en *saga* från Pojo.

1880: prof. Freudenthal ^{22}/III *„en kokælgobb“*, skildring från Närpes; fil. lic. Vendell ^{16}/II *„om Runö“*, ^{19}/IV *„Grimsöbon och björnen“*, isländsk o. ^{10}/V *„självkvinnan“*, färöisk folksaga; stud. P. Nordmann ^{8}/III *„sägner och vidskepelse från Borgå socken“*, ^{27}/IX *folkvisor* fr. Pellinge; stud. Sandelin ^{22}/XI en *saga* fr. Neder-Vetil.

1881: prof. Freudenthal framstälde ^{25}/IV *„hufvudpunkterna i prof. Bugges studie öfver Baldersmyten;“* fil. lic. Vendell anmälde ^{2}/V J. A. Lundells afh. *„om de svenska landsmålen och deras frändskaper“*, ^{25}/IV om ordet *finnvalen*, ^{10}/X *om Gammal-Svenskby;* stud. I. Smeds ^{16}/V *„seder och bruk vid jul och nyår i Petalax“*, ^{28}/II, ^{4}/IV, ^{5}/XII *folkvisor* och *gåtor* fr. Petalax; stud. G. A. Åberg ^{21}/XI en *saga* fr. Helsinge; folkskoleläraren Solstrand ^{24}/X *„lekar på Brändö.*

1882: prof. Freudenthal uppläste ^{15}/V en, antagligen af framlidne prosten Estlander författad skrift: *„Några anteckningar om Vörå socken;“* stud. I. Smeds ^{20}/II *vidskepelser* o. *ordstäf* fr. Petalax; stud. Bagge ^{6}/III *„om vidske-*

pelse i Pärnå socken", 17/IV *skrock* fr. Pärnå; stud. Dahlbo 20/III en *tradition* från Karl den tolftes tid, uppt. i Pörtom; stud. O. F. Hultman 16/X *folksägner* fr. Pojo.

1883: prof. Freudenthal 3/XII *skrock* från Ny-Karleby; stud. O. F. Hultman besvarade 12/XI jakande frågan „*har nyländska dialekten haft cerebralt l?*" Folkskoleläraren Engström 12/III „*julens firande i Vörå;*" stud. G. A. Åberg 26/II *sagor* fr. Helsinge; stud. Smeds 26/III *sagor* fr. Petalax, 22/X *folkvisor* fr. Pojo; stud. Dahlbo 2/IV & 8/X *sagor* från Närpes och Pörtom; doc. Vendell 16/IV *estländska gåtor.*

1884: doc. Vendell anmälde 24/XI O. Schraders arbete „*Sprachvergleichung und Urgeschichte;*" fil. kand. Wefvar 16/III *sagor* och *folkvisor* från Åland; stud. Smeds 27/X o. 17/XI *sagor* fr. Kyrkslätt; stud. G. A. Åberg 7/IV en *saga* fr. Strömfors.

1885: folkskoleläraren Frejborg uppläste 23/II *berättelser,* upptecknade i Borgå socken (i st. f. årsföredrag); doc. Vendell 12/X en uppsats om „*aksentuationsförhållanden i Väst-Nyland;*" prof. Freudenthal 30/XI *barnrim* fr. Nyland o. Pargas; stud. Hedberg 26/X en *sägen om Oravais' första bebyggande;* fil. kand. Wefvar 13/IV *folkvisor* fr. Lappfjärd; stud. I. Smeds 30/IV „*litet trolldom och vidskepelse från Petalax*" äfvensom *sagor* från Kyrkslätt och Korsnäs, 9/IV *folkvisor* fr. Pojo; stud. G. A. Åberg 11/V *vidskepelse* fr. Strömfors, 23/III & 16/XI *sagor* från Helsinge och Pyttis.

1886: doc. Vendell 8/XI „*danska och lågtyska låneord i nyländska allmogemålet*", 5/IV *folkvisor* fr. Kyrkslätt; fil. kand. Wefvar 22/III *sagor* från Esbo och Lojo; stud. Högbacka 1/III *folkvisor* från Gamla-Karleby landsförsamling; stud. W. Hagelstam 19/IV *folkvisor* fr. Helsinge och Borgå; stud. G. A. Åberg 18/X & 22/XI *sagor* fr. Helsinge,

Sibbå o. Borgå; stud. Dahlbo 18/x en *saga* fr. Pörtom; agron. Hansson 22/xi en *saga* från Strömfors.

1887: stud. G. A. Åberg 31/x *skrocksägner* fr. Borgå, Mörskom och Pyttis; doc. Vendell 14/xi *„om ortnamn, hufvudsakligen i Kyrkslätt och Esbo socknar“*.

1888: stud. K. J. Hagfors 8/x *„substantivens böjning i Neder-Vetil;“* stud. J. Klockars 22/x *„pronomina i Malax-målet;“* stud. H. Ståhl 19/xi *„verbalböjningen i Kronobymålet;“* stud. G. Sohlberg 27/ii en *folkvisa* från Kyrkslätt; prof. Freudenthal 12/iii en *saga* fr. Pärnå; doc. Vendell 12/iii *rim öfver hemmansnamn* i Solbärga by af Degerby under Ingå socken lydande kapell; fil. kand. Smeds 26/iii ett s. k. *'himmelsbref'* fr. Bärgö och en *saga* fr. Malax, 16/iv *sagor* fr. Petalax och Malax; fil. kand. A. Karsten 30/iv en *folkvisa* och två *„småstycken“* fr. Kökar.

1889: doc. Vendell höll 18/iii ett föredrag om *„hufvudmomenten i Nylands äldre riddarevisor och romanser“* samt meddelade 25/xi *„skrock och tydor på Island;“* stud. J. Klockars 15/iv *„å-ljuden i svenskan i allmänhet och i våra landsmål isynnerhet“* äfvensom en i Kveflax upptecknad *tradition från 1808 års krig*, 18/ii *„skrock i Ytter-Malax“*, 18/iii om ortnamnet *Vias* i Malax, 28/x *„öfversikt af Replot-målet“* jämte en *saga* på samma, 11/xi en *saga* fr. Österbotten, 25/xi *„äldre försök till tolkning af socknenamnen Närpes, Malax och Solf;“* fil. kand. Smeds 29/iv *„Hvittisbofjärd-målet i dess förhållande till öfriga östsvenska dialekter;“* stud. J. Thurman 14/x *„om supradentalerna i Pargas-målet“*, 25/xi *„från högsvenskan afvikande konsonantförbindelser i Pargas-målet“*, 1/iv en *folkvisa* och en *saga* fr. Pargas; fil. kand. K. H. Bergroth 28/x *„iakttagelser rörande munarternas på fasta Åland ställning till öfriga svenska landsmål;“* stud. K. J. Hagfors 4/iii en *saga* från Teerijärvi; stud. J. Granit 11/xi några *småhistorier* fr. Korpo;

stud. B. Lönnqvist 11/XI & 25/XI *ramsor* öfver hemmansnamn i Esbo [25 nov.], *folkvisor* och *sagor* fr. Helsinge och Esbo, en *polka* fr. Esbo; stud. A. Backman 25/XI *sagor* och *gåtor* fr. Borgå socken; stud. T. Karsten 25/XI en *sägen* fr. Kveflax; polyt. F. F. Åberg 15/IV & 30/IX *sagor, gåtor* och *tydor* fr. Helsinge.

1890: doc. H. Pipping höll 3/XI ett föredrag med anledning af sin afhandling „*Om Hensens fonautograf som ett hjälpmedel för språkvetenskapen;*“ stud. Klockars 28/IV „*moderniseringar inom Malax-målet;*“ doc. Vendell 10/III „*Sämund den vise i isländska folktraditionen*“, 31/III om några *midsommarbruk på Runö*, ägande förbindelse med Baldersmyten, hvarpå redogjordes för tvisten ang. denna, samt 28/IV några *ljudöfvergångar* (*ı̨ > aı, u̱ > ǫu*) i västra Nylands bygdemål; stud. Lönnqvist 24/II & 10/III en *polska, folkvisor, sagor* fr. Helsinge, Esbo och Pärnå, 31/III *valllåt* och en *folkvisa* fr. Helsinge, 28/IV „*skrock och vidskepelse i Helsinge*“ samt en *folkvisa* fr. Sibbå; stud. Ståhl 10/III en *ramsa* öfver ortnamn i Kronoby och *rim* behandlande „hvad djuren sade“ från samma socken, 31/III *'räkningar vid lek'* fr. Kronoby, 14/IV *'räkningar'* och *rim* fr. Vasa; fil. kand. Smeds 10/III en *folkvisa* från Petalax; stud. J. Thurman 31/III *Tovelåten* i Pargas, 28/IV en *folkvisa* från samma socken; polytekn. F. F. Åberg 14/IV en *saga* fr. Helsinge; ing. A. E. Blomqvist 28/IV *folkvisor* och 17/XI *gåtor, ordspråk, rim* fr. Östersundom kapell af Sibbå socken.

1891: prof. Freudenthal 19/X om nyl. tls. *ínṯ lįve, ínṯ tı bǫ̱́t*, 2/XI några anmärkningar mot J. V. Lindgrens i Finsk Tidskrift ingående recension af K. J. Hagfors afhandling „*Gamla-Karleby-målet;*“ stud. T. Karsten 16/II „*ljudfysiologisk öfversikt af Kveflaxmålet;*“ doc. Vendell 16/II „*östsvenska dialekt-ord och -former i finskan*“, 2/III „*ljudfysiologiska rön ang. språket i södra delen af Kyrk-*

slätt socken" o. „etymologisk förklaring af några östsv. dialektord med dift. *ai*", ^{16}/III *om Sjundeå-målets gränser,* ^{13}/IV orden *brǫdor*, *dǫtor*, *mǫdor* i Kyrkslätt-målet, ^{27}/IV & ^{5}/X *östsvenska etymologier,* ^{30}/XI *ursprungligt uddljudande hw- i de östsvenska målen,* ^{13}/IV en *vall-låt* fr. Ingå, ^{16}/XI *ordstäf* från Pedersöre; fil. mag. O. F. Hultman ^{2}/XI om „*den samnordiska diftongen jo;*" stud. A. Backman ^{2}/III „*skrock och tydor med anl. af de s. k. ståduna*" fr. Borgå; stud. T. af Reeth ^{2}/III en *saga* fr. Mustasaari; stud. J. Thurman ^{27}/IV en *saga* fr. Pargas och ett *kärleksbref* fr. Korpo, ^{30}/XI upplysningar om en åldrig *folkvisa* fr. Pargas; stud. G. A. Hedberg ^{28}/IX & ^{2}/XI *folkvisor* fr. Pedersöre; stud. U. Fleege ^{2}/XI en af allmogeman nyligen diktad *visa* från Kyrkslätt (Porkkala).

Flertalet af dessa föredrag och meddelanden grundar sig på forskningsresor, dem föreningsmedlemmar — mestadels med understöd från Universitetet, Nyländska afdelningen, Svenska literatursällskapet eller Svenska folkskolans vänner — företagit i våra östsvenska bygder. I sådant afseende ha vi att nämna:

A. O. Freudenthal sommaren 1874 i Österbottens svenska socknar.

J. E. Wefvar 1875 och 1876 i Österbotten, 1877 och 1885 i Nyland, 1878—84 i Egentliga Finlands skärgård och på Åland; f. n. åter i Österbotten.

H. A. Vendell somrarne 1877—79 och 1881 till de svenska bygderna i Estland, på Runö och i Gammal-Svenskby; sommaren 1888 i Finnby.

G. A. Åberg somrarne 1877 o. 1878 i östra Nyland, 1880 särskildt i Pyttis.

G. E. Lindström somrarne 1877—79 i Helsinge, Esbo, Tusby, Kyrkslätt och Sjundeå socknar.

studd. Th. Ruuth och V. Mårtensson samlade under sommaren 1877 jämte d. v. lyceisten P. Nordmann folkvisor inom Pärnå och Lappträsk socknar.

I. Smeds sommaren 1881 i Vasa läns södra socknar, sommaren 1888 i Hvittisbofjärd.

K. Henriksson Bagge sommaren 1882 i Pärnå socken.

Mag. E. Lagus sommaren 1886 i östra Nyland för upptecknande af folkvisor, -lekar, och -danser; senare vandringar i västra delen af landskapet i samma syfte.

A. Karsten somrarne 1888 o. 1889 i Kökar.

stud. U. Lagerblad somrarne 1888 o. 1889 i Kimito.

J. Thurman under ferierna 1889—91 i Pargas och Nagu socknar samt Kakskerta kapell.

J. Klockars sommaren 1889 i Malax.

K. H. Bergroth somrarne 1889 och 1890 i Geta och öfriga åländska socknar.

stud. K. A. Björksten sommaren 1890 i Borgå socken.

stud. G. A. von Christiersson somrarne 1890 o. 1891 i Lojo.

R. Saxén sommaren 1891 i Larsmo.

folkskoleläraren M. Thors somrarne 1890 o. 1891 i Ny-Karleby trakten.

stud. S. Perklén 1890 o. 1891 i Sjundeå samt angränsande delar af Kyrkslätt och Ingå socknar.

T. af Reeth sommaren 1891 i socknarna kring Vasa.

Vår förening har hittils icke varit i tillfälle att såsom sådan publicera något. Däremot hafva flere arbeten, behandlande olika östsvenska dialekter, utkommit. Emedan dessa samtligen äro författade af medlemmar, hörande till Svenska landsmålsföreningen i Finland, upptagas de här nedan, för bättre öfversiktlighets skull fördelade på landskap.

Nyland.

Freudenthal: Om svenska allmogemålet i Nyland. H:fors 1870. (Utgör 15:de h:t af F. V. S:s Bidrag.)

Nyland. Samlingar utgifna af Nyländska afdelningen. I. Samlingar af ord ur nyländska allmogemålet, ordnade af Herman Vendell. H:fors 1884.[1]) [Det här ingående ordförrådet jämte det sedermera tillkomna kan reduceras till c:a 14,300 'noreenska' uppslagsord.[2])] — II. Nyländska folksagor, ordnade af G. A. Åberg. H:fors 1887. — III. Nyländska folkvisor, ordnade och utgifna af Ernst Lagus. I. H:fors 1887. — IV. Nyländska folkseder och bruk, vidskepelse m. m., framstälda af Anders Allardt. H:fors 1889.

Dessutom uppsatser af Freudenthal i Album utgifvet af Nyländingar III, utg. 1866 (Om tonfallet i Nyländska bygdemålet) och af Vendell i Svenska literatursällskapets „Förhandlingar och Uppsatser" 3, utg. 1889 (Nyländska etymologier).

Egentliga Finland med Åland.

L. V. Fagerlund: Anteckningar om Korpo och Houtskär socknar. Sommarstudier. H:fors 1878. (Utgör 28:de h:t af F. V. S:s Bidrag och upptager pp. 120—220 en afh. om „folkspråk, folkpoesi, folklekar och folkdanser" samt pp. 296—329 en ordlista, reducerbar till ungefär ett tusen uppslagsord).

Vendell: Ordlista öfver det svenska allmogemålet i Finnby kapell af Bjärnå socken i Åbo län. H:fors 1890. [Ingår i 49:de h:t af F. V. S:s Bidrag.

---

[1]) Öfverlämnades till tryckning redan 1882.

[2]) Bland dessa äro närmare 6,000 för nysvenska skriftspråket främmande och vidpass 300 långifvande finska ord.

Den inrymmer 5,392 uppslagsord, bland hvilka c:a 2,700 för skriftspråket främmande.]

Anton Karsten: Kökarsmålet. Ljud- ock formlära. Akad. Afh. H:fors 1891. [Ingår i Svenska Landsmåls-tidskr. XII.]

Österbotten.

Freudenthal: Ueber den Närpesdialect. Akad. afh. H:fors 1878. — Bidrag till ordbok öfver Närpesmålet. H:fors 1878. [Båda ingående i F. V. S:s Bidrag, h. 30. Ordboken upptager 2,093 ord, af hvilka ung. 600 för skriftspråket främmande.] — Vöråmålet. Ljud- och formlära, ordlista med register, språkprof. H:fors 1889. [Utgör XII af „Skrifter utgifna af Svenska Literatursällskapet i Finland;" „registret" omfattar 3,203 hsv. uppslagsord, bland dem c:a 1,150 för skrspr. främmande]. — Uppsatsen „Porthan, Finlands första svenska dialektforskare" (i Sv. Lit. Skts Förh. o. Upps. 6) innehåller c:a 50 ord från Kronoby. — Ordstäf och talesätt från Nykarleby. (I Sv. Landsm.-tidskr. h. 23, år 1885).

K. J. Hagfors: Gamlakarlebymålet. Ljud- ock formlära samt språkprov. Akad. Afh. H:fors 1891. [Ingår i Sv. Landsm.-tidskr. XII.]

Sydöstsvenska mål.

Freudenthal: Upplysningar om Rågö- och Wichterpal-målet. H:fors 1875. [I F. V. S:s Bidrag h. 24.]

Vendell: Laut- und Formlehre der schwedischen Mundarten in den Kirchspielen Ormsö und Nukkö in Ehstland. Akad. afh. H:fors 1881. — Runömålet. Ljud- och formlära samt ordbok. Stock-

holm 1882—1887. [I Sv. Landsm.-tidskr. II. Ordboken omfattar 4,228 ord, hvaribland öfver 1,200 för sv. skrspr. främmande.]

Freudenthal och Vendell: Ordbok öfver Estländsk-Svenska dialekterna. H:fors 1887. [Utgör VII af „Skrifter utg. af Sv. Lit. Skt i Finland;" upptager 11,881 briker, reducerbara till c:a 7,000 'noreenska' uppslagsord, bland hvilka vidpass 2,500 för skrspr. främmande.

Dessutom kortare uppsatser af Vendell i Förh. o. Upps. af Sv. Lit. Skt i Finland, I, II och IV; i Album utgifvet af Nyländingar VII; i Odalmannen (utg. 1880) och i Finsk Tidskrift 1882.

Östsvenska mål i allmänhet.

Freudenthal: Spår af dualis i ett par af Finlands svenska dialekter. H:fors 1880. [I „Öfversigt af F. V. S:s förh." XXII].

Vendell: Östsvenska monografier. H:fors 1890. [Innehåller 2,946 uppslagsord, alla främmande för hsv. skrspr.] — Bidrag till svensk folketymologi. [I „Förh. o. upps. utg. af Sv. Lit. Skt i Finland" 2 o. 3]

I detta sammanhang böra äfven observeras „*Helsingfors landsmålsförenings anvisning till svenska dialektuppteckningar*", förf. af prof. Freudenthal och ingående i Sv. Lit. Skts Förh. o. Upps. h. 2 pp. 150—153, och „*Svenska Literatursällskapets cirkulär angående insamling af folkdiktning, folkmusik m. m.*" i samma Förh. o. Upps. h. 3 pp. 101—106.

En framställning af arbetet på den östsvenska folklorestikens område gifver den till folklorekongressen i London sistlidet år framlämnade broskyren „*Du folklore suédois en Finlande*" (1891) samt uppsatsen „Svensk folklore-

stik och dialektforskning i Finland" (Sv. Lit. Skts Förh. o. upps. h. 6) af mag. Ernst Lagus, till hvilka arbeten härmedels hänvisas.

Åtminstone de flesta på års- och veckomötena hållna föredrag — ett värdefullt material för kommande forskare — förvaras i arkivet, dit dessutom följande ännu outgifna handskrifter blifvit inlämnade:

A. Schultén: Redogörelse för Nagu-målet.

V. F. Holmberg: Allmogeord från Pargas-målet.

H. Vendell: Ordlista öfver Nargö-målet i Estland. — Supplement till de Estländsk-Svenska ordsamlingarna: starka verb, *ja*-afledda verb o. nomina, jämförelser, låneord. — Sagor, visor, ordstäf, gåtor m. m. från Estlands svenska bygder. — Till kännedom om syntaxen i Estlands och Runös svenska mål. [Genom Nyl. Afd.]

E. Lagus: Ur vårt språks pariakast. Samling af ord och uttryck i det Helsingforsiska barn-, föräldra-, skol-, student-, gat- och slagdängspråket.

Ax. Tammelander: Proverbia svecana: 410 i Finland använda svenska ordspråk. [G:m E. Lagus.]

A. Allardt: en samling, omfattande 282 ordspråk, 68 ordstäf och 67 gåtor upptecknade i Nyland, särdeles i landskapets östra socknar. [G:m A. O. Freudenthal.]

G. A. Åberg: Förteckning öfver bya- och hemmans-namn i Helsinge socken. [G:m F. F. Åberg.]

A. A. Fleege, pastor: Ortsnamn i och bomärken från Snappertuna kapell af Karis socken. [G:m H. Vendell.][1])

---

[1]) Dessutom 15 febr. 1892 af H. Vendell: Uppslagsregister till J. E. Rietz' „Ordbok öfver Svenska Allmogespråket". (Omfattar c:a 50 tusen ord.)

För att fullständiga denna öfversikt af Svenska landsmålsföreningens värksamhet och såsom bevis på den ifver, hvarmed våra dialekter f. n. studeras, må slutligen nämnas, att i enskilde medlemmars värjo finnas af dem hopbragta omfångsrika ordsamlingar öfver följande sockenmål: Pargas (J. Thurman), Nagu (kyrkoherden E. Korsström o. J. Thurman), Geta (K. H. Bergroth), Föglö och Kökar (A. Karsten), Hvittisbofjärd (I. Smeds), Malax (J. Klockars), Kveflax (T. Karsten), Pedersöre (H. Vendell), Kronoby (H. Ståhl), Gamla-karleby och Nedervetil (K. J. Hagfors), hvarjämte professor Freudenthal under sina forskningsfärder i svenska Österbotten åren 1872 och 1874 gjorde vidlyftiga anteckningar om de svenska munarterna i sagda landsdel.

Svenska landsmålsföreningen i Helsingfors har under sin nu snart adertonåriga tillvaro fått från utom henne stående personer och samfund mottaga mångfaldiga bevis på uppmärksamhet och sympati, icke minst från vårt stamland Sverige. Sålunda erhöll föreningen i september 1878 genom ordföranden för de svenska landsmålsföreningarna i Uppsala, d. v. fil. kand. J. A. Lundell, inbjudning att jämte landsmålsföreningarna vid Sveriges bägge universitet deltaga i utgifvandet af tidskriften „Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen ock svenskt folklif", hvarpå hon till medredaktörer i denna utsåg professor A. O. Freudenthal och d. v. fil. mag. H. Vendell, hvilka i denna sin egenskap fortfarande kvarstå.

Första grunden till biblioteket lades hösten 1874 genom gåfvor af böcker från statsrådet J. J. W. Lagus, doktor J. O. I. Rancken och fil. mag. V. Vasenius. Slika föräringar ha f. ö. i stor mängd kommit föreningen till del; bland gifvare vilja vi här särskildt omnämna prof. Freu-

denthal och kanslirådet Elias Lönnrot. En högst värdefull tillökning erhöll boksamlingen år 1885, i ty att på mötet d. 11 maj „bibliotekarien tillkännagaf att föreningen genom fru Othman fått mottaga en hennes aflidne man, föreningsmedlemmen fil. kand. Ivar Othman tillhörig boksamling, upptagande 51 arbeten“ (prot. s. d. § 3).

Emellertid var, synnerligen under de första åren af föreningens värksamhet, bristen på trykta hjälpkällor mykket kännbar. Den i § 2 af stadgarne fastställda inträdesafgiften af 3 mark var, lika litet som tidtals företagna extra uttaxeringar, egnad att i nämnvärd mån afhjälpa denna. Därför riktades på hösten 1874 till Consistorium academicum en anhållan om penningeunderstöd. Denna afslogs, men i stället tilldelade Nyländska afdelningen på sitt årsmöte 1875 åt föreningen 400 mark ur Kiseleffska donationsfondens räntemedel, hvilken summa af en onämd gifvare ökades med 100 mark. Åren 1888 och 1891 anstäldes af enskilde medlemmar „landsmålssoaréer“, hvaraf behållningen, sammanlagdt 529 fmk 75 p., tillföll föreningens kassa. — De sålunda hopbragta medlen ha hufvudsakligen användts till förstärkande af biblioteket, hvilket därför nu är tämligen väl försedt.

Förenadt med biblioteket är arkivet. Detta omfattade ursprungligen blott protokoll, matrikel, räkenskaper och referenternas på mötena gjorda uppteckningar, men har år efter år vunnit tillväxt därigenom, att samtliga årsföredrag och de flesta på veckomötena hållna andraganden med detsamma införlifvats, äfvensom genom de gåfvor af manuskript, hvilka p. 19 äro nämda. Dessutom har Nyländska afdelningen dit förärat G. A. Åbergs och G. E. Lindströms under resp. forskningsresor inhöstade samlingar. Det innehåller sålunda utan tvifvel de rikaste materialsam-

lingarna inom landet till kännedom om svenska landsmål och skandinaviskt folklif i österväg.

För biblioteket och arkivet gälla följande
utlåningsregler:

„Hvarje vid Svenska landsmålsföreningen inskrifven medlem är berättigad till lån från biblioteket.

Under läseterminerna utlånas böcker endast åt i staden bosatte medlemmar, och är låntagaren skyldig att på föreningens anhållan inlämna det uttagna arbetet. Under sommarferien äga äfven medlemmar, som vistas på landet, rättighet att erhålla boklån; dock böra alla lån vara återstälda före den 15 september.

Manuskript få icke utan föreningens medgifvande utlånas.

För hvarje lån, hvilket icke inom den föreskrifna tiden till biblioteket återlämnats, plikte låntagaren 5 penni för hvar dag lånet utöfver förfallotiden utestår. Denna plikt beräknas dock icke för längre tid än tre månader, efter hvilken tids förlopp värket anses som förkommet och ersättning för detsamma jämte utestående plikter ofördröjligen af bibliotekarien indrifvas. Samma lag gäller ock om bok fördärfvas. Utgör förkommen eller skadad bok del af ett värk, kan låntagaren förpliktas att ersätta hela värket. Är det värk, hvilket af låntagaren bör ersättas, ur bokhandeln utgånget och finnes ej häller någon nyare jämngod upplaga att tillgå, bör ersättning utgå med en förhöjning af boklådspriset, hvilket till sitt belopp bestämmes af föreningen“.

Bilaga I.

Föreningens ämbetsmän.

Ordförande: A. O. Freudenthal 1874 —. T. f. under h. t. 1886: H. A. Vendell.

Sekreterare: Z. Schalin 1874—1878. — H. A. Vendell 1879 — (t. f. år 1878). — R. F. Rancken t. f. under h. t. 1875.

Bibliotekarie och kassör: H. A. Vendell 1874—1880. — F. Rosberg 1881 —. Se för öfrigt noten på pagina 6.

Referenter: a) för Nyland: H. A. Vendell 1874—1887. — G. A. Åberg 1888 (t. f. under h. t. 1877, † dec. 1888). — B. Lönnqvist 1889 o. 1890. — A. S. Perklén 1891. b) för Egentliga Finland med Åland: R. Hausen 1874. — J. E. Korsström 1875. — L. V. Fagerlund 1876 o. 1877. — L. Nilsdorff 1878. — J. P. Solstrand 1879—1883. — O. F. Hultman 1884. — J. N. Reuter 1885. — G. A. Åberg 1886 o. 1887. — A. Karsten v. t. 1888. — I. Smeds h. t. 1888. — J. Thurman 1889 —. c) för Österbotten: Z. Schalin 1874—1877. — R. F. Rancken 1878. — M. Holmberg 1879 —1882. — I. Smeds 1883—1887. — K. J. Hagfors 1888 och v. t. 1889. — J. Klockars h. t. 1889 o. hela 1890. — T. Karsten 1891.

Bilaga II.

Föreningens medlemmar.

Ahlqvist, V. nyl. ^{8}/XI 1886.
v. Alfthan, G. E. kapten ^{12}/III 1888.
Allardt, A. nyl. ^{20}/XI 1876.
Andersson, A. A. vf. ^{28}/X 1889. †
Andersson, V. polyt. ^{5}/X 1891.
Arnkihl, F. nyl. ^{19}/IV 1874.
Avellan, H. nyl. ^{12}/III 1888. †
Backman, Ad. nyl. ^{30}/IX 1889.
Backman, Ax. öb. ^{24}/X 1874. †
Bergroth, E. nyl. ^{14}/X 1878.
Bergroth, K. H. nyl. ^{30}/IX 1889.
Björksten, K. A. nyl. ^{28}/IV 1890.
Blomqvist, A. E. nyl. ^{14}/IV 1890.
Bomansson, K. A. vf. ^{26}/IV 1874.
Bonde, K. O. öb. ^{7}/IX 1874.
Bredbacka, K. J. öb. ^{23}/III 1885.
Bredenberg, G. A. nyl. ^{16}/IV 1888.
Broberg, A. nyl. ^{2}/II 1880.
Broberg, K. T. nyl. ^{26}/IV 1874.
Calonius, T. nyl. ^{10}/X 1874.
v. Christiersson, C. A. G. nyl. ^{3}/II 1890.
Dahl, A. vf. ^{30}/IX 1878.
Dahlbo, J. öb. ^{26}/IX 1881.
Dyhr, B. A. öb. ^{9}/III 1885.
Englund, F. V. nyl. ^{10}/IV 1880.
Engström, J. öb. ^{7}/XI 1881.
Estlander, I. B. nyl. ^{2}/II 1880.
Fagerlund, C. vf. ^{5}/X 1891.
Fagerlund, L. V. vf. ^{7}/XI 1874.
Fleege, U. A. nyl. ^{2}/III 1891.
Flinck, J. A. nyl. ^{17}/III 1879.
Forsell, A. nyl. ^{8}/XI 1886.
Forsman, P. agron. ^{19}/III 1875.
Forsnäs, M. L. öb. ^{27}/II 1888.
Frejborg, K. nyl. ^{6}/II 1882.
Freudenthal, A. O. nyl. ^{19}/IV 1874.
Gadd, H. nyl. ^{4}/XII 1881.
Grahn, V. nyl. ^{30}/IV 1888.
Granbom, A. nyl. ^{11}/X 1880.
Granit, J. M. vf. ^{17}/X 1887.
Grotenfelt, N. B. vib. ^{2}/II 1875.
Gråsten, E. nyl. ^{25}/II 1884.
Gröndahl, E. J. vf. ^{12}/XI 1874.

Gustafsson, F. W. vf. 28/III 1892.
Hackzell, M. G. nyl. 19/IV 1874.
Hagelstam, J. A. nyl. 16/X 1882.
Hagelstam, J. W. nyl. 1/II 1886.
Hagfors, K. J. öb. 17/X 1887.
Hallberg, C. S. nyl. 26/IV 1874. †
Hannelius, V. öb. 24/III 1891.
Hanson, J. L. agronom. 8/XI 1886.
Hartman, T. E. nyl. 1/IV 1889.
Hausen, R. nyl. 26/IV 1874.
Hedberg, A. R. öb. 1/X 1883.
Hedberg, G. A. öb. 16/IV 1888.
Heikel, I. A. öb. 28/III 1892.
Hellström, F. A. öb. 3/X 1882.
Henriksson, K. nyl. 23/X 1876.
Hollmerus, B. E. nyl. 24/X 1874.
Hollmerus, C. F. nyl. 7/XI 1874.
Hollmerus, H. A. nyl. 24/X 1874.
Holmberg, M. öb. 14/X 1878.
Holmberg, V. F. vf. 10/X 1881. †
Holmström, O. nyl. 6/II 1888.
Huldén, K. E. öb. 16/IV 1888.
Hultman, G. polyt. 16/III 1891.
Hultman, O. F. nyl. 26/IX 1881.
Högbacka, M. V. öb. 9/III 1885.
Jakobsson, A. öb. 6/II 1882.
Jansson, J. E. vf. 5/X 1891.
Karlsson, K. J. vf. 4/III 1889.
Karsten, A. vf. 1/II 1886.
Karsten, O. vf. 20/X 1879.
Karsten, T. E. öb. 4/II 1889.
Klockars, J. öb. 24/IX 1888.
Korsström, J. E. vf. 12/XI 1874.
Kullhem, S. E. nyl. 17/V 1874.
Lagerblad, U. nyl. 22/X 1888.
Lagus, E. nyl. 14/XI 1887.
Laqvist, H. nyl. 27/II 1888.
Laurén, L. öb. 30/IV 1888.
Lille, A. nyl. 26/IV 1874.
Lindell, V. M. vf. 14/XI 1887.
Lindén, H. nyl. 19/IV 1874.
Lindfors, A. E. nyl. 10/X 1881.
Lindgrén, R. nyl. 6/X 1879. †
Lindström, G. E. nyl. 2/II 1875. †
Lindström, K. F. R. nyl. 6/X 1879. †
Lovenetzskij, I. A. öb. 26/III 1888.
Löfving, Hj. S. nyl. 12/III 1888.
Lönnbeck, A. nyl. 2/II 1880.
Lönnbeck, V. nyl. 2/II 1880.
Lönnqvist, B. nyl. 18/II 1889.
Majander, R. nyl. 19/IV 1874. †
Malmqvist, M. vf. 20/X 1891.
Meinander, Gr. nyl. 16/II 1875.

Meller, F. R. nyl. 19/IV 1874.
Mårtensson, V. nyl. 22/X 1877.
Nicklin, K. H. öb. 6/X 1883.
Nilsdorff, L. vf. 25/IX 1876.
Nordmann, P. nyl. 6/X 1879.
Nyberg, C. A. nyl. 29/XI 1875.
Nygård, K. J. öb. 3/X 1882.
Nylund, A. vf. 12/XI 1877.
Othman, I. V. nyl. 19/IV 1874. †
Palmén, E. G. nyl. 26/IV 1874.
Perklén, A. S. nyl. 29/IX 1890.
Pipping, K. H. nyl. 30/XI 1885.
Rancken, J. O. I. öb. 12/II 1877.
Rancken, R. F. öb. 26/IV 1874.
af Reeth, T. öb. 16/II 1891.
v. Rehausen, R. C. nyl. 19/IV 1874.
Reiman, A. nyl. 4/II 1889.
Renqvist, V. nyl. 19/IV 1874.
Reuter, J. N. vf. 2/IV 1883.
Roos, S. C. H. öb. 1/X 1883.
Rosberg, F. nyl. 23/II 1875.
Rosenqvist, G. G. nyl. 19/IV 1874.
Rönnberg, F. F. nyl. 8/XII 1874.
Sandelin, L. H. öb. 19/IV 1880.
Saxén, R. E. öb. 28/IV 1890.
Schalin, Z. öb. 19/IV 1874.
af Schultén, A. nyl. 19/IV 1874.
Serlachius, J. J. nyl. 10/X 1874.
Sievers, Kl. R. nyl. 19/IV 1874.
Sippel, Fr. öb. 20/X 1890.
Sjöberg, O. G. A. öb. 25/IX 1891.
Sjöblom, R. J. vf. 14/IV 1890.
Sjöman, O. nyl. 19/IV 1874.
Slotte, K. F. öb. 17/V 1874.
Slotte, M. A. öb. 1/X 1883.
Smeds, I. öb. 4/X 1880.
Sohlberg, G. nyl. 14/XI 1887.
Sohlberg, J. vf. 12/XI 1877. †
Solstrand, J. P. ål. 3/II 1879.
Stadius, U. nyl. 19/X 1891.
Stenbäck, Hj. M. nyl. 27/II 1888.
Stenbäck, L. nyl. 27/II 1888.
Stenfors, G. E. öb. 26/X 1883.
Stenvik, F. E. nyl. 19/III 1875.
Stigzelius, E. A. vf. 12/XI 1874.
Ström, E. nyl. 29/IX 1890.
Strömberg, M. öb. 19/IV 1874. †
Ståhl, H. öb. 24/IX 1888.
Sucksdorff, V. J. nyl. 19/IV 1874.
Sundholm, A. nyl. 25/II 1884.
Sundholm, A. J. nyl. 31/X 1887.
Sundholm, G. nyl. 4/II 1889.
Svanström, T. nyl. 26/IV 1874.
Thesleff, V. nyl. 20/X 1890.

Thors, M. öb. 4/II 1889.
Thurman, J. vf. 8/X 1888.
Troberg, K. A. vf. 12/XI 1874.
Törngren, G. R. nyl. 7/XI 1874.
Tötterman, A. öb. 10/X 1874.
Valbäck, F. J. nyl. 19/IV 1874.
Wasastjerna, A. nyl. 8/II 1886.
Wefvar, J. E. öb. 19/IV 1874.
Vendell, C. F. nyl. 17/V 1874. †
Vendell, H. A. nyl. 19/IV 1874.
Vesterlund, V. vf. 30/IX 1878.
Vestermarck, K. R. nyl. 2/II 1875. †
Viander, Z. R. vf. 5/X 1891.
Viksten, G. B. nyl. 24/IV 1878.
Willgren, K. nyl. 27/II 1888.
Wrede, G. öb. 24/X 1874.
Åberg, A. A. polyt. 29/IX 1890.
Åberg, F. F. polyt. 4/III 1889.
Åberg, G. A. nyl. 7/XI 1874. †
Åkerman, J. A. nyl. 26/IV 1874.
Öhman, G. nyl. 19/IV 1874.
Öhman, Hj. vf. 20/X 1890.
Öhrnberg, C. E. nyl. 26/IX 1881.
Österholm, F. O. vf. 20/XI 1881. †

Bilaga III.

Katalog öfver föreningens bibliotek.

Aasen, I. Norsk Grammatik. Omarbeidet Udgave af „Det norske Folkesprogs Grammatik". Christiania 1864.

Aasen, I. Norsk Ordbog med dansk Forklaring. Omarbeidet og forøget Udgave. Christiania 1873.

Adler, A. P. Prøve paa et bornholmsk Dialektlexikon. 1:ste og 2:den Samling. Kjøbenhavn 1856.

Ágrip af Noregs konungasögum. Diplomatisk udgave ved V. Dahlerup. Kjøbenhavn 1880.

Ahlqvist, Aug. De vestfinska språkens kulturord. Ett linguistiskt bidrag till finnarnes äldre kulturhistoria. Helsingfors 1871.

Allardt, A. — se Nyland IV.

Almqvist, C. J. L. Svensk språklära. Tredje upplagan, öfversedd och tillökad med samlingar öfver tio svenska landskapsdialekter. Stockholm 1840.

Almqvist, C. J. L. Ordbok öfver svenska språket i dess närvarande skick. H. 1 o. 2. Örebro 1842—44.

Anvisning, Helsingfors Landsmålsförenings, till svenska dialektuppteckningar [Aftryck.] Se p. 18 här ofvan!

Arborelius, O. U. Conspectus Lexici Lingvæ Dalekarlicæ. Diss. Acad. Upsaliæ MDCCCXIII.

Arborelius, O. U. Conspectus Grammatices Lingvæ Dalekarlicæ. Diss. Acad. Upsaliæ MDCCCXV—MDCCC XXII.

Arinbjarnar drápa — se Björlin, K. S.

Arwidsson, A. I. Svenska fornsånger. En samling af kämpavisor, folkvisor, lekar och danser samt barn- och vall-sånger. Bd I—III. Stockholm 1834—42.

Asbjørnsen, P. C. og Moe, J. Norske Folke-Eventyr. Niende Tusinde. Christiania 1873.

Asbjørnsen, P. C. Norske Folke-Eventyr. Ny Samling. Christiania 1871.

Augustin, N. D. Försök till ordbok öfver Medelpads allmogemål. A—J. Östersund 1861. [Ingår i en inbjudningsskrift af A. Sundberg.]

Axelsson, M. Vandring i Wermlands Elfdal och finnskogar. Stockholm 1852.

Axelsson, M. Vesterdalarne, dess natur, folklif och fornminnen. Stockholm 1855.

Bandamanna saga — se Cederschiöld, G. J. Chr.

Bang, A. Chr. Vøluspaa og de Sibyllinske Orakler. Christiania 1879.

Bárðar saga Snæfellsáss — se Vígfússon, G.

Behm, O. P. The language of the later part of the Peterborough chronicle. Acad. diss. Gothenburgh 1884.

Belfrage, Å. G. L. Om verbet i Vestgötamålet. Akad. afh. Lund 1871.

Bergman, C. J. Om Gotlands folklekar. Tredje uppl. Visby 1883.

Bergström, J. G. L. Bidrag till en etymologisk granskning af Södermanlands ortnamn. Akad. afh. Upsala 1875.

Bidrag, Nyare, till kännedom om de svenska landsmålen ock svenskt folklif. Tidskrift utgifven på uppdrag af landsmålsföreningarne i Uppsala, Helsingfors och Lund genom J. A. Lundell. Stockholm 1879 —. Hh. 1—43. (Dubletter af flertalet häften.)

Björlin, K. S. Försök till tolkning och förklaring af Arinbjarnar Drápa. Akad. afh. Uppsala 1864.

Björling, C. F. E. Klangfärger och språkljud. Stockholm 1880.

Blomberg, C. J. Bidrag till den germaniska omljudsläran med hufvudsakligt afseende på forn-norskan. Akad. afh. Uppsala 1865. (2 exx.)

Blomberg, C. J. Ångermanländska bidrag till de svenska allmogemålens ljudlära. Hernösand 1877.

Blomberg, C. J. Om qvantitet och accent i de indisk-europeiska språken. Hernösand 1877.

Bodorff, J. V. Bidrag till kännedom om folkspråket på Öland. Akad. afh. Stockholm 1875. (3 exx.)

Bondeson, August: Svenska folksagor från skilda landskap. Stockholm 1882.

Brate, Erik: Nordische lehnwörter in Orrmulum. Akad. Afh. Halle a. S. 1884.

Braune, Wilhelm: Gotische Grammatik mit einigen Lesestücken und Wortverzeichniss. Halle 1882.

Brücke, Ernst: Grundzüge der Physiologie und Systematik der Sprachlaute für Linguisten und Taubstummenlehrer. 2:te Aufl. Wien 1876.

Bugge, Sophus: Gamle Norske Folkeviser. Kristiania 1858.

Bugge, Sophus: Om enkelte nordiske Mythers Oprindelse. Kristiania 1881. [Separataftryck af Forhandlinger vid det nordiske Filologmøde i Kristiania 1881.]

Bugge, Sophus: Studier over de nordiske Gude- og Heltesagns Oprindelse. 1:ste Række. Christiania 1881.

Bugge, Sophus: Oplysninger om Nordens Oldtid hos Jordanes. [Aftr. ur N. A. I.]

Cederschiöld, G. J. Chr. Bandamanna saga efter skinnboken n:o 2,845, 4:o å Kongl. bibl. i Köpenhamn. Akad. afh. Lund 1874.

Cederschiöld, G. — se Erex saga.

Cederström, K. R. H. Försök till tolkning och förklaring af Hákonarmál. Akad. afh. Stockholm 1860.

Cimmerdahl, C. R. Några upplysningar om folkspråket i Bleking. Akad. afh. Lund 1859.

Cleasby, R. An icelandic-english dictionary. Enlarged and completed by Gudbrand Vígfusson. Oxford MDCCCLXXIV. (2 exx.)

Cod. 1812. Äldsta delen af cod 1812 4:o gml. kgl. Samling på kgl. Biblioteket i København. I diplomatariskt aftryk udgiven af Ludvig Larsson. København 1883.

Colliander, C. A. Bidrag till kännedom om Halländska allmogemålet. Akad. afh. Lund 1868.

Collin, A. Z. Sur les conjonctions gothiques. Akad. afh. Lund 1876.

Dahlerup, V. se Ágrip.

Dalin, A. F. Ordbok öfver svenska språket. Bd I—II. Stockholm 1850—53.

Dalin, A. F. Dansk-norsk och -svensk ordbok. Stockholm 1869.

Draumavitranir — se Vígfusson, G.

Dybeck, Richard: Svenska vallvisor och hornlåtar. Med norska artförändringar. Stockholm 1846.

Edda Snorra Sturlusonar. Þórleifr Jónsson gaf út. Kaupmannahöfn 1875.

Edda. Den tredje og fjærde grammatiske Afhandling i Snorres Edda tilligemed de grammatiske afhandlingers prolog og to andre tillæg udgivne af Björn Magnússon Ólssen. København 1884.

Egils saga Skallagrímssonar tilligemed Egils större kvad udgiven for Samfund til udgivelse af gammelnordisk litteratur ved Finnur Jónsson. København 1886—88.

Egilsson, Sveinbjörn. Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis. Hafniæ (1854—)1860.

Elmquist, G. Drei Gudrunlieder. Akad. Abh. Strengnäs 1869.

Erex saga af G. Cederschiöld. København 1880.

Eriksvisan. — se Säve, Carl.

Eurén, G. E. Finsk-Svensk ordbok. Tavastehus 1860.

Fagerlund, L. W. Anteckningar om Korpo och Houtskärs socknar. Sommarstudier. Helsingfors 1878. [F. V. S:s „Bidrag" h. 28.] (2 exx.)

Fick, August: Vergleichendes Wörterbuch der Indogermanischen Sprachen. Bd I—IV. 3:te Aufl. Göttingen 1874—76.

Fljótsdoela hin meiri eller den længere Droplaugarsona saga efter håndskrifterne udgiven af Kristian Kålund. København 1883.

Freudenthal, A. O. Einar Skálaglams Vellekla, öfversatt och förklarad. Akad. afh. Helsingfors 1865.

Freudenthal, A. O. Om svenska allmogemålet i Nyland. Helsingfors 1870. [F. V. S:s „Bidrag" h. 15.]

Freudenthal, A. O. Om svenska ortnamn i Nyland. Helsingfors 1867. [F. V. S:s „Bidrag" h. 8.]

Freudenthal, A. O. Om svenska ortnamn i Egentliga Finland. — Om Ålands ortnamn. Helsingfors 1868. [F. V. S:s „Bidrag" h. 11.]

Freudenthal, A. O. Om ett bronssvärd funnet i Wichtis socken i Nyland. — Öfversigt af östra Nylands fasta fornlemningar. — Järnkors från Pärnå kyrka i östra Nyland. Helsingfors 1874. [Aftryck ur Finska fornm. för:s tidskr. I.]

Freudenthal, A. O. Om svenskarne i Nyland. Stockholm 1874. [Aftryck ur tidskr. „Land och Folk".]

Freudenthal, A. O. Upplysningar om Rågö- och Wichterpal-målet i Estland. Helsingfors 1875. [Aftryck ur F. V. S:s „Bidrag" h. 24.]

F(reudentha)l, A. O. Runamo. Helsingfors 1877. [Aftryck ur „Finsk Tidskrift" t. II.]

Freudenthal, A. O. Om nyländska mans- och kvinnonamn under medeltiden. Helsingfors 1877. [Aftryck ur Finska fornm.-för:s tidskr. II.] (2 exx.)

Freudenthal, A. O. Über den Närpesdialect. Acad. Abh. Helsingfors 1878. [I F. V. S:s „Bidrag“ h. 30.] (2 exx.)

Freudenthal, A. O. Bidrag till ordbok öfver Närpesmålet. Helsingfors 1878. [I F. V. S:s „Bidrag“ h. 30.]

Freudenthal, A. O. Skrock och vidskepliga bruk hos svenska allmogen i Vasabygden. Ett litet bidrag till svensk etnografi. Helsingfors 1883. [Aftryck ur „Nya Pressen“.]

Freudenthal, A. O. och Vendell, H. A. Ordbok öfver estländsk-svenska dialekterna. Helsingfors 1887. [Utgör h. VII af „Skrifter utg. af Svenska literatursällskapet i Finland“.]

Freudenthal, A. O. Eddastudier. Föredrag vid Finska Vetenskapssocietetens årshögtid d. 29 april 1889. [Aftryck ur F. V. S:s „Öfversigt“ XXXI.]

Freudenthal, A. O. En blick på svenska språkets utvecklingshistoria. Föredrag vid Sv. Lit. skts i Finland årsmöte 1888. [Aftryck ur Sv. Lit. skts i Finl. Förh. o. Upps. 4.]

Freudenthal, A. O. Vöråmålet. Ljud- och formlära, ordlista med register, språkprof. Helsingfors 1889. [Utgör h. XII af „Skr. utg. af Sv. lit. skt i Finl.“.]

Fridthjofs saga — se Nyström, F. G.

Fries, Elias: Kritisk ordbok öfver svenska växtnamnen. Utgifven af Svenska Akademin. Stockholm 1880.

Fritzner, J. Ordbog over det gamle norske Sprog. Kristiania 1867. (2 exx.) — Omarbejdet, forøget og forbedret Udgave. Kristiania 1886 ff.

[Gadd, J. A.] Om allmogemålet i Östra härad af Jönköpings län. Carlskrona 1871. [Ing. i en inbjudn.-skrift.]

Geijer, E. G. och Afzelius, A. A. Svenska folkvisor. Ny betydligt tillökad upplaga utgifven af R. Bergström och L. Höijer. Bd I—III. Stockholm 1880.

Gering, Hugo: Glossar zu den Liedern der Edda. Paderborn u. Münster 1887.

Geisli — se Wennberg, L.

Germania. Vierteljahrsschrift für deutsche Alterthumskunde hrsg. von K. Bartsch. XIX jg. 2:tes H. Wien 1874.

Gislason, Konrad: Oldnordisk Formlære — — udgivet af det nordiske Literatur-Samfund. H. 1. Kjöbenhavn 1858.

Grimm, Jacob: Deutsche Grammatik. Zweiter Theil. Neuer vermehrter Abdruck besorgt durch Wilhelm Scherer. Bd I—II. Berlin 1875—78.

Grubb, Chr. Gambla och nyia Svea och Giötha ordsprååk. — Jämte: Gambla och nyia Svea och Giötha ordsprååks tilökning aff L. D. Törning. — Stockholm 1677. [Obs.! Ex. med tryckfelet.!]

Grundtvig, Sven: Danska folksagor. Öfversättning af G. af Geijerstam. Stockholm 1884.

Guðmundar kvæði — se Isberg, A.

Gullberg, Hj. Óláfs drápa Tryggvasonar. Fragment ur „Bergsboken". Akad. afh. Lund 1875.

Gyðinga saga. En bearbejdelse fra midten af det 13 århundrede ved Brandr Jónsson. Efter håndskrifter udgiven af Guðmundur Þorláksson. København 1881.

Hagerup, E. Om det danske Sprog i Angel. Anden forøgede Udgave efter författerens død besørget af K. J. Lyngby. København 1867.

Hagfors, K. J. Gamlakarlebymålet. Ljud- ock formlära samt språkprov. Akad. avh. Stockholm o. Helsingfors 1891. [Ingår äfven ss. XII i tidskr. Sv. landsm.]

Hainer, Hans: Om de sammansatta verben i isländskan. Akad. afh. Lund 1877. (2 exx.)

Hákonarmál — se Cederström, K. R. H.

Hallfreds saga — se Svensson, S. H. B.

Hallström, P. Om substantivsammansättningar i nysvenskan. Akad. afh. Upsala 1875.

Hammershaimb, V. U. Færøsk Anthologi med litterærhistorisk og grammatisk indledning samt glossar. Hh 1 o. 2. København 1886—87.

Haraldsmál — se Kempff, Hj.

Harmsól — se Kempff, Hj.

Hazelius, Artur: Om svensk rättstafning. Bd I—II. Stockholm 1870—71.

Hazelius, A. I. Inledning till Hávamál eller Odens sång. Akad. afh. Uppsala 1860. (2 exx.)

Heimskringla eða Sögur Noregs konunga Snorra Sturlusonar. Bd I—III. Uppsala 1869—72.

Heyne, Moritz: Friedrich Ludwig Stamm's Ulfilas oder die uns erhaltenen Denkmäler der gothischen Sprache. Text, Grammatik und Wörterbuch. Siebente aufl. Paderborn 1878.

Hildebrand, Hans Olof — se Sturleson.

Hofberg, Herman: Allmogeord i vestra Nerikes bygdemål. Örebro 1861. [Ingår i „Föreningens för Nerikes folkspråk och fornminnen verksamhet 1859—60“.] (2 exx.)

Hofberg, Herman: Edsberga socken. Örebro 1863. [Ingår i „Föreningens för v. Nerikes folkspr. o. fornm. verks. under år 1881“.]

Hofberg, Herman: Nerikes gamla minnen sådana de ännu qvarlefva i fornlemningar, fornfynd, aflefvor af medeltidens kyrkliga konst m. m. Örebro 1868. (2 exx.)

Hofberg, Herman: Vestmanlands fornlemningar och minnesmärken. [Utgör h. I af „Vestmanlands fornminnesförenings årsskrift“ utg. af J. E. Modin.] Vesterås 1874.

Hofberg, Herman: Svenska folksägner. Med teckningar af svenska konstnärer. Stockholm 1882.

Hoof, Sven: Dialectus Vestrogothica, ad illustrationem aliquam linguæ svecanæ, veteris et hodiernæ. Diss. philol. Stockholmiæ MDCCLXXII.

Hyltén-Cavallius, G. O. Vocabularium Værendicum. *A* — lifköp. Upsaliæ MDCCCXXXVII.

Hyltén-Cavallius, G. O. och Stephens, G. Svenska folksagor och äfventyr. Efter muntlig öfverlemning samlade och utgifna. Första delen. Stockholm 1844.

Hyltén-Cavallius, G. O. och Stephens, G. Sveriges historiska och politiska visor. Första delen. Från äldre tider intill år 1650. Örebro 1853.

Hyltén-Cavallius, G. O. Wärend och Wirdarne. Ett försök i svensk ethnologi. Bd I—II. Stockholm 1864—68.

Höfuðlausn — se Sörensson, P.

Ihre, J. Svenskt Dialekt-Lexikon. Hvarutinnan uppteknade finnas the ord och talesätt, som uti åtskilliga Svea Rikes landsdelar äro brukelige, men ifrån allmänna talesättet afvika. Till uplysning af vårt språk, och bevis om thes ömnighet igenom trycket utgifvet. Upsala 1766.

Isberg, A. Kvæði Guðmundar byskups efter skinnboken N:o 5 fol. å Kongl. Biblioteket i Stockholm. Akad. afh. Lund 1877. (2 exx.)

J. Rättstafningsreformen och svenska akademien. Tre uppsatser. Stockholm 1876.

J. A. A. Bidrag till svenska språkets ljudlära. Linköping 1869.

J. A. A. Bidrag till svenska språkets qvantitetslära. Stockholm 1874.

J. A. A. De klusila konsonantljuden. Kritisk uppsats. Norrköping 1876.

Jómsvíkinga saga efter arnamagnæanska handskriften. n:o 291, 4:o i diplomatariskt aftryck utgifven af Carl af Petersens. København 1882.

Jónsson, B. — se Gyðinga saga.

Jónsson, Finnur — se Egils saga Skallagrímssonar.

Jónsson, N. M. — se Wahrenberg, E. R.

Jónsson, Þ. — se Edda.

Kalén, M. W. Östgötadialekten. Akad. afh. Upsala 1846.

Karsten, Anton. Kökarsmålet. Ljud- ock formlära. Akad. avh. Stockholm och Helsingfors 1891. [Ingår äfven ss. XII, 3 i Sv. landsm.]

Katalog öfver studentafdelningarnas etnografiska samlingar. Tredje h. af Theodor Schwindt. Helsingfors 1889.

Kempff, Hj. Försök till tolkning af Haraldsmál eller fragmenten af ett qväde om Harald Hårfagre. Akad. afh. Uppsala 1866.

Kempff, Hj. Kaniken Gamles Harmsól. Akad. afh. Uppsala 1867.

Kertbeny, Volksliederquellen in der deutschen Litteratur. Halle 1851.

Keyser, R. Nordmændenes Videnskabelighed og Literatur i middelalderen. Christiania 1866.

Klintberg, M. Laumålets kvantitet ock aksent. Akad. afh. Stockholm 1884.

Klockhoff, Oskar. Partalopa saga för första gången utgifven. Akad. afh. Uppsala 1877.

Klockhoff, Oskar. Studier öfver Þiðreks saga af Bern. Uppsala 1880. [Ingår i Ups. Univ:s årsskrift 1880.]

Kock, Axel: Språkhistoriska undersökningar om svensk akcent. Lund 1878.

Kock, Axel: Om några atona. Lund 1879.

Kock, Axel: Bidrag till svensk etymologi. Förklaring af fornsvenska lagord. Lund 1880.

Kock, Axel: Tydning af gamla svenska ord. Lund 1881.

Kock, Axel: Studier öfver fornsvensk ljudlära. I Lund 1882.

Kok, Joh. Det danske folkesprog i Sønderjylland. Bd I—II. København 1863—67.

Króka-Refs saga og Króka-Refs rímur efter håndskrifterne udgivne af Pálmi Pálsson. København 1883.

Krøniker, Gammeldanske, udgivne for Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur ved M. Lorenzen. 1 h. København 1887.

Kyhlberg, O. Om skalden Sighvat Thordsson samt tolkning af hans Vestrvíkingar- och Nesja-vísur. Acad. afh. Lund 1868.

Kålund, Kr. — se Fljótsdœla.

Lagar — se Leffler, Sveriges gamla lagar, Schwartz, Säve.

Lagus, Ernst, — se Nyland III.

Lagus, Ernst: Du folklore suédois en Finlande. Helsingfors 1891.

Lagus, Ernst: Rättstavningsfrågan i Finnland. Helsingfors 1891. [Särtryck ur Nystavaren.]

Lagus, Ernst: Rörelser på den tyska ock franska rättstavningens område. Helsingfors 1891. [Särtryck ur Nystavaren.]

[Landgren, L.] Uppränning till Grammatik öfver Delsbomålet utgifven af Helsinglands Fornminnessällskap. Andra uppl. Hudiksvall 1870.

Landtmanson, C. J. G. Undersökning öfver språket i skriften: Um styrilsi kununga ok höfdinga. Akad. afh. Uppsala 1865.

Larsson, L. — se Cod. 1812.

Leffler, L. F. Om konsonantljuden i de svenska allmogemålen. I. Akad. afh. Uppsala 1872. (2 exx.)

Leffler, L. F. Några ljudfysiologiska undersökningar

rörande konsonantljuden. I. De klusila konsonantljuden. Uppsala 1874. [Ingår i Ups. Univ:s årsskr. 1874.]

Leffler, L. F. Om *v*-omljudet af *ĭ*, *ī* och *ei* i de nordiska språken. I. Om *v*-omljudet af *ĭ* framför nasal. Uppsala 1877. [Ingår i Ups. Univ:s årsskr. 1877.]

Leffler, L. F. Östgötalagen. Aftryck efter 1830 års upplaga. Uppsala 1880.

Leffler, L. F. Om 1607 års upplaga af Uplandslagen. Uppsala 1880. [Aftryck ur Ups. Univ:s årsskr. 1880.]

Liljegren, Johan: Runlära. Stockholm 1832.

Lind, A. A. Om vocalljudens sammansättning. Akad. afh. Uppsala 1869.

Lind, E. H. Om rim och verslemningar i de svenska landskapslagarne. Uppsala 1881.

Linder, N. Bidrag till kännedom om allmogemålet i Södra Möre härad af Kalmar län. Akad. afh. Uppsala 1866.

Linder, N. Om allmogemålet i Södra Möre härad af Kalmar län. Akad. afh. Uppsala 1867. [2 exx.]

Linder, N. Regler och råd angående svenska språkets behandling i tal och skrift. Stockholm 1882.

Lindgren, Adolf: Satser i svensk verslära. Uppsala 1880. [Aftryck ur Ny Svensk Tidskrift 1880, häft. IV.]

Lloyd, L. Svenska allmogens plägseder. Öfversättning af G. Swederus. Stockholm 1871.

Lorenzen, M. — se Krøniker, Mandevilles Rejse.

Lund, G. F. V. Oldnordisk Ordföjningslære. Udgivet av det nordiske Literatursamfund. København 1862. [2 exx.]

Lund, G. F. V. Det ældste danske skriftsprogs Ordförråd. København 1877.

Lundell, J. A. — se Bidrag.

L[unde]ll: Ljudbeteckning för småländskan och öländskan. Stockholm 1879.

Lundell, J. A. Om talundervisningen och folkmålen.

Stockholm 1882. [Aftryck ur „Tidskrift för Döfstumskolan“ 1882.]

Lundgren, J. Skeireins aivaggeljons þairh Johannen. Akad. afh. Uppsala 1860.

Lundgren, M. F. Om substantivens stammar i de forngermaniska språken. Akad. afh. Uppsala 1875. (2 exx.)

Lundgren, M. F. Spår af hednisk tro och kult i fornsvenska personnamn. Uppsala 1880. [Ing. i Ups. univ:s årsskr. 1880.]

Lydekin — se Yngre Västgötalagens &c.

Lyngby, K. J. Udsagnsordens böjning i Jyske Lov og i den jyske sprogart. København 1863.

Lyttkens, I. A. och Wulff, F. A. Svenska språkets beteckningslära i kortfattad framställning. I. Regler för ljudbeteckningen. Lund 1885.

Magnússon, Eiríkur: On Hávamál verses 2 and 3. Cambridge 1885.

Malmberg, Harald: Bidrag till en beskrifning öfver Ytterlännäs socken i södra Ångermanland. Akad. afh. Uppsala 1875.

Mandevilles Reise i gammeldansk oversættelse, tillige med en Vejleder for Pilgrimme. Efter Håndskriftet udgiven af M. Lorenzen. København 1882.

Modin, J. E. — se Hofberg, Herman.

Montelius, O. Bronsåldern i norra och mellersta Sverige. Stockholm 1872.

Munch, P. A. Fornsvenskans (Svænsku ok Gøzku) och fornnorskans (Norrœnu) språkbyggnad jemte ett bihang om den äldsta runskriften. Stockholm 1849. (2 exx.)

Möbius, Th. Catalogus librorum islandicorum et norvegicorum ætatis mediæ. Skáldatal sive poetarum recensus eddæ upsaliensis. Lipsiæ MDCCCLVI.

Möbius, Th. Verzeichniss der auf dem Gebiete der

altnordischen Sprache und Literatur von 1855 bis 1879 erschienenen Schriften. Leipzig 1880.

Möller, P. Ordbok öfver Halländska landskapsmålet. Lund 1858.

Nilén, N. Fr. Ordbok öfver allmogemålet i Sörbygden. Stockholm 1879.

Nilsson, L. G. Anglosaxisk Grammatik. København 1866.

Nilsson, L. G. Fornisländsk grammatik. Stockholm 1879 ff.

Njála udgivet efter gamle Håndskrifter af det kongelige nordiske Oldskrifts-Selskab. Forste Bind. København 1875.

Noreen, A. G. Fryksdalsmålets ljudlära. Akad. afh. Upsala 1877.

Noreen, A. G. Ordbok öfver Fryksdalsmålet samt en ordlista från Värmlands Älfdal. Upsala 1878.

Noreen, A. Om behandlingen af lång vokal i förbindelse med följande lång konsonant i de östnordiska språken. Upsala 1880. [Öfvertryck ur Ups. univ:s årsskr. 1880.]

Noreen, A. Aperçu du l'histoire de la science linguistique suédoise. Louvain 1883. [Extrait du Muséon.]

Nygaard, M. Kortfattet Fremstilling af det norske Landsmaals Grammatik. Bergen 1867.

Nygren, A. J. Byyrallor. Humoristiska historier på österbottniskt bygdemål. Borgå 1889.

Nyland. Samlingar utgifna af Nyländska Afdelningen:

I. Samlingar af ord ur nyländska allmogemålet ordnade af Herman Vendell. Helsingfors 1884. (2 exx.)

II. Nyländska folksagor ordnade af G. A. Åberg. Helsingfors 1887.

III. Nyländska folkvisor. Ordnade och utgifna af Ernst Lagus. I. Helsingfors 1887.

IV. Nyländska folkseder och bruk, vidskepelse m. m. framstälda af Anders Allardt. Helsingfors 1889.

Nyström, F. G. Fridthjofs Saga från isländskan öfversatt och belyst. Akad. afh. Uppsala 1867.

Ólafs sága — se Gullberg, H.

Olde, E. M. Om de skandinaviska runornas omedelbara ursprung från det äldsta feniciska alfabetet. Lund 1871. [Ingår i en inbjudn.-skr. till prof. C. T. Odhners installationsakt.]

Ólsen, B. M. — se Edda.

Olséni, Nils. Södra Luggudemålets ljudlära. Akad. afh. Stockholm 1887. [3 exx.]

Ordbog, Bornholmsk, udgivet af Lærere. Rönne 1873.

Ordlista öfver svenska språket utgifven af Svenska Akademien. Andra uppl. Stockholm 1874.

Pálsson, P. — se Króka-Refs saga.

Partalopa saga — se Klockhoff, O.

Peder Smed. Et dansk Rim fra Reformatjonstiden. Ved Svend Grundtvig. København 1880.

Petersens, C. af — se Jómsvíkinga saga.

Petersson, A. E. Vom Ablaut mit besonderer Rücksicht auf den Ablaut des starken Zeitwortes im Altgermanischen. Dissert. Lund 1877.

Petersson, F. W. Solsången öfversatt från isländskan jemte Upplysningar. Akad. afh. Köpenhamn 1862.

Petré, H. H. — se Uppström, A.

Pfeiffer, August: Technisk terminologisk ordbok öfver svenska språket. Stockholm 1837(?)

Pipping, Hugo: Om klangfärgen hos sjungna vokaler. Akad. afh. Helsingfors 1890.

Pipping, Hugo: Om Hensens fonautograf som ett hjälpmedel för språkvetenskapen. Helsingfors 1890.

Rancken, J. O. I. Förteckning öfver folksånger,

melodier, sagor och äfventyr från det svenska Österbotten. I. Nikolaistad 1874. II. Vasa 1890.

Rancken, O. Några prof af folksång och saga i det svenska Österbotten. Helsingfors 1878.

Rancken, O. Några åkerbrukseplägseder bland svenskarne i Finland, en axplockning till D:r W. Mannhardts forskning. Nikolaistad 1879.

Reykjaholts Máldagi udgivet af Samfund till udgivelse af Gammel nordisk litteratur. København 1885.

Richert, M. B. Bidrag till läran om de konsonantiska ljudlagarna i äldre och nyare språk. Akad. afh. Uppsala 1863.

Riddara-rímur, efter handskrifterna utgifna af Theodor Wisén. Kjöpenhamn & Lund 1881.

Rietz, J. E. Svenskt Dialektlexikon. Ordbok öfver svenska allmogespråket. Lund 1867.

Ross, Hans. Norsk Ordbog. Tillæg til „Norsk Ordbog“ af Ivar Aasen. Christiania 1890—.

Runstafven. Kort och tydelig undervisning, huru man skal förstå och bruka runstafven, tredie gången uplagd. Upsala 1748.

Russwurm, C. Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Ehstlands und auf Runö. Bd I—II. Reval 1855.

Rydqvist, J. E. Svenska språkets lagar. Kritisk afhandling. Bd I—VI. Stockholm 1850—83. [2 exx. af bd I—V.]

Rydqvist, J. E. Den historiska språkforskningen. Stockholm 1851.

Rydqvist, J. E. Ljus och irrsken i språkets verld. Stockholm 1865.

Rydqvist, J. E. Svenska akademiens ordbok, historiskt och kritiskt betraktad. Stockholm 1870.

Rääf, L. F. Ydre målet eller folkdialekten i Ydre härad af Östergötland. Örebro 1859.

Schagerström, August: Om tyska lånord med *KT* i medeltidssvenskan. Akad. afh. Uppsala 1880. (2 exx.)

S(chalin) Z. Folktro och plägseder i mellersta Österbotten. Helsingfors 1882. [Öfvertryck ur F. fornm. för.:s tskr. V.] (2 exx.)

Schlyter — se Sveriges gamla lagar.

Schwartz, Eugéne. Om användningen af kasus och prepositioner i fornsvenskan före år 1400. I. Akad. afh. Uppsala 1875. (2 exx.)

Schwartz, E. och Noreen, A. Svensk språklära för högre undervisning och till självstudium. Första häftet. Stockholm 1881.

Schwindt, Theodor — se Katalog.

Sidenbladh, Karl. Stiörnu — Odda draumr. Akad. afh. Uppsala 1866.

Sidenbladh, Karl. Allmogemålet i Norra Ångermanland. Akad. afh. Uppsala 1867. (2 exx.)

Sidenbladh, Karl. Sveriges härads- och sockennamn. Andra uppl. Stockholm 1873.

Sievers, Eduard: Grundzüge der Lautphysiologie zur Einführung in das Studium der Lautlehre der Indogermanischen Sprachen. Leipzig 1876.

Sievers, Eduard: Angelsächsische Grammatik. Halle 1882.

Sighvat Tordsson — se Kyhlberg, O. och Vendell, H. A.

Sitzungsberichte der philosophisch — philologischen und historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München 1877. H. III. München 1877.

Skáldskaparmála-Qvæði — se Uppström, A.

Skeat, W. Appendix to Icelandic-english dictionary by Cleasby-Vigfusson. Oxford mdccclxxvi.

Smeds, I. Eriksson och Rancken, O. Folkdikter af Maria Berg eller Pali-Maja. Nikolaistad 1882.

Småstykker udgivne af Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur samt årsberetning (for 1883—1887.) København 1883—87.

Sohlman, August: Det unga Finland. En kulturhistorisk betraktelse. Stockholm 1855.

Solsången — se Petersson, F. W.

Spegel, Haqvin: Ortographia svecana. (Utan årtal.)

Stephens, G. — se Hyltén-Cavallius, G. O.

Stiörnu-Odda draumr — se Sidenbladh, K.

Sturleson, Snorre: Konungaboken eller Sagor om Ynglingarne och Norges konungar intill år 1177 öfversatt och förklarad af Hans Olof Hildebrand. Bd I—III. Örebro 1869—71.

Sturluson — se Heimskringla.

Sundén, J. M. Några anmärkningar om det grammatikaliska könet. Upsala 1860.

Sundevall, C. J. Om phonetiska bokstäfver. Stockholm 1858. [Särtryck ur Kongl. Sv. Vet.-Ak.:s Handl. N. F. I 1855—56.]

Suomi, Kirjoituksia isänmaallisista aineista. Toinen jakso. 5:s ja 6:s osa. Helsingissä 1866.

Svedberg, Jesper: Schibboleth. Svenska språkets rycht och richtighet. Skara 1716.

Svenska folkets seder, sådane de varit och till en del ännu äro, vid högtider, frierier, bröllop, barndop, begrafningar och nöjen; jemte deras skrock, vidskepelser, huskurer, anekdoter, sägner och ordspråk m. m. af äldre och yngre svenska författare. Stockholm 1846.

Svensson, S. H. B. Hallfreds saga öfversatt från isländskan jemte anmärkningar. Akad. afh. Lund 1864.

Svensson, J. V. Om språket i den förra (merciska) delen af Rushworth-handskriften. I. Ljudlära. Akad. afh. Göteborg 1883.

Sveriges gamla lagar, Samling af, utg. af (H. S. Collin och) C. J. Schlyter.

I. Vestgöta-Lagen. Stockholm 1827.

II. Östgöta-Lagen. Stockholm 1830.

XIII. Ordbok. Lund 1877.

Säve, Carl: Eriksvisan, ett fornsvenskt qväde, behandladt i språkligt afseende. Stockholm 1849.

Säve, Carl: Snorre Sturlesons Ynglinga saga tolkad och upplyst. Akad. afh. Upsala 1854.

Säve, Carl: De starka verberna i Dalskan och Gotländskan. Upsala 1854. (2 exx.)

Säve, Carl: Några upplysningar om Dalmålet och Dalallmogens folklynne. Andra uppl. Stockholm 1855.

Säve, Carl: Gutniska urkunder: Guta Lag, Guta Saga och Gotlands runinskrifter språkligt behandlade. Stockholm 1859.

Säve, P. A. Hafvets och fiskarens sagor samt spridda drag ur Gotlands odlingssaga och strandallmogens lif. Visby 1880.

Söderberg, S. O. M. Forngutnisk ljudlära. Akad. afh. Lund 1879.

Söderström, O. G. V. þáttr af Ragnars sonum. Sagostycke om Ragnars söner, från isländskan öfversatt och belyst. Akad. afh. Örebro 1872. (2 exx.)

Söderwall, K. F. Hufvudepokerna af svenska språkets utbildning. Lund 1870. (2 exx.)

Sörensson, Per: Egil Skallagrimssons Höfuðlausn öfversatt och förklarad. Akad. afh. Lund 1868.

Tamm, F. A. Bidrag till en svensk etymologisk ordbok. *A. B.* Upsala 1874—75.

Tamm, Fredrik: Om tyska prefix i svenskan. Akad. afh. Upsala 1876. (2 exx.)

Tamm, Fredrik: Om fornnordiska feminina afledda på ti och på iþa. Upsala 1877.

Tamm, F. Swedish Philology. London 1878. [Särtryck ur Philological Soc.-council 1877—78.]

Tamm, Fredrik: Tränne tyska ändelser i svenskan. Göteborg 1878.

Tamm, Fredrik: Om tyska ändelser i svenskan. Upsala 1880. [Aftr. ur Ups. univ:s årsskr. 1880.]

Tamm, Fredrik: Om främmande ord förmedlade genom tyskan. Några etymologiska anmärkningar. Upsala 1880. (2 exx.)

Tamm, Fredrik: Svenska ord belysta genom slaviska och baltiska språken. Upsala 1881. [Ing. i Ups. univ:s årsskr. 1881.]

Tamm, Fredrik: Etymologisk svensk ordbok. Första häftet. Stockholm & Upsala 1890.

Tegnér, Esaias: Språkets makt öfver tanken. Stockholm 1880. [Utgör h. 26 af serien „Ur vår tids forskning".]

Tidskrift, Antiqvarisk, för Sverige — — — utg. genom Bror Emil Hildebrand. Delarne II—V. Stockholm 1869—1878.

Tidskrift, Antiquarisk, udgivet af det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab. København 1845—54.

Tidskrift, Dalarnes fornminnesförenings. II. Falun 1873.

Tidskrift, Finska fornminnesföreningens. I o. II. Helsingfors 1874 & 1877.

Tidskrift, Upplands fornminnesförenings. Utgifven

på föreningens bekostnad af Carl Arvid Klingspor. I—XII. Stockholm 1871—84.

Tidskrift, Östergötlands fornminnesförenings. I. Stockholm 1875.

Tidskrift — se Bidrag.

Törning — se Grubb.

Unander, F. Allmogemålet i södre delen af Vesterbottens län. Akad. afh. Uppsala 1857.

Upmark, Gustaf: Upplysningar om folkspråket i Södertörn. Akad. afh. Stockholm 1869. (2 exx.)

Uppström, A. och Petré, H. H. Aivaggeljo þairh Matþaiu eller fragmenterna af Matthæi evangelium på Götiska jemte ordförklaring och ordböjningslära. Akad. afh. Upsala 1850.

Uppström, Anders: Skáldskaparmála-Qvæði Snorra Eddu, öfversatta och med anmärkningar försedda. Acad. afh. Upsala 1859.

Uppström, A. E. V. Gotiska bidrag med särskild hänsyn till de ambrosianska urkunderna. Akad. afh. Uppsala 1868. (2 exx.)

Uppström, A. & V. Aivaggeljo þairh Maþþaiu jemte ordförklaring och ordbildningslära. Andra uppl. Stockholm 1874.

Wadstein, A. Kasusläran i äldre vestgötalagen. Akad. afh. Lund 1874.

Wahlström, J. E. Uplands-dialekten. Akad. afh. Upsala 1848.

Wahlström, J. E. Svensk exkursionsfauna. I. Ryggradsdjuren. Andra uppl. Stockholm 1867.

Wahrenberg, E. R. och Jonson, N. M. Några anmärkningar om artikeln med fästadt afseende å svenska språket. Akad. afh. Stockholm 1854.

Vellekla — se Freudenthal.

Vendell, H. A. Om skalden Sighvat Tordsson samt tolkning af hans Flokkr um fall Erlings och Bersöglisvísur. Akad. afh. Helsingfors 1879.

Vendell, H. A. Laut- und Formlehre der schwedischen Mundarten in den Kirchspielen Ormsö und Nukkö in Ehstland. Acad. Abh. Helsingfors 1881.

Vendell, Herman: Konung Sverre Sigurdssons saga efter Flatöboken. Öfversättning, noter och anmärkningar. Helsingfors 1885.

Vendell, Herman: Ordlista öfver det svenska allmogemålet i Finnby kapell af Bjärnå socken inom Åbo län. Helsingfors 1890. [Ingår i F. V. S:s „Bidrag" h. 49.]

Vendell, Herman: Östsvenska monografier. Helsingfors 1890.

Vendell, Herman — se Nyland I.

Vendell, H. A. — se Freudenthal.

[Wennberg, F.] Ordbok öfver allmogeord i Helsingland utgifven af Helsinglands fornminnessällskap. Hudiksvall 1873.

Wennberg, Lars: Geisli. Einarr Skúlason orti. Öfversättning med anmärkningar. Akad. afh. Lund 1874.

Wersander, L. J. Vestgötadialecten betraktad i förhållande till fornspråket. I. Akad. afh. Lund 1862.

Wickberg, R. Über den Ursprung der schwachen präteritalbildung in den germanischen Sprachen. Dissert. Lund 1877.

Widmark, Fredrik: Bidrag till kännedom om Vesterbottens landskapsmål. Akad. afh. Stockholm 1863.

Widmark, Fredrik: Om de fornnordiska substantivens casusformer. Akad. afh. Uppsala 1865.

Vigert, Oscar: Om verbalafledningen på *i* inom de nordiska språken. Akad. afh. Uppsala 1872. (2 exx.)

Vígfusson, G. Bárðar saga Snæfellsáss, Víglundar-

saga, þórðar saga, Draumavitranir, Völsa þáttr. Kjøbenhavn 1860.

Vígfusson, G. — se Cleasby, R.

Wimmer, L. F. A. Fornnordisk formlära. Lund 1874. (2 exx.)

Wisén, Theodor: Om ordfogningen i den äldre Eddan. Akad. afh. Lund 1865.

Wisén, Theodorus: Carmina norræna. Lundæ 1880.

Wisén, Th. — se Riddara-rímur.

Wulff, F. A. — se Lyttkens, I. A.

Ynglinga saga — se Säve, Carl.

Yngre Västgötalagens äldsta fragment antecknade af Lydekin omkring år 1300.

Zahn, J. Chr. Ulfilas gothische Bibelübersetzung. Weissenfels 1805.

þáttr af Ragnars sonum — se Söderström, O. G. V.

þiðriks saga — se Klockhoff, O.

þórðar saga — se Vígfusson, G.

þorláksson, Gudmundur: Udsigt over de norsk-islandske skjalde fra 9:de til 14:de århundrede. København 1882.

þorláksson, G. — se Gyðinga saga.

Åberg, G. A. Svensk ordlista för rättskrifning enligt e. o. prof. A. Freudenthals rättskrifningslära. Andra uppl- Helsingfors 1886.

Åberg, G. A. — se Nyland II.

Årsskrift, Dalarnes fornminnesförenings. Falun 1867.

ekki lyf.

I 9:de strofen af den sång i äldre Eddan, som nu vanligen kallas Reginsmál (förr Sigurðarkviða Fáfnisbana ǫnnur), förekomma följande två versrader:

hót þín
hræðumk ekki lyf,

hvilka öfversättas: (för) dina hotelser rädes jag icke det minsta. Ordet *lyf* har i detta sammanhang väkt tvifvel och varit föremål för mångahanda gissningar och förklaringsförsök, hvilka här må i korthet nämnas, innan jag med stöd af två i nyländska allmogemålet brukliga talesätt framställer min åsikt om uttrycket *ekki lyf.*

I den arnemagneanska kvartupplagan af Eddan (Hafniæ 1787—1828) ändras *lyf* (af utgifvaren läst som *lyt:* „Mbr. *lyt* male") till *lýf,* och *hót þín lýf* öfversättas i glossariet: „largas tuas minas, vel etiam: minas tibi caras, crebras l. assvetas".

Grimm (Gebr.): Lieder der alten Edda bd I, Berlin 1815, mena om *lyf:* „hier kann *lyf* nur so viel als *lauf,* Laub, seyn, etwas nicht ein Laub, Blatt, achten, *flocci pendere,* ist eine häufige Redensart".

Sveinbjörn Egilsson i sitt Lexicon poëticum antiquæ linguæ septentrionalis (Hafniæ 1860) menar om läsearten *lyf* i Sk. 2, 9: „minus recte mutatum est ex membr. *lyt*", och vidare (pag. 541 sp. 2): „*lytr,* m. res, id. qu. *lutr* (*y* = *u*); hinc Sk. 2, 9: *ekki lyt,* ad verbum, non rem, i. e. nihil, pro adv., minime".

Lüning, som i sin upplaga af Eddan (Zürich 1859) följer texten i Munchs edition (Christiania 1847), bibehål-

ler *lyf* i enlighet med denna, men säger i en not: „das wort ist noch unerklärt; codex regius *lyt* (nach Egilsson) von *lytr* = *lutr,* ding, also *ekki lyt,* nichts, keineswegs", och i sitt Glossar upptager han ordet *lyf* utan öfversättning såsom „emendation für *lyt* (R.)?" — Äfven Möbius i Edda Sæmundar (Leipzig 1860) och Pfeiffer i Altnordisches Lesebuch (ibd. 1860) hafva läsearten *lyt.*

Också Gudbrand Vigfusson i Icelandic-English Dictionary (Oxford 1874) ansluter sig (se art. *hlutr*) till läsearten *lyt* „(lyf MS.)", men rättar detta längre fram (art. *lyf*): „adverb., *ekki lyf,* not a whit". Detta *lyf* vidblifver han äfven i Corpus poeticum boreale (Oxford 1883), där de båda versraderna öfversättas (vol. I pag. 33): „I fear nought thy threats". I noterna till samma arbete (v. I p. 469) läses: „*ekki lyf* (not a whit) *ἀπ. λεγ.* most probably corrupt; for there is no right flow in the line: *hót þín hræðomk* (here a word has fallen out?)".

Bugge i sin Eddaedition („Norrœn fornkvæði", tr. Christiania 1867) säger membranen otvifvelaktigt hafva *lyf,* ingalunda *lyt;* ordet *lyf* i här förekommande användning är honom dock obekant (s. 214). Men längre fram bland tillägg och rättelser (s. 413 sp. 2) läses: „I *ecki lyf* ikke et Grand finder jeg nu det almindelige Ord *lyf,* der oftest bruges i Flertal; altsaa egentlig:†) ikke en eneste Partikel (ikke et eneste Korn) af et paa Organismen stærkt virkende Middel".

Samma mening hyllas också af Fritzner i 2:dra upplagan af Ordbog over det gamle norske Sprog bd II (Kristiania 1891): „*lyf* n. kraftigt Middel, der benyttes til et eller andet Øiemed saasom Lægedom, Troldom . . . *ekki lyf* (ɔ: ikke det allermindste, = *ekki vætta,* Folkespr. *aldri en*

†) Huru det i Bugges öfversättning för negationen väsentliga, men alldeles på fri hand tillagda „en eneste Partikel" eller „et eneste Korn" skulle kunna vara *egentligt,* förklaras icke.

bit) Sig. 2, 9 synes svare til Folkespr. *ikkje eit liv, ikkje live,* se AASEN s. 450 b".

Af *lyf* finnas en afledning *lyfja* helbrede (FR.[2]) och en biform *lif,* som jämte det däraf afledda verbet *lifia* äfven förekom i fornsvenskan (se SÖDERVALLS Ordbok I s. 755 f.), jfr det äldre nysvenska verbet *löfja* trolla och det ännu brukliga *löfjerska* trollkvinna, hvilka utgå från ett **lyf* och **lyfia* äfven i fornsvenskan†), se en uppsats af KOCK i Arkiv för nordisk filologi bd IV s. 169. Då i isländskan vid sidan af det med *lyf* sammansatta ordet *lyfsteinn* ɔ: Sten, hos hvilken der findes særegne (især helbredende, beskyttende) Kræfter (FR.[2]), äfven förekomma formerna *lifsteinn, lífsteinn,* hvilket sistnämda är den enda form, som upptages i BJÖRN HALDORSENS lexikon äfvensom i ERIK JONSSONS ordbok, där den öfversättes med „Livsteen, en Steen, Salve, som man tillagde overnaturlig Lægekraft", tyckes KOCK (anf. st.) hafva fullt skäl för sin åsikt, att *lyfsteinn, lifsteinn* i isländskan genom folketymologi påvärkats af *líf* lif och har uppfattats såsom „den lifgifvande stenen". På denna grund torde äfven FRITZNERS ofvan nämda sammanställning af uttrycket *ekki lyf* med norska folkspråkets *ikkje eit liv, ikkje live* vara väl berättigad.

Detta tillämpar jag också på det nyländska talesättet *ınt eıt lıv, ınt lıve* d. v. s. icke det minsta, som numera i likhet med det norska uttrycket användes blott om helt och hållet misslyckadt fiske eller jakt och troligen underkastats denna inskränkning just genom ofvan nämda folketymologiska påvärkan af ordet *lıv* lif, men ursprungligen torde hafva haft samma omfattande negativa betydelse som Eddans *ekki lyf,* hvarmed det sålunda äfven formelt skulle sammanfalla.

†) Älfdalsmålet har ännu kvar *lyþv* läkemedel enligt NOREEN Ordbok öfver Dalmålet s. 120, *lyv, löve* enligt RIETZ Dialektlexikon s. 418 sp. 1.

Formelt skildt, men däremot till innehållet och användningen fullkomligt identiskt samt således bevisande för riktigheten af BUGGES och FRITZNERS åsikt, att *lyf* i uttrykket *ekki lyf* är samma ord som *lyf* n. botemedel, är det i hela Nyland allmänt brukliga talesättet *ınt tı bǫt* ɔ: icke det minsta. Detta kan användas för att uttrycka ett energiskt förnekande i snart sagdt hvilket sammanhang som hälst, och ett nyländskt *ınt tı bǫt a ȷa radær* vore en nästan ordagrann öfversättning af Eddans *hræðumk ekki lyf.*

Ur talsvenskan i Finland.

Med ett ortografiskt förslag.

Bland några filologer meddelade jag engång den iakttagelsen, att i bildade finländares svenska tal — naturligtvis med undantag af lärare och andra, som söka efterlikna skriftspråket — en bestämd skilnad förefinnes mellan hjälpverbet **ha** och verbet **har** med possessiv betydelse. Då riktigheten häraf betviflades, ber jag, en dilettant på detta område, få som önskadt bidrag till Svenska landsmålsföreningens publikation lämna en kort redogörelse för nämda och andra små iakttagelser, om de också i själfva värket ej torde innehålla något nytt.

Först några språkprof, i det hela med vanlig, mindre nogrann och mindre konsekvent ljudbetekning; lång vokal understrykes särskildt i *ha* och *har*.

Han ha kommi. Ha han de? (= Ha han?). Vist ha han de (= Vist ha han). — Ja ha vari där, o du ha vari där, o ni ha ju okso vari där. Vi ha sitt de me egna ögon. Di ha okso veta åv de. Ha du vari hos din far? De ha ja.

Har du biljett? De har ja. Har vi låv! Har vi? Nej, de har ni inte. Hon har pängar. Har hon? Jo, men han har int.

Har du reda po de? Han har (har) breve färdit.

Hade ja veta de förut! Di hade en vacker sal. Hade di? (Hade di?).

De e bra att ha vari hos tandoktorn. Jo, att ha [med logisk tonvikt] *vari, men int att vara där. Att ha pängar* [med logisk tonvikt] *å int ha, de e desamma för en sån kar.* (= *Att ha pängar* o. s. v.)

Altså: *ha* är presens indik. af hjälpvärbet i alla per-

soner, vanligen med kort vokal, äfven om det har starkare, logisk tonvikt. *Hąr,* vanligen, och alltid om det betonas, med lång vokal, användes i possessiv betydelse och tillsammans med predikatsfyllnad. *Hade* användes i alla dessa betydelser, med kort eller mindre ofta med lång vokal, likaså infinitiven *ha.*

Personer, som äro födda i Sverige, synas långt oftare än finländare använda formerna med lång vokal.

Detsamma gäller följande i finländskt tal förekommande former af verbet **vara:** *e, ę* (sällan *är*); *va, vą,* sällan *vąr* (aldrig *vǫro*) *vara, vąra; vari, vąri,* finländare sällan med slutande *t.*

Likaså synas finländare i allmänhet använda former med kort vokal af **skola,** nämligen *ska* (aldrig *skall), sku* (sällan *skulle, skule),* jämte *ską* och *sku̧,* alla dessa fyra kortare former äfven med logisk tonvikt. Infinitiven förekommer ej; i dess ställe användes **mosta.** Denna form brukas äfven som supinum, sällan *mostat.* För öfrigt nytjas af detta verb *most* vanligare än *moste* i presens, *moste* däremot i imperfektum måhända vanligare än *most.*

Af **böra** brukas sällan *bör,* vanligen *bǫrde,* äfven i presens. Som supinum användes numera ofta inf. *bǫrda* jämte *bǫrt;* t. ex. *ja sku bǫrda gå nu̧; du hade bǫrda seja de gęnast.*

Må (äfven *mo)* förekommer med följande betydelser: optativ, jämte *motte* (han må int komma; motte han komma), concessiv (han må gärna komma), potential och dubitativ (må han komma, må han kommer, monne han kommer, monne han komma; må han int kommer); i sistnämda betydelser ha vi sällan *motte* (de motte vel vara sant). Märk äfven: **låt** vara = må vara.

Af **blifva** nytjas i alla personer: *bli̧r* samt *blęv, blę* och *ble* (?); inf. *bli̧, bli;* sup. *blivi, bli̧vi.* „Varda" har i ingen form vunnit burskap i vår bildade talsvenska.

Vidare ber jag få påminna om följande i afseende å de s. k. modala verben. **Torde** användes sällan, *tör* aldrig i vanlig finländsk talsvenska; i dess ställe: *lär, ska* (föga nog *ska*) samt andra uttryck, såsom *kånske, kanskḙ, kanské, vel, vel, säjs, sejs* (= säges) m. fl. Af **vilja** förekomma knapt några former i egentlig modal betydelse; jfr. t. ex. *ja sku villa gå nu; nu* (= nog) *ha hon villa veta de, men ja ha int villa seja de åt henne.* **Idas** påstås vara ett äkta finländskt ord! Det brukas ofta i formerna: *is; ides; idas* inf. och sup.; *is* imper. T. ex. *han ha int idas göra de; att du nu is prata! is int!* (= låt bli, latinets noli) *is du ge mej vatten,* således ofta synonymt med *vilja.*

Stark vacklan mellan långt och kort vokalljud råder i infödda finländares svenska tal äfven vid utsägandet af **personalpronomina:** *jag, ja, ja, (mej); du, du (dej); (han, hon, honom,* dessa alltid med kort vokal, *henne, hans, hennes, dens); de, de* (icke dess*); *vi, vi; ni, ni; di, di, deras, deras (oss, er, dem, döm,* hos bildade knappast *dom).* Om jag ej misstager mig, kan med långt vokalljud hos personalpronomen uttryckas en cunctativ, dubitativ skiftning hos verbet, t. ex. *vet du* (= möjligen)? *int vet ja* (ungefär = *int vet ja just,* eller: så vidt jag kan erinra mig). Vanligare synas mig också här formerna med kort vokal vara: *vét du? nej; vet dú? int vet já; vet dú då? nej, int vet ja häller.*

Af **possessivpronomina** bli de korta formerna alt vanligare, t. ex. *e de dina? nej, de e mina;* likaså: *sina, vora, era* med kort vokal. I sing. ha vi ofta *vår, er* och så alltid i sing. med tonvikt.

---

*) Icke häller af relativet användas genetivformer, af demonstrativer brukas: *denhärs, dendärs.*

Till detta mitt hvarjehanda fogar jag ännu den påminnelsen, att konjunktionen **och** med enkel kopulativ betydelse alltid här uttalas o (eller *å* i dröjande tal); i analogi därmed säges *o so* = och så. Skriftspråkets *ock* förekommer ej, men väl *ókso, okså.*

Jag slutar med ett ortografiskt förslag. Den vanliga, icke lingvistiska, skriftens hufvuddygd är enkelhet. I följd häraf böra förkortningar icke helt och hållet bannlysas, de böra blott hålla sig inom den otvetydiga tydlighetens gräns. Då nu *och* äfven i Sverige ganska allmänt torde uttalas utan konsonantljud, då *o* klokt nog i en mängd ord användes som tecken för det vokalljud, som finnes i *och,* då slutligen förkortningen *t. o. m.* är ganska vanlig, föreslås att det „ogement“ ofta skrifna ordet **och** framdeles skrifves och tryckes helt enkelt: **o** utan punkt.

Skulle äfven det mycket använda *är* i enlighet med vårt finländska uttal skrifvas i alla personer **e,** vore enligt min ringa mening mycket vunnet för en enkel och praktisk rättskrifning.

Hvarken i afseende å *o* — trots interjektionen *ǫ* — eller *e* borde förblandning med andra ord eller någon annan tvetydighet kunna uppstå.

Bidrag till svartbokens historia.

Ännu i våra dagar — så förtäljer fålktron — händer det, att männisjor som avlidit icke hållas i graven, utan börja „gå uppdaga". För släktingar ock bekanta kunna de då uppenbara sig ock injaga skräck ock bävan. För att bringa andarna till ro, är det rådligt att låta någon präst läsa i svartboken, vilken i detta liksom i många andra avseenden äger en allt betvingande kraft. Denna bok med svarta blad ock röda bokstäver finnes i varje prästs värjo, ehuru han sällan vill visa den åt andra. En ock annan har den jömd i badstugan, där han i all hemlighet studerar densamma. Andra bära den alltid med sig.

En gång hade en präst glömt sin svartbok i sakristian. Han sjickade sin dräng äfter boken med sträng tillsägelse att ej öppna den. Men denne kunde icke motstå frestelsen. Han läste i boken, ock jenast uppenbarade sig en mängd smågubbar, som ivrigt frågade: „Vad ska' vi jöra? Vad ska' vi jöra?" Ansatt på alla håll ock kanter, gav drängen dem först i uppdrag att räkna alla maskor på sjöten. Då de emellertid snart voro färdiga härmed, befallde han dem att räkna sandkornen på havsstranden. Nu hade prästen anat oråd; han kåm springande, rev boken från drängen ock räddade honom från hans fatala belägenhet. — Denna historia, som i olika variatsjoner berättas i Österbotten, förtäljes från annat håll om påven Gregorius VII. Denne hade glömt sin svartbok hemma ock sände två av sina lärjungar äfter henne, men för dessa jick det på samma sätt som för den omtalade drängen.

En piga hos en präst kåm en gång att läsa i svartboken. Straks blev hon ansatt af småtråll, vilka voro så många, att hon varken kunde röra äller vända sig, ock de blevo allt flere ock flere. Även nu kåm bokens ägare till stället ock läste bårt den talrika uppvaktningen.

Liknande berättelser förtäljas i Danmark, där boken bär namnet Cyprianus.*) När den onde där uppenbarar sig, talar han åfta tyska ock säger: „Was soll ich machen, was soll ich machen?“ En gång inträffade i trakten af Nibe i Jylland, att en piga fick fatt i boken, ock innan hon visste ordet av, stod djävulen där ock sporde äfter arbete. Flikkan förlorade dåck icke fattningen; då hon visste att många önskade en båtväg till Nibe jenom några stora backar, befallde hon den onde att gräva denna kanal. Den var emellertid färdig på ett ögonblick, ock den onde fordrade mera arbete, äljes toge han henne. Så gav hon honom ett såll, varmed han skulle ösa kvarndammen tom. Ehuru vattnet rann jenom sållet, började det se tokigt ut för pigan; till all lycka kåm mannen hem, ock han var karl att läsa bårt den onde.

När man läst i svartboken ock blir illa ansatt, bör man läsa bakfram allt vad man förut läst. Detta medel har åfta blivit använt. Från Schwaben berättas, att på universitetsbiblioteket i Tübingen skall finnas en gammal bibel, som innehåller både sjätte ock sjunde mosebok. Dessa anses på många orter vara af samma innehåll som svartboken. En gång läste två studenter i nämda bibel med den påföljd, att den onde uppenbarade sig, rasslande med sina tunga fjättrar. De blevo förfärade ock ropade på jälp. Då sjyndade lärarne till ock gåvo dem anvisning på att läsa allt bakfram, ock detta hade åsyftad värkan.**)

*) Om Cyprianus har den tjände prästen ock folkloristen H. F. Feilberg skrivit en upplysande avhandling i Aarbog for dansk kulturhistorie 1891.

**) Meier, Sagen aus Schwaben I, 196.

Enligt några äro svartboken ock sjätte mosebok identiska. Mången påstår sig hava sett biblar, som utom de vanliga fem moseböckerna innehållit en sjätte. Feilberg anför efter Kamp en sägen, enligt vilken Vår härre på Sinai bärj skulle jivit Moses det löftet, att allt vad han sade ock skrev skulle vara sanning ock sje som han ville, ock allt vad han bad om äller lärde männisjorna att bedja om, skulle bliva uppfyllt. Men dä frästade djävulen Moses så att han förutom de fem Moseböckerna, som blått innehålla vad som är gått, skrev en sjätte bok, ock vad som står i denna bok har kraft, emedan det är skrivet af Moses äfter Härrens löfte. — Andra mena, att svartboken är en självständig bok, full af fårmler ock trålldom, men utan inre sammanhang. Andra åter tro sig veta, att bokens ejäntliga namn skulle vara: En blick bakom förlåten i tämplet. (Kronoby).

Om bokens storlek finnas olika uppjifter. Enligt några är den ej större än en almanack, med svarta blad ock röda bokstäver; andra, som sett svartboken, påstå den vara något större — „som en bibliskhistoria".

I denna svartbok skola frimurare ock andra som jöra kontrakt med den onde inskriva sina namn. För detta ändamål sjäres i pekfingret så att blod kåmmer, ock med denna blod inskrives ens namn. Detta sätt att inkåmma i förbund med den sure är allmännt. I en nyländsk saga berättas: „Dåm skrév kontraktə, å smén skár säj i fingrə å ríta bómärki undi." Från Portugal förtäljes, att häxorna för att kåmma i förbund med den snöde ock hans anhang skola avlägga ed på en svart bok, i vilken icke finnes ett enda vitt blad. En djävul håller i boken ock en annan står på vardera sidan om häxan.

Den, som har svartboken, äger mycken makt. Med den kunna sjukdomar vållas ock botas, döda framkallas ock bårtsvärjas, lyckosamhet åt en själv ock olycka åt andra

beredas. En rävfångare i Vasabygden hade nyttjat svartboken ock kåmmit i förbund med den onde, som jälpte honom på många sätt. Denne jägare kunde alltid på förhand säga, om han hade någon räv i saxen äller ej. En gång jick han med en kamrat att äfterse saxarna, men yttrade vid avfärden, att han jick något för tidigt. Framkåmna till fångstplatsen i skogen, fingo de se en liten gubbe, som med en kvist i handen tjörde en räv till saxen. Detta var naturligtvis „tan sudik".

Det anses dåck vara förenat med stora vådor att hava denna bok. Endast starka naturer kunna härda ut därmed. Annars söker man narra boken på annat fålk. Dör egaren, utan att boken övergått i annans värjo, spatserar boken självmant med i liktjistan. (Mustasaari). Sin kraft förlorar boken vid nämnandet af frälsarens namn. „Laiska-Jaakko" berättas en gång på julmårgonen hava tidigt före andra kåmmit till tjyrkan. Denna var upplyst ock full af dödfålk. En präst, som stod på predikstolen, jick därefter till altaret ock bad Jakob skriva sitt namn i en svart bok. Denne skrev i stället Jesu namn. Då blev prästen, som icke var någon annan än den onde, förskräckt ock sade: Nu misste jag flere för en! — — —

Men varifrån kann man då få denna mäktiga svartbok? Den påstås finnas till salu i Stockholm i bokhandeln; därifrån kann vem som hälst få den. Men hos oss vågar man ej sälja den. Alla präster hava en svartbok. Men de se ej järna att andra hava den. I Kronoby tadlade en präst på ett läsförhör en bonde för det han hade en svartbok. Men gubben försvarade sig. „Ni kann ej säga bestämt — sade han — om jag har svartboken, men jag vet säkert att Ni har". — „Ja, har jag svartboken", menade prästen, „är det med min fulla rätt, men det har icke Ni!" —

Såsom innehavare av svartboken, äga prästerna stor

makt, med vilken de betvinga själfva hin onde. Följande historia, som berättas i Munsala, må till slut anföras: En gång, då fan var på resa, kåm han in till pastor N. ock bejärde nattkvarter. „Nej“, sade pastorn, „jag tjänner dig nog!“ — „Nå väl“, sade hin håle, „jag går till bror Sneckendal“. — „Gå, gå“, sade prästen, „jag kåmmer också dit om en stund“. Då pastorn kåm dit, satt fan där till bords med Sneckendal. De samspråkade och tycktes vara mycket goda vänner. „Vet du, vem du har till bords med dig i dag“? frågade pastorn. „En resande härre“, svarade S. förvånad. „Jag skall visa dig, vem det är“, sade pastorn lungnt. Därpå befallde han den resande härren att stiga upp från bordet ock mitt på gålvet visa sig i sin rätta sjepnad men i olika fårmer. Han måste lyda, huru motbjudande det än var. Därpå stack pastorn med en syl ett litet hål i fönsterblyet ock befallde den ädle härrn packa sig ut den vägen. Denne förvandlade sig till en rök, som inom kårt försvann jenom sylhålet. Men den stackars härr Sneckendal blev så förskräckt, att han svimmade.

Jermaniska toner i den finska fålkvisan.

Den jämförande fålkdiktsfårskningen har gång på gång uppvisat den underbara förmåga, som ett jivet tema har — blått det anslår fantasins ock tjänslans bästa strängar — att i århundraden bibehålla sig på fålkens läppar ock att breda ut sig kring jordens alla trakter. På ordspråkens, sagans ock den poetiska diktningens jebit har man åfta haft anledning att sysselsätta sig med jemensamheterna inom området för fålkandans skapelser. Den jämförande melodifårskningen är däremot ännu mycket litet kultiverad. Men också dess tid skall kåmma, ock det lider intet tvivel, att man en dag skall uppvisa melodiförvantskaper hos fålkvisorna på vitt sjilda bräddgrader. Början till en fårskning på området för den svenska fålkmusiken är jord av K. Valentin, vars arbete „Studien über die schwedischen Volksmelodien“ (Leipzig 1885) även något litet sysselsätter sig med kapittlet om melodiernas jenealogi. Intrãssangta äro icke blått likheterna utan även olikheterna. Vi se t. eks. det tema, som ingår i den även i vårt land allmänt tjända visan „Här dansar jag med lilla vännen min“

uppenbara sig i visor från Sverge, Polen, Böhmen, Siebenbürgen ock bland venderna, men på olika sätt varierat hos de sjilda fålken, vilka alla lyckats natsjonalisera melodin ock trycka sin egen karaktär på det jivna temat. —

Var temat till en fålkmelodi först uppstått är städse mycket svårt att uppvisa. Man skall kannsje lyckas reda ut

dess jenealogi under hundratals år, men i de flästa fall kåmmer man icke till någon bestämt uppjiven författare äller kompositör. Ock om en sådan uppjes — vem vågar säga, att han i varje händelse har att tillskriva sig hela författaräran, att icke han i sin tur lånat äller omfårmat ett tema, vars anor kunna gå ytterligare desännier tillbaka i tiden?

Ett studium af våra svenska fålkmelodier ådagalägger otvetydigt, att en stor del av dem utjöra en jemensam egendom för de jermaniska fålken överhuvud. Jemensamheter i melodibildningarna förefinnas även inom den slaviska ock den jermaniska värden, ävenså emellan sistnämda ock den romaniska; men de synas vara ganska sporadiska ock äro i varje händelse, för så vitt man kann dömma på grund av förhandenvarande material, mer tillfälliga än likheterna inom den vokala delen av fålkpoesin. I alla fall står det fast, att en melodi lika litet som en saga äller något annat alster av fålkdiktningen har någon ejäntlig svårighet att överskrida en språkgräns. Fålkdiktens väg går i allmänhet från söder mot nårr, ock från väster mot öster. Jag tror, att en stor del fålkmelodier följt i samma spår. Det enårma material som behöves för fårskningar på detta område är dåck ännu för litet samlat ock för planlöst utjivet, för att några allmännjiltiga slutsatser på grund av detsamma kunde dragas.

Vad nu den finska fålkpoesin vidkåmmer, har bl. a. J. Krohn uppvisat, att stora lån av densamma jorts från skandinavernas ock även andra fålkslags kapitaler inom fålkdiktningens värd. På detta område skall fårskningen ännu hava ett tacksamt fält att upparbeta. Men även den finska fålkmusiken synes erbjuda åtsjilligt av inträsse för den komparativa fårskningen. Såm ett första försök på detta område äro äfterföljande undersökningar att anses.

Finska fålkmelodier äro hittills icke publiserade i något större antal. De viktigaste samlingarna äro: 1) *Suomalaisten laulujen ja runojen nuotteja*, ett bihang till första upplagan av Kanteletar (1840) ock innehållande 22 sång- samt 20 runomelodier; 2) *Suomen kansan laulantoja*, en år 1849 av A. Reinholm utjiven samling, omfattande 30 vis- och 20 runomelodier; 3) *Valituita suomalaisia kansan-lauluja*, inalles 4 häften, 1854—5, med c. 55 melodier, arrangsjerade för piano ock sång av K. Collan ock R. Lagi; 4) *Suomalaisia kansan-lauluja ja soitelmia*, koonnut Fredr. Vilh. Illberg (även svensk tittel), utkåmna 1867 ock innehållande 60 melodier, bland vilka en mängd danser; 5) I nionde bandet av A. P. Berggreens stora sammelvärk *Folke-sange og melodier*, Köpenhamn 1869, 56 finska fålkmelodier; 6) *Suomen kansan sävelmiä*, toinen jakso: Kansanlauluja, I vihko, tryckt i Jyväskylä 1888 ock innehåliande 60 melodier, redisjerade av R. Kajanus ock utjivna av Finska litteratursällskapet. Antalet sjilda melodier i dessa samlingar stiger emellertid icke högre än till unjefär 160 — således endast en bråkdel av vad i själva värket torde finnas samlat i manuskript. Bland dessa 160 melodier har jag funnit icke så få, vilka visat sig vara av jermaniskt ursprung. I de flästa fall synas de hava överförts till finnarna från den svenska befålkningen i vårt land. Fortsatta fårskningar på detta område skola, såsom jag redan kann förutse, öka listan.

De anförda melodierna hava icke av mig underkastats någon annan förändring, än att alla, som höra till en ock samma melodigrupp, transponerats till samma tonart, varigenom översiktligheten underlättas. Källan, varifrån melodierna hämtats, finnes i varje särsjilt fall anjiven.

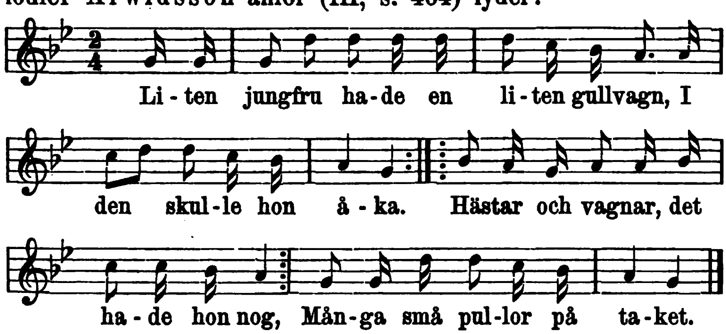
Valentin framlägger (s. 17—18) en inträssangt jenealogi för den även överallt i svenska Finnland sjungna melodin till „Lilla Lasse sitter ock gråter“ ock andra lika tjända vaggvisor. Enligt Tappert i dennes berömda „Musikalische Studien“ uppvisar han, att samma melodi-tema uppenbarar sig i visor från Tyskland under 16:de, 15:de ock 13:de (?) århundradena. Urtemat, från 1,200 talet, lyder som följer:

På 1550 talet var temat redan på följande sätt utbildat:

En av de talrika till denna melodigrupp hörande melodier Arwidsson anför (III, s. 464) lyder:

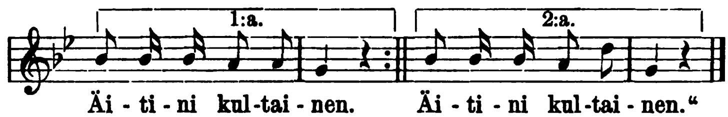

Från åvan anförda tema anser jag, att flere finska fålkmelodier vuxit upp. För det första torde melodin sjungas allmännt i finska delen av vårt land såsom vaggvisa, varierad unjefär på samma primitiva sätt som senast anförda melodi utvisar. För det andra ha vi påtagligen samma tema i föl-

jande fålkvisa (Notbilagan t. Kanteletar n:o 4, Reinholm n:o 29, Collan I, n:o 12, Kansanlauluja n:o 22, etc.):

Visan *„Mistäs tulet, kustas tulet?"* är äljes även till ordalydelsen en variant av den svenska och allmänt jermaniska sången „Sven i rosengård". Denna fålkvisa är icke, för så vitt jag har mig bekant, uppttecknad i svenska Nyland, men i Ranckens samlingar finnas två varianter av densamma från Teerijärvi ock Lappfjärd. På vilken melodi visan sjunges i svenska Österbotten tjänner jag inte. Men det synes mig icke oantagligt, att visans såväl ord som melodi importerats till finnarna jenom den svenska befålkningen i landet. Den melodi, på vilken „Sven i rosengård" sjunges i Sverge, (Se Geijer o. Afzelius n:o 54, 1 ock 2, ock Berggreen III, n:o 27) har även, synes det mig, vuxit upp ur det grundtema, som meddelats här åvan, och att samma tema kåmmit över även till svenska Finnland förefaller ganska naturligt. Jag anför den ena av de Geijer-Afzeliuska melodierna:

Vad nu själva visan om „Sven i rosengård“ vidkåmmer, är jag icke obenägen att med någon liten modifikatsjon skriva under det omdöme som Talvj om densamma avjivit, att den bör räknas till det väldigaste, som den tragiska skaldekånsten någonsin frambragt, ock jag tillämpar uttalandet även på melodin. Man häpnar, när man ser huru länge ock i huru vitt sjilda länder detta enkla målltema bibehållit sig i fålkens tjärlek. Jag kunde uppvisa dess utveckling i jermaniska länder jenom anförande av talrika varianter, men måste åtnöja mig med endast hänvisningar: till den svenska fålkvisan „Den lillas testamente“, till den tyska „Schlangenköchin“,*) till „Svend i rosengaard“ i dess danska dräkt, vilka alla visors melodier äro utvecklingar av temat här åvan. Jag måste hasta tillbaka till mitt ejäntliga ämne, den finska fålkvisan.

Även visan „Ole nuorra iloissas“ (Reinholm n:o 21, Kansanlauluja n:o 5) har en melodi, som påtagligen vuxit upp från samma tema som här är fråga om. Melodin lyder:

*) Se t. eks. Des Knaben Wunderhorn I, s. 20.

Om samma tema påminner ytterligare nog mycket visan *„Minun kultani kaunis on“*, vadan den anföres här i ock för jämförelse. (Den finnes hos Collan I, n:o 4, Reinholm n:o 27, Berggreen IX, n:o 12, ock Kansanlauluja n:o 15).

Allmänn är visan *Ilman kuuta ja auringon teitä,* vilken sjunges på följande melodi (Collan IV, n:o 4, Berggreen IX, n:o 22, Kansanlauluja n:o 42):

Det låge nära till hands att förmoda, att denna visa lånat sin melodi från Bellmans „Joakim uti Babylon“,

(Fredmans sång n:o 41). Emellertid synes det vara antagligare, att den finska visan, likasom Bellman själv, lånat melodin från en svensk fålkvisa, som numera råkat i glömska — någon svensk fålkvisa med denna melodi torde icke finnas publiserad —, äller ock att melodin är direkte importerad till finnarna, kannsje även av Bellman, från Tyskland. I sistnämda land sjunges nämligen en variant av den i så gått som hela Europa tjända sången om det misslyckade besöket (se t. eks. Arwidsson III, s. 155) på en melodi, vilken påtagligen är originalet till såväl ovannämda Fredmans sång n:o 41 som till den finska fålkvisan „Ilman kuuta". Den tyska visan, meddelad av Berggreen (V, n:o 73) är upptecknad i trakten kring Frankfurt a. d. Oder ock kallas „Der Liebhaber auf der Lauer". Melodin lyder:

Fortsättningen av melodin anföres icke här, då den icke vidare bidrager till belysandet av den finska sången, vars jermaniska ursprung är det enda vi i detta sammanhang velat hava bevisat.

Berggreen meddelar i del IX, n:o 36, en finsk fålkvisa *Merille lähtevä* med följande melodi:

Den ingår också i notbilagan till Kanteletar (n:o 9.) Orden äro en översättning av en svensk sjömansvisa: „Farväl min egen flicka" (tryckt bl. a. i Nyland II, n:o 157). Även melodin klingar så jenuint svensk, att något bevis för dess jermaniska ursprung knappast behöves. Jag anför dåck följande visa på samma melodi, återjiven enligt Filikromen I, n:o 20:

Många omständigheter ha jort, att jag länge misstänkt visan „*Minä seisoin korkealla vuorella*" vara en helt ock hållet jermanisk skapelse. Dess vokala element är såsom tjänt jermaniskt med utbredning även hos romaniska fålk.

Jag hänvisar i detta avseende endast till C. G. **Estlanders** uppsats „Om folksångens vägar i Norden“ (Nyl. Album VIII) samt till **Bergströms** undersökningar i Anmärkningarna till hans upplaga av de Geijer-Afzeliuska fålkvisorna. Men även melodin har synts äga en så jenuint jermanisk klang, att också den av mig antagits hava kåmmit till finnarna jenom lån. Den omständigheten, att visan „Oväntad bröllopsjäst“ sjunges i en stor del av svenska Finnland med så gått som alldeles samma melodi som i de finska landsorterna kåm mig visserligen en tid att antaga som möjligt, att den svenska befålkningen, tvärt emot vanligheten, lånat melodin från finnarna; men till denna förmodan har jag numera intet själ.

Den finska visan (den återjes i notbilagan t. **Kanteletar** n:o 1, hos **Reinholm** n:o 25, **Collan** I, n:o 1, **Berggreen** IX, n:o 10, ock **Kansanlauluja** n:o 46) lyder enligt **Kanteletar**:

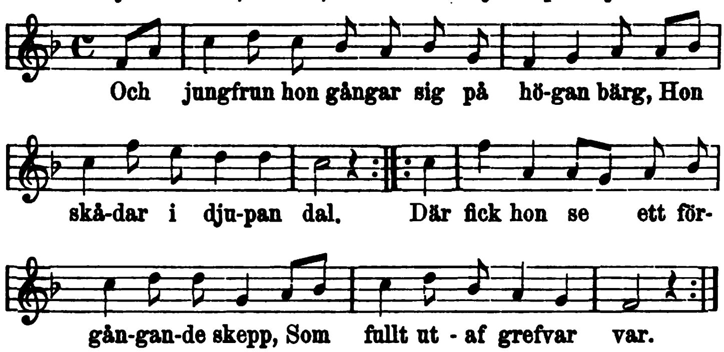

Enligt **Kansanlauluja** lyder melodin:

I Nyland III, n:o 13, är melodin anjiven på följande sätt:

I sistnämnda arbete finnes under n:o 238 intagen en travestering av samma visa, lydande:

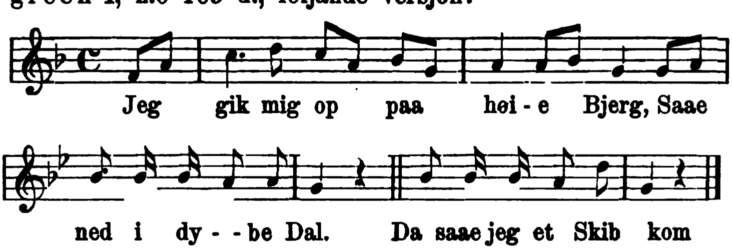

En pandang till denna travestering läses i Filikromen VIII, n:o 10, med följande melodi:

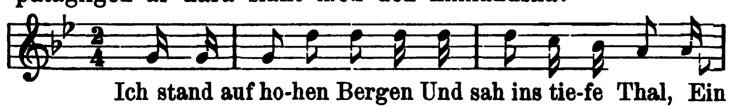
Från Sverge är jag ej i tillfälle att anföra flere varianter på melodin i fråga, men man ser emellertid, att den är tjänd också där. Från Danmark meddelas, enl. Berggreen I, n:o 105 d., följande versjon:

Från Tyskland meddelar Berggreen flere varianter, vilkas melodier dåck icke ha något att jöra med den åvan anförda, om man undantager följande, från Schlesien, hvilken påtagligen är nära släkt med den finnländska:

I huvudsak likartade melodier till visan i fråga anföras av L. Erk i „Deutscher Liederhort“ n:o 18, ock han anjer tillika att melodin är „durch ganz Deutschland verbreitet“. Även i Erk ock Irmers „Die deutschen Volkslieder“ (Berlin 1839) återfinnes melodin (Drittes Heft, n:o 50).

Melodins jermaniska ursprung torde på grund av åvanstående vara bevisat. För fullständighetens skuld antecknas, att de fyra senare takterna ur visan *„Ei nyt enää“*, Kansanlauluja n:o 18, påminna nog mycket om melodin till „Minä seisoin“, utan att jag vill avgöra, huruvida denna likhet är tillfällig eller beror på jenealogiskt samband med åvan anförda melodi. Denna melodi lyder som följer:

I **Kanteletar** finnes en visa betitlad *„Morsiamen kuolo“*. Orden äro en tämmeligen ledig översättning av den svenska fålkvisan „Den sörjande“, av vilken fyra uppteckningar finnas publiserade i **Nyland III** (n:o 39 a—d), en hos **Fagerlund** (n:o 5, från Korpo), och två hos **Berggreen III** (n:o 66 a och b). Melodin i notbilagan till **Kanteletar** n:o 3, lyder:

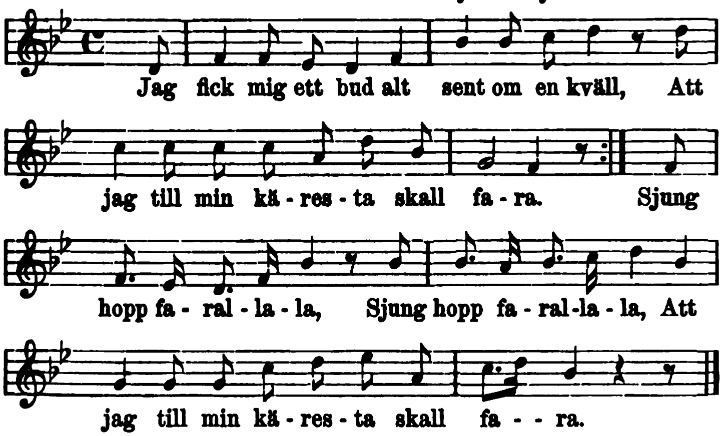

Även hos **Collan** finnes samma visa (III, n:o 9), äfter **Collan** aftryckt hos **Berggreen IX**, n:o 24, samt så lydande:

Motsvarande melodi i svenska Nyland lyder:

På litet annat sätt är melodin varierad i Korpo:

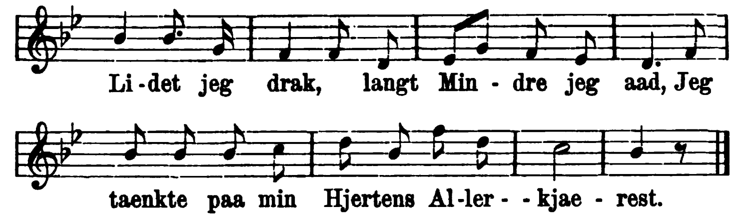

Hos Berggreen lyder den ena svenska uppteckningen:

Även Berggreens andra svenska uppteckning är bygd på samma melodi, om ock med stora avvikelser. Besläktade, vad innehållet vidkåmmer, med visan „Den sörjande“ äro vidare de svenska visorna „Unger Svens sorg“ och „Olof Adelin“ (Berggreen III, n:o 64 ock 65) samt de norska „Herr Ole“ ock „Jeg lagde mig saa silde“, vilkas melodier emellertid gå i måll ock intet hava att skaffa med nu i fråga varande. Men från Danmark finnes upptecknad en variant till de fyra sistnämda visorna, nämligen „Herr Peders sorg“ (Berggreen I, n:o 78), ock dennas melodi går åter i dur och är nära befryndad med den, vars jenealogi jag här företagit mig att utreda. Den meddelas här:

Längre har jag icke kunnat följa med melodin, vars jermaniska börd emellertid jenom åvanstående torde vara ådagalagd. — Den sakkunnige har redan längesedan märkt, att melodin i fråga är den, som Dybeck något putsat opp samt använt för sin visa „Du gamla, du friska, du fjällhöga nord“.

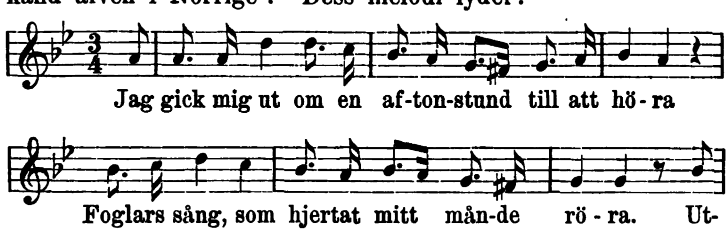
Bland de modärnare fålkvisorna i Kanteletar finnes även sången *Rannalla itkejä* på följande melodi (n:o 19), reproduserad av Reinholm (n:o 3), Berggreen (IX, n:o 29) ock i Kansanlauluja (n:o 29):

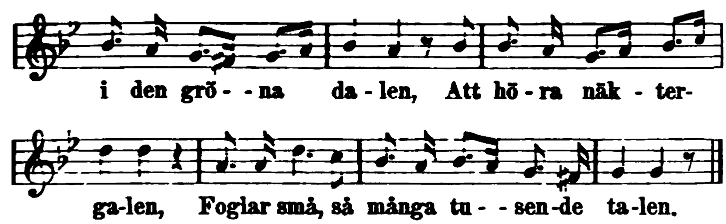

I svenska Nyland återfinnes detta motiv i flere sånglekar. Jag anför endast följande, som kåmmer att ingå i den under utjivning varande andra delen av Nyländska fälkvisor:

I tredje delen av „Svenska fornsånger„ meddelar Arwidsson pag. 275 en sånglek, som „lekes allmänt i Finland och inom de flesta svenska landsorter, samt uppgifves vara känd äfven i Norrige“. Dess melodi lyder:

Denna svenska visa finnes återjiven även av Berggreen (III, n:o 167). Ock i sistnämda författares „Danske folkesange og melodier“ finnes även en dansk variant till samma melodi, hörande till visan „Sommerdagen“ (n:o 101). Även den meddelas:

Orden i alla danska, svenska ock finnländska uppteckningar tyckas mig visa tillbaka till någon ursprungligare ock fullständigare dikt, som jag dåck icke lyckats uppspåra. Melodins jermaniska anor torde jenom åvanstående hava uppvisats.

I Kansanlauluja förekåmmer under n:o 41 följande melodi:

Ehuru rytmen här åvan är tvådelad och i äfterföljande melodi tredelad, är temat emellertid påtagligen detsamma i vardera. Denna senare melodi är en gammal sjärivals från östra Nyland, uppttecknad 1870, ock skall publiseras i Nyland V.

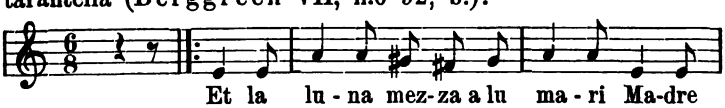
Även detta tema är, om icke jermaniskt i samma mening som de tidigare anförda, så åtminstone internatsjonällt, ehuru det är svårt att uppvisa, på vilka vägar det sökt sig åpp till oss. Jag har påträffat det i vitt sjilda länder. Så t. eks. i två ryska visor, (Berggreen VIII, n:o 21, a ock b, samt 55), vilkas melodier här meddelas. N:o 21, b:

N:o 55:

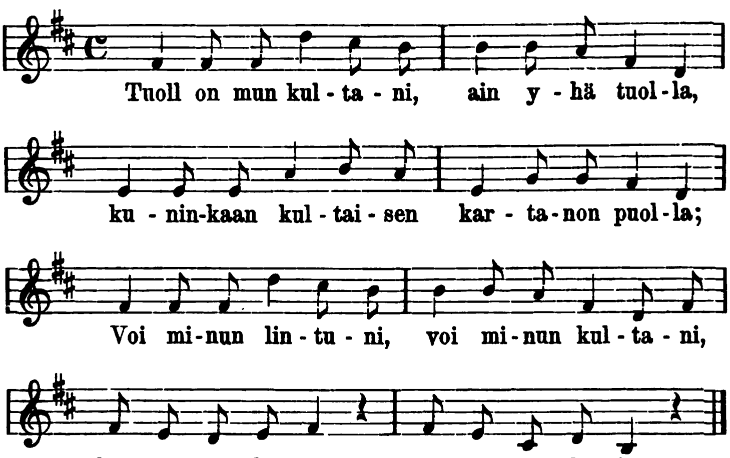

Samma tema ingår påtagligen även i följande italienska tarantella (Berggreen VII, n:o 92, b.):

„*Tuoll on mun kultani*“ (Kansanlauluja n:o 23, Collan I, n:o 6, Berggreen IX, n:o 11, Kanteletar, n:o 8) är en särdeles vacker, omtyckt ock allmännt sjungen finsk fålkvisa. I Kanteletar återjes den med en melodi, på vilken visan numera icke torde sjungas. Den vanligen sjungna melodin är följande:

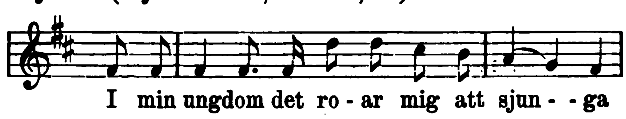

På samma melodi sjunges även visan „*Taivas on sininen*“ (Berggreen IX, n:o 14, Collan II, n:o 5).

I **Nyland III** påträffas under n:o 106 följande melodi:

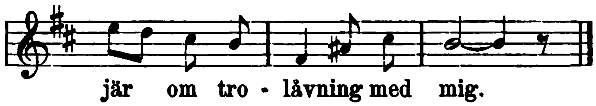
Äfven finnes det andra fålkvisor från svenska Finnland, vilka påminna om huvudtemat i dessa två melodier, t. eks. följande (**Nyland III**, n:o 84, b.):

o. s. v.

ävensom detta i min ego befintliga fragment av en fålkvisa, uppttecknad i Helsinge:

Det låge nu åter nära till hands att antaga, det melodin till den bland vår svenska befålkning särdeles omtyckta „Mikailmässodagen" vore ett lån från finnarna, ock möjligheten därav vill jag icke bestrida. Men jag anser det dåck för sannolikare, att det vackra temat inkåmmit till vårt land utifrån. Fagerlund anjer att den i Korpo och Houtskär allmänna visan sjunges på samma melodi som i Sverge. Då denna obestridligen är nära släkt med här åvan anförda finnländska melodier, meddelas den här enligt „100 svenska folkvisor, med ett lätt accompagnement för piano", Stockholm 1860:

Även Berggreen återjer, III, n:o 97, (äfter M. Frykholm's „Folkvisor från Vermland", Stockholm 1854), sist-

anförda melodi, med några obetydliga förändringar. Visan Mikaëlidagen (äller Allhälgonadagen, såsom den stundom bejynner) är allmänn i hela svenska Finnland, även i Österbotten, varifrån Rancken samlat flere uppteckningar. Om nu visan i svenska Österbotten sjunges på samma melodi som i Nyland, i Korpo och Houtskär samt i Sverge, kann jag icke avjöra, då Ranckens melodier ej äro publiserade; men det synes mig vara mycket antagligt. I alla fall ser man, att temat

på vilket melodin i „Tuoll on mun kultani" är bygd, är särdeles allmännt spritt i Sverge ock svenska Finnland. I vilket förhållande nu den finska vismelodin står till melodin till „Mikaëlidagen" vågar jag ej avjöra. Det synes mig t. o. m. möjligt att vi här icke ha att jöra med något jenealogiskt samband utan med en tillfällig likhet. Troligare förefaller mig dock, att temat är av finnarna lånat, i likhet med talrika andra, från grannarna i väster. Fortsatta fårskningar skola väl bringa jus i saken.

Rak och omvänd ordföljd.

Finnes det en bestämd prinsip, enligt vilken ordföljden den ena gången är „rak“, den andra gången „omvänd“? Försöksvis uppställer jag ett svar. I flertalet fall är subjäktsbegreppet med vad därtill hör det som vid en förbindelse av föreställningar behärskar medvetandet. Det kåmmer därför naturenligt först till uttryck. Ordföljden är rak, t. eks. Hunden själler. Om däremot uppmärksamheten är främst riktad på en jenom predikatet subjäktet tillagd bestämning, står predikatet främst, t. ex. Själler hunden? — Likaså vid önskningar ock befallningar, t. ex. Kåm du hit, Vore jag där.

Advärbial- samt objäkts- ock dativ-begrepp kunna intaga en i medvetandet dominerande ställning. De kåmma då främst till uttryck ock *draga med sig predikatet,* till vilket de närmast ansluta sig; därav omvänd ordföljd t. eks. i satsen: På gården själler en hund.

Detta förefaller helt naturligt. Men varför användes i huvudsatsen omvänd ordföljd t. eks. i följande mening: Då hösten kåmmer, vissnar gräset. Uppenbarligen, emedan „då hösten kåmmer“ är en advärbialbestämning till „vissnar“. Advärbialsatsen drager huvudsatsens värb till sig, likasom advärbialet jör det i uttrycket Om hösten vissnar gräset. Däremot säger man: Gräset vissnar om hösten, Gräset vissnar, då hösten kåmmer, i vilket fall advärbialet ock det värb, till vilket det hör, omedelbart stå vid varandra. — Vid objäkt är förhållandet det samma: Honom träffade jag åfta, Jag träffade honom åfta.

På liknande sätt förklaras den omvända ordföljden i huvudsatser, som insjutas i sitat. „Jag måste upp“, sade Döbeln, „om jag i graven låg“. „Jag måste upp“ står såsom objäkt till „sade“ och fordrar detta därför omedelbart invid sig. Man kunde även tydligjöra saken jenom att tillägga ett „så“: så sade Döbeln.*)

Men huru skall man förklara den omvända ordföljden i *en bisats* i ett sådant fall som detta: Vore jag frisk, skulle allt gå väl. — Man har väl att betrakta en sådan i egenskap af konditsionalsats fungerande sats såsom en ursprunglig önskesats äller, om det psykologiska momentet är något svagare, en medjivande sats, alltså såsom en huvudsats, i vilken predikatsbegreppet är betonat och således står främst. I analogi med dylika satser har man sedan bildat andra, som blått i ordställningen påminna om önskesatser, t. eks: kåmmer du, så blir jag glad. Man kunde dåck även tänka sig en sådan sats såsom en ursprunglig frågesats: kåmmer du? så (i sådant fall) blir jag glad. Utvecklingen kann ha sjett från båda hållen. Att sådana satser emellertid faktiskt övergått till betydelsen af (hypotetiska) advärbialsatser, framgår af den omvända ordföljd de åstadkåmmit i huvudsatsen. Såsom bekant, är denna konstruktsjon redan i landskapslagarna mycket vanlig.

Vid sammansatt predikat är det endast det s. k. jälpvärbet, som vid omvänd ordföljd får sin plats framför subjäktet. Detta är även det analågiskt riktiga. Liksom man säger: I mårgon blir du frisk, varvid „i mårgon“ atraherar värbet „blir“, säger man även med jälpvärb: I mårgon blir du avsänd. Jämför vidare: I mårgon ämnar

*) Sedan detta skrivits, har jag blivit uppmärksamjord på att i *O. Erdmanns* Grundz. der deutschen Syntax, Stuttgart 1886, samma förklaring med afs. å dessa företeelser blivit framstäld ss. 184, 185.

jag resa ock I mårgon skall jag resa. — Ämnar du resa? Skall du resa? — Äfter en stund är brevet färdigt ock Äfter en stund är brevet skrivet. Då man tager supinets uppkåmst i betraktande, inser man, att vid jälpvärbet „hava“ ett liknande förhållande äger rum. — Uttrycket: Månne han kåmmer? (i motsats till en fråga sådan som: när kåmmer han?) har sin ordföljd äfter: Månde han kåmma?, där jälpvärbet som vanligt i en fråga står i omvänd ordföljd.

Det nu framstälda anjiver ordföljden i vanligt språkbruk. Men i nästan alla de anförda fallen medjiver språket även en rak ordföljd, vilken man åfta påträffar i poetisk stil. Så t. eks. kann man säga: På gården hunden (en hund) själler. Då hösten kåmmer, gräset vissnar. Honom jag åfta träffade. „Jag måste upp“, Döbeln sade, „om jag i graven låg“. I mårgon frisk du blir. — Detta skulle jag anse bero därpå, att de fall, då subjäktet enligt tankens fordringar ock det vanliga språkbruket står främst, äro så talrika, att de utöva en stark invärkan på alla övriga fall, så att även vid dem samma ordföljd är åtminstone möjlig. Detta bestyrkes ytterligare därav att man, i stället för att sätta ett betonat advärbial, objäkt eller dativbestämning främst i satsen, åfta föredrager att plasera dem in uti satsen ock framhålla dem jenom blåtta tonen: Han hälsade på *mig,* icke på *dig.* Han slog både *häst* och *karl.* I dessa eksämpel har det jenom ett pronomen uttryckta subjäktet alls icke någon tonvikt, men står dåck enligt pluralitetsanalogi främst. T. o. m. i frågor kann rak ordföljd sålunda användas: Du *kåmmer* inte? Även i önskningar kann det stundom sje: Ack, jag vore där så järna.

Vad O att jag vore där, om jag blått vore där, beträffar, vilka ejäntligen äro bisatser, så är det en jenom-

gående regel, att i bisatser rak ordföljd användes, även om de börja med en advärbial- äller objäktsbestämning, t. eks. Jag vet ej, *var* han bor, Här är boken, som du bejärde. På samma sätt i andra bisatser: Gåssen tror, att han kåmmer, Gåssen kåm, då jag var bårta. Detta ville jag förklara på följande sätt. Det satsbindande pronominet eller advärbet står ej på grund af något betoningsförhållande främst, ock kann därför ej draga värbet till sig, såsom fallet är med det advärb äller (i oblikkasus stående) pronomen, som i en huvudsats har främsta platsen. Man jämföre uttrycken: Var bor han? och jag vet ej, var han bor, ock man finner jenast, att i den diräkta frågan är var starkast betonat, i den indiräkta bor, däremot „var" obetonat. Likartat är förhållandet i satserna: *Boken* bejärde han ock Här är boken, som han *bejärde*. Den omständigheten att i en bisats predikatet är jämförelsevis starkt betonat, blir tillika just ett själ varför det, vare sig ensamt äller med sina bestämningar, bör stå sist i satsen; ty även denna ställning låter ett begrepp starkt framträda.*) Vi få sålunda en ytterligare förklaring, varför bisatsens predikat ej kann atraheras av det advärbiälla uttryck som börjar satsen. — Utgående från detta betraktelsesätt tror jag mig slutligen å andra sidan för huvudsatsens omvända ordföljd finna en ny grund. I en huvudsats är subjäktet (om det är ett substantiv) alltid relativt betonat, t. eks. *Gräset* vissnar om hösten. Men om ett annat begrepp för tillfället skall mycket starkt framhållas, t. eks. om hösten, träder detta främst, men subjäktet intager åtminstone den

*) Låt i följande sats de till predikatet hörande bestämningarna väkselvis intaga sista platsen, och det sagda skall bli tydligt: Jag såg din vänn på tårjet i går flere gånger. Från denna synpunkt låta kannsje de åvannämda uttrycken: På gården hunden själler, Han hälsade på mig, icke på dig även förklara sig.

därnäst mest utmärkta platsen, d. v. s. står sist: Om hösten vissnar gräset. Men tillkåmma nu ytterligare bestämningar, kann subjäktet, beroende på den vikt dessa tillägges, ånyo bli degraderat. Jämför: Om hösten vissnar gräset stundom inom några få dagar ock Om hösten vissnar stundom inom några få dagar allt gräs.

Den omvända ordföljd, som inträder äfter i satsens början stående värbbestämningar samt i äftersatserna, är utmärkande för de jermaniska språken och förekåmmer — äftersatsen är här inledd af ett advärb — redan i de älsta literära minnesmärken (ss. på runstenar ock i isländskan). Däremot är den främmande t. eks. för italienskan, franskan, engelskan, ryskan. Den förtjänar en ingående historisk undersökning, varvid sådana fall som i isländskan: Kringla heimsins, sú er manfólkit byggir, er .mjök vágskorin; *ganga* höf stór or utsjánum inn i jördina, särsjilt böra beaktas.*)

Åvanstående rader uppträda utan några anspråk. De ha främst blått avsett att rikta uppmärksamheten på en inom den svenska syntaksens område synnerligen inträssangt fråga.

---

*) Erdmann förklarar ss. 186 denna äfven i ahd. och nhd. (icke mhd.) förekåmmande ordföljd såsom framkallad af talarens livliga deltagande i handlingens inträdande. Förklaringen är mycket plausibel. — Att denna konstruktion helt äller nästan helt och hållet uppjivits i nysvenskan, förklarar jag åter såsom en analogivärkan av de övervägande antal fall, där den psykologiska prosässen fordrar, att subjäktet först kåmmer till uttryck.

Till behandlingen af u-omljudet af a i de östnordiska språken.

I en af sina „Studier öfver fornsvensk ljudlära“ (s. 464 ff.; jfr äfven Arkiv f. nord. fil. V s. 95 f.) har Kock kommit till det resultatet, att *u*-omljudet af kort *a* i de östnordiska språken öfvergått till *ø* framför *r* och supradentalt (d. v. s. kakuminalt) *l*, till *u* framför *gg*, men i öfriga fall kvarstår såsom *o*. I de båda förstnämda punkterna är denna regel otvifvelaktigt riktig; beträffande omljudets så att säga spontana form är jag däremot af en afvikande åsikt, som jag i det följande vill framställa och i korthet söka att motivera.

Som bekant har i de nord. språken hos *ô*- och *u*-stammar med urspr. *e* l. *a* i rotstafvelsen denna kommit att inom deklinationsparadigmet förete en vokalväxling, som upprätthållits i västnordiskan, t. ex. *fiǫðr: fiaðrar, skiǫldr: skialdar: skildir, sǫk: sakar, vǫndr: vandar: vęndir*, medan den på östnordisk botten redan i förliterär tid ånyo blifvit upphäfd. I de fall, där en sådan växling uppkommit genom olika brytning (och urgerm. *i*-omljud) af *e* har densamma utjämnats sålunda, att hos *ô*-stammarne *u*-brytningen och *a*-brytningen ungefär lika ofta generaliserats, hos *u*-stammarne åter den förra merendels afgått med segern. Vi hafva nämligen fsv.[1]) *biork, giorþ, fiol, hiorþ, iorþ*, dalm. *myerm*

---

[1]) Danska former anföras ej särskildt, utom för så vidt kända svenska motsvarigheter till desamma saknas.

(< fsv. **mioþm*), *tjönn* (enl. Rietz; < fsv. **tiorn*) vid sidan af fsv. *fiædher*, *fiæl*, *giæf*, *hiælp*, *miædhm*, *spiær*[1]), nsv. *tjärn*[2]); vidare fsv. *biorn*, *fiordher*, *hiorter*[3]), *kiol*, *mioþer*, *skiolder*, men *a*-brytning endast i fsv. *fiærdher*, run. **biarn** (nom. pr.). Se vi däremot på de *ô*- och *u*-stammar, som företett den med växl. *io: ia (: i)* parallela omljudsväxlingen *ǫ*: *a (: ę)*, och i hvilka ett *ǫ* enligt Kocks regel ljudlagsenligt skulle återgifvas af *o*, så finna vi i regeln hos dem vokalen *a:* fsv. *axl*, *aghn*, *graf*, *gran*, *hall*, *hamn*, *naf*, *raþ*, *sak*, *staþ*, *vak*, *þall*, *þrang; balder*, *galter*, *hatter*, *kaster*, *katter*, *lagher*, *laster*, *svamper*, *vander*, *valder*, *vanter*, *vaxter* m. fl. Endast några enstaka exempel på ett *o*, som skulle motsvara *io* i orden med brytningsdiftong, hafva blifvit anförda, näml. fsv. *nos*, *rost* 'rast', ä. nsv. *gräswåll*, nsv. *båll* — exempel, hvilka dessutom samtligen dels kunna, dels böra förklaras på annat sätt (jfr nedan).

Den motsättning jag här påpekat är altför skarp för att kunna bero på en tillfällighet. Ej häller torde man anse den omständigheten, att det kvarstående *u*-ljudet i *ô*-stammarnes dat. sg. och pl., *u*-stammarnes dat. och ack. pl. framkallat *u*-brytning, men icke *u*-omljud, vara tillräcklig att förklara densamma; därtill är den roll dessa former spelat i talet ej nog stor. Dessutom borde då i samma deklinatio-

---

1) Lind, Om rim och verslemningar i de svenska landskapslagarne s. 40, noten.

2) Härtill kommer fsv. *iardh*, såvida ej det enda beläggstället, *a iardu* i Uppl. L:s „hednalag", innehåller ett tryck- eller skriffel och såvida ej den ljudlagsenliga formen för brytningen framför kvarstående *u* i fsv. tilläfventyrs just varit *ia* (jfr noten å följ. s.). I sistn. fall vore väl *iardu* en i uttrycket *a i.* isolerad form. *iarþ*-, *biark*- i sammansättningar bevisa naturligtvis ingenting m. afs. å utjämningen i de resp. orden; jfr vno. *iarð*-, *hiarð*- o. likn. kompositionsleder.

3) *hiorter* har dock måhända aldrig böjts som *u*-stam i öno.

ner *ø*, den öno. formen för *u*-omljudet af kort *a* framför *r* eller kakuminalt *l*, vara i förhållande lika sällspordt som *o*, något som vi dock nedan skola se att icke är fallet.[1])

Mera tilltalande synes mig då det antagandet vara, att i *ô*- och *u*-stammarne endast brytningsväxlingen upphäfts uteslutande genom utjämning, medan däremot i ord med omljudsväxling en annan faktor kommit till, nämligen en ljudlag, enligt hvilken *u*-omljudet af kort *a*, för så vidt det ej dessförinnan till följd af särskilda ljudlagar blifvit *ø* eller *u*, öfvergått till

[1]) Så alldeles säkert är det väl icke häller, att ett kvarstående *u* i öno. framkallat brytningen *io*. För den gamla, visserligen numera tämligen allmänt öfvergifna åsikten, att denna diftong uppkommit genom omljud af *ia* tala onekligen flere skäl. Densamma ger oss — då vi veta, att ett kvarstående *u* ej värkat omljud i öno. — hvad vi nu ej ega trots alla försök i den vägen, en fullt tillfredsställande förklaring af de fsv. formerna *iatun*, *fiætur*, *thiædhur*. Andra former, som tala för samma åsikt, äro Rökstenens *fiakura fiakurum*, fsv. — lat. *Jærundus* (run. *iaruntr*), Uppl. L:s *a iardu* (se föreg. s. not 2), samt de fem. *ôn*-stammarne med bruten rotvokal. fsv. *stiarna*, *tiara*, *iata* m. fl., hvilkas *ia*, om det varit ljudlagsenligt blott i nom. sg. och gen. pl., vid en utjämning helt säkert skulle undanträngts af de öfriga oblikformernas och nom. pl.:s *io*. (Analogin med *sagha*, *aska* m. fl. *ôn*-stt. med genomgående *a* kan knappast, såsom Kock, Sv. Landsm. XII. 7. s. 24 anser, hafva gifvit utvecklingen en annan riktning, då väl ett inflytande af denna art skulle neutraliserats af *ôn*-stt. sådana som *kona*, *koma*, *torva*). — Härmed vill jag emellertid icke förneka, att ej å andra sidan fakta föreligga, hvilka endast tyckas vara förenliga med den nyare teorin. Som ett sådant faktum kan jag dock ej anse det, att *o*-ljudet i brytningsdiftongen ej var identiskt med *ǫ*. (Kock, Stud. s. 482). Det skulle nämligen mycket väl låta tänka sig, att denna diftong vid tiden för omljudet ännu var „fallande“ och att *a*, då det sålunda endast utgjorde diftongens konsonantiska element, med afseende å nämda omljud behandlats annorlunda än då det hade hufvudtonvikten inom en stafvelse; jfr öfvergången *ǫ* > *o* i svagtoniga stafvelser.

a i de östnordiska språken. Brytningsdiftongen *io* innehöll, såsom Kock, Stud. s. 481 f. visat, icke *ǫ* och berördes således ej af lagen.

De exempel, på hvilka Kock baserar sin teori, stå ej i vägen för den här framstälda. I svagtonig stafvelse öfvergick i alla nord. språk *ǫ* till *o* (och i vissa fall vidare till *u*), se Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 26. Detta förklarar vokalen i första stafvelsen af fsv. *nokor*, hvilket ord ofta hade svag satsaksent (sådan förutsättes ju också af utvecklingen fsv. *nokon* > nsv. *någon)*, och vidare i följande ord, hvilkas *ǫ* väl i svagtoniga sammansättningsleder undandragit sig öfvergången till *a:* fda. *logh* — ordet ingick i talrika komposita — ä. nsv. *wåll* i smsgen *gräswåll*, nsv. *båll* — fsv. *bolder*, sidoform till *balder*, har anträffats blott i sammansättningen *fyrbolder* — samt måhända fsv. *skrok (skruk)*. Det sistn. ordet kan dock med fullt lika stort skäl antagas innehålla urnord. *o (u)* som urspr. *ǫ*. Fsv. *nos* står ganska säkert i afljudsförhållande till vno. *nǫs*, fsv. *rost* till vno. *rǫst* (jfr nsv. dial. *rusta* 'rasta, hvila', mht. *rust* 'Ruhe, Rast': Wadstein Fno. homilieb. ljudl. s. 47). Fsv. *hovoþ* anser jag icke häller från Kocks ståndpunkt kunna rätt nöjaktigt förklaras. Att hos detta ord uti fornnorskan den oomljudda vokalen i de osynkoperade kasus undanträngt den omljudda i dat. sg. och pl., gen. pl. (t. ex. dat. sg. *hafði)* är en naturlig följd af att de senare formerna äro både till antalet färre och framför alt relativt sällan brukade. Betänkligare är det däremot att lägga en utjämning i motsatt riktning till grund för fsv. *hovoþ*.

Jag har endast i förbigående berört de *ô*- och *u*-stammar med urspr. vokalväxling *ǫ: a (: ę)*, i hvilka *u*-omljudet p. gr. af grannskapet till *r* eller kakuminalt *l* uppträder eller skulle uppträda som *ø*. Ej så få bland dem hafva att uppvisa öno. former med denna vokal. Sådana äro fsv.

hørf, før[1]), fda. *tørff*, fda. nsv. dial. *ørk;* fsv. *møl, børker, ørn,* nsv. dial. *völislöuser* 'vårdslös'. Vanligare är emellertid också här vokalen *a:* fsv. *arf* (f.), *ark, far, harf, varr, þarf; balker, barker, mal* (m.), *marþer, svarþer, val* (m.), *varþer.* Detta faktum, som skenbart i någon mån talar emot riktigheten af mitt resonnemang här ofvan, förklarar jag på följande sätt. Genom öfvergången af *ǫ* till *ø* framför *r* och kakuminalt *l* klöfs den flexionstyp, som utmärkts af vokalväxlingen *ǫ: a (: ę)* i tvänne, en med samma växling oförändrad, en annan med vokalskiftet *ø: a (: ę).* Denna klyfta har språket sträfvat att fylla sålunda, att *ǫ* genom proportionel analogibildning återinförts i st. f. *ø*, naturligtvis efter det den ljudlag, som åstadkommit söndringen, upphört att värka. Då man böjde t. ex. *sǫk: sakar, hǫttr: hattar: hęttir,* bildade man i enlighet härmed till former som *arkar, varþar vęrþir* sådana som *ǫrk, vǫrþr* i st. f. de ljudlagsenliga *ørk, vørþr.* Deras *ǫ* deltog sedan i öfvergången *ǫ* > *a.*

De *ô*-stammar, i hvilka *ǫ* på öno. botten blifvit *u* — några sådana *u*-stt. äro icke kända — visa alla både omljudd och omljudslös vokal: fsv. *dag:* da. *dug,* nsv. *lagg:* da. *lug,* nsv. *ragg:* ä. nsv. *rugg.* Huru man än må uppfatta dessa dubbelformers inbördes förhållande (jfr senast Kock, Sv. Landsm. XII. 7. s. 9 f.) utgöra de i ingen händelse något hinder för uppställandet af den ifrågavarande ljudlagen.

---

[1]) Kock, Arkiv f. nord. fil. V s. 95.

Fonautografiska studier.

af

Hugo Pipping.

Nedanstående uppsats är afsedd att bilda en fortsättning till de aksent- och kvantitetanalyser på Helsingforsmålets område, som innehållas i min broskyr „Om Hensens fonautograf som ett hjälpmedel för språkvetenskapen“, Helsingfors 1890.

Då de i nyssnämda broskyr diskuterade kurvorna framstäldes, hade jag, efter det fonautografen transporterats från Kiel, icke lyckats få dess diamanter så instälda, att de tecknade oklanderligt fina linjer på glasplattan. Efter uppsatsens utkommande har jag dessutom vid förnyad eftersyn af apparatens uppställning funnit en skruf icke vara tillräckligt hårdt tilldragen, och är det möjligt, att missförhållandet egde rum redan vid den tid, då kurvorna i fråga framstäldes. Något nämvärdt inflytande på resultaten behöfver denna försumlighet å min sida icke hafva haft, om ock möjligheten af, att ett fel skulle hafva insmugit sig på ett eller annat ställe, ej kan förnekas.

De här nämda olägenheterna har jag senare lyckats fullständigt afhjälpa, och torde nedanstående analyser därför få göra anspråk på stor noggrannhet; större till och med än som för linguistiska ändamål skulle erfordras. Den noggrannhet vid tonhöjdsbestämningar, som den Hensenska apparaten tillåter, framgår af sid. 28 af min afhandling „Om klangfärgen hos sjungna vokaler“ (sid. 23 i den tyska upp-

lagan).*) Den öfversta precisionsgränsen uppnås visserligen blott vid strängt periodiska kurvor, såsom t. ex. de sjungna vokalernas, men mycket mindre är precisionen icke vid de talade vokalernas kurvor. De allra första och sista vokalvågornas svängningstal i hvarje enskild stafvelse kunna likväl icke med säkerhet bestämmas, emedan kurvorna på dessa ställen förlöpa mera oregelbundet än annorstädes och dessutom ofta äro mycket låga.

Uppställningen af tabellerna är densamma som i O. H. F.**), blott att de kolumner, som angifva vågornas amplituder, bortlämnats. Jag kommer längre fram möjligen att undersöka särskilda af nedanstående kurvor också i afseende å klangfärgen, och bestämningen af amplituderna synes mig lämpligen kunna kombineras med sistnämda slag af analyser.

Vid den grafiska framställningen af tonhöjdens gång har jag afvikit något från äldre liknande. D:r Martens***), herrar Schwan och Pringsheim†) samt prof. Ph. Wagner††) låta tonhöjdskurvan stiga och falla i samma proportion som svängningstalet. I betraktande af att intervallen mellan tvänne toner icke beror af differensen mellan deras svängningstal utan af förhållandet mellan desamma, har jag föredragit att låta tonhöjdskurvan stiga och falla i samma proportion som svängningstalens logaritmer. Kurvans abscissor äro naturligtvis proportionella mot uttalstiden, i det hvarje delstreck på abscissan motsvarar 0,02 sek. Då ordinatan stiger eller

*) Zeitschrift für Biologie 1890.

**) På detta sätt betecknar jag här och längre fram min uppsats Om Hensens fonautograf etc.

***) Über das Verhalten der Stimmbänder etc. Zeitschrift für Biologie 1889.

†) Der französische Accent, Herrigs Archiv Bd 85, Heft 2, 1890.

††) Der gegenwärtige Lautbestand des Schwäbischen in der Mundart von Reutlingen. Beilage zum Programm der Königlichen Real-Austalt zu Reutlingen.

faller med ett delstreck, betecknas därigenom att svängningstalets logaritm ökats eller minskats med 0,005. Läget för de särskilda halftonerna enligt den tempererade skalan och utgående från c = 128 är angifvet i kanten; likaså angifvas de svängningstal, som svara mot hvart femte delstreck. De räta linjer, som äro dragna genom de respektive kurvorna angifva medeltonhöjden för motsvarande vokaler. Punkterade linjer beteckna osäkra bestämningar.

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
N:o 1. „*Tuppen galar*“ framsagdt af H. P.		
(T)*u*(ppen galar.)		
1—2		280
	0.007	
3—4		268
	0.014	
5—6		267
	0.022	
7—8		279
	0.029	
9—10		284
	0.036	
11—12		295
	0.043	
13—16		331
	0.055	
17—19		345
	0.064	
20—22		348
	0.073	
23—25		368
	0.081	
26—28		347
	0.089	
29—30		336
	0.096	
31—36		323
	0.114	
37—39		?
	0.123	
(Tupp)*en* (galar).		
1		?
	0.272	
2—3		387
	0.277	
4—5		366
	0.283	
6—7		367
	0.288	
8—10		361
	0.297	
11—13		361
	0.305	
14—16		348
	0.313	
17—19		347
	0.322	
20—22		340
	0.331	
23—25		340
	0.340	
26—28		331
	0.349	
29—31		318
	0.358	
32—34		314
	0.368	
35—40		303
	0.388	
41—48		294
	0.415	
49—50		?
	0.423?	
(Tuppen g)*a*(lar).		
	0.465	
1		202
	0.470	
2		220
	0.474	
3—4		·243
	0.483	
5—6		256
	0.490	
7—8		254
	0.498	
9—10		256
	0.506	
11—12		260
	0.514	
13—14		262
	0.521	
15—17		261
	0.533	
18—20		264
	0.544	
21—24		268
	0.560	
25—26		276
	0.567	
27—30		274
	0.582	
31—33		276
	0.592	
34—37		281
	0.607	
38—43		279
	0.628	
44—46		276
	0.639	
47—49		272
	0.650	
50—52		268
	0.662	
53—55		255
	0.673	

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
(Tuppen g)***a***(lar).		
56--59		245
	0.690	
(Tuppen ga)***la***(r).		
60—63		229
	0.707	
64—67		213
	0.726	
68—71		200
	0.746	
72—75		173
	0.769	
76—79		153
	0.795	
80—83		137
	0.824	
84—86		133
	0.847	
87—89		130
	0.870	
90—92		125
	0.894	
r	0.916	
N:o 2. „*Stupa*“ framsagdt af H. P.		
(St)***u***(pa)		
	0.000	
1		285?
	0.004	
2—4		280
	0.014	
5—7		282
	0 025	
8—10		283
	0.035	
11—13		302
	0.045	
14—16		308
	0.055	
17—19		319
	0.064	
20—22		325
	0.074	
23—24		329
	0.080	
25—27		331
	0.089	
28—30		334
	0.098	
31—33		338
	0.107	
34—36		335
	0.116	
37—39		336
	0.125	
40—42		338
	0.134	
43—45		334
	0.143	
46—48		330
	0.152	
49—51		321
	0.161	
52—56		322
	0.176	
57—60		327
	0.189	
61—63		333
	0.198	
64—67		?
(Stup)***a***.		
	0.341	
1		283?
	0.345	
2—3		205
	0.354	
4—5		191
	0.365	
6—8		179
	0.382	
9—10		169
	0.394	
11—12		165
	0.407	
13—14		162
	0.419	
15—16		158
	0.432	
17—18		157
	0.445	
19—20		155
	0.457	
21—22		154
	0.471	
23—24		153
	0.483	
25—26		147
	0.497	
27		140
	0.504	
N:o 3. „*Byttan*“ framsagdt af H. P.		
(B)***y***(ttan).		
	0.000	
1—2		285?
	0.007	
3—5		296
	0.017	
6—8		306
	0.027	
9—11		312
	0.036	
12—15		317
	0.049	
16—18		329
	0.058	
19—21		332
	0.067	
22 - 24		330
	0.076	
25—31		337
	0.097	
32—35		327
	0.109	
?		?
	0.138?	
(Bytt)***a***(n).		
	0.275	
1		354?
	0.278	
2—4		237
	0.291	
5—7		207
	0.305	
8		198
	0.311	
9—14		179
	0.345	
15—17		164
	0.363	
18—20		158
	0.382	
21—22		136
	0.397	
23		?
	0.404	

N:o 4. *„Byta“* framsagdt af H. P.

(B)***y***(ta).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.000	
1		244?
	0.004	
2—4		247
	0.016	
5—7		256
	0.028	
8—9		265
	0.035	
10—11		268
	0.043	
12—13		278
	0.050	
14—16		283
	0.061	
17—19		290
	0.071	
20—21		299
	0.078	
22—24		300
	0.088	
25—27		315
	0.097	
28—30		312
	0.107	
31—34		323
	0.119	
35—38		323
	0.132	
39—42		327
	0.144	
43—46		328
	0.156	
47—50		326
	0.168	
51—53		327
	0.178	
54—55		319
	0.184	
56—58		309
	0.194	
59—60		304
	0.200	
61—64		329?
	0.212	

(Byt)***a***.

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
1		?
	0.385	
2		237
	0.389	
3—4		214
	0.399	
5—7		203
	0.414	
8—11		187
	0.435	
12—14		176
	0.452	
15—17		170
	0.470	
18—19		160
	0.483	
20—21		160
	0.495	
22—24		155
	0.514	
25—26		150
	0.528	
27—28		149
	0.541	
29—30		145
	0.555	
31—32		140
	0.569	

N:o 5. *„Stå rak“* framsagdt af H. P.

(St)***å*** (rak).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.000	
1—3		282
	0.011	
4—5		265
	0.018	
6—7		254
	0.026	
8—9		256
	0.034	
10—11		254
	0.042	
12—13		256
	0.050	
14—16		255
	0.061	
17—18		259
	0.071	
19—21		261
	0.081	
22—25		265
	0.096	
26—29		270
	0.111	
30—33		273
	0.126	
34—36		274
	0.137	
37—38		275
	0.144	

(Stå r)***a***(k).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.187	
1—2		265
	0.195	
3—4		273
	0.202	
5—6		274
	0.209	
7—9		278
	0.220	
10—12		286
	0.231	
13—15		291
	0.241	
16—18		294
	0.251	
19—21		297
	0.261	
22—24		296
	0.272	
25—27		294
	0.282	
28—30		294
	0.292	
31—33		294
	0.302	
34—36		293
	0.313	
37—39		290
	0.323	
40—42		288
	0.333	
43—45		283
	0.344	
46—48		277
	0.355	
49		270
	0.358	
50—52		255
	0.371	
53—55		237
	0.383	
56—58		211
	0.397	
59—61		172
	0.415	

Vokalvågornas ordningsnummror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
N:o 6. „*Försök*“! framsagdt af H. P.		
(F)*ö*(rsök).		
	0.000	
1—3		225
	0.013	
4—6		232
	0.026	
7—9		235
	0.039	
10—12		238
	0.051	
13—15		236
	0.064	
16—18		234
	0.077	
19—21		228
	0.090	
22—24		221
	0.104	
25—27		208
	0.119	
28—30		187
	0.135	
31		186
	0.140	
(Förs)*ö*(k).		
	0.318	
1—2		258?
	0.326	
3—5		250
	0.338	
6—8		258
	0.350	
9—11		260
	0.361	
12—14		264
	0.373	
15—17		271
	0.384	
18—20		275
	0.395	
21—23		279
	0.406	
24—26		285
	0.416	
27—29		288
	0.427	
30—32		291
	0.437	
33		294
	0.440	
34—36		291
	0.450	
37—39		288
	0.461	
40—42		288
	0.471	
43—45		279
	0.482	
46—48		274
	0.493	
49—51		260
	0.505	
52—54		246
	0.517	
55—57		224
	0.530	
58—60		204
	0.545	
61—62		184?
	0.556	
N:o 7. „*Sitt ner*“ framsagdt af H. P.		
(S)*i*(tt ner).		
	0.000	
1		252?
	0.004	
2		235
	0.008	
3—4		235
	0.017	
5—6		245
	0.025	
7—8		248
	0.033	
9—10		250
	0.041	
11—12		252
	0.049	
13—14		250
	0.057	
15—16		248
	0.065	
17—18		243
	0.073	
19		?
	0.077	
(Sitt n)*e*(r).		
	0.303	
1		?
	0.307	
2—4		295
	0.317	
5—7		298
	0.327	
8—10		307
	0.337	
11—13		307
	0.346	
14—16		307
	0.356	
17—19		310
	0.366	
20—22		304
	0.376	
23—25		310
	0.385	
26—28		309
	0.395	
29—31		305
	0.405	
32—34		308
	0.415	
35—37		301
	0.425	
38—40		300
	0.435	
41—43		294
	0.445	
44—46		289
	0.455	
47—49		285
	0.466	
50—53		274
	0.481	
54—56		263
	0.492	
57—59		247
	0.504	
60—62		228
	0.518	
63—64		218
	0.527	
65—66		203
	0.537	
67—68		192
	0.547	
69—70		193
	0.559	
71—72		184
	0.570	

N:o 8. „*Flitiga barn*“ framsagdt af H. P.

(Fl)***i***(tiga barn).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.000	
1—2		307
	0.007	
3—4		307
	0.013	
5—6		313
	0.019	
7—8		318
	0.026	
9-11		327
	0.035	
12—14		330
	0.044	
15—17		334
	0.053	
18—20		340
	0.062	
21—23		341
	0.071	
24—26		343
	0.080	
27—29		349
	0.088	
30—32		353
	0.097	
33—35		352
	0.105	
36—38		353
	0.114	
39—41		350
	0.123	
42—44		353
	0.131	
45—47		352
	0.139	
48—50		349
	0.148	
51—53		348
	0.157	
54—57		354
	0.168	
58—62		389?
	0.181	
63—65		?

(Flit)***i***(ga barn).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.307	
1—2		?
	0.314	
3—4		256
	0.321	
5—7		291
	0.332	
8		?
	0.336	

(Fliti)***ga***

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.385	
1		200
	0.390	
2		232
	0.394	
3—4		250
	0.402	
5—8		264
	0.417	

N:o 9. „*Äran väntar*“ framsagdt af H. P.

Ä(ran)

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.000	
1—2		225
	0.009	
3		236
	0.013	
4—5		247
	0.021	
6—7		248
	0.029	
8—9		253
	0.037	
10—11		253
	0.045	
12—13		254
	0.053	
14—15		256
	0.061	
16—17		261
	0.069	
18—19		265
	0.076	
20—21		270
	0.084	
22—23		281
	0.091	
24—25		289
	0.098	
26—27		299
	0.105	
28—29		307
	0.111	
30—31		322
	0.117	
32—33		329
	0.123	
34—36		335
	0.132	
37—39		344
	0.141	
40—42		347
	0.150	
43—45		360
	0.158	
46—48		364
	0.166	
49—51		366
	0.174	
52—54		366
	0.183	
55—57		369
	0.191	
58—60		368
	0.199	
61—63		364
	0.207	
64—66		358
	0.215	
67—69		352
	0.224	
70—72		349
	0.233	
73—74		340
	0.238	

(Ä)***r***(an väntar).

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.238	
1		359
	0.241	
2—4		340
	0.250	
5—7		326
	0.259	
8—10		347
	0.268	
11—13		328
	0.277	
14—16		320
	0.286	
17—19		318
	0.296	

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
(Är)*a*(n väntar).		
	0.296	
1—4		307
	0.309	
5—7		298
	0.319	
8—10		294
	0.329	
11—13		280
	0.340	
14—15		269
	0.347	
16—17		262
	0.355	
18—19		260
	0.363	
20—21		237
	0.371	
22		217
	0.376	
23		148?
	0.382	
	0.434	
(Äran) *v*(äntar).		
	0.498	

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
(Äran v)*ä*(ntar).		
	0.498	
1—2		205
	0.508	
3—4		220
	0.517	
5—6		229
	0.526	
7—8		235
	0.534	
9—10		238
	0.543	
11—12		239
	0.551	
13—14		241
	0.559	
15—16		245
	0.568	
17—18		247
	0.576	
19—20		250
	0.584	
21—22		257
	0.591	
23—24		258
	0.599	
25—26		268
	0.607	
27—28		271
	0.614	

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
29		275
	0.618	
30—31		279
	0.625	
32—33		281
	0.632	
34		243?
	0.636	
(Äran vänt)*a*(r).		
	0.860	
1		?
	0.864	
2		216
	0.868	
3—4		214
	0.878	
5—6		192
	0.888	
7		186
	0.893	
8—9		180
	0.905	
10—11		172
	0.916	
12—13		167
	0.928	
14—15		166
	0.940	
16—17		161

Vokalvågornas ordningsnumror.	Tiden i sekunder.	Svängningstalen.
	0.953	
18—19		155
	0.965	
20—21		150
	0.979	
22		145
	0.986	
23		148
	0.992	
24		143
	0.999	
25		138
	1.007	
26		136
	1.014	
27		132
	1.022	
28		130
	1.029	
29		120
	1.038	
30		?
	1.047?	
(Äran vänta)*r*.		
	1.054	

Till försvar för den af mig begagnade formen *galar* vill jag nämna, att detta verb hos oss af ett stort antal bildade böjes efter 1:sta konjugationen, samt att formerna efter 2:dra och 4:de konj. för mig ljuda fullkomligt främmande.

Nedanstående tabell upptager kvantiteterna (i sekunder), medeltonhöjderna samt tonhöjdsvariationerna för de särskilda vokalerna. Variationerna äro sålunda beräknade, att skilnaden mellan maximal- och minimalsvängningstalet uttrykts i procent af minimaltalet (jfr O. H. F. sidd. 25—26).

	Kvantitet.	Medeltonh.	Variation.		Kvantitet.	Medeltonh.	Variation.
T*u*ppen galar . .	0.123	317	37	F*ö*rsök	0.140	222	28
Tupp*e*n galar . .	?	?	?	Förs*ö*k	0.238	262	60
Tuppen g*a*lar . .	0.225	263	39	S*i*tt ner	0.077	246	7
Tuppen gal*a*r . .	?	?	?	Sitt n*e*r	0.267	270	69
St*u*pa	0.198	325	20	Fl*i*tiga barn . .	0.181	340	15
Stup*a*	0.163	167	46	Flit*i*ga barn . .	?	?	?
B*y*ttan	0.138	320	18	Flitig*a* barn . .	?	?	?
Bytt*a*n	0.129	177	74	*Ä*ran väntar . .	0.238	311	64
B*y*ta	0.212	301	34	Är*a*n väntar . .	0.086	276	42
Byt*a*	0.184	169	69	Äran v*ä*ntar . .	0.138	247	37
St*å* rak	0.144	265	8	Äran vänt*a*r . .	0.187	161	80
Stå r*a*k	0.228	272	73				

Medeltonhöjden och kvantiteten för andra och tredje stafvelsen i *flitiga* kunde icke fastställas, då kurvan här var mycket låg, så att blott en kortare sträcka af hvardera vokalen kunde med någon trygghet undersökas. Gränserna mellan vokaler och likvidor eller nasaler är i regeln obestämd, och särskildt syntes den svår att fastställa i andra stafvelsen af *tuppen* och *galar*. Kvantitet och medeltonhöjd hafva därför äfven här lämnats obetecknade.

Så litet antalet af de utförda analyserna än är, lämna de oss likväl tillfälle till allehanda betraktelser rörande Helsingforsmålets kvantitet och musikaliska aksent.

A. Kvantiteten.

Då en stafvelses kvantitet icke är stabil i en gifven fras, utan beror af den snabbhet, med hvilken frasen i sin helhet uttalas, måste man iakttaga ganska stor försiktighet, då man drager sina slutsatser ur gjorda kvantitetsbestämningar. Det torde i alla fall ej kunna nekas, att de nyss anförda analyserna lämna stöd åt den tidigare af mig uttalade förmodan, att aksentbärande vokaler, samt sådana, som stå i sista stafvelsen af en fras, under i öfrigt lika omständigheter äro något längre än oaksentuerade vokaler, som stå i en annan stafvelse än frasens sista. Isynnerhet anmärkningsvärd är kvantiteten för vokalen å i „Stå rak!“ Om ordet *stå* uttalas med stark betoning, finna vi utan vidare att dess kvantitet är tydligt lång. I frasen „Stå rak!“ har den starka tonvikten på det senare ordet uppslukat större delen af det förras aksent, och i samband härmed har äfven kvantiteten för *å* i hög grad nedtrykts. Medan öfriga här analyserade långa vokaler äga en kvantitet, som växlar mellan 0.181 och 0.267 sek. och i medeltal utgör 0.223 sek. är kvantiteten för å endast 0.144 sek. För öfrigt torde nedanstående tabell bäst klargöra den invärkan vokalkvantiteten synes röna af aksenten och stafvelsens plats i frasen.

Vokalen lång, aksentuerad, i sista stafvelsen:

Sitt n*e*r!	0.267	
Förs*ö*k!	0.238	Medelkvantitet = 0.244 sek.
Stå r*a*k!	0.228	

Vokalen lång, aksentuerad, icke i sista stafvelsen:

*Ä*ran väntar	0.238	
Tuppen g*a*lar	0.225	
B*y*ta	0.212	Medelkvantitet = 0.211 sek.
St*u*pa	0.198	
Fl*i*tiga	0.181	

Vokalen kort, oaksentuerad, i sista stafvelsen:

Äran vänt*a*r	0.187	Medelkvantitet = 0.166 sek.
Byt*a*	0.184	
Stup*a*	0.163	
Bytt*a*n	0.129	

Vokalen kort, aksentuerad, icke i sista stafvelsen:

B*y*ttan	0.138	Medelkvantitet = 0.133 sek.
Äran v*ä*ntar	0.138	
T*u*ppen galar	0.123	

Vokalen kort, oaksentuerad, icke i sista stafvelsen:

F*ö*rsök!	0.140	Medelkvantitet = 0.101.
Är*a*n väntar	0.086	
S*i*tt ner!	0.077	

B. Den musikaliska aksenten.

Äfven med hänsyn till den musikaliska aksenten råder ganska god öfverensstämmelse mellan de nu föreliggande analyserna och de äldre.*)

Vokalerna i de tydligt betonade stafvelser, som icke stå i slutet af en fras, nämligen „T*u*ppen g*a*lar“, „St*u*pa“, „B*y*ttan“, „B*y*ta“, „Fl*i*tiga barn“, „*Ä*ran v*ä*ntar“, innehålla alla en stark tonhöjdsstegring, som upptager början och större delen af vokalens uttalstid. Sluttonhöjden öfverstiger begynnelsetonhöjden.

Vokalerna i de tydligt aksentuerade stafvelser, som stå i slutet af en fras, nämligen „Sitt n*e*r!“, „Förs*ö*k!“ „Stå r*a*k!“, innehålla alla en tydlig tonhöjdsstegring i stafvelsens början, men tonhöjden är fallande under dess senare och större del. Sluttonhöjden understiger begynnelsetonhöjden.

*) jfr O. H. F. pp. 28—29. Med afseende å momentet 2 pag. 28 bör den anmärkningen göras, att alla dittils analyserade ord hade tonvikten på första stafvelsen.

Vokalerna „S*i*tt ner!", „St*å* rak!" och „F*ö*rsök!" sakna motsvarighet i de tidigare analyserna. Orden *sitt* och *stå* äro i många sammanställningar tydligt accentuerade men nedtryckas i förevarande satser nära nog till värdet af obetonade förstafvelser, sådana som *för-* i „Försök". Tonhöjdsvariationerna i *sitt* och *stå* äro anmärkningsvärdt små (jfr hithörande tabell). I „F*ö*rsök" äro de något större; tonhöjden är här öfvervägande fallande.

De obetonade, efter tonstafvelsen följande vokalerna „Tupp*e*n gal*a*r", „Stup*a*", „Bytt*a*n", „Byt*a*", „Är*a*n vänt*a*r" hafva altigenom fallande tonhöjd. Däremot var tonhöjden i „Flit*iga* barn" stigande, för så vidt den samma kunde utrönas.

I alla två- och trestafviga ord utom *tuppen* har den betonade stafvelsen den högsta medeltonhöjden; de öfriga stafvelserna hafva lägre medeltonhöjd, ju längre de äro aflägsna från den betonade. Där medeltonhöjden ej finnes uträknad framgår dess ungefärliga läge af planschen.

I satserna „Tuppen galar" och „Äran väntar", hvilka likasom de i O. H. F. analyserade bestå blott af subjekt och predikat, har det förra ordets aksentuerade stafvelse högre medeltonhöjd än det senares. I „Stå rak" och „Sitt ner" hafva de båda satsernas starkt betonade slutord högre medeltonhöjd än de närmast föregående orden.

Artikeln i Pargasmålet.

Artikeln i Pargasmålet är af två slag: obestämd och bestämd.

I. Den obestämda är för mask. och fem. *ən*, för neutr. *ət*.

II. Den bestämda artikeln är antingen fristående eller vidfogad.

A. Den fristående artikeln är *han* för mask., *houn* för fem., *hε* för neutr. sing. samt *tom* för plural.

B. 1) Vidfogade artikeln för mask. i sing är — *ən* eller — *n*.

a) Mask. subst. utgående på pre — eller mediopalatalt g, k antaga artikeln — *ən*. Ex. *vågən, vårgən, búgkən, brinskən.*

Anm. Ordet *dag* heter i bestämd form sing. *dáεn*, hvilken form torde förklaras sålunda: *dágən* > *dáən* > *dáεn*.

b) Mask. utgående på sonantiskt l eller n, långt n samt orden *kúku* och *ráju* antaga ingen slutartikel samt äro således lika i bestämd och obestämd form sing. Ex. *skésl, rísl, bótn; mun.*

c) Öfriga mask. antaga — *n*. Ex. *stəin, un, klávan, údan, bákan.*

Detta *n* uppträder såsom sonant i händelse ordet utgår på konsonant, som icke är en pre- eller mediopalatal, n eller r. Ex. *klimpn, klóbn, sømn, kúfn, tývn, búltn, vindn, kráplusn, kóvəln, kártn, górdn**), *nórsn, tvóln.*

*) Målets slutna *o*-ljud, som ligger mellan *o* och *o*, tecknas i följd af brist på typer öfveralt i det följande med *o*.

Efter supradental konsonant blir n supradentalt. Ex. *!kurn̥, stigarn̥, bróudærn̥, størn̥.*

Efter betonad vokal uppträder n förlängdt. Ex. *snøn.*

2) Slutartikeln för fem. i sing. är — *n* eller — *en.*

De feminina on- och un-stammarna antaga *-n;* öfriga fem. — *en.* Ex. *slipon, tærjon, kúdan, lédun, krókan; óren, bruíden, hælgen, bóuken.*

Fem., som utgå på n, antaga ingen slutartikel. Ex. *ýnskan.*

3) Slutartikeln för neutr. i sing. är — *e*, eller ock saknas särskild slutartikel.

De neutr., som ändas på konsonant eller betonad vokal, antaga — *e*; de åter, hvilka utgå på obetonad vokal, erhålla ingen slutartikel. Ex. *kóle, kóggle, krøsone, måste, krie, brøe; éne, léte, bénde, drike.*

4) Slutartikeln är i plur. för alla tre genera *-na*, framför hvilken ändelse plur. tecknet *-r* bortfaller, eller — i ord med obestämd plur. slutande på *-ær* eller = sing. — *ena;* härvid synkoperas vokalen i ändelsen *-ær.* Ex. *ærtlana, skåsana, kárana, bjirkana, slipona, stédena, filena; føtrena, brødrena, nøtrena, nåtrena, røtrena, bøkrena, håndrena, såkrena, fénstrena, figgrena, méstrena.*

Anm. Neutra, hvilka kunna bilda plur. såväl på *-ær* som utan någon ändelse, foga alltid slutartikeln till den ändelselösa formen. Ex. *fátena, tåkena, skópena.*

De östsvenska dialekterna.

Sedan ett kvartsekel tillbaka hafva de skandinaviska munarterna på denna sidan Östersjön utgjort föremål för ett rastlöst forskningsarbete. Få dialektkomplexer af samma omfattning torde för närvarande vara fullständigare undersökta. Det må vara sant, att mycket ännu återstår att göra på detta område, ja, att de insamlade uppgifterna till någon del, hvad tillförlitlighet och precision beträffar, lämna åtskilligt öfrigt att önska. Icke dess mindre står det fast, att det ej längre finnes någon trakt innanför den östsvenska språkgränsen, hvars dialekt man icke i hufvudsak skulle känna.

Det kan väl under slika omständigheter knappast kallas att vilja gå framtiden i förväg, om jag i det följande söker att gifva en öfversikt öfver folkspråket i Finlands och Östersjöprovinsernas svenska bygder. Att i denna öfversikt måste finnas mycket både att komplettera och att rätta, därom är jag själf lifligt medveten. Till en del har den tillkommit just i syfte att rikta dialektforskarens uppmärksamhet på vissa punkter, i hvilka det insamlade materialet behöfver förfullständigas, äfvensom att sätta en del frågor rörande de östsvenska dialekternas grammatik under debatt.

Tyvärr nödgas jag härvid nästan uteslutande hålla mig inom ljud- och formlärans gränser. Hvad flertalet af mina källor därutöfver vet att meddela är nämligen altför fragmentariskt föratt medgifva en fullständigare behandling af ämnet.

Dessa källor utgöras hufvudsakligen af den ämnet vidkommande trykta literaturen: grammatiska och lexikaliska arbeten äfvensom sagor och andra skönliterära alster på folkmål. Dessutom hafva Svenska landsmålsföreningens samlin-

gar af idiomatiska ord ur de finl.-sv. dialekterna samt ett antal i samma förenings arkiv förvarade uppsatser och meddelanden ang. dessa dialekter blifvit anlitade för ändamålet. I stor tacksamhetsskuld står jag till herrar docent HERMAN VENDELL, fil. kand. JANNE THURMAN och fil. kand. ISAK SMEDS för det de stält till mitt förfogande af dem upprättade ordböcker öfver Nargö-, Pargas- och Hvittisbofjärdsmålen; samt till den sistnämde äfvensom herrar fil. mag. JOHANNES DAHLBO, folkskolläraren P. SOLSTRAND och universitetslektorn HUGO BERGROTH för rikhaltiga muntliga upplysningar ang. dialekterna i Petalaks, resp. Pörtom och Brändö samt på „fasta“ Åland. En god handräckning har ock herr JOHANNES KLOCKARS gifvit mig genom att — delvis med tillhjälp af lärjungar vid Kronoby folkhögskola, hvars föreståndare han är — besvara mina talrika frågor beträffande särskilda språkföreteelsers utbredning i Österbotten. I fråga om västnyländskan och estsvenskan grundar sig slutligen min framställning till någon ringa del på egna iakttagelser. Uppgifter, som ej direkt förskrifva sig från personer, fullt förtrogna med de särskilda målen, eller för hvilkas pålitlighet icke uppttecknarens person utgör en säker borgen, hafva naturligtvis endast med största försiktighet blifvit begagnade.

Det ingår ej i planen för denna uppsats att redogöra för de finare skiftningar de olika språkljuden kunna förete. På grund häraf har jag vid anförandet af dialektord i allmänhet åtnöjt mig med en „gröfre“ ljudbeteckning, i hvilken utom tecknen š för „sje-ljud“, ŋ för „äng-ljud“, λ för tonlöst l, γ och ð för spirantiskt g- resp. d-ljud endast i vanlig skrift brukliga bokstäfver kommit till användning. Härvid låter jag e och o städse angifva e- och o-ljud; k, g alltid k- och g-ljud; v spirantiskt, w däremot halfvokaliskt v, z tonande s; samt återgifver supradentaler och kakuminaler med fet kursivstil (***t***, ***d***, ***s***, ***l***, ***n***). För öfrigt öfverensstämma bokstäfver-

nas ljudvärden närmast med dem, som i högsvenskan — hvarmed jag i denna uppsats förstår det „högre“ svenska riksspråket[1]) — tillkomma desamma. Vokallängd betecknas medelst ett tvärstreck öfver bokstafven; konsonantlängd medelst fördubbling — i konsonantförbindelser dock endast om den senare komponenten är **l**, **n**, **r**, eller om de bestå af icke-sonor kons. och följande **j**. Denna inkonsekvens beror på att flertalet af mina källor (under inflytande af den hsv. ortografin) ej i andra fall lämnar någon upplysning om konsonantgruppernas kvantitetsförhållanden. Det tidigast af Korsström anmärkta och säkerligen i östsv. vidt utbredda förhållandet, att i förbindelsen kort vokal + sonor konsonant + tonlös kons. den sista är lång, är jag således tvungen att öfveralt lämna obetecknadt. — I de fall, där en mera exakt beteckning är af nöden, användes landsmålsalfabetet.

Jag försöker att karakterisera dialekterna genom anförande af de viktigaste ljudlagar och allmänna tendenser till analogibildning, som aflägsnat dem från det för alla skandinaver gemensamma språktillståndet. (Till detta språktillstånd hänför sig i allmänhet uttrycket „ursprunglig“, då det finnes användt i det följande.) Dessutom söker jag angifva dessa dialekters ställning till högsvenskan, å ena sidan genom att vid framställningen — så långt materialets anordning för öfrigt det tillåter — åtskilja de novationer, som återfinnas, från dem som sakna motstycken i denna, å andra sidan genom att redogöra för de ursprungliga drag, som desamma förete i motsats till högsv.

En framställning af de ljudlagar och analogiska tendenser, som gjort sig gällande i de östsvenska dialekterna — och af dem som icke gjort det — innebär nödvändigt-

[1]) Jf. Noreen, Rättskrifningens grunder (Verdandis småskrifter 42) s. 24.

vis tillika en rekonstruktion af nämda dialekter. Sådana de nu faktiskt föreligga, äro de nämligen alla mer och mindre starkt försatta med högsvenska beståndsdelar; i fråga om några kommer man sanningen närmast, om man betecknar dem såsom blandspråk mellan de genuina munarterna och högsvenskan.[1]) Ett noggrant afskiljande af dessa främmande element är emellertid ej den lättaste uppgift. Om en dialekt i en viss punkt dels öfverensstämmer med högsvenskan, dels förhåller sig annorlunda än densamma, och någon förklaring af denna olikformighet icke står att finna inom dialekten själf, synes man mig visserligen kunna utan tvekan antaga en partiell „försvenskning“ i ifrågavarande punkt. Ofta låter jag ej ens den omständigheten, att öfverensstämmelsen är regel och afvikelsen ett sällsynt undantag, afhålla mig från ett sådant antagande. Men det gifves tvifvelsutan många fall, då en dialektegendomlighet genom högsvensk påvärkan blifvit så fullständigt utplånad inom ett visst område, att ej ens ett spår af den längre står att upptäcka därstädes. Här ega vi intet säkert kriterium på att öfverensstämmelsen med

[1]) Det hsv. inflytandet har, som vi skola se, i mycket olika grad gjort sig gällande inom olika delar af språkområdet. Starkast visar det sig i de åländska socknarna — isynnerhet på „fasta“ Åland — och i Egentliga Finland, västra och mellersta Nyland. Östersjöprovinsernas mål hafva däremot, som man kan vänta, förblifvit jämförelsevis oberörda af detsamma — en omständighet af stor vikt också för kännedomen om de finländska dialekternas egentliga gestalt: mången egendomlighet, som vi i de sistnämda blott kunna ana på grund af enstaka former, som undgått förgängelsen, återfinna vi här i okvald besittning af sitt ursprungliga område. — Också inom en och samma dialekt hafva icke alla ord och ljud- eller andra förhållanden i samma omfång blifvit ersatta af motsv. högsvenska. De oftast och de mest sällan mötande tyckas bättre än andra hafva hållit sig vid makt; de förra förmodligen emedan de minst lätt kunnat utträngas ur de talandes vanor, de senare emedan deras hsv. motsvarigheter haft svårast att intränga i de talandes medvetande.

hsv. ej beror på parallel utveckling resp. gemensamt fasthållande vid det gamla, utan äro uteslutande hänvisade till de antydningar, som gifvas oss af vissa omständigheter af så att säga yttre natur. Sådana äro: att samma öfverensstämmelse i andra dialekter först håller på att komma till stånd, och det tydligen genom hsv. inflytande; eller att det mål, frågan gäller, i allmänhet rönt en starkare påvärkan från detta håll. Det säger sig självt, att vi här röra oss på en ganska osäker grund, och jag medger gärna, att ej sällan riktigheten af den mening, vid hvilken jag stannat, kan sättas i fråga — om jag ock å andra sidan vågar hoppas, att denna mening i hvarje fall är väl så sannolik som någon annan.

Vid högsvenska eller af hsv. påvärkade former, som tilläfventyrs kunna vara i bruk hos folket i någon trakt, utan att likväl hafva mäktat uttränga sina inhemska motstycken, fäster jag i denna uppsats endast i särskilda fall afseende.

Beträffande exemplifieringen är följande att märka. Ej sällan letar man vid behandlingen af en mera utbredd företeelse förgäfves efter ett exempel, giltigt för hvarje del af dess område. I den mån detta är vidsträktare, reduceras vanligen de allmängiltiga exemplens antal genom lokala förändringar, beroende på ljudlagsenlig utveckling, analogibildning eller anslutning till högsvenskan, samt genom de växlingar ordförrådet företer. Där jag sålunda nödgas åtnöja mig med exempel, som ej äro fullgoda, söker jag emellertid så vidt möjligt att minska olägenheten häraf genom att välja dessa exempel så, att de supplera hvarandra, och genom att icke lämna läsaren i okunnighet om, att och i hvilket omfång deras giltighet är inskränkt. Det sistnämda framgår till en del af de hänvisningar och anmärkningar ang. undantagen från de olika reglerna, som åtfölja dessa; i öfriga fall lämnar jag i särskilda noter upplysning därom.

En i det följande ej sällan återkommande oegentlighet vill jag slutligen förbereda läsaren på, enär den annars måhända kunde gifva anledning till missförstånd. Jag har ej blott låtit orden „Nyland“, „Österbotten“, „nyländska“, „österbottniska“ o. likn. utan närmare bestämning beteckna de af svenskar bebodda delarna af, resp. de svenska munarterna i dessa landskap, utan äfven för korthetens skull tillåtit mig att gifva dem en sådan betydelse i uttryck som „norra, mellersta, södra Österbotten“, „nord-, medel-, sydösterbottniska“.

Efter dessa inledande anmärkningar öfvergår jag till mitt ämne. Främst ställer jag då en redogörelse för de viktigaste

§ 1. **Samöstsvenska drag,**

och uppräknar bland dessa först de ***förändringar af den samnordiska språkformen, som äro gemensamma för dialekterna och högsvenskan.***

Dessa äro följande:

1. **a** har — utom i dift **ia**, ang. hvilken se mom. 2 — öfvergått till **å**, då det af gammalt varit långt eller före öfvergången blifvit det på grund af sin ställning framför vissa konsonantförbindelser. Dessa äro delvis ej de samma som i hsv., se denna §, mom. 59 samt §§ 2,14 o. 58. Ex.: **båt** o. d.: isl. *bátr,* **måna** o. d.: isl. *máni,* **gård** o. d.: isl. *garðr.*

Somligstädes har **å** sedan diftongerats till **uå** (§§ 31, 42, 46, 49) **ua** (§ 67) eller under inflytande af svag aksent blifvit **u** (§§ 10, 25).

2. I tonstark stafvelse har kort såväl som långt **a** i förbindelsen **ia** omljudts till **ä**. Ex.: **fiäll** o. d. 'fiskfjäll'.: jf. isl. *(ber-)fiall,* **järn** o. d.: isl. *iárn.*

Se ang. vidare utveckling af **iä** till [i]**ö** mom. 44, till **u** § 66, till **iå** § 65, till [i]**ē** mom. 45, §§ 9,5, 10, till [j]**ie** §§ 31, 42, 46, 49, till **jäi** § 39, till **iā ia** §§ 66, 67, till **ji** §§ 11, 39.

3. Kort *ǫ* har, där det icke tidigare öfvergått till **ö** (mom. 4) l. **u** (mom. 5), utvecklat sig till **a**[1]), t. ex. **tall täll**: isl. *þǫll*, **galt gaʎt**: isl. *gǫltr*.

4. Kort *ǫ* har, då det närmast efterföljts af **r** eller kakuminalt **l**, öfvergått till **ö**. Ex.: **örn** o. d.: isl. *ǫrn*, **öl** o. d.: isl. *ǫl*.

Ang. vidare ögg. af **ö** till **ä ē** se §§ 9,8, 48; till **yö** §§ 31, 42, 46, 49; till **iö** § 53.

5. *ǫ* har i ställning närmast framför **gg[w]** blifvit **u**. Ex. **[h]ugg**: isl. *hǫgg*, **dugga** o. d.: isl. *dǫggua*.

Om ögg. af **u** till **o** se § 38. Pret. **hågg**, som förekommer bl. a i Ped.-Purmo, Kslätt, Dagö, Gsvby o. Ormsö utgör intet undantag; det är = fsv. *hiog*, hvars **i** blifvit aflägsnadt i anslutning till verbets öfriga, **i**-lösa former på samma sätt som i nsv. *föll*, *'hölt'*, *högg* af fsv. *fiøl*, *hiølt*, *hiøg*. Från pret. **hågg** leder måhända det genomgående **å**-ljudet i Runömålets vb. **hågg** och subst. **hågg** sitt ursprung. Också i Ped.-Purmo, Dagö, Gsvby o. Nuckö uppgifves substantivet hafva formen **hågg** (jf. dock § 9,7 anm.).

6. Kort **e** har blifvit **ä**. Ex.: **läsa** o. d.: isl. *lesa*, **väg** o. d.: isl. *vegr*.

ä har sedan somligstädes utvecklat sig till **ö**, mom. 44 (**u**, § 66? **iå**, § 65?); **ē**, mom. 45, § 10; **ie** §§ 31, 42, 46, 49; eller **i**, §§ 11, 39.

7. Kort **o** har öfvergått till **å**, för så vidt det ej dessförinnan förlängts (mom. 28, a, d) eller blifvit **u** (mom. 8; §§ 9,7, 34) eller **ö** (mom. 9). Ex.: **låk låk** 'lock': isl. *lok*, **håʎma** o. d. 'holme': isl. *holmi*, **måsa** o. d. 'mossa': isl. *mosi*.

I några trakter har ur detta **å** i vissa fall utvecklat sig **ö**, se §§ 47, 55 l. **ä**, se § 48.

---

[1]) Se ang. denna ljudlag min uppsats „Till behandl. af *u*-omljudet af *a* i de östnord. språken" här ofvan s. 94 f.

8. Kort **o** har öfvergått till **u** a) i den af urgerm. **eo** uppkomna diftongen **io** (som liksom urspr. **iu** utvecklat sig till **iū**), b) i kort rotstafvelse, då närmast följande stafvelse innehållit **i**, samt c) framför **ll**, **ld**, **lt** [1]). Ex.: **biūð** o. d. 'bjuda': isl. *bióða*, **tiūr** o. d.: isl. *þiórr*; **mulin** o. d. 'mulen': no. *molen*, **skuri** o. d. 'skurit': isl. *skorit*, **tull** o. d. 'årtull': isl. *þollr*, **muld** o. d. 'mull': isl. *mold*.

Om ögg. af **iū** till **ȳ** se § 4,1, till **ī** §§ 38, 48; af **u** till **o** § 38, till **y** §§ 22, 39. — I Kökar har flertalet st. vb. af typen 'bryta' — d. v. s. med utvecklingen **iū** > **ȳ** > **ī** i presensstammen — ett analogiskt **i** i st. f. **u** i pret. part. och sup., t. ex. **brittin** 'bruten' **fliddje** 'flugit'; dessa verb hafva nämligen dragits öfver till paradigmet 'bita', jf. § 39. Part. och sup. **kåmi såvi** o. d. i vissa delar af Nyl. och Eg. Finl. etc. äro, såvida de ej bero på lån af hsv. *kommit, sofvit,* liksom dessa bildade i anslutning till de resp. verbens öfriga former. Vöråmålets **råtin** 'rutten' är en analogibildning efter vb. **råtn** 'ruttna'.

9. Urspr. kort **o** har i förbindelsen **io** omljudts till **ö**, såvida det icke efterföljts af en konsonantförbindelse, som före omljudet värkat dess förlängning, eller af **kk[w] gg[w]**

---

[1]) På grunder, som jag i annat sammanhang skall framlägga, anser jag, att den som bekant ytterst vanliga motsättningen öno. **u** : vno. **o** i de flesta fall icke är att härleda ur urgerm. **a**-omljudsväxling, utan beror på öfvergång af kort **o** till **u** enl. särskilda ljudlagar, värksamma i större och mindre delar af det öno. språkområdet. Till dessa ljudlagar höra de ofvan anförda. En annan sådan — måhända dock i grunden identisk med den som föranledt öggen **io** > **iu** (> **iū**) — värkade att kort **o** blef **u** i kort rotstafvelse, då följande stafvelse på urnord. ståndpunkt innehöll **a**, t. ex. vno. *skoða, brot, skot:* fsv. *skuþa, brut, skut,* nda. *skue, brud, skud.* (Dock har, som jag sammastädes hoppas kunna visa, den sistn. ljudöfvergången i s v e n s k a n merendels åter upphäfts genom att kort **u** i en senare period — utom i vissa ställningar — ånyo blifvit **o**. Af praktiska skäl tar jag ännu ej i denna uppsats hänsyn till densamma.)

gk[w] gg[w].[1]) Med afseende å betingelserna för nämda förlängning förhålla sig de ifrv. dialekterna något olika emot hsv., se mom. 28,a. Ex.: **mjöl** o. d.: fsv. *miol.*

Om ögg. af **ö** till **ä ē** se §§ 9,8, 48; till **yö** §§ 31 (42, 46, 49); till **iö** § 53; till **iå** § 65; till **u** § 66.

10. Urspr. långt **u** har öfvergått till **ō**, om det omedelbart efterföljts af **a**[2]), t. ex. **brōar** o. d.: isl. *brúar*, **trō** o. d. (vb): isl. *trúa*, **snō** o. d.: isl. *snúa.*

---

[1]) Denna formulering af ljudlagen tyckes mig vara att föredraga framför den af Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 134, gifna — att **o** blifvit *ø* i förbindelsen **io** utom framför **rd rt ng nk** och där **i** blifvit spirant, d. v. s. efter **t**, **þ** och i framljudet — bl. a. med hänsyn till estsv. **tiåkkär**, som fortfarande visar halfvok. **i**, men icke dess mindre är oberördt af öggen **io** > **iö**. — Förhållandet har sannolikt varit det, att **o**-ljudet föratt afficieras af ett föreg. **i** måste i någon mån hafva närmat sig **å**. Såsom förlängdt, samt framför labialiserad guttural konsonant har **o** förblifvit slutet (sedermera har dock hvarje för tiden kort **o** blifvit **å**, jf. t. ex. nsv. *tjock*) och i likhet med urspr. långt slutet **o**-ljud icke träffats af det progressiva **i**-omljudet. Sål. t. ex. nsv. *gjord, hjort, tjock,* dial. **biōn** 'björn', **stjågg** 'skygg' **siågg** 'sjunga' **siågk** 'sjunka', liksom *hjon Hjo, Jo[ha]n*; men *björk, mjöd, björn.* (Framför kort enkel kons. samt, hvad hsv. beträffar, framför **rn** är som bekant förlängningen af yngre datum än framför **rd rt**, jf. *gård, vårta* med *sak, barn).* Att ä. fsv. *sior snior slior mior* det oaktadt i y. fsv. uppträda som *siø sniø sliø miø* antyder, att i de förra formerna *o* betecknar ett ljud, öppnare än det vanliga långa **o**. Detta bekräftas af att östnyländskan (där intetdera slaget af långt **o** torde undergått progress. **i**-omljud, se mom. 73) fortfarande håller de båda ljuden i sär, t. ex. **hiōn** men **mjåår**. (Den sistn. formen kan med hänsyn till mom. 2 icke vara identisk med isl. *miár*). — [2]) Den regelmässighet, hvarmed vno. **ū** i ifrågavarande fall motsvåras af öno. **ō** i talrika ord af olika klasser, synes mig med bestämdhet häntyda på tillvaron af en sådan ljudlag i de östnordiska språken. Annorlunda Noreen, Urgerm. judl. s. 19 f. — *Not vid korr:läsningen:* Se numera Kock, Indogerm. forsch. II, s. 332 f.

Om ögg. af **ō** till **åu** se §§ 8,1, 24, 34. — En till följd af ljudlagen uppkommen växling **ū** : **ō** inom ett paradigm har gemenligen utjämnats till förmån för den senare vokalen; t. ex. sg. **brō** (isl. *brú*): plur. **brōar**, **trōdd** 'trodde' (isl. *trúði*): inf. **trō**. Runömålet bevarar emellertid **bū** 'bo', **kū** 'ko', **lū** 'loge' (fsv. *loe*; **ū** hörde hemma i nom. sing., **ō** i öfriga former), Runö-, Ormsö- och Nuckömålen **skū** (för **skō** — som äfven finnes på Ormsö o. Nuckö — genom analogibildning efter plur. före öggen **ū** > **ō**; jf. isl. *skór*, pl. *skúar*). Af sing. **skū** hafva plur. **skūa**[r] och verbet **skū**, pret. **skūa**, 'sko' rönt invärkan.

11. Kort **y** har i starktonig stafvelse utvecklat sig till **ö** omedelbart framför **r** och kakum. **l**; dock ej i östsv. framför **r** ifall detta närmast efterföljes af **i** eller **j** (jf. mom. 74). Vid ljudlagens genomförande hade vokalen ännu icke blifvit förlängd i de mom. 28 a) och c) nämda fallen, ej häller — i vissa trakter — **r** och *l* bortfallit enl. mom. 56 anm., §§ 9,3, 15, 17, 21, 28, eller *l* öfvergått till **l** enl. §§ 18 o. 44. Ex.: **mörkär** o. d. 'mörk': fsv. *myrker*, **börđå** o. d. 'börda': fsv. *byrþa*, **föli** o. d. 'följa': fsv. *fylghia*.

Det sålunda uppkomna **ö**-ljudet har somligstädes utvecklat sig vidare till **ä ē**, se §§ 9,8, 48; till **yö** §§ 31, 42, 46, 49; till **iö** § 53; till **iå** § 65; till **u** § 66. — På ytterligare inskränkningar af ljudlagens värksamhetssfär häntyda möjligen Nyl. och Eg. Finl. **syrpå** 'sörpa'. Nyl. **snyrpa** Estl. **snirp**[i] 'snörpa'. Uppgiften att västnyländskan har formerna **myrt** 'mört' **myrda** 'mörda' torde tarfva bekräftelse.

12. Nasalvokalerna hafva förlorat sin nasalitet; t. ex. **lås** o. d.: isl. *lá·s*, **minnas mins**: isl. *mi·nna·*.

13. **t** och **k** hafva i obetonad (d. v. s. ej ens med biton försedd) stafvelse öfvergått till *ð*, resp. *γ*, hvaraf i de flesta östsv. dialekter, liksom i hsv., blifvit explosivt **d** och **g** (§§ 2,3 och 4,4). Ex.: **ađäta** o. d. 'aderton': fsv. *attartan*;

tid 'dit' [1]) (jf. fsv. *tidh*); **taγa** o. d. 'taga' [2]): fsv. *taka*; **mēg mäg** 'mig' [3]): fsv. *mek*.

Om detta ð, resp. γ var slutljudande, bortföll det sedermera enl. mom. 57 — förutsatt nämligen att stafvelsen förblef svagtonig; i enstafviga ord har det ofta räddats därigenom att dessas svagtoniga form begynt användas såsom starktonig. Slutkons. i **tid** 'dit' kom måhända genom en kontraktion **īa** > **ī** att tillhöra en starkare betonad stafvelse; jf. nedan not [1]). Vissa dialekter hafva låtit ð och γ försvinna äfven i andra fall; se §§ 9,15, 58, 59. Dessutom har ð i en dialekt öfvergått till **g**, se § 34. I Runö **åtäta**, Ormsö **åkuta** (ej **åkuta**, ss. VENDELL uppger), Dagö **agäta** (för ***akäta**; jf. § 52) 'aderton' föranledde association med 'åtta' återinförande af **t**, som sedermera i de båda senare genom dissimilation ersattes med **k**.

14. Uti starktonig stafvelse har **p** i förbindelsen **pt** blifvit **f**, t. ex. **skaft škaft**: fsv. *skapt*.

15. Spirantiskt **g** har framför **i** öfvergått till **j**, som mellan konsonant och konsonantiskt **i** bortfallit. Ex.: **sölјå** o. d. 'sölja': isl. *sylgia*, **säjj** o. d.[4]) 'säga': isl. *segia*, **λlaji** o. d.[5]) 'slagit': isl. *slegit*.

---

[1]) S. Öbott. **tīt**; nordligaste Öbott., Nyl. och Ösjprov. **tī** (dock ö. Nyl. **tīduåt tīdätt** 'ditåt'). N. Öbott. o. Nyl. **tī** — i Ösjprov. kan denna form hafva utvecklat sig enl. § 9,15 — anser jag ej vara = ett fsv. ***þi**, utan en obetonad sidoform till **tid** (jf. mom. 57); sistn. form står åter i samma förhållande till s. Öbott. **tīt**, hsv. *dit*, eller ock har dess utveckling varit ***þīat** (jf. fda. *thiat*) > ***þīað** > **tīd**. I s. Öbott. **tīt**, hsv. *dit* måste **t**, om det senare är det riktiga, bero antingen på association med det enkla *at*, eller på att denna form direkt motsvarar gr. τεῖδε. Jf. NOREEN, Ark. f. nord. fil. VI s. 374. — [2]) Uppg. fr. Runö, Ål., Sat., m. Öbott. Annars uteslutande **tā** o. likn. — [3]) Så — i betonad ställning — m. och s. Öbott., Sat., Ål., v. Eg. Finl.; däremot hafva n. Öbott., ö. Eg. Finl., Nyl. och Ösjprov. endast **mā** o. d. — [4]) Runö o. Rågöarna **säga**. — [5]) Korpo o. m. Nyl. enl. uppgift **slagi**; jf. dock mom. 39; Nargö **slått**.

Om bortfall af **j** också framför sonantiskt **i** se § 50; om ögg. däraf till **i**, § 67. — Liksom i hsv. har **g** synnerligen ofta blifvit återställdt på analogisk väg. Om dess återinförande framför slutartikeln se mom. 32, i starka pret. part. (o. sup.) mom. 39, i pres. af sv. vb. §§ 2,7, 5,2, 24. Också öfriga skenbara undantag bero samt och synnerligen på nybildning; så t. ex. v. och m. Nyl. **tygil** 'tygel', Nargö, m. Nyl. och Finnby **äigin** 'egen' — efter de synkoperade kasus (från det ljudlagsenliga ***tyjil** utgår väl den äfvenledes förekommande formen **tȳl**); Hels. **drögjå** 'drög' — ordet har tidigare böjts som *iō*- stam: nom. sing. ***drög**: plur. ***drögiar**; m. och ö. Nyl. **bögjå** 'ställning hvarpå lokor, slädmedar m. m. böjas' — jf. Öbott. **bög** 'böja'.

16. Postkonsonantiskt såväl som af ð efterföljdt *ɣ* har öfvergått till **g**, utom där det blifvit **j**. Denna inskränkning innebär dock i östsv. mindre än i hsv., i ty att postkons. *ɣ* här utvecklat sig till **j** endast uti det i föreg. mom. nämda fallet, men ej i slutljudet efter **l** eller **r** (se mom. 76), *ɣ* i ställning framför urspr. **d** åter — utom i en mindre del af språkområdet — alls ej varit underkastadt en sådan öfvergång (se § 2,12). Ex.: **fragga** o. d. 'fradga'; **sårg** 'sorg': fsv. *sorgh*; **ēgd ägd** 'ägde': Runö inf. **ä*ɣ*i.**

17. **þ** har blifvit **t**. Ex.: **tāk** o. d.: fsv. *þak,* **väkt** o. d. 'väkte': isl *vakþi.*

Ang. bortfall af sådant **t** se § 62.

18. Postkonsonantiskt ð har utvecklat sig till **d**. Ex.: **dömd** o. d.: isl *dømða*, **sörgd** o. d.: isl. *syrgða.*

rd har i de flesta trakter blifvit [**r**]*d*, *l* eller **l**, se mom. 22, §§ 7,4, 43, 18, 44; *ld* likaså [*l*]*d*, mom. 22.

19. De urspr. bilabiala spiranterna **f**, **v** — den senare dock endast för så vidt den ej tidigare öfvergått till **m** (mom. 20) — hafva blifvit dentilabiala, t. ex. i **fall[a]**, **līv**, **ärv** o. d. 'ärfva'. Jf. dock § 9,9½.

Att **v** somligstädes öfvergått till **w**, vokaliserats till **u** eller bortfallit ses af §§ 9,9½(?), 14, 26, resp. § 16 och § 9,14.

20. Spiranten **v** har framför **n** öfvergått till **m**, t. ex. **hamn** o. d.: isl. *hǫfn*, **dåmn** o. d.: isl. *dofna*.

I Nyl. och ö. Eg. Finl. **klåvvn** o. d. 'klyfva sig', **rivvn[a]** 'remna', **såvvn[a]** 'somna' **dåvvn[a]** 'svimma' m. fl. (därjämte former med **mn**) har tydligtvis **v** återinförts i anslutning till **kluvi[n]** 'klufven', **rivi[n]** 'rifven', **såv[a]** 'sofva', **duvin** 'dufven, domnad' etc.

21. Kakuminalt **l** har blifvit alveolart efter **i** — också där detta utvecklat sig till **e** enl. § 28 (och till **ä** enl. § 15?[1]) — samt efter **y**. Någon tillämpning af ljudlagen efter kort **y** kom likväl ingenstädes i fråga, emedan detta dessförinnan blifvit **ö** enl. mom. 11[2]; likaså har i Runömålet en öfvergång af **ī**, **ȳ** till **ū** (§ 67) räddat efterföljande *l* från att träffas af densamma. Ej häller trädde ljudlagen i värksamhet, om *l*-ljudet först genom yngre konsonantbortfall sammanstött med vokalen[3]. — Ex.: **vili** o. d. 'vilja', **fīl** 'fil', **sȳl** o. d. 'syl'.

Estl. **skīl** 'sädesskyl' är väl påvärkadt af **skīl** 'skyla', som i sin tur torde visa *l* till följd af association med **skiūl** 'skjul' (Gsvby har t. o. m. **skiūl** 'skyla').

22. Efter supradental eller kakuminal likvida (**r**, *l*), där denna ej dessförinnan enl. mom. 56 l. § 7,3 försvunnit eller enl. § 14, 18 l. 44 blifvit alveolar, hafva de alveolara

---

[1]) Från Ped.-Purmo anföres **säla** 'sele', som emellertid kan — liksom Nuckö **säla** — motsvara isl. *seli*. — [2]) En annan sak är det naturligtvis, att Gkby-, Nyl.- och Nargömålen, hvilka liksom hsv. låtit hvarje *l* öfvergå till **l**, också här hafva det senare ljudet. — [3]) Estl.-sv. ordb. uppger visserligen för Ormsö formen **tīl** 'tegel'; emellertid har VENDELL i sin afhandling öfver Ormsö- och Nuckömålen s. 43 **tīl**, hvilket tvifvelsutan är det riktiga: jf. Ormsö-Nuckö **sīl** 'segla' (fsv. *sighla*) Ormsö **mīl** 'mögel' (fsv. *myghla*).

konsonanterna [1]), en eller flere efter hvarandra, öfvergått till motsvarande supradentaler eller kakuminaler t. ex. **gård** o. d. 'gård', **fārligär** o. d. 'farlig', **hörn** o. d. 'horn', **svartär** o. d. 'svart', **först** o. d. 'först', **båld** o. d. 'bolde', **āln ān** [2])' aln', **hālt hāt** [3]) 'halt', **halsar** o. d. [4]) 'halsar'.

Om utvecklingen **rd** > **l**, **l** i en del mål se §§ 7,4, 18, 43, 44; om **rs** > **ss**, **t** > **t** §§ 19, 25. I Gkbymålet uppgifvas de dentala konsonanterna i ställning efter **r** och urspr. **l** icke förete någon olikhet emot annars. I allmänhet uppgifves också nyländskan sakna supradentaler. Jag tror mig dock med säkerhet (i Ekenästrakten) hafva iakttagit uttalet *rḍ*, *rṇ*, *rḷ*, *[r]ṣ* (men *rṭ*, *[r]ṣṭ*); jf. också Korsström, Sv. Landsm. VI, 1. Brändömålet, som i allmänhet följer vår regel, visar likväl alltid **rt**. Ännu för ett par andra finl. dialekter angifva de föreliggande källorna ingen olikhet mellan vanlig dental konsonant och af **r** eller **l** föregången sådan; detta beror dock troligen på mindre noggranna observationer. — Utvecklingen **rd** > **l** i Gkbymålet förutsätter tillvaron af supradentaler också i detta mål på ett tidigare stadium; till följd af yngre utveckling hafva de åter blifvit alveolarer. Den undantagsställning **t** intager i Nyl. och Brändö beror tydligtvis på att det vid tiden för **r**-supradentalernas uppkomst icke varit alveolart i nämda mål, utan marginalt (jf. not 1 här nedan), såsom fallet ännu är åtm. i Nyl. I sammansatta och afledda ord uppträder stundom till följd af formassociation mot regeln alveolar konsonant, t. ex. Vörå **fönstäriuku**, Dagö-Gsvby **kärlök**.

23. Halfvokalen **w** har öfvergått till den dentilabiala spiranten **v** — öfver hela språkområdet dock endast utan-

[1]) Med alveolarer förstår jag de konsonanter, som bildas med tungspetsen vid gränsen mellan öfre framtänderna och deras tandkött. Detta bildningssätt tyckes för **d**, **l**, **n**, **s** vara allmänsvenskt; det sv. t-ljudet torde däremot dels vara alveolart, dels bildas lägre ned (marginalt); jf. Schwartz-Noreen, Sv. språkl. s. 7; Lyttkens-Wulff, Ljudl. ss. 151, 183, 212, 250, 285. I motsats mot hvad Hagfors, påtagligen vilseledd af benämningen postdentaler, (Sv. Landsm. XII, 2, s. 11) anser, äro således Gkbymålets **l**, **n**, **s**, fullt normala. Uppgiften därsammastädes, att det vanliga **d**-ljudet i finländsk svenska skulle vara supradentalt, torde icke öfverensstämma med värkliga förhållandet. — [2]) Wichtp. **ali**. — [3]) Hvbofj. **halkt**. — [4]) Orav. etc. **halsar**.

för förbindelserna **wr-, hw-, kw-** (vare sig urspr. l. uppk. af **tw-** enl. § 4,8. Ex.: **vinn[a]**: dalm. *winna,* **svall** o. d.: dalm. *swälla.*

Om vidare utveckling af **v** till **f** se § 59. — I Östersjöprov., isynnerhet i Ormsö- och Nuckömålen, uppträder ej sällan, där man efter regeln väntar spir. **v**, vid sidan af eller i st. f. detta ljud ett. som det uppgifves, halfvok. **w**. Dettas sekundära natur framgår dock af den olika behandling detsamma och det af gammalt halfvokaliska **w**-ljudet somligstädes undergått i förening med ett följande kort **a** eller **ä**; jf. t. ex. Ormsö **warman, swattan** 'svart', Wichterp. **twatt** 'tvärt, med Ormsö **hårw** 'hvarf' **skåla** 'skvala' Wichterp. **kålp** 'hvalp'; Ormsö **swäll** med **håiss** 'hvässa' **kåild** 'kväll' (Se ang. öggarna **wa** > **å**, **wä** > **åi** §§ 63, 64). Jf. emellertid § 9,9½. — Endast ett skenbart undantag är också formen **wisti** 'domnad, förlamad' i Petalaksmålet, hvilken man vore frestad att identifiera med hsv. *vissen*, men som rätteligen bör sammanställas med ä. nsv. *qwäsa*, nda. *kvæste* 'gifva kontusion', ä. nda. *quiste* 'slå', got. *qistjan* 'fördärfva'. (Om **kw** > **w** se § 27.)

24. **d** har blifvit inskjutet mellan **ll, nn** och ett följande **r**; **b** mellan **m** och ett följande **r, l.** Dessa inskott hafva egt rum före utvecklingen af vokal framför de stafvelsebildande likvidorna och således framkallats jämväl af dessa. (I högsv. har den inskjutna konsonanten till följd af särskilda ljudlagar och analogibildningar på få undantag när åter försvunnit). Ex.: **äldär** o. d. 'äldre': isl. *ellri,* **tändär** o. d.: isl. *tennr,* **λlambra** o. d. (fsv. *slambradhe*): no. *slamrade,* **rambla** o. d.: no. *ramlade.*

Om assimilationen **mb** > **m[m]** i de baltiska målen se § 9,2. Fonetisk analogibildning, framkallad af fall, motsv. fsv. *gamal: gamblir, himil: himblar,* adj. *hemol:* vb. *hembla, sumar: sumbrar, hamar: hambrar* o. likn., ligger förmodligen till grund för växlingen i t. ex. Nyl., Ormsö inf. **ramäl** (-**ul**): pret. **rambla** (-**bla**), Nyl. inf. **samäl**: pret. **sambla.** En (ljudlagsenlig eller på sistn. sätt uppkommen) växling mellan former med och sådana utan konsonantinskott har ej sällan blifvit utjämnad sålunda att inskottet öfveralt aflägsnats. Sålunda visa adjektiven i Nyl. och östligaste Eg. Finl. oftast analogiska former sådana som **fullär, snällär, grannär, sannär, lämär, tämär, tömär** i st. f. de ljud-

lagsenliga **fuldär, snäldär** o. s. v. Andra fall äro: **såmrar** o. d., som användes, fakultativt eller uteslutande, i större delen af s. Finl.; Rågö-Wichterp. **kumär** 'kommer'; Ösjprov. pret. **samla, dimla** (: inf. **samäl -ul, dimul** 'dymla') m. fl. I fr. om en del af dessa exempel är likväl möjligheten af hsv. invärkan icke utesluten.

25. Uddljudande **h** har bortfallit framför **l, n, r,** t. ex. **lass**: isl. *hlass*, **nakka** 'nacke': isl. *hnakki*, **rigg rigg** 'ring': isl. *hringr*.

26. Slutljudande **r** har försvunnit efter ursprunglig (d. v. s. ej på svarabhakti beroende) obetonad (d. v. s. ej ens med biton försedd) vokal[1]). Denna ljudlag har tillämpats i fråga om såväl ursprungligt som genom östsvensk apokope (mom. 49) uppkommet slutljud. Ex.: **finuna** o. d. 'fenorna': fsv. *finunar*, **ä** o. d. 'är': fsv. *ær*, **va**: fsv. *vara* (inf.).

Däremot t. ex. **fötär** o. d.: isl. *fǿtr*, med oursprunglig, och **hästar** o. d., **synär** o. d. 'söner' med urspr. bitonig ultimavokal (Ang. Gkby etc., Kökar, Runö **hästa häšta, šönö säni** se §§ 18, 39, 67). Till följd af analogibildning efter de enstafviga stammarna afvika emellertid substantiv och adjektiv, i hvilka bitonen hvilat på en afledningsstafvelse, med afseende å pluraländelsens **-r** icke från de förra. Ett undantag härifrån göra likväl i Ål., v. Nyl. och Petalaks (m. fl. österbottn. socknar?) nomina agentis på **-ar[ä]**, hvilkas plur. där har samma ändelse som sing. (i öfriga delar af Öbott., i Eg. Finl., m. och ö. Nyl., Estl. däremot **-arar** — så m. och n. Öbott. -- eller **arär** o. d.) — P. gr. af olika tonvikt i satsen uppkomna dubbelformer med och utan **-r** hafva ofta gripit in på hvarandras områden: så anföras t. ex. för nordligaste Öbott. och Ösjprov. endast formerna **vara våra**, för Dagö-Gsvby och Rågö-Wichtp. endast **iär ēr** såsom motsvarigheter till 'vara', 'är'.

27. Det af urg. **z** uppkomna **r**-ljudet har bortfallit framför annan konsonant, t. ex. **hästan** o. d. 'hästarne' (fsv. *hæstane*): isl. *hestarnir*, **tånar** o. d.[2]) 'tår' (ä. nsv. [best. f.] *tånar*): isl. *tǽrnar*.

[1]) Jf. Kock, Sv. aksent II, s. 247 ff. (samt Brate, Ä. Vml. ljudl. s. 83 ff.). — [2]) Ål. **tår**.

Uti Kökar hafva fem. substantivpluraler med änd. **-är -ur** på analogisk väg återinfört **r** i sin best. form, t. ex. Kökar **briddjåna** 'bryggorna', **finnuna** 'fenorna' (jf. mom. 22 o. § 21). Eller föreligger här anslutning till hsv., hvarest den nämda analogibildningen som bekant egt rum i alla deklinationer med plur. på -r?

28. Kort vokal har blifvit förlängd i starktonig stafvelse framför

a) urspr. **rð, rn, rl** — framför **rl** i östsv. dock endast **a** och **ä** — t. ex. **ōrd** o. d.: isl. *orð*, **kēn** o. d. 'smörkärna': isl. *kirna*, **kål** 'karl' [1]) isl. *karl*. Östsv. har låtit dessa förlängningar föregå öfvergångarna **ā** > **å** (mom. 1), **iŏ** > **iö** (mom. 9) — hvad de af **rn, rl** framkallade beträffar, i olikhet med högsv.; jf. mom. 59.

b) urspr. **ld gg**; öfver hela språkområdet endast om vokalen varit **a** (urspr. l. < ǫ enl. mom. 3) eller **ä**. Ex.: **kēldå** o. d. 'källa': isl. *kelda*, **stägg** o. d. 'stång': isl. *stǫng*. Ang. det kronologiska förhållandet mellan dessa förlängningar och öggen **ā** > **å** se §§ 2,14, 58. I likhet med högsv. hafva några östsv. dialekter åter förkortat vokalen, § 14; se också § 2,15 anm.[2]).

c) urspr. **ln, lð, nð, mð** [3]), t. ex. **āln** o. d.: isl. *ǫln*, **väld**

[1]) Uppgifves förekomma i Korpo, Houtskär ('**kål**') och Gkby i bet. 'hane' samt — i smsgen **trull- trålikål** 'trollkarl' — i Estland och — i smsgen **kålvaggnän** — i Nyland. Dessutom spåras det flerstädes i den till följd af svagtonighet eller genom folketymologi ombildade förleden af sistn. sammansättning: Nuckö o. Wichtp. **kål-**, Ped.-Purmo **kåla-**, Gkby-Nvet. **käll-**, Hels. o. Gsvby **kåld-**, Nargö **kåld-**, Runö **kuald-**, Ormsö **käild-**. I allmänhet återgifves 'karl' i östsv. med **kär**. — [2]) Korpo, ö. Nyl., Rågö-Wichtp. **härdär** o. d. 'hård' förmodar jag vara påvärkadt af neutr. **härt** o. d., **äl äi** 'årder' i n. och m. Öbott. af ett i Ped. ännu användt likalydande, efter **vänd, tämd** o. likn. analogibildadt pret. till 'ärja'. — [3]) Framför urspr. **lð** har likväl högsvenskan lång vokal endast i preterita sådana som *valde, dolde*; för öfrigt kort: *stöld, köld, böld, bolde, mäld* etc. Förmodligen har här urspr. **lð** tidigt ljud-

o. d.[1]) 'valde': isl. *valði*, **vānd** o. d.[2]) 'vande': isl. *vanði*, **tāmd** o. d. 'tamde'[3]): isl. *tamði*. Dessa förlängningar hafva liksom de båda följande egt rum efter öfvergången **ā** > **å**[4]).

d) spirantiskt **g**, **d** eller **v** + konsonant (excl. halfvok. **i** samt urspr. stafvelsebildande **l**, **r**). Liksom i hsv. kunde denna förlängning icke inträda framför urspr. **vn**, som dessförinnan blifvit **mn** (mom. 20). Likaså torde den förra konsonanten i förbindelserna *γð* **ðg** redan före förlängningen hafva förbytts till en explosiva (jf. momm. 16 och 51), hvarför blott däremellan genom nybildning uppkommet *γð* **ðg** kunde framkalla densamma. Däremot har den, i motsats till förhållandet i hsv., framkallats af urspr. **gn** (emedan denna förbindelse här icke blifvit gn, mom. 75). I östsv. är den af äldre datum än öfvergången ŏ > **å**; jf. mom. 55. Ex.: **stāvrar** o. d. 'störar': sg. **stavur**[5]); **kāvlar** o. d.: isl. *kaflar*; pret. **vāvd vēvd**[6]): inf. **väva** o. d.; **nāglar** o. d.: sg. **nagäl**[7]); sv. mask. sg. **māgär -ur** '(den) magre': isl. *(enn) magri;* pret. **vāgd** o. d.[8]): inf. **väga** o. d.; **rāgn** o. d.[9]): isl. *regn;* **ādär**

lagsenligt sammanfallit med urspr. **ld**, framför hvilket nysv. som bekant visar kort vokal. Endast där det korta *l*-ljudet blifvit analogice återinfördt — i pret. af 2 sv. konj. — kunde ifrågavarande förlängning ega rum. I östsvenskan är vokalen genomgående lång framför urspr. *lð*, t. ex. **kōld** o. d., **bālda** o. d. De i vissa trakter förekommande undantagen härifrån bero helt säkert på inflytande västerifrån. — [1]) Nuckö **vudd** (< ***väld**, mom. 44, § 66), Finnby **välgd**, Lappfj., Närpes **välja** — [2]) Gsvby, Lappfj., Närpes **vänla vänja**. — [3]) Lappfj., Närpes **tämja**. — [4]) Ormsö **våd** 'valde', Nuckö o. Dagö **vånd** 'vande' äro troligtvis analogibildningar, hvilkas mönster varit **åd** 'plöjde', Ormsö-Nuckö **såd** 'sålde', Ormsö **skåd** 'sköljde' o. likn. — [5]) Så Nyl. o. Eg. Finl.; Vörå etc. plur. **stavrar**; Ösjprov., Korsholms o. Ilmola h:der samt Ped.-Purmo (etc.?) sing. **stāvur -är**. — [6]) Nargö **vāv**; Ål., Eg. Finl., v. Nyl., Estl. ställvis **vōv våu**. — [7]) Så Nyl.; Ål. **nāgäl**: **nāglar**; Ormsö-Nuckö, Dagö-Gsvby. **nāl**: **nālar**; för öfrigt vanl. **nagäl**: **naglar** o. d. — [8]) Dagö, Ormsö-Nuckö, Rågö **vōg**; Nargö **väg**; Runö **vägd**. — [9]) Så Nyl., Finnby, Nargö, Ormsö-Nuckö, Dagö-Gsvby; Öbott. (dock ej Gkby-Nvet.) **räin**; för öfrigt vanl. **rägn** o. d.

o. d.[1]) 'andra': isl. ack. pl. m. *aðra*. Ang. förkortning af vokalen framför ett till **u** vokaliseradt **v**, se § 16.

e) kort slutljudande konsonant — öfver hela det östsv. språkområdet dock endast om den ifrågavarande vokalen är (ett ursprungligt l. enl. mom. 3 af ǫ uppkommet) **a**, t. ex. **bāk**: isl. *bak*, **dāl dāl**: isl. ack. sg. *dal*.

En till följd af dessa förlängningar uppkommen kvantitetsväxling mellan de skilda formerna af ett ord eller afledningarna af en rot har esomoftast åter blifvit upphäfd genom analogibildning. Sålunda är kort vokalkvantitet, i större och mindre utsträckning inom olika dialekter, återställd i enstafviga substantiv-, adjektiv- och verbalformer, slutande på **a** + kort konsonant, (Ösjprov., Ål., Sat. och s. Öbott. visa dock i detta fall alltid lång vokal), t. ex. Nyl., Eg. Finl., m. (och n.?) Öbott. **fat**: best. f. **fatä**; v. Nyl., ö. Eg. Finl. **gran**: pl. **granar**; Nyl., Eg. Finl. **lat**: sup. **latast**; Nyl., ö. Eg. Finl., m. och n. Öbott. **bar**: inf. **bära** o. d. (= **svalt**: inf. **svält[a]** o. likn.)[2]); vidare i svaga pret. och partic. pret. (samt sup., jf. mom. 65) på urspr. *l*, nasal l. tonande spirant + ð, t. ex. Nyl., Nuckö **sköld** o. d. 'sköljde': inf. **sköli** o. d.; Nyl. **vänd** 'vande': inf. **väni**; Öbott., ö. Eg. Finl., Nyl., Estl. **livd** o. d. — 'lefde': inf. **liva** o. d.; i substantivformer, uti hvilka rotvokalen efterföljts af tonande spirant + konsonantiskt **l**, **r**, t. ex. Nyl., Eg. Finl.

---

[1]) Ål., ö. Eg. Finl., v. och m. Nyl. **andär andra**. — [2]) Att **a** värkligen blifvit förlängdt i enstafviga, kortst. ord också i de dialekter, som annars uti dem upprätthållit den urspr. kvantiteten, antydes omisskänligt af den olika proportion, i hvilken dessa dialekter använda långvokaliska och kortvokaliska former å ena sidan i ord med rotvokalen **a**, å den andra i ord med en rotvokal af annan kvantitet (där vokallängden uteslutande beror på invärkan från hsv.). Denna proportion gestaltar sig — enl. excerpter ur ordlistan i Freudenthals afh. om Vöråmålet, ur Nyländska ordboken och hr J. A. Thurmans samlingar — för substantiv och adjektiv närmelsevis på följande sätt:

I	ord med rotvok. **a**:			ord med annan rotvok.:		
	(lång vok.)		(kort vok.)	(lång vok.)		(kort vok.)
Vörå	25	:	13	6	:	49
Nyland	48	:	33	13	:	52
Pargas	35	:	3	11	:	25.

Kök. **fåglar** o. d.: sg. **fågäl -äl**, m. Öbott., Nyl. **stavrar** o. d. 'störar': sg. **stavur**, Nyl. etc. **väddrä** o. d. 'vädret': obest. f. **vädär**; hos verb, i hvilka den efterföljts af tonande spirant + **l, r, n** eller af **l** + **n**, t. ex. Finl., Rågö-Wicht., Nuckö **sigäl sigla** o. d. 'segla': subst. **sigäl** o. d., Nyl. **målln, -na**[1]) 'mulna': adj. **mulin** (= **råtn råttna** 'ruttna': adj. **rutin** o. likn.). Vid omgestaltningen af dessa verb har törhända dessutom en annan faktor varit värksam, en fonetisk analogibildning, hvartill de efter förlängningen enl. d) talrika fallen af samma art som **nagäl**: **näglar, navar**: **nävrar** afgifvit mönstret[2]). Genom densamma infördes kort rotvokal i (den enl. mom. 49 ändelselösa) infinitiven, och från infinitiven spriddes den genom utjämning till verbets öfriga former. Omvändt har växling mellan kort och lång vokal i talrika fall utjämnats till förmån för den senare; så t. ex. **λlägi** o. d. 'slaget': obest. f. **λläg** o. d.; Ösjprov., Ilmola o. Korsholms h:der, Ped.-Purmo **stävur -är** 'stör': pl. **stävrar**, ö. Nyl., Nuckö **hägäl -ul** 'hagel': best. f. **häglä hägli**; st. mask. o. fem. sg. **mägär** o. d.: sv. **mägär** o. d. (< äldre **mägri -a -u**), m. Öbott. **gälin** 'galen': sup. **gälnast**. — Östsv. har dessutom icke undgått att röna inflytande af hsv., hvad vokalkvantiteten framför urspr. **gn** beträffar. Trakter, i hvilka vokalen sålunda i denna ställning genomgående förkortats — utom i det fall att **g** bortfallit enl. momm. 50, 55 — äro n. och s. (men icke m.) Öbott., Sat., Ål., Eg. Finl. med undantag af den östligaste delen, Rågö-Wichtp. och Runö. I östligaste Eg. Finl., i Nyl. och på Nargö är denna förkortning dessutom på väg att genomföras.

29. Lång vokal har i svagtonig stafvelse undergått förkortning; t. ex. **trättån** o. d.: isl. *þrettán*, **lätär** o. d. 'låter': isl. *lǽtr*[3]).

30. Lång konsonant har förkortats efter svagtonig vokal; t. ex. **kallas -aš**: fsv. *kallæss*, **rutin** o. d. 'rutten'[4]): isl. *rotinn*, **stakkåtär** o. d. 'kort'[5]): fsv. *stakkotter*.

[1]) Häraf äfven subst. **målln** 'moln'. — [2]) På detta sätt har urspr. lång vokal blifvit förkortad i ö. Eg. Finl., v. Nyl., Ormsö **nävär -ur**: jf. isl. *nǽfr*. — [3]) I st. f. **lätär** brukas i nordligaste Öbott. **läggär**, i Kökar **låtär**; jf. emellertid Kök. **ådärlättare** 'åderlåtare'. — [4]) Ö. Nyl., Sat., s. Öbott. **ruti**, Runö **rutiär**, Nuckö, Gsvby **rutindur -är**. — [5]) Så s. Öbott., Sat., v. Nyl., Ösjprov.; f. ö. **stakkå, stakkågär** o. d.

31. Hos substantiven har en urspr. stamväxling inom paradigmet i flere fall blifvit upphäfd genom utjämning:

a) Växling mellan en stamform med *u*-omljud l. *u*-brytning och en annan utan *u*-omljud, resp. med *a*-brytning har hos *a*-stammarna upphäfts till förmån för den senare[1]) — t. ex. sg. **varp**: pl. **varp** o. d., jf. isl. *varp: vǫrp* — hos *ô*- och *u*-stammarna åter till förmån dels för den förra, dels för den senare, t. ex. sg. **gjōrd**: pl. **gjōrdar** o. d., jf. isl. *giǫrð: giarðar;* sg. **fjädär**: pl. **fjädrar** o. d., jf. isl. *fiǫðr: fiaðrar*; n. sg. **ōrn**, g. sg. **ōrns** o. d., jf. isl. *ǫrn: arnar;* n. sg. **bark**: g. sg. **barks**, jf. isl. *bǫrkr: barkar.*

b) En rot- eller stamform med (urgerm. l. nord.) *i*-omljud, afväxlande med en annan utan sådant omljud, har undanträngt denna senare hos *a*-stammar, afledda med **-il-** och — i allmänhet — hos *i*-stammar med lång rotstafvelse, t. ex. sg. **nykil**: pl. **nyklar** o. d., jf. isl. *lykill*: *luklar*; n. sg. **skōrd**: g. sg. **skōrds** o. d., f. urspr. **skyrðr*: *skurðar*. Däremot har den oomljudda stamformen segrat hos *i*-stammar med kort rotstafvelse samt hos de flesta *u*-stammar[2]); t. ex. sg. **sāl** 'sal': pl. **salar** o. d., f. urspr. *salr*: **sęlir*; sg. **vall**: pl. **valla[r]**, jf. isl. *vǫllr*: *vęllir;* sg. **biōn** 'björn': pl. **biōnar** o. d., jf. isl. *biǫrn*: *birnir.*

c) Af tvänne afväxlande stamformer, den ena med, den andra utan slutlj. **w** har gemenligen den senare generaliserats, t. ex. sg. **siō** 'sjö': pl. **siōar** o. d., jf. isl. *siór: sióvar;* sg. **stād** 'kant': pl. **stadar** o. d., jf. isl. *stǫð: stǫðuar.*

32. En (enl. mom. 15 uppkommen) växling mellan **g**-

---

[1]) Till **bån** 'barn' anföres likväl (i Nyl. ordb.) ur en visa fr. Pojo en arkaistisk pluralform **börn** (**bōrn**?) — [2]) Ett exempel på att denna växling upprätthållits är den enl. Rietz i Ingå förekommande böjningen sg. **sparv**: pl. **spärvar**, förutsatt nämligen att uppgiften är riktig.

37. Nominativernas ändelser hafva hos adjektivet införts också i de öfriga kasus; likväl, hvad östsv. beträffar, icke inom den starka deklinationen i det fall att adjektivet står som attribut (om dess behandling i detta fall se mom. 63). Ex.: st. sg. m. **starkär** o. d.: fsv. n. *starker*, g. *starks*, d. *starkum*, a. *starkan*; st. pl. m. **rīkir -ur**: fsv. n. *rikir*, g. *rikra*, d. *rikum*, a. *rika;* sv. pl. **tårr**[1]): isl. n. g. a. *þurru*, d. *þurrum*.

Liksom hsv. hafva de flesta östsv. mål låtit det sålunda förenklade starka böjningssystemet undergå ytterligare omgestaltningar. Fullt rent återfinnes det blott i en enda dialekt (Nuckö); i de öfriga har dels detta system till större eller mindre del undanträngts af det attributiva (§ 2,6, 54, 55, 65), dels mask. sing., liksom i hsv., blifvit likdanadt med fem. sing. eller tvärtom (§§ 4,7, 8,4, 10) eller andra genusåtskilnader upphäfda (§§ 17, 61).

38. Hos verben har i ett par fall en urspr. ljudväxling inom stammen l. roten aflägsnats på analogisk väg, nämligen:

a) *i*-omljudsväxling inom presensstammen — sålunda att den oomljudda vokalen, på ett par undantag när (**lät[t]a** 'låta', v. Nyl., Närpes, Ösjprov. **blēs** o. d. 'blåsa') afgått med segern, t. ex. inf. **fall[a]**: pres. ind. sg. **faldär -ur,** jf. isl. *falla: fellr;* inf. **skiūt** o. d. 'skjuta': pres. ind. sg. **skiūtär** o. d., jf. isl. *skióta: skýtr.*

b) växlingen mellan „bindvokalerna" **a** och **u** i pret. ind. och part. af svaga verb af I konj. — till förmån för **a**; t. ex. pred. ind. sg. och pl. **kalla** 'kallade', jf. isl. *kallaði*: *kolluðu*; pret. part. sg. mask. o. fem. **knåda** o. d. 'knådad', jf. isl. *knoðaðr*: *knoðuð.*

c) växling mellan kvarstående och bortfallet rotslutlj. **w**; detta har näml. i hithörande ord fullständigt försvunnit. Ex.: imp. pl. 2 **huggin** o. d. 'huggen': pres. ind. sg. **huggär**

[1]) Jf. mom. 49.

o. d., jf. isl. *hǫgguið*: *høggr;* imp. pl. 2 **λlēggin** o. d.' slängen': pret. **λlēggd** o. d., jf. isl. *slønguið*: *sløngði*.

39. En enl. mom. 15 uppkommen växling mellan **g**-ljud (**g**, *γ*) och **j** inom ett starkt verbalparadigm har — förmodligen öfver hela området — blifvit upphäfd sålunda att **g**-ljudet införts öfveralt. Detta skedde innan ännu **g** öfvergått till **v** efter **u** (mom. 50) — altså jämväl där inf. och pres. ind. uppvisa denna öfvergång. Ex.: 2 pl. imp. **stīgi[n]** 'stigen': inf. **stīg** [1]); pret. part. o. sup. **dräγi** o. d. 'dragen, -et, -it': inf. **dräγa dräga** [2]), **fλugi** o. d. 'flugen, -et, -it': inf. **fλȳg** o. d., **lugi** o. d. 'ljugen, -et, -it': inf. ***liūγ** (> **jūv** o. d.).

Det sålunda återstälda **g**-ljudet har sedan uti vissa dialekter deltagit i de därstädes genomförda öggarna **g** > **dj**, **dz**, **j** framför palatal vokal (§§ 12, 16, 35, 43, 49) eller ock bortfallit enl. § 59. Dessutom hafva i Ösjprov. de verb, som till följd af de i mom. 50, § 9,14, 15 behandlade ljudlagarna förlorat **g** i inf. och pres. ind., merendels till dessa former bildat nya pret. part.- och sup.-former utan **g**, t. ex. Runö, Ormsö-Nuckö, Dagö-Gsvby **sūi** 'sugen, -et, -it': inf. **sū**, Runö, Ormsö-Nuckö, Wichtp. **fλūi** 'flugen, -et, -it': inf. **fλū**, Runö, Ormsö-Nuckö, Rågö-Wichtp. **liūi** o. d. 'ljugen, -et, -it': inf. **liū** (men Rågö-Wichtp. **sugi**, Rågö o. Nargö **fλugi flugi**). — Där några växelformer med **g** icke finnas, har gutturalen sannolikt ingenstädes blifvit återstäld; sål. svara till inf. **λlå** o. d. 'slå', **tā** 'taga', **drā drā** 'draga', där dessa verb böjas starkt, endast **λlaji** o. d., **taji** o. d., **draji** o. d. i pret. part. och sup. [3]).

40. 1 pers., i sing. äfven 2 pers., har uti indikativen och konjunktiven antagit 3 pers. ändelse. Ex.: pres. ind.

---

[1]) Ösjprov. utom Nargö **stīvi**: **stīv**. — [2]) Så Runö, St. Rågö o. Kslätt. — [3]) Freudenthal, Nyl. ordb. och Fagerlund angifva visserligen formerna **slagi tagi dragi** för m. Nyl. och Korpo. De i „Nyland" II ingående sagouppteckningarna från m. Nyl. iakttaga emellertid konsekvent den olika behandlingen af de båda slagen af particip: **slajji tajji drajji**: **flugi stigi** etc., hvarför man har skäl att förmoda, att de anförda formerna — äfven hvad Korpomålet beträffar — äro oriktigt uppkonstruerade efter de sistnämda.

sg. 1. 2. 3. **kallar -är**: isl. 1. *kalla* 2. 3. *kallar,* pret. ind. sg. 1. 2. 3. **for fåur**: fsv. 1. 3. *for* 2. *fort,* pret. ind. pl. 1. 3. **λlitu** 'sleto': isl. 1. *slitum* 3. *slitu.*

Östsv. har emellertid gått ännu längre än hsv. i fr. om ind.- och konj.-systemens förenkling, i ty att här antingen 2 pers. plur. sammanfallit med 3 pers. (§ 9,19) eller ock hela plur. med sing. (§§ 2,8, 3,4).

41. 2 pers. plur. har utbytt ändelserna **-ið**, **-uð** mot **-in** (hvaraf enl. § 28 **-en**, enl. §§ 9,16, [26, 34, 49?] **-i**); denna ändelse leder måhända sitt ursprung från 3 pers. plur. konj.. I östsv. visar sig likväl, pret. i Dagömålet undantaget, icke **-in** uti indikativen, emedan 2 pers. plur. lånat 3 personens eller singularens form (§§ 2,8, 3,4, 9,19). Ex.: imp. pl. 2. **fallin** o. d.: isl. *fallið.*

42. Preteritimärket -ð- (-þ-) har omedelbart efter lång vokal blifvit ersatt genom **-dd-** — möjligtvis p. gr. af en från neutr. af pret. part. utgående analogibildning efter mönstret *fött: föddi, lett: leddi* o. s. v. Ex: **bōdd** o. d. 'bodde': fsv. *boþi,* **spåddär** o. d. 'spådd': fsv. *spaþer.*

— Jag öfvergår nu till behandlingen af de östsvenska dialekternas gemensamma ***afvikelser från högsvenskan*** och slutför då först uppräknandet af de ***förändringar,*** som dessa dialekter förete ***i förhållande till samnordiskan:***

43. Kort **a** har öfvergått till **ä** i urspr. kort rotstafvelse, då följande stafvelse innehållit **u,** t. ex. **lädu** o. d.[1] 'lada' (fsv. obl. *laþu*), **tränu** o. d.[2] 'trana' (fsv. obl. *tranu*).

[1]) Dagö **lävu,** Runö **law.** — [2]) Ösjprov. utom Rågö-Wichterp. **tranu -a.**

Detta **ä** kan öfvergå till **ö**, se § 19, eller — vid förlängning — till **e**, se § 10 (o. §§ 21, 31). I st. f. **ä** möter emellertid i alla munarter mer och mindre ofta **a**; för fasta Ål., Gsvby o. Runö uppgifvas t. o. m. endast former med den senare vokalen. Däremot skönjas ljudlagens värkningar jämförelsevis fullständigt i en del mål i Öbott. och på Ål. (t. ex. Gkby, Kökar o. Kumlinge). Åtminstone till någon del förskrifver sig väl **a** från former utan **u** i följande stafvelse — sålunda i Pargas **talu[gär]** 'talför', jte Gkby **tälå**, från **täl, tala**; i Nyl. **svalu**, jte **svälu**, möjl. från urspr. nom. **svala** (näml. i fall man får förutsätta, att ljudlagen i fråga genomförts före oblikformens förallmänligande hos sv. subst.) o. s. v. För så vidt ej denna förklaring är tillämplig, hafva vi att antaga påvärkan från hsv.

44. Kort **ä** (urspr. eller uppk. af **e** enl. mom. 6 l. af **a** enl. mom. 2; i sistn. fall dock ej på Runö, där **iä** dessförinnan åter blifvit **ia** framför **l**, § 67) har öfvergått till **ö** framför kakuminalt **l**, efterföljdt af en annan konsonant, t. ex. **stiölp** o. d. 'stjälpa', **siölv** o. d.[1]) 'själf', **tölg** o. d. 'tälja'.

Om vidare utveckling af detta **ö** till **u** se § 66, till **iö** § 53, till **iä** § 62, till **iå** § 65. Att det åter blifvit **ä** på Dagö, Ormsö och Nuckö (utom där senast nämda öfvergångar egt rum) samt i Borgå s:n, framgår af §§ 62, 48. I de finländska munarterna har **ä** ofta återinförts i st. f. **ö** genom hsv. inflytande. I de flesta af dem bära t. o. m. numera endast enstaka exempel vittne om att ljudlagen där egt gällande kraft; ytterst få — till dem hör Pargasmålet — visa oftare **ö** än **ä** i hithörande ord. Också i Nargömålet har det hsv. **ä** fått öfverhanden. Sålunda Nargö, Fby etc. **stiälp** o. d., Fby, Kökar **šälv**, Öbott., Sat., Ål., Eg. Finl., Nargö **tälg** o. d.

45. Långt **ä** — vare sig ursprungligt eller uppkommet af **a**, **e** l. kort **ä** enl. momm. 2, 6, 28 b) — har öfvergått till **e**, utom där det blifvit **ā** enl. § 66 eller 67 samt framför supradental eller kakuminal konsonant. (I vissa dialekter har öfvergången egt rum också i sistnämda ställning,

---

[1]) Estl. utom Nargö, Kållby i Ped. **siälwär sälwär** o. d. (Wichtp. dock äfven **siöli**).

se § 9,5). Ex.: **nētär** o. d. 'nätter' (isl. *nǽtr*), **kēldå** o. d. 'källa', **tiēn** o. d. 'tjäna'.

Om ögg. af **ē** till **äi** se § 39, till **ie** §§ 31, 42, 46, 49, till kort **ä** §§ 14, 28. — Ett sannolikt på högsv. inflytande beroende **ä** har i alla östsv. mål, ehuru i högst olika utsträckning, inkräktat på det i enl. härmed uppkomna e-ljudets område. Längst hafva härutinnan målen i den östligare delen af Eg. Finl., v. Nyl. och n. Öbott. gått, i hvilka endast enstaka exempel på ett sådant **e** (l. dess motsvarighet) kunna uppvisas (t. ex. Nagu, Pargas **keldå**, Fby **sied** 'säd', Gkby-Nvet. **šett** 'sjätte', **tsēn** 'tjäna'); i andra — m. Öbott., ö. Nyl. m. fl. — har åter ä-ljudet vunnit så godt som intet insteg. Sål. n. Öbott., Sat., ö. Eg. Finl., v. Nyl., Nargö, Rågö-Wichtp. **nätär nätär** o. d.; Fby, v. Nyl. **tjäldå tjäldå**; Sat., Fby, Dagö **tiän** o. d.

46. Långt **e** har omedelbart före en annan vokal blifvit **ī**: **sī** o. d.: fsv. *sea*, **trī** o. d.: fsv. ack. m. *þrea* [1]), **frīda** o. d.: fsv. *freadagher* [2]).

47. Framför **ggw gkw** har kort **i** sannolikt brutits (ej som i hsv. till **iu** utan) till **io**, hvaraf sedan, såvida ej förlängning af vokalen dessförinnan inträdt (§ 67), blifvit **iå** (**jå**, § 4,2). Ex.: **siågg** o. d. 'sjunga', **diågkär** o. d. 'matt, glanslös' (liksom isl. *døkkr* 'dunkel' < **dinkwa-*).

Norr om Finska viken har likväl detta förhållande på ett par fall när — Nyl. **jågg**, Pörtom **lågg** 'ljung'; Nyl. **djågkär** — blifvit utplånadt genom de hithörande (f. ö. ganska fåtaliga) ordens ombildning

---

[1]) **trī** är väl formelt = den gamla ack. mask., liksom *två* och *fyra*. — [2]) Med hänsyn till vno. pres. konj. *sé[a] sé[e]r* etc. (af *vera*) antar jag med Brate, Ä. Vml. ljudl. s. 11 f., en samnordisk utveckling af **i** till **e** i antevokalisk ställning; dock — i olikhet med honom — endast framför öppen vokal (*a, e, o*) samt med uteslutande af det på urgerm. *-ęj-* återgående i-ljudet. Den af Kock till förklarande af *sé* m. fl. former (Ark. för nord. fil. VI, s. 221 f.) antagna öfvergången **ī** > **ē** i relativt oaksentuerad stafvelse är nämligen, såsom prof. Noreen i en föreläsning anmärkt, knappast möjlig, då ju en rakt motsatt ögg. blifvit genomförd på ungefär samma tid, då denna skulle inträdt.

i enlighet med hsv. Östersjöprovinsernas dialekter, som i många hänseenden afspegla de finl. munarternas tillstånd före deras bemängande med hsv. element, upprätthålla däremot i allmänhet den genuina brytningsvokalen; sål. **slågg** o. d. (dock Nuckö, Wicht. **slugg**), **λlögg** (Runö) 'slunga' (fsv. *sliunga*), **stiågg** o. d. (Runö, Wicht. dock äfven **stiugg stiugg**) 'styng' (jf. fsv. *stiunger*); **diågkär**; **siågklan** 'sank', **siågkmark** 'kärrmark', eg. „sjunkig", „sjunkmark".

48. I starktoniga stafvelser har kort **u** utvecklat sig till **å** framför **n** och **m**, då dessa äro långa eller efterföljas af en annan konsonant, samt framför **bb**, t. ex. **brånn** 'brunn', **lånnå** o. d. 'kafle'[1]): jf. isl. *hlunnr*, **såndär såndär** 'sönder': fsv. *sunder*, **kånt** 'näfverränsel': sv. o. no. diall. *kunt*[2]), **låmm** 'årskaft'[3]): isl. *hlummr*, **tråmbå** o. d. 'trumma' (fsv. *trumba*), **råmpå** o. d. 'rumpa', **tråbbu** o. d. 'trubbig', **ståbb** o. d. 'stubbe'.

Mångenstädes, där man i betraktande häraf väntar **å**, möter icke dess mindre **u**. Dialekterna i ö. Nyl., (Houtsk.?), Sat., s. och m. Öbott. hafva dock fortfarande merendels **å** i enlighet med regeln, på hvilken också Rågö-Wichtp.-målet erbjuder jämförelsevis många exempel. Men i den återstående delen af språkområdet har **u** gjort sig mera gällande, åtminstone framför **nn**, **nd**, i hvilken ställning **å** dels endast visar sig i ett fåtal ord, dels (så vidt jag vet, i Ålands h:d o. mell. Eg. Finl., på Ormsö-Nuckö o. Runö) alls icke. Äfven i öfriga hithörande ord är denna vokal sällsynt i n. Öbott. och Gsvby samt på Dagö, Ormsö-Nuckö o. Runö. Sål.: s. Finl. utom ö. Nyl., Ösjprov. utom Rågöarna **brunn** o. d.; Ösjprov. utom Nargö **lunn** 'kafle'; s. Finl. utom ö. Nyl., Runö, Ormsö-Nuckö etc. **sundär** o. d. 'sönder'; Runö **lumm** 'århandtag'; n. Öbott., Ösjprov. utom Nargö o. Rågöarna **trumbå** o. d. 'trumma'; n. Öbott., Dagö-Gsvby etc. **rumpu** o. d.; Ormsö-Nuckö etc. **trubbatan** o. d. 'trubbig'; Öbott., Sat., Runö **stubb** 'stubbe'. Det anmärkta förhållandet bör tvifvelsutan tillskrifvas högsvenskans inflytande [4]). Vid pret. part. och sup. som **bundi, brunni, spunni** kan likväl analogibildning

[1]) Ordet finnes uppgifvet fr. n. och m. Öbott., ö. Eg. Finl., Nyl. och Ösjprov. — [2]) Fi. *kontti* beror väl på lån af detta ord, och icke tvärtom. — [3]) Antr. i Eg. Finl., Nyl. o. Ösjprov.; Öbott. **låm låm** (med samma bet.) är = isl. *hlumr*. — [4]) Öfverraskande är visserligen den öfvervikt **u** ernått i Ösjprov.

efter sådana af samma klass med ljudlagsenl. **u**, t. ex. **drukki**, **spruŋgi**, tänkas hafva medvärkat. Till följd af en analogibildning i motsatt riktning visa de senare vanligen **å** i de trakter, där formerna **båndi brånni**, **spånni** o. likn. bibehållits, d. v. s. i m. och s. Öbott. utom Kveflaks (m. fl. socknar i norra delen af Korsholms h:d?), Sat., Houtsk. och ö. Nyl., samt dessutom i Kökar (m. fl. åländska socknar?).

49. Urspr. slutljudande ändelsevokal har bortfallit efter urspr. lång eller med svag tonvikt försedd stafvelse. Postkonsonantiskt **j**-ljud, som härigenom trädt i slutljudet, har vokaliserats till **i**. Ang. behandlingen af ett till följd af apokopen stafvelsebildande **l**, **r**, **n** se §§ 2,2, 64. Ex.: **bält bäλt** 'bälte', **tala** o. d. 'talade', **väni** 'vänja', **räi[d]**: jf. fsv. *redho* 'redan'.

I det nu föreliggande språket är emellertid detta förhållande i hög grad fördunkladt genom analogiska processer och inflytelser från hsv. En ljudlagsenligt bortfallen ändelsevokal har sålunda ej sällan blifvit återstäld i analogi med motsvarande form af de kortstafviga orden. Detta är i alla finländska mål utom en del sydösterbottniska fallet med obest. sing. af det öfvervägande flertalet svaga substantiv (§ 4,9), i Nyland och den angränsande delen af Eg. Finland t. o. m. Pargas äfvensom Åland — fakultativt eller i viss ställning inom satsen — med infinitiven (§§ 43, 36), i åländskan med 2 sg. imperat. af vb. hörande till 1 sv. konj., samt i Ösjprov. merendels med plur. af det starka preteritum, för så vidt denna har en särskild form (jf. § 2,8). Mask. substantiv med obest. plur. på **-ar** bilda i Nyland, större delen af Eg. Finl., på fasta Åland och Nargö samt, ifall de böjas svagt, äfven i Houtskär, Jeppo och Larsmo sin best. plur. medelst ändelsen **-ana**, som skenbart är identisk med den urspr. ackusativändelsen, men i själfva värket beror på analogibildning efter femininerna (§§ 8,2, 39, 18, 20) eller på anslutning till hsv. — det senare väl åtminstone på Ål. Parallelt härmed visa mask.-pluraler på urspr. **-ir** änd. **-äna** o. d. i best. f., då de ej, såsom vanligen skett, antagit konsonantstamsböjning. Högsvenskans inflytande bör det väl snarast tillskrifvas, att den urspr. komparativändelsen **-ari** på Nargö, i Nyland och Eg. Finl. t. o. m. Nagu, i Ålands h:d samt i n. Öbott. (Oravais—Gkby) motsvaras af **-are** o. d. (i Kökar också af **-ane**, beroende på partiel „försvenskning“

af de äfven sammastädes förekommande ljudlagsenliga formerna på **an**); likaså att urspr. **-ri**, med samma funktion, uti åländskan uppträder som **-re**. Rågö-Wichterp.- och Dagö-Gsvbymålens komparativändelser **-ari** (**-äri**), **-ri** är jag däremot mera böjd att identifiera med fsv. **-arin**, **-rin** (jf. § 9,16). Till följd af invärkan från hsv. är det väl ock som obest. sing. af neutrala *ia*-stammar i m. och v. Nylands, Eg. Finlands o. Ålands mål ofta eller alltid visar ändelsen **-e** (**-ä**, **-i**), plur. af adjektivens starka deklinationssystem i samma trakter utom Korpo-Houtskär och dessutom på Nargö städse ändelsen **-a**[1]), och som part. pres. äfvensom superlativens svaga form i Ålands h:d, positivens på fasta Åland, och en del andra ord, adverb m. m., i flere eller färre af de finländska målen tyckas jäfva den ofvan framstälda apokoperingslagen. — Trots alt det nu anförda kan emellertid denna ljudlags existens icke dragas i tvifvel. I Östersjöprovinsernas dialekter (excl. Nargömålet) framträder densamma fortfarande fullt tydligt. Men äfven på denna sidan Finska viken och på Nargö har den kvarlämnat omisskännliga spår, i ty att slutljudande vokal saknas efter urspr. lång eller svagtonig stafvelse uti

a) obest. sing. af neutrala *ia*-stamssubstantiv uti Öbott., Sat., ö. Nyl. o. Nargö, sporadiskt äfven i v. och m. Nyl. samt Eg. Finl.; t. ex. **dīk** 'dike', **ärand** 'ärende'.

b) obest. sing. af svaga substantiv i Lappfjärd (åtm. norra delen), Närpes, Korsnäs o. Petalaks samt fakultativt i Pörtom t. ex. **bakk** 'backe', **tjǟld** 'källa'; likväl har vokalbortfallet här på analogisk väg blifvit utsträkt jämväl till de kortstafviga svaga substantiven, t. ex. **stäk** 'stake', **lēd** 'lada' (: **stakan**, **lädun** = **bakk**, **tjǟld**: **bakkan**, **tjǟldun**). Också i de öfriga finl. målen har i ett och annat fall den ljudlagsenliga formen räddats genom ordets ögg. till stark deklination, t. ex. v. Nyl. etc. **tūm** 'tumme', Pargas etc. **låkk**: fsv. *lokke* 'spindel', Vörå etc. **åm** 'ånga': sv. diall. *åmme*, got. *ahma*. Apokoperingen, d. v. s. ett af densamma värkadt sammanfall i obest. sing. af långstafviga svaga och starka fem., förutsättes dessutom med nödvändighet

[1]) Den starka adjektivdeklinationens inhemska pluralform har dock i allmänhet bibehållit sig hos de indefinita pronomina; sålunda öfveralt utom på Nargö (o. fasta Ål.?) **mäŋg** o. d. 'många'; hela Nyl. och Eg. Finl. **nagär någär** 'några'; Nyl., ö. Eg. Finl., Nargö **ädär andär** 'andra'.

af det faktum, att de sistnämda i många fall antagit svag böjning — t. ex. **dötrå** o. d. (därjämte dock flerstädes **dötär** o. d.), m. Öbott. etc. **fjädru** 'fjäder', **agnu** 'agn' — i vissa trakter (Vörå, Ålands ösocknar) t. o. m. i de flesta fall, ehuru endast i fr. om pluralen (§§ 25, 38).

c) best. formen till mask. pluraler på urspr. stafvelsebildande **r** i alla finl. dialekter — t. ex. **föträn** o. d.: fsv. *fötrene*, **böndrän** o. d.: fsv. *böndrene* — samt i Öbott., Sat., de åländska ösocknarna, Houtsk. o. (alternativt) det östligaste Nyl. äfven annars i best. plur. af mask. substantiv; i Houtsk., Jeppo o. nordligaste Öbott. likväl endast af starka sådana. Ex. **hästan** o. d. 'hästarne' (fsv. *hæstane*), **synän** o. d. 'sönerne' (fsv. *synene*), **dråpan** (Houtsk. etc. **dråpana, -una**) 'dropparne' (fsv. *dropane*)[1]. Till följd af analogibildning efter maskulinerna bilda också de starka femininerna inom samma gränser som de förra best. pluraler på **-rän**, resp. **-an**, (**-än**?) o. d.[2].

d) plur. af adjektivens starka deklinationssystem i Öbott., Sat., Korpo-Houtsk. och ö. Nyl.[3] — nämligen för så vidt denna form utgår från den gamla ack. mask. (jf. mom. 63). Ex.: **rīk** 'rika'.

e) adjektivens svaga deklinationssystem, dock icke på fasta Åland och, hvad superlativens beträffar, icke häller i de åländska skärgårdssocknarna, t. ex. **låg luåg** '(den, det, de) låga' (fsv. *laghe, -a, -u*), **fullast** (Kök. etc. **follašte**) '(den, det, de) fullaste' (fsv. *fullaste, -a, -u*).

f) adjektivens *a*-lösa komparativ öfveralt utom i åländskan — t. ex. **bätär**: fsv. *bætre -a*; äfvenså deras *a*-komparativ i m. och s. Öbott. (fr. o. m. Vörå), Sat., Korpo-Houtsk., Iniö, fakultativt också Kök., t. ex. **dȳran, -ar, dīran** 'dyrare' (fsv. *dyrane -a, -are -a*).

---

[1]) De ifrv. formerna förutsätta en direkt mot got. *jainai* svarande, d. v. s. ej med analogiskt slut-**r** försedd form af artikelns nom. plur. mask. (jf. NOREEN, Gesch. d. nord. spr. § 185,6); att de vore identiska med de gamla ackusativerna, något som visserligen är formelt möjligt, synes mindre sannolikt i betraktande af nominativens förallmänligande i obest. plur. I fem. efterföljdes däremot ändelsevokalen ursprungligen af **r** och apokoperades därför icke. — [2]) Däremot upprätthåller estsvenskan motsättningen mask. **-an**: fem. **-ana**. Också i Pedersöre uppgifvas femininerna (men ej maskulinerna) kunna bilda best. plur. med änd. **-ana**. — [3]) Om spår af samma företeelse i andra mål se noten å föreg. s.

g) participium pres., dock ej i åländskan; i Eg. Finl. o. Nyl. brukas dessutom uteslutande l. så godt som uteslutande den mediala formen (på **-andis** o. d.). Ex.: **röand** o. d. 'roende' (fsv. *roande -a*).

h) infinitiven; i Nyl., ö. delen af Eg. Finl. t. o. m. Pargas samt Åland likväl endast alternativt. Ex.: **bīt** 'bita' **kall** 'kalla'. I dessa trakter äfvensom i s. och m. Öbott. hafva också verb med kort rotstafvelse blifvit delaktiga af ändelselösheten, hvarför motsättningen mellan lång- o. kortstafviga infinitiver i Finland framträder endast i n. Öbott., Nagu, Korpo o. Houtsk. (samt Iniö?); här heter det således alltid **bīt**, **kall**, men **läka -å**, **tala -å** o. likn.

i) 2 sg. imperat af sv. vb. af 1 konj., i alla mål utom de åländska. Ex.: **kall** 'kalla'. I analogi härmed bilda också kortstafviga vb. i s. Finl. ö. om Korpo samt s. och m. Öbott. — undantagsvis äfven n. Öbott. — denna form utan ändelse, t. ex. **tal tal** 'tala'.

k) det svaga preteritum, t. ex. **bränd** 'brände', **kalla** 'kallade'.

l) adverb, räkneord m. m., jämförelsevis regelbundet i Öbott., Sat. o. på Nargö; i s. Finl. ju västligare dess mera sällan. Ex.: **inn** 'inne', **ūt** 'ute', **framm** 'framme', **upp åpp** 'uppe', **häim** 'hemma' **bårt** o. d. 'borta': fsv. *borto*. Särskildt beviskraftiga äro **int** 'inte': fsv. *ænkti*, **all** 'allra': fsv. *alla*, **ill** 'illa', **räi[d]** 'redan': fsv. *redho*, **ä[i]ŋk** 'enda': fsv. *enka*, **dsärn** o. d. 'gärna', **fȳr** 'fyra', **ått** 'åtta', **nī** 'nio', **tī** 'tio'[1]) — de sistn. fr. o. m. **ä[i]ŋk** alls icke anträffade i s. Finl.

50. Efter **u, o** — där det icke enl. mom. 7 blifvit **å** — samt diftongen **öu** (**äu, åu, au**) har **g** utvecklat sig till **v** (eller kanske snarare *γ* till **w**, hvaraf sedan **v** enl. mom. 23). I det fall att **iū** blifvit **ȳ** (§ 4,1), har det icke framkallat denna öfvergång. Ex. **tjūvå** o. d.[2]) 'tjuga', **tjuvu** o. d.[3]) 'tjugu', **bōva** o. d.[4]) 'bog', **gnōv**[5]) 'gnagade' (fsv. *gnogh*), **tröuv** o. d.[6]) 'trög'.

[1]) Också Nyl., Vörå, Runö etc. **nīi tīi** och de häraf utvecklade n. Öbott. **nījji tījji** höra måhända hit: **īi** kan tänkas hafva uppkommit af **ī** till följd af denna vokals cirkumflektering vid vokalbortfallet. — [2]) Ål. **tjūgu** o. d. — [3]) M. och v. Nyl., Eg. Finl., Ål., Gkby **tjugu** o. d. — [4]) Så n. och m. Öbott. samt delar af Ösjprov. — [5]) Antr. endast i Houtsk. och Nuckö. Att **gnōv** också funnits åtminstone i Nyl. och öfriga delar af Eg. Finl. och Ösjprov. bevisar likväl det i dessa trakter allmänna, efter I sv. konj. gående verbet **gnava**, som tydligen, på en tid, då det ännu böjdes starkt, erhållit sitt **v** för **g** genom analogibildning efter nyssnämda form. — [6]) Så Öbott. o. Ösjprov. De

v kan uppträda som halfvok. **w**, § 14, 26, eller bortfalla, mom. 55, § 9,14. — Hufvudsakligen till följd af hsv. påvärkan, till någon ringa del möjligen genom utjämning från växelformer, där ljudlagen ej egt tillämpning, har detta **v** i olika utsträckning blifvit ersatt med **g**. Längst hunna äro härutinnan målen i m. och v. Nyl. och grannsocknarna i Eg. Finl. — i hvilka trakter endast enstaka kvarlefvor af det ursprungliga tillståndet återstå — äfvensom i Ålands h:d, från hvilket jag ej känner något ex. på öggen. M. och n. Öbott. äfvensom Ösjprov. hafva i denna punkt förblifvit så godt som oberörda af det hsv. inflytandet. — I pret. part. och sup. af starka verb har **g** icke påvärkats af ett föregående **u**: jf. t. ex. motsättningen inf. **jüv** 'ljuga', pret. ind. **jöuv**: sup. **jugi** o. d. i Borgåmålet och flerst. Likaså kvarstår **g** i Nargö **fugil** 'fågel'. Antagligen bör detta förhållande förklaras så, att vid ljudlagens genomförande det korta **u**-ljudet framför kort kons. + **i** varit ett annat (mera slutet) än det vanliga. I själfva värket kan en sådan differentiering ännu mer eller mindre tydligt skönjas i flere östsv. dialekter, t. ex. i dem i s. Öbott., Sat., de Åländska ösocknarna (?), ö. Nyl. och Estl.; några uppvisa t. o. m. en öfvergång till **y** i nämda ställning (§§ 22, 39).

51. Urspr. **ð** har assimilerats med ett följande **g** eller **m** [1]), t. ex. **fraggå** o. d. 'fradga' [2]), **stagg** o. d. 'stadga' etc. [3]), **vammal** o. d. 'vadmal' [4]).

I **tröuv** o. d. 'trög', Öbott. **nöuvur** o. d. 'nödvändighetsartiklar' (< ***trǫuðg-**, resp. ***nǫuðgur**; jf. mom. 50), v. Nyl. **frāga** 'fradga' — jte **fragga** — har ð i st. f. att assimileras bortfallit (enl. mom. 54). Troligen tillhöra de olika behandlingssätten olika tider, sålunda att det

---

östsv. diftongerade formerna af detta ord äro intressanta därför att de visa, att nsv. *trög* icke, som man anser, sammanhänger med nht. *träge*, isl. *tregr*. Jag uppfattar det såsom utgånget från de synkoperade formerna af ett ord, som återfinnes i no. *traudig* 'uvillig, seenfærdig' och utgör en utvidgning af isl. *trauðr*. Ang. bortfallet af ð i östsv. se mom. 54; betr. möjligheten af en utveckling *trauðg-* > *trög-* på hinsidan Östersjön, jf. VGL *nögha* f. *nöþgha*. — [1]) Måhända bör man likväl anse, att också hsv. varit delaktig af dessa assimilationer; jf. Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 164 c). — [2]) Anf. fr. Finl. o. Nargö. — [3]) Antr. på Ormsö-Nuckö o. flerst. i Finland. — [4]) Så Ösjprov., ö. Nyl., n. Öbott. (etc.?); i öfriga mål **valman** -**mar** o. d.

ena — tilläfventyrs det sistnämda — egt sin tillämpning endast där -ðg- på analogisk väg blifvit återstäldt.

52. Framför **l** hafva **s** och **t** öfvergått till λ [1]), t. ex. **λlipp** 'slippa', **mäλlig[g]** 'mässling', **liλl liλλ** 'lille' (fsv. *litle*).

λ- ljudet upprätthålles utan inskränkning i Ösjprov. utom Nargö. I öfriga delar af det östsv. språkområdet är det däremot synbarligen stadt i utdöende p. gr. af högsvenskans inflytande. Från ö. Eg. Finl., v. och m. Nyl. och Nargö anföras endast former med **sl**, resp. **ll**; i ö. Nyl. förekommer λ blott sporadiskt, och i v. Eg. Finl., Ål. o. Sat. är det hufvudsakligen inskränkt till inljudet, utan att likväl ens här regelbundet komma till användning. Uti de österbottniska dialekterna har λ visserligen bättre hållit sig vid makt: det torde i ingen af dem fullständigt saknas, och i många finna vi det i alla de ord, där det enl. regeln bör förekomma. Emellertid uppgifves detta ljud uttryckligen i en del trakter, t. ex. Petal., Mal. och Vörå, uteslutande eller företrädesvis brukas af den äldre generationen; i andra, t. ex. Gkby, Larsmo och Kveflaks, kvarstår det blott i några enstaka ord, isht **liλl** och **tsōλl** o. d. 'kjortel'.

53. **p** har i svagt betonad stafvelse blifvit assimileradt med ett efterföljande **t**: **ättär** o. d. 'efter' (fsv. *æptir*), **lärt** o. d. 'lärft' (fsv. *lærept*).

I st. f. **lärt** o. d., som anträffats endast i n. Öbott. och Kök. visa de östsv. målen i allmänhet formerna **lärft lärft**, beroende på starkare aksentuering af senare kompositionsleden eller på hsv. invärkan.

54. Urspr. **ð** har bortfallit framför annan konsonant med undantag af **j** , såvida det ej enl. mom. 51 assimilerats med densamma. Framför ursprungligen eller till följd af östsv. apokope (enl. mom. 49) stafvelsebildande **r**, **l** har detta bortfall ej egt rum. Ex.: **ārån** o. d. [2]) (fem.) 'annan' (fsv. *aðrun*), **sālar** o. d. 'sadlar', **stān** o. d. 'stanna' (isl. *staðna*).

---

[1]) I hsv. representeras som kändt förbindelserna **sl tl** af **sl**, den senare äfven af **ll**. — [2]) Så Korsholms och Ilmola h:der, Ped. h:d utom Gkby-Nvet., Korpo, Nagu, ö. Nyl., Estl. utom Nargö. I öfriga trakter, åtm. i de flesta, hafva andra bildningar trädt i stället.

En på grund häraf uppkommen växling mellan kvarstående och bortfallet ð inom en grupp af samhöriga former har i de flesta fall blifvit upphäfd genom utjämning. Sålunda har man å ena sidan fått t. ex. ö. Eg. Finl., v. Nyl. **saddlar -lar** 'sadlar': sing. **sadul -ul**[1]; Öbott. etc. **vādrā** o. d. 'vädret': obest. f. **vādār** o. d.; Dagö-Gsvby etc. **blādrar** o. d. 'blåsor' (fsv. *blædhror*): sing. **blādār** o. d.; Lappo h:d, ö. Nyl., Runö **ādrun** o. d.[2] (fem.) 'annan': pl. **ādār** o. d.; Korpo, Houtsk. etc. **ludnast** o. d.: posit. **ludin** o. d. — å andra sidan **sāl** o. d. 'sadel': pl. **sālar** o. d.; v. Nyl., Ormsö-Nuckö **vār wēr** 'väder': best. f. **vārā** o. d., Ormsö-Nuckö, Wichtp. **blār** 'blåsa' (fsv. *blædhra*): pl. **blārar**, Närpes etc. **ār** 'andra' (fsv. *aþra*): fem. sg. **ārun** o. d., Närpes, Pörtom etc. **lån** 'luden': superl. **lånast**.

55. **v** — vare sig ursprungligt eller uppkommet af **g** (*γ*?) enl. mom. 50 — har bortfallit i ställning mellan en efterföljande konsonant (incl. stafvelsebildande sådan) och ett föregående **u** eller ett föregående **o**, då detta ej öfvergått till **å** (d. v. s. då det af gammalt är långt eller förlängts enl. mom. 28 d): **hōtāgg** o. d. 'hoftång'; **skōlar** o. d. 'skoflar'; **iūr jūr** 'jufver' (isl. *iúgr*); **ōnas åunas**[3] 'hota' (jf. isl. *ógna*); **ūn ōn**[4] 'ugn' (fsv. *ughn*, *oghn*); **lūn lōn**[5] 'lugn' (subst. o. adj.), 'lugna' (fsv. *lughn*, isl. *logn*); **fūl** o. d., **fōlar**[6] 'fågel', resp. 'fåglar' (fsv. *fughl*, *foghl*); **fōd fåud** 'fogde'.

I flere mål har emellertid antalet af de fall, i hvilka regeln finnes tillämpad, blifvit inskränkt genom särskilda omständigheter. Så hafva de till obest. sg. **skåvāl** o. d., **fågāl** o. d. nybildade **skåvlin -ar** o. d., **fåglin -ar** o. d. trädt i stället för de ljudlagsenliga formerna **skōlin -ar** o. d., **fōlin -ar** o. d., de förra i Öbott. och på Runö, de senare i s. Finl. och delar af Öbott. Likaså har Nargömålet bildat plur. **fuglar** till sg. **fugli** (som i sin tur är en analogibildning efter subst. med

---

[1]) Jämte **sāl**[ar] **sāl**[ar]. — [2]) I ö. Nyl. vid sidan af **ārån**. — [3]) Allm. i Öbott. — [4]) **ōn** förek. åtm. i Närpes-, Brändö-, Rågö-Wichtp.- och Dagömålen. — [5]) Anf. under den senare formen fr. Gkby-Nvet. — [6]) Med **ū** i nordligaste och mell. Öbott. samt Ösjprov. utom Nargö och Rågö-Wichtp.; med **ō** i Rågö-Wichtp. och — i bet. 'ätbar fågel' — i Petal.

suff. **-il-**). Anslutning till hsv. — delvis med ljudsubstitution — ligger till grund för Hvbofj. **uggn**, s. Öbott. etc. **lugn** (i Närpes likväl subst. **lün**), Gsvby **luggär** (adj.), Pyttis etc. **luggn**, Wichtp. **lugnan** (adj.). — Runö- och Nuckömålens **lummär -ur** 'lugn' (adj.), **lumn** 'lugna' visa tillbaka på samma ***luvn-**, som förutsättes af det regelrätta **lün**; hvarför utvecklingen här tagit en afvikande riktning, återstår att utreda. I Rågö-Wichtp.-målet återgifves 'lugna' med **lign**, som motsvarar isl. *lygna*; genom analogibildning efter detta vb. har subst. 'lugn' därsammastädes och på Nuckö — där det förra väl tidigare varit i bruk — antagit formen **lign**, resp. **läg[u]n**. — Omvändt hafva de till följd af ifrv. **lag** uppkomna ljudförhållandena i några fall blifvit utsträkta utöfver sitt egentliga område: i s. Finl. och Estl. finna vi den till formerna med urspr. konsonantiskt *l* analogibildade obest. sg. **sköl** o. d. (i st. f. **skåväl** o. d.), och i Rågö-Wichtp. samt Petal. en likartad obest. sg. **föl** (f. **fågäl**)[1].

56. **r** i de urspr. förbindelserna **arn, arl** har gått förloradt före uppkomsten af **r**-supradentaler (mom. 22), såvida ej **a** blifvit **ä** genom progressivt *i*-omljud (mom. 2): **bån** o. d. 'barn', **flån** o. d. 'flarn', **gån** o. d. 'garn', **skån** o. d. 'skarn', **fötspån**[2]) 'fotspjärn' (jf. isl. pret. *sparn*), **gåli** o. d.[3]) 'färdig' (jf. fgutn. *garlakr*), **kål** o. d.[4]) 'karl'.

På association med adj. 'klar' bero **klärn** o. d. 'klarna', (Nyl.) **klärnigg klärligär**. Förmodligen har **färligär** o. d. 'farlig' först efter ljudlagens genomförande upptagits i östsv. (Betr. Öbott. **fäli** se § 7,3.) Till följd af hsv. påvärkan visa många mål flere eller färre af formerna **bä[r]n, flärn** o. d., **gä[r]n**, (**skä[r]n**?) **kä[r]l** — med bevaradt **r** eller **r**-supradental — i st. f. deras ofvan anförda motsvarigheter. Fullständigt eller i öfvervägande grad tyckas de sistnämda sålunda hafva blifvit förträngda i vissa socknar af mell. Öbott. (t. ex. Kveflaks), i Ålands h:d, (Nagu?) och på Nargö; i Nyl. och Ösjprov. utom Nargö

[1]) Utom de här behandlade formerna af ordet 'fågel' anföres från Eg. Finl. ett **föul** (mask.) med samma betydelse. Detta torde till sin ljudgestalt vara ekvivalent med fsv. *fyghli* (hvilket dock är neutrum och har kollektiv bet.) — en motsvarighet, som i österbottniskan har flere motstycken; se § 11. — [2]) Antr. i v. Eg. Finl. — [3]) Ordet brukas i Öbott. och Ösjprov. — [4]) Jf. mom. 28, not 1.

bevara däremot alla de ifrv. orden fortfarande sin inhemska form. Ur hsv. förskrifva sig väl också Nyl., Kökar etc. **värn** o. d. 'varna'. Kökar **välin** 'varlig'. — Om ljudlagsenligt bortfall af **r** framför **l** och **n** jämväl i andra fall se §§ 7,3, 66. Dessutom har **r** utan synbar regel (tilläfventyrs i svagare betonad sammansättningsled?) spårlöst försvunnit framför **n** hos enstaka ord i olika dialekter: Öbott., Nyl., Wichtp. **fönu** o. d., Ormsö-Nuckö **fēnsk fånsk** 'fjorgammalt gräs' (sv. diall. *förna, förnska*); Ösjprov. **spēn** o. d. 'spjärna', Nyl., Eg. Finl., Pörtom **isspjēnå** o. d. 'sädesärla', Korpo **fötspjēn** 'fotspjärn'; s. Öbott., ö. Nyl. **mōn myōn** '[i] morgon' (ä. nsv. pl. *mörnar*); Vörå **stjānu** 'stjärna'; m. och ö. Nyl. **kēna tjēna** 'kärne'; m. Nyl. **kēnmjölk**' kärnmjölk'; ö. Nyl. **tōna** 'spänntorn'; Pojo **kvān** 'kvarn' (fsv. *kværn*); Pörtom **tjānå** 'tjärn'.

57. I slutljudet — vare sig ursprungligt eller uppkommet genom östsv. apokope (§ 49) — efter svagtonig (obetonad eller svagt bitonig) vokal hafva **t** (**k**, **p**?) samt urspr. l. enl. mom. 13 ur motsv. tenuis utveckladt ð, *γ* äfvensom **v** bortfallit, t. ex. **biti bitte** 'bitit', **bånä** o. d. 'barnet', **tī** 'dit', **kalla** 'kallade', **fi** o. d. 'fick', **ia ja** 'jag' (fsv. *iak*), **huggrå** o. d. 'hungrig' (fem.; fsv. *hungrogh*), **å** o. d. 'af', **ji** o. d. 'gifva'.

Skenbart i strid mot regeln visa adjektiv, afledda med urspr. **-ōtt-** l. **-in-** samt starka pret. part. i de flesta trakter[1]) — uteslutande eller vid sidan af de ljudlagsenliga formerna — i starka neutr. sg. ändelserna **-åt** o. d., resp. **-it**, t. ex. **skallåt** o. d. 'skalligt', **rutit råtit** 'ruttet', **skurit** 'skuret'; likaså pret. part. af svaga vb. af I konj. i samma form flerstädes (i Nyl., s. Öbott., Ormsö-Nuckö, Runö) fakultativt ändelsen **-at**, t. ex. **kallat** 'kalladt'. I dessa fall, liksom i neutr. sg. **an[n]at**, som förekommer i ö. Eg. Finl., Nyl. och Ösjprov. (exklusivt dock endast i Ösjprov. utom Rågö-Wichtp.), har **t** analogice återinförts ur de adjektiv, hvilkas neutr. sg. icke berörts af ljudlagen. I anslutning till neutr. sg. af pret. part. kan i Runömålet också supinum af starka vb. och

---

[1]) På Ål. (åtm. i Kökar) sakna adj. på **-in** och starka pret. part., i Eg. Finl. och Nyl. de senare städse **-t** i neutrum. Målen i Ped. h:d (utom Larsmo?) hafva h. o. h. uppgifvit den gamla neutralformen hos adjektiven, utom hos några få sådana i impersonella uttryck; huruvida dessa adj. bland sig räkna några hithörande, framgår ej af mina källor.

svaga vb. af I konj. ändas på -t. Slutlj. **t** i andra former af adj. på **-ött-** än starka neutr. sing. — sådant förekommer i s. Öbott., Sat., v. Nyl. och Ösjprov. — beror på utjämning inom paradigmet. — Af satsdubletter, uppkomna p. gr. af ifrv. ljudlag, har i många fall den ena mer eller mindre fullständigt undanträngt den andra. Mina källor anföra sålunda från Gkby-Nvet., s. Öbott., Ål., v. Eg. Finl. för 'af' ingen annan form än **āv** (**å̄v**), från Vörå, Närpes, Kökar, Nagu och Ösjprov. för 'gifva' endast **jāva** o. d.; från Finl. utom Nyl., östligaste Eg. Finl. och n. Öbott. för 'dit' endast **tīt** **tīd** (**dīt**); från Ösjprov. utom Dagö-Gsvby, s. Finl. utom östligaste Nyl. samt Gkby-Nvet., för 'fick' endast **fikk** **fēg** o. likn.

58. I obetonad stafvelse har slutljudande **l** bortfallit, t. ex. **ska** 'skall', **ti** 'till'.

59. Vokalförlängningen framför **rl**, **rn** (mom. 28 a) har egt rum före (ej som i hsv. efter) öfvergångarna **ā** > **å̄** (mom. 1) och **iŏ** > **iö** (mom. 9), t. ex. **kå̄l** o. d.[1]) 'karl', **bå̄n** o. d. 'barn'[2]); ***biōn*** ***biūn*** 'björn' (fsv. *biorn*).

De fall, i hvilka östsv., skenbart i strid häremot, visar **ā** framför urspr. **rl** och **rn** anföras och förklaras mom. 56. Dift. **iō** (**iū**) i ordet 'björn' (så vidt jag vet, det enda hithörande med urspr. **io**) har hållit sig vid makt endast i Estl. utom Nargö samt — uti smsgen **bjōmåsa** 'björnmossa' — i n. Öbott. (t. ex. Gkby-Nvet.). Dessutom spåras den i ö. Nyl. **bjån**, **bjånamåsa** **-musa**, **bjånagån** 'björnnät', n. Öbott. (t. ex. Larsmo) **bjåmmåsa**; det förstnämda är väl (af upptecknaren?) abstraheradt ur komposita, hvarest **ō** blifvit **å** enl. momm. 29 o. 7. För öfrigt lyder ordet — om vi se bort från Runömålets ***biänn*** < fsv. *biarn* — så vidt kändt, öfveralt till följd af hsv. inflytande ***björn*** o. d.

60. I starktonig stafvelse hafva **a** (urspr. l. < ǫ enl. mom. 3) och **ä** blifvit förlängda framför urspr. **nd**[3]) och **mb**[4]), t. ex. **hānd** o. d. 'hand', **tēnd** o. d. 'tända', **lāmb** o. d.

[1]) Jf. mom. 28, not 1. — [2]) Fullständig samling af ex. på **ål** **ån** = urspr. **arl** **arn** mom. 56. — [3]) Se ang. förlängning framför urspr. **nð** mom. 28 c. — [4]) Hsv. former som *stånda*, *våm*[*b*], hvilka förutsätta vokalens förlängning, anses som bekant hafva dialektalt ursprung. Jf. dock numera Kock, Ark. f. nord. fil. IX s. 61 f.

'lam'. Betr. tidsföljden mellan dessa förlängningar och öfvergången **ā** < **å** se §§ 2,14, 58.

I vissa trakter hafva de sålunda förlängda vokalerna åter ljudlagsenligt förkortats; se härom § 14. I andra möter oss en på hsv. inflytande beroende förkortning. Fullt genomförd torde denna vara på fasta Ål., i norra delen af Brändö, i Nagu samt, hvad vok. **å** beträffar, i v. och m. Nyl. Också i Nargömålet betecknas vokalen endast i ett fåtal hithörande ord såsom lång. I fr. om enskilda ord har det hsv. inflytandet gjort sig gällande äfven i andra mål, särskildt de sydfinländska.

61. Bestämda formen till enstafviga pluraler af mask. och fem. substantiv på lång vokal har öfvertagit den obestämdas funktioner, t. ex. **skōnar** o. d.[1]) 'skor': ä. nsv. *skonar* 'skorna', **tånar** o. d. 'tår': ä. nsv. *tånar* 'tårna', **klōnar** o. d. [2]) 'klor': ä. nsv. *klonar* 'klorna'.

Former, sådana som de anförda, saknas likväl i åländskan, som i stället skenbarligen öfverensstämmer med hsv. i afseende å obest.plur. af de ifrv. orden. Det synes emellertid otvifvelaktigt, att åländskan bildat dessa plur.-former, liksom plur. af det öfvervägande antalet starka feminina, medelst ändelsen **-år** (jf. också Houtsk. **klōvår** 'klor', **kōvår** 'kor') hvars vokal dock sedermera uppgått i den omedelbart föregående rotvokalen; ordet 'sko' har härvid följt analogin af de öfriga enstafv. orden med lång slutvokal (jf. Houtsk. **skōvår**). Man har således rätt att antaga, att den nuvarande pluralbildningen i dessa ord aflöst den i öfriga delar af det östsv. språkområdet öfliga.

62. Vid uniformeringen af nom., dat. och ack. sing. hos svagt böjda substantiv har (icke som i hsv. nominativen, utan) den oblika formen — i best. f. ackusativen — i allmänhet blifvit den segrande; hos sådana, som ej beteckna lefvande varelser, är detta alltid fallet. Ex.: n. d. a. **dråpa** o. d. 'droppe' [3]), best. f. **-an** o. d.: fsv. n. *drope*, obl. *-a*,

[1]) Öbott., m. Eg. Finl., Runö **skōar** o. d., Rågö-Wichtp. **skōir skugwir**, Houtsk. **skōvår**. — [2]) Dagö **klōar**, Houtsk. **klōvår**. — [3]) Lappfj., Närpes, Korsn., Petal. **dråp**.

best. f. n. *-in*, d. *-anom*, a. *-an*; n. d. a. **häku** o. d. 'haka'[1]), best. f. **-un** o. d.[2]): fsv. n. *haka*, obl. *-u*, best. f. n. *-an*, d. *-unni*, a. *-una*.

Hos sv. subst., som beteckna lefvande varelser, har dels n o m., dels a c k. förallmänligats. Det förra behandlingssättet är regel, hos mask. med lång rotstafvelse öfver hela det östsv. språkområdet — t. ex. **åks[ä]**, **-in** o. d. 'oxe, -en' — hos fem. med lång rotst. i Ål., v. och m. Eg. Finl. — t. ex. **höna -an**; hos kortstafviga mask. har det blifvit mer eller mindre konsekvent tillämpadt i Nyl., ö. Eg. Finl. och Ösjprov. (Nyl., Fby **hani** 'hane', ö. Nyl., Rågö **hari** 'hare', Fby, Nyl., Gsvby, Runö **bisi** 'gubbe' [> 'dunderguden' >] 'blixt'). För öfrigt hafva namn på lefvande väsen samma singularändelser som andra svaga subst., t. ex. **tränu**, **-un** 'trana, -an', Öbott., ö. Eg. Finl., Nyl., Ösjprov. **gädd[å]**, **-ån** o. d. 'gädda, -an', Finl. utom ö. Nyl., Ösjprov. utom Rågö **hara**, **-an** 'hare, -en'. — Den ofvannämda utjämningsprocessens samöstsvenska karaktär motsäges endast skenbart af dialekterna i Ösjprov. utom Nargö, i hvilka alla långstafviga sv. fem. ändas på **-a** i best. sing.; se härom §§ 6,1, 9,9. Betr. samma ändelse i obest. sing. af de kortstafviga i Runömålet se § 67. På fasta Ål. ändas dessutom sv. fem. i sing. — tydligen p. gr. af hsv. invärkan — städse på **-a[n]**.

63. I attributiv ställning hafva adjektiven uti sitt starka deklinationssystem icke såsom annars (mom. 37) infört de urspr. nominativformerna i de öfriga kasus, utan i stället generaliserat a c k u s a t i v e r n a. Då den sålunda utjämnade plur. mask. till följd af den östsv. vokalapokoperingen (mom. 49) — i ord med lång rotstafvelse och sedan analogice i de relativt ytterst fåtaliga med kort sådan — förlorat ändelsen och således sammanfallit med neutr. plur., förmådde den afvikande formen för fem. plur. icke hålla sig upprätt, utan ändelselösheten utsträktes till hela pluralen. Sål. i attrib. ställning t. ex. sg. m. **grannan** o. d., f. **grann** [3]), n. **grant**, pl. **grann**: fsv. ack. sg. m. *grannan*, f. *granna*, n. *grant*, ack. pl. m. *granna*, f. *grannar*, n. *grann*.

[1]) Lappfj., Närpes, Korsn., Petal. **hök hēk**. — [2]) Jf. mom. 49. — [3]) < **granna** enl. mom. 49.

De flesta dialekter hafva emellertid låtit det attributiva flexionssystemet undergå ytterligare omgestaltningar. Fem. sing., enl. mom. 49 utan ändelse, har, så vidt man kan se, öfveralt utom på Ormsö genom nybildning åter erhållit en sådan: i den nordligare delen af Öbott. **-in**, t. ex. **störin**; för öfrigt **-un** l. motsv. (Runö **-u**, Estl. **-a**), t. ex. **starkun** o. d. Dessa ändelser hafva framgått ur ack. af pron. 'hon', som analogice vidhängts adjektivet [1]). Man uppfattade nämligen mask. sing. såsom bildadt medelst tillägg af pron. **[h]an** — detta visar sig äfven däri, att slutkonsonanten i ändelsen **-an** städse behandlas såsom urspr. lång (§§ 9,16, 17). Der fem.-ändelsen är **-in**, har vidare denna, uppfattad som obest. art., i sin tur framkallat en neutr.-form på **-i[t]**, t. ex. **störi[t]**. — I Gkby-Nvet.-dialekten, som uppgifvit all genusskilnad, visar den attrib. singularen genomgående den urspr. mask.-ändelsen **-an**. — De östsv. dialekterna hafva likväl i vidsträkt omfång uppgifvit ifrv. deklinationssystem till förmån för det predikativa. Dess p l u r a l i s fortlefver visserligen, för så vidt ej hsv. inflytande trädt störande emellan, öfveralt utom i Dagö-Gsvby- och Rågömålen och har till och med i Finl., (på Nargö?), i Wichterpal och på Runö undanträngt det andra systemets pluralformer. Annorlunda med s i n g u l a r e n s former: dessa användas numera blott i Öbott. fr. o. m. Oravais norrut samt fr. o. m. Pörtom och Korsnäs söderut, (i Sat.?) äfvensom i vissa delar af Ösjprov., näml. Wichterpal, Ormsö-Nuckö, Runö och, hvad fem. beträffar, Rågö — på sistnämda ställe, i Wichterpal och på Ormsö också i st. f. motsv. predikativa former. Enstaka kvarlefvor af attributivsystemets sing. anträffas dock äfven utanför de nämda områdena; så uppgifves formen **liλlan** 'liten' förekomma i m. Öbott., **tuggan störan** i Nyl. Såsom af det anförda framgår, upprätthålles den ursprungliga motsättningen mellan de båda starka deklinationssystemen i a l l a d e l a r endast af Nuckömålet, med afseende å plur. endast af detta och Ormsömålet.

64. Adjektivens och adverbens *a*-komparativ har erhållit ändelsen **-ane** (i g. d. a. sg. mask., sg. neutr. och hos

[1]) I de trakter, där ändelsen **-un** o. d. förekommer, visar ack. af pron. 'hon' formerna **hån hun** o. likn. (< fsv. *hona*); däremot i n. Öbott., hvarest ändelsen är **-in**, endast **hännar äna** o. d. (Formen **in** förekommer åtm. i Vörå; jf. ock fsv. *ina*, enklit. f. *hænna*, SÖDERWALL, Ordb. I, s. 459 b.)

adverben **-ana**?), hvaraf till följd af de östsv. slutljudslagarna (mom. 49, §§ 9,16, 26 [34, 49?]) blifvit **-a[n]**, t. ex. **starkan** o. d. 'starkare', **dȳran** o. d. 'dyrare'.

Enligt min åsikt har denna komparativtyp tillkommit genom en analogibildning, som till utgångspunkt haft de (urspr.) adverbiella komparativerna på **arin**, ang. hvilka se Kock, Ark. f. nord. fil. VI s. 56 ff.: den förhåller sig till de senare liksom komp. på **-are** till adverbkomparativerna på **-ar**; **-ane** står för **-arine** liksom i fsv. *hæstane* för *hæstarine*. — Numera anträffas likväl komp. på **-a[n]** mig veterligen blott i Öbott. söder om Oravais och norr om Lappfjärd, i delar af Åland (åtm. Kökar; däremot icke Brändö), i västligaste Eg. Finl. (Korpo-Houtsk., Iniö) samt en del af Ösjprov. (Ormsö-Nuckö, Dagö och Runö). I öfriga trakter — för Satakunda saknar jag likväl uppgifter — tykkes *a*-komparativen uteslutande visa ändelserna **-ari** **-are** eller **-ar** (så Lappfj.). Det kan emellertid knappast ifrågasättas, att ej det förra bildningssättet tidigare haft burskap öfver hela det östsv. språkområdet; också i trakter, där det för öfrigt är utdödt, har det kvarlämnat spår, så Nyl. **mälran** 'mera', v. Nyl., ö. Eg. Finl. (Fby) **snärandi** (ombildn. af ***snäran**) 'snarare'. Man kan nu tänka sig, att de båda typerna fortlefvat vid sidan af hvarandra, och att slutligen i olika trakter än den ena, än den andra blifvit enhärskande. I självfva värket tror jag, att detta varit fallit i Ösjprov.; de i Rågö-, Wichtp.- och Gsvbymålen samt fakultativt i Dagömålet brukliga komparativerna på **-ari** motsvara enl. målens ljudlagar (§ 9,16) närmast äldre former med ändelsen **-arin**, hvilken liksom i Sverge i en senare tid kommit i bruk också vid adjektivkomparationen. För de finl. dialekternas vidkommande ligger åter, synes mig, det antagandet närmare, att komparativbildningen med **-are** etc. inträngt ur hsv. Invärkan från detta håll antydes i hvarje händelse af den i strid med den östsv. apokoperingslagen stående slutvokalen.

65. Mellan de skilda deklinationsformerna af pret. part., det aktiva supinum samt — hos de svaga verben — pret. ind. act. har en utjämning egt rum, till följd af hvilken dessa former kommo att genomgående visa följande ändelser: i I sv. konj. **-a** (-å enl. § 39), i II sv. konj. 1 klass **-d** (*-d*, mom. 22), i dess 2 kl. **-t** (*-t*, mom. 22), i III sv. konj.

-**dd**, i starka konj. -**i** (?-**e**, § 38); t. ex. **kalla** 'kallad, -adt, -ade, -at'; **bygd** o. d. 'bygd, -dt, -de, -da, -t'; **täkt** o. d. 'täkt, -te, -ta'; **trödd** o. d. 'trodd, -dt, -dde, -dda, -tt'; **biti** 'biten, -et, -ne, -na, -it'.

I södra Österbotten bibehålla likväl åtskilliga, i Houtskär alla verb af II sv. konj. med roten slutande på -**r** sin (enl. § 7,4) ljudlagsenliga pret. ind.-form på -*l* — t. ex. **föl** 'förde' — utan att, såsom för öfrigt är fallet, ett analogiskt **d** fogats till denna (jf. § 21)[1]. — Om vissa allmännare fall af heteroklisi hos II sv. konjugationens verb se §§ 12, 37, 41, 46. — Pret. part. är äfven, på grund af anslutning till adjektiven, i vidsträkt omfång mäktigt adjektivisk flexion; i en del mål äro t. o. m. numera de böjda formerna enhärskande inom flere eller färre konjugationer. Inom I sv. konj. uppträda dylika former jämförelsevis sparsamt, nämligen fakultativt i Nyland — företrädesvis den västligare delen — där de i konformitet med adj. på -**ug**-, -**ig**- visa ändelserna sg. m. och f. -**agär**, n. -**at** (pl. och sv. dekl. -**aga**), i Gsvby, med ändelserna sg. m. -**andär**, n. -**at**, pl. -**andar** (uppk. under inflytande af adj. på -**in**, jf. §§ 9,18, 61), samt, i det fall att participet står som attribut, i s. Öbott. (åtm. Närpes) och Ormsö-Nuckö; exklusivt i Ålands h:d (åtm. Kökar), hvarest sg. m. och f. städse ändas på -**ar** (-**år**). Också den i Runömålet uti pret. part. af I sv. konj. genomgående, alternativa ändelsen -**at** har tydligtvis tidigare utmärkt neutr. sg. Inom II och III sv. konj. kan pret. part. öfveralt utom i m. Öbott. (åtm. Vörå) böjas som ett adjektiv; i s. Öbott. likväl endast i attributiv ställning och på Ormsö och Nuckö med den inskränkning, att inom III konj. neutr. sg. icke antagit ändelsen -**t**. Ålands och (hela?) Eg. Finlands dialekter hafva h. o. h. uppgifvit det flexionslösa pret. part. i dessa konjugationer. De starka verbens pret. part. kan i m. och s. Öbott., (Sat.?) samt Ösjprov. bilda st. neutr. sg. medelst tillägg af -**t**, i norra Öbott. medelst tillägg af **i**[**t**]. Runömålet använder dock numera synnerligen ofta den sålunda uppkomna formen på -**it** liksom den på -**i** slutande formen utan afseende på genus och numerus. Utanför neutr. sing. böjes det starka pret. part. på tvänne sätt. Antingen tillfogas de vanliga adjektivändelserna; så i Öbott. (o. Sat.?), på Runö och Nuckö (samt på Rågöarna och, hvad fem. sing. beträffar, i Wichtp.?).

[1]) Detsamma gäller också i andra delar af Öbott. verbet 'göra'; pret. ind. **jöl** o. d.; dock ej i Gkby-Nvet. och Ped.-Purmo, där pret. i stället, med ögg. till stark böjning, lyder **dzör**.

Eller ock visar participet i anslutning till de **in**-afledda adjektiven ändelsen **-in** (**-en**); detta är fallet i m. Öbott., s. Finl. och Ösjprov. utom Nuckö. I Ösjprov., Nargö undantaget, anträffas likväl denna ändelse (till följd af ljudlagen § 9,16) endast i mask. sing., där den dessutom delvis utvidgats till **indär** (§ 9,18), samt, likaledes i utvidgad gestalt, på Dagö och i Gsvby i plur. (jf. § 61); och i en del af Finl. äfvensom på Nargö har plur. antagit den hsv. ändelsen **-na** (jf. mom. 49, anm.). Det oböjda pret. part. fortlefver hos de starka verben öfveralt utom i Ålands h:d (och ö. Eg. Finl.?) jämte det böjda, och uppgifves i s. Öbott. och på Ormsö-Nuckö vara det enda i predikativ ställning använda[1]). Supinum i II sv. konj. 1 kl. och i III sv. konj. har uti Ål. och Eg. Finl. utom den östligaste delen under inflytande af pret. part. neutr. (eller af hsv.?) kommit att ändas på **-t**, resp. **-tt**, och från pret. part. förskrifva sig helt säkert också Runömålets alternativa supinändelser **-at** i I sv. konj., **-it** i starka konj.

66. I pret. ind. och supinum har mediopassivmärket — som därstädes uti I sv. konj. öfveralt kan uppträda fogadt till den aktiva formen, sådan den utvecklat sig i östsv. (enl. momm. 49 o. 57) — blifvit utvidgadt medelst tillägg af preteritimärket **-t**, t. ex. **kallast** 'kallades, -ats'; **bygdest** o. d. 'bygdes, bygts'; **bandist båndist** o. d. 'bands', resp. 'bundits'.

Detta **-t** representeras stundom af *-t*, jf. mom. 22. — I Ålands h:d och Pargas saknas ifrv. tillägg, som det synes, p. gr. af hsv. inflytande. — I Nyl. och ö. Eg. Finl. fortlefver i pret. ind. och sup. mediopass. af I sv. konjugationens verb den ursprungligare formen på **-adist** jämte den nyare på **-ast**. — Ang. öfriga ombildningar af passivformerna i särskilda mål se §§ 2,9, 8,5, 15, 21, 25, 53, 63.

67. Starka och II svaga konjugationernas deponentier hafva ofta — troligtvis efter mönster af I sv. konjugationens — likdanat infinitiven med pres. ind. (sing.), hvarest de, med

---

[1]) Också i n. Öbott. (utom Larsmo?) är pret. part. i denna ställning städse ändelselöst på grund af den utveckling adjektivdeklinationen här undergått, se (§§ 2,6, 10 o.) § 17.

det undantag § 7,6 behandlar, förallmänligat den hos de starka och kortstafviga svaga utvecklade formtypen (på blott -**s**, utan mellanvokal)[1]. Ex. **bīts** o. d. 'bitas, -es'[2]; **säss** 'sätta, -er sig'[3], jf. fsv. inf. *sætias*: pres. ind. sg. *sæz*; **läks lägs** 'lägga, -er sig'[3], jf. fsv. inf. *læggias*: pres. ind. sg. *læx*; **bäiss** o. d. 'tigga, -er'[4], jf. fsv. *beþas*: pres. ind. sg. *beþis*' **sȳns** o. d. 'synas, -es'[5].

I södra Finland äro nu endast få sådana infinitiver i bruk. Det kan dock knappast betviflas, att de, då högsvenskans inflytande mindre gjort sig gällande, varit talrikare såväl här som i andra trakter. Måhända får man t. o. m. antaga, att de nordösterbottniska målen, där deponentierna alltid hafva inf. lika med pres. ind., angifva östsvenskans egentliga förhållande i denna punkt. — Medialmärket hos ifrv. verb har sedermera delvis blifvit uppfattadt såsom hörande till roten. Härom vittna bl. a. pres. ind. **sässär** i n. Öbott., öfvergången af verbet **bäls** till I sv. konj. i s. Öbott. (pres. **bälsar**, pret. -**a**), äfvensom afledningarna **bäls[s]ar**, **bälts** o. d. 'tiggare' i många östsv. mål (äfven sådana där själfva verbet tyckes råkat i glömska, t. ex. Finnby o. Dagö). Jf. äfven § 15.

68. Imperativens 1 pers. plur. plägar omskrifvas medelst 1 pers. plur. pres. af någon modus af verbet 'vilja' och infinitiven, t. ex. **vili gā** o. d. 'låtom oss gå'.

Den modus, som härvid mest kommer till användning, är konjunktiven, **vili** o. d. (jf, mom. 40, §§ 3,4, 9,16): dess område sammanfaller med de finländska och estländska munarternas. I st. f. **vili** kan Gkbymålet äfven använda imperativens 1 pers. plur., **vilå** (jf. § 17), Ösjprov.-målen 1 pers. plur. pres. ind., **vila** (jf. mom. 40); på Runö brukas alltid sistnämda form vid den ifrågavarande omskrifningen. — Östersjöprovinsernas dialekter uttrycka 1 pers. plur. imp. såväl på detta sätt som genom den gamla formen på -**um**. I Finland har

---

[1]) De enstaka infinitiver af samma slag, som förekomma i hsv. — *lyss*, *leds* (jte *ledas*) och *ids* (jte *idas*) — äro väl att betrakta såsom införda ur andra dialekter. — [2]) Uppg. fr. ö. Eg. Finl. o. Öbott. — [3]) Allm. i Finl. — [4]) Antr. i de flesta östsv. mål. — [5]) Uppg. fr. Öbott., ö. Eg. Finl. och Estland.

den senare — om man frånser det isolerade **viłå** i Gkbymålet — fullständigt kommit ur bruk.

— Vi skola nu vända oss till de samöstsvenska ***afvikelser från högsvenskan***, som innebära ***konservativa drag i förhållande till densamma.***

69. Den i hsv. genomförda kontraktionen af de urspr. diftongerna **äi**, **öy**, **ǫu** till långa enkla vokaler är främmande för östsvenskan, t. ex. **stäin** o. d. 'sten' (fno. *stæinn*), **öy** o. d. 'ö' (fno. *øy*), **sköut** o. d. (pret.) 'sköt' (fno. *skǫut*).

Betr. de förändringar nämda diftonger undergått i de skilda målen se §§ 2,1, 9,8, 38, 48, 54, 64, 67; ang. reduktion af desamma samt sammandragning till kort vokal i vissa fall dessutom §§ 28, 66. — De hsv. enkla vokalerna hafva i östsv. gjort högst betydande inkräktningar på diftongernas område. Så hafva urspr. **öy** och **ǫu** öfveralt i flere eller färre ord blifvit ersatta genom **ö** (eller, med ljudsubstitution, **yö**, **ē** i de mål, där **ö** annars representeras af sådana ljud, §§ 9,8, 48; 31, 42, 46, 49). I Ösjprov. utom Nargö visar sig denna modernisering blott hos en ringa minoritet af ord. De största framstegen har den däremot gjort på Nargö och i södra Finland utom ö. Nyl.: den mot urspr. **ǫu** svarande diftongen har här uppgifvits i de allra flesta fall (bl. a. i pret. af st. verb), i Ålands h:d t. o. m. helt och hållet; användningen af dift. **øy** åter är på fasta Ål. inskränkt till några enstaka ord och tyckes i den öfriga delen af samma område vara stadd i raskt aftagande. Det sistnämda gäller äfven bruket af dift. **äi** — i hvars ställe det hsv. **ē** (**ie** §§ 42, 46) träder — åtminstone hvad Ålands ösocknar och den västligare hälften af Nyland beträffar; på fasta Ål. är **ē** redan enhärskande. Men i Öbott., Sat., ö. Nyl. och Ösjprov. äro **äi**-formerna fortfarande i allmänt bruk

70. **a**-ljudet i presensparticipets ändelse har icke blifvit förbytt till **e** hos verb, hvilkas rot slutar på lång vokal[1]),

[1]) Betr. uppkomsten af den hsv. ändelsen -ende i III sv. konj. anser jag, att Schagerstöms förklaring (Ark. f. nord. fil. III s. 334) kommer det värkliga förhållandet nära. Mera härom vid ett annat tillfälle.

t. ex. **rōand** o. d. 'roende' (fsv. *roandi*), **λlåand** o. d. 'slående' (fsv. *slaandi*).

71. Urspr. **ē** har icke öfvergått till **ǟ**, t. ex. **knē** o. d. 'knä'[1]): isl. *kné*, **lētär** o. d. 'lätt'[2]): isl. *léttr*.

Om **ie**, **äi** för **ē** i somliga mål se §§ 31, 42, 46, 49; 39. — I st. f. **ē** visa likväl dialekterna i den västligare delen af Nyl., Eg. Finlands östligare del samt n. Öbott. i alla eller nästan alla, de flesta öfriga dialekter i något eller några hithörande ord vokalen **ǟ**. Tvifvelsutan har man att här antaga hsv. invärkan; jf. mom. 45, anm.

72. Urspr. kort **i** uti öppen starktonig stafvelse har icke öfvergått till en öppnare vokal, om följande stafvelse innehåller urspr. **i** eller **u**, t. ex. **sinur** o. d. 'senor' (fsv. *sinur*), **lidugär** o. d. 'ledig' (fsv. *liþugher*), **rivi** o. d. (fsv. *rivin*): ä. nsv. *refven*[3]).

I större delen af språkområdet bibehålles kort **i**, oaktadt det står i öppen stafvelse, också i öfriga fall; se härom §§ 5,3, 24. — De uti Petal., Korsn. och Närpes förekommande formerna **senun**, **-år** 'senan, -or', **fenun**, **-år** 'fenan, -or' äro analogibildade till de därsammastädes brukade obest. singularformerna **sēn**, **fēn** (ang. hvilkas uppkomst jf. §§ 31 o. 7,2).

73. Urspr. **ō** har varit omottagligt för progressivt *i*-omljud också i de fall, där högsvenskan låtit sådant inträda: **siō** o. d. 'sjö' (fsv. *sior*), **sniō** o. d. 'snö' (fsv. *snior*), **miōär** o. d. 'spänslig' (ä. fsv. *mior*): y. fsv. *miø*, **skiōr** o. d. 'skata' (fsv. *skior*)[4]).

I en del mål representeras urspr. **iō** af **iåu** (**jåu**), **iū** l. **jǻ**; se härom §§ 8,1, 24; 55; 29, 47. — De ofvan anförda formerna förekomma numera fullständigt blott i Ösjprov. utom Nargö. I Finland och på

---

1) N. Öbott., ö. Eg. Finl. etc. **knǟ**. — 2) N. Öbott., ö. Eg. Finl., v. Nyl. **lätt** o. d.; s. Öbott. **lätt**. — 3) Nsv. *rifven* är som bekant en analogibildning. — 4) Med afs. å sin vokal är detta ord att likställa med de föregående; jf. § 47.

Nargö kvarstår **ö** eller däremot svarande ljud endast i **skjörå** o. d. — dock icke i v. och m. Nyl. samt östligaste Eg. Finl., där ordet försvenskats till **šörå** o. d. — samt i **mjövär mjäär**, hvilket ord likväl ej anträffats utanför Nyland. Däremot återgifvas 'sjö', 'snö' i alla finl. mål samt i Nargömålet — synbarligen i anslutning till högsvenskan — med **šö**, **snö** eller därmed ekvivalenta former; likaså 'slö' (fsv. *slior*) åtm. i Nyl. och ö. Eg. Finl. med **slöär** o. d.

74. Öfvergång af kort **y** till **ö** har icke framkallats af ett efterföljande **r** (jf. mom. 11), ifall detta står framför **i**, **j**: **fyri firi** 'före' (fsv. *fyri*); **byri** o. d. 'börja' (fsv. *byria*); **smyri** 'smörja' (fsv. *smyria*); **styrjå** o. d.[1]) 'Acipenser Sturio' (fsv. *styria*): ä. nsv. *störia;* **styri -ja**[2]) 'stoja, ostäda' (fsv. [Kg. styr.] *styria*); **syrjå** o. d. 'snö- l. issörja' (isl. *syria*); **spyri -ja** 'spörja' (fsv. *spyria*); **myrjå** o. d.[3]) 'mörja' (fsv. *myria*); **yrjan iria** 'öfverdådig sälle', 'Göran'[4]) (fsv. *Yrian*): y. fsv. *Örian.*

Att förbindelsen **-yrj-** i Ålands h:d representeras af **-örj-** får icke tillskrifvas **r**-ljudets invärkan, jf. § 36. Ang. utvecklingen **y** > **i** uti somliga trakter se §§ 9,8, (38,) 48. — Wichtp. **sirgi** 'sörja' (fsv. *syrghia*) antyder måhända, att öggen **ö** > **y** uteblifvit också om vid dess genomförande ett **g** stått mellan **r** och **i**; dock är det lika troligt, att **g**-ljudet, som enl. mom. 15 ljudlagsenligt blifvit **j** framför **i**, här först efter nämda ögg. blifvit återinfördt ur pret. I anslutning till pret. (**sörgd** o. d.) visar pres. af detta verb annars allestädes vokalen **ö** (**ä**). Samma vokal är förhärskande också i pres. af verbet 'smörja' och förskrifver sig väl i detta fall från de tidigare (och ännu i många östsv. mål) **j**-lösa pres. ind. och imperat. sing., fsv. *smyr* > östsv. **smör** o. d.; endast i Närpes- och Korsnäsmålen, där ordet böjes efter I sv. konj., lyder det **smyri**. Den fsv. alternativa böjningen efter II sv. konj. af verbet 'börja', med pres. ind. och imperat. sing. (**byr*, hvaraf — också i östsv. —) **bör**[5]), förklarar likaså, hvarför detta i s. Finl. och Ösjprov. utom Nargö allmänt visar vokalen **ö** eller dess mot-

---

[1]) Antr. i s. Finl. och Ösjprov. — [2]) Antr. i Nyl., Eg. Finl. och Öbott. — [3]) Antr. i Eg. Finl., Nyl. och Ösjprov. — [4]) Förek. i bet. 'öfverdådig sälle' i Nyl., i bet. 'Göran' i Ösjprov. — [5]) Denna form fortlefver ännu i Finnby.

svarighet **ä**[1]). **föri** o. d. i Nyl., v. Eg. Finl., Ål., Ormsö-Nuckö o. Dagö-Gsvby (etc.?)[2]) röja påvärkan af **för** (< fsv. *fyr*), som användes eller får antagas hafva blifvit användt vid sidan af den tvåstafviga formen. Möjligtvis har dock äfven hsv. inflytande haft någon del i de anförda afvikelserna från regeln.

75. Inljudande **g** har icke öfvergått till ȝ framför **n**, t. ex. **rägn** o. d. (fsv. *ræghn*): hsv. utt. *rägn*, **āgnar** o. d. (fsv. *aghnar*): hsv. utt. *agnar*.

Somligstädes har **g** i denna ställning — i vissa fall eller alltid — blifvit **i**, **v** l. **u** eller ock bortfallit; se momm. 50, 55, §§ 12, 61, 64. — Dialekterna i s. Öbott. (åtm. Närpes, Korsnäs o. Pörtom), Ålands h:d, Houtskär (o. Korpo?) hafva likväl utbytt **-gn** mot **-ȝn** eller (i Houtsk.) **-ȝgn**, — väl snarast under hsv. inflytande, som också röjer sig i Vörå, Närpes, Brändö etc. **luȝn**, Gsvby **luȝgär** (f. **lün** etc., jf. mom. 55, anm.). Äfven Runömålet har **diȝn** 'dygn'.

76. Slutljudande, af **l** eller **r** föregånget **g** har icke öfvergått till **j**, t. ex. **talg talg** (fsv. *talgher*): nysv. utt. *talj* **sårg** (fsv. *sorgh*): nysv. utt. *sårj*.

I fasta Ålands mål representeras urspr. **lg**, **rg** städse af **lj**, **rj**, något som dock väl har sin grund i hsv. inflytande. Betr. former, som Estl. **bäli böli** 'bälg', Ormsö **tali** 'talg', Runö **häli** 'hälg' se § 9,17.

77. I svagtonig stafvelse stående j-ljud har icke absorberats af ett föregående **k** eller explosivt **g**; t. ex. **fiskia** o. d. 'fiskade' (fsv. *fiskiadhe*), **äȝkjan** o. d. 'enkan' (fsv. *ænkian*), **bryggjår** o. d. 'bryggor' (fsv. *bryggior*), **diggi** o. d. 'dynga' (fsv. *dyngia*).

Betr. de olika gestalter, under hvilka j-ljudet uppträder i de östsv. dialekterna, se mom. 49, §§ 3,2, 9,21, 16. — Hos verb af starka och II sv. konj. med rotslutljudande **k**, **g** har i Öbott., (Sat.?), Eg. Finl. och Nyl. stamkaraktären **i** (j) genomgående blifvit aflägsnad i analogi med öfriga

---

[1]) Från Fby och Wichtp. anföras dock äfven **byrja**, resp. **biri**, från Dagö **biria** 'början'. — [2]) I Nyl. och Dagö-Gsvby förekommer därjämte **fyri**, resp. **firi**.

verb, till någon del troligen ock genom hsv. påvärkan — t. ex. **ligg[a]**: fsv. *liggia*, **sök[a]** o. d.: fsv. *søkia*; åländskan (åtm. Kökarsm.) samt Nargö- och Wichterpalmålen sakna densamma i en del ord, men bibehålla den i andra. På liknande sätt har suffixkonsonanten i plur. af *jō*- och mask. *ja*- stamssubstantiv på **k**, **g** i större eller mindre omfång gått förlorad i alla finländska mål äfvensom i Nargö- och Runödialekterna; på Nargö, i Nyland och i östligaste Eg. Finl. är den, om man undantar de spår af det ursprungliga tillståndet, som föreligga i Borgåmålets **bäŋkjar**, **säkkjar**, fullständigt försvunnen; t. ex. **bäkkar** (fsv. *bækkiar*), **äŋgar** (fsv. *ængiar*). Däremot kvarstår i båda fallen i nästan undantagslöst i Dagö-Gsvby-, Ormsö-Nuckö- och Rågömålen; i det förra äfven på Runö och i det senare uti Wichtp. Där förhållandena varit mindre gynnsamma för ett analogiskt aflägsnande af ifrv. ljud, t. ex. i *ōn*-stamssubstantiven, är detta i allmänhet bevaradt: endast dialekterna i v. och m. Nyl. (samt v. Eg. Finl.?) hafva — p. gr. af hsv. påvärkan — också här gemenligen låtit det försvinna; t. ex. **bryggå**, **ryŋkå** 'rynka' (subst.; fsv. *rynkia*).

78. Den från urnordisk tid härstammande förbindelsen **ld** har icke, som i hsv., i vissa fall assimilerats till **ll**, t. ex. **häld** o. d. 'hålla' (fsv. *halda*), **kēldån** o. d. 'källan' (fsv. *kældan*), **käldär** o. d. 'kall' (fsv. *kalder*).

I somliga delar af Nyl., t. ex. i Pyttis och fakultativt i v. Nyl., återgifves 'kall' med **käl[är]**, en analogibildning till neutr. sg. **kält**. De flesta östsv. dialekter hafva i ett eller annat ord — de på fasta Ål i många — ur hsv. infört **ll** i st. f. **ld**.

79. Förbindelsen **mb** har icke assimilerats till **mm**, ifall den — af gammalt eller till följd af östsv. apokope (mom. 49) — står i stafvelseslut. Ex.: **lämb** o. d. 'lam' (fsv. *lamb*), **timbri** o. d. 'timret' (fsv. *timbrit*), **rambla** o. d. 'ramlade', **trumb**[1]) 'trumma' (fsv. *trumba*).

Att **mb** i de finländska målen kvarstår oassimileradt äfven då vokal följer, ses af § 3,5. Ösjprov.-dialekterna, som däremot assimilerat det i denna ställning (§ 9,2), förete p. gr. af utjämning från for-

[1]) Finl. o. Nargö **trämbu** o. d.

mer med ljudlagsenl. **m[m]** talrika skenbara undantag från vår regel. Sådana äro: best. sing. **timmri** (jte **timbri**): obest. sing. **timmär -ur**; Ormsö pret. **fammla**: inf. **fammul** 'famla' (å. nsv. *fambla*); **trumm tråmm** (i allmänhet därjte **trumb**): best. sing. **trumma trämma**, pl. **-ar**; Rågö-Wichtp., Runö **läm luam** 'lam': best. f. **lämi luami**, pl. **lämir luamu**. I Runö- och Rågö-Wichtp.-målen är denna utjämning t. o. m. regel hos urspr. enstafviga substantiv.

80. **s, st** samt **sk** hafva icke i förening med ett efterföljande **j**, **sk** ej häller framför palatal vokal utvecklat sig till ett š-ljud. Ex.: **siūkär** o. d. 'sjuk', **äsjå** o. d. 'äsja', **stjärnå** o. d. 'stjärna', **skiūt** o. d. 'skjuta', **skägg** o. d. 'skägg'.

Betr. **j**-ljudets natur i de skilda dialekterna jf. §§ 3,2, 4,2, 9,21; om utveckling af **skj, sk'** till **stj** samt af **sk', skj, stj** till **štj, sts, s** se §§ 12, 35, 43, 49; 33; 16; 18. — I u d d l j u d e t bibehålles **sj** (**si**) likväl numera endast af Ösjprov.-dialekterna samt vissa mål i Öbott. (åtm. Vörå samt Pedersöre h:d utom Gkby-Nvet.) och Satak. (åtm. Hvbofj.); dessutom spåras det i ö. Nyl.: Borgå **sjö** 'sjö', **sjuŋg** 'sjunga'. De flesta finländska mål hafva, tvifvelsutan påvärkade af hsv., ersatt detsamma med š-ljud. Detta uppträder mångenstädes, till följd af ljudsubstitution, i form af ett dentipalatalt **s**. Hvad åter i n l j u d a n d e **sj** beträffar, så upprätthålles det i Ösjprov., Hvbofj. och n. Öbott. samt — uti vissa ord — i ö. och m. Nyl. och i Eg. Finl. (åtm. Pargas); för öfrigt är det utbytt mot š. — Också **stj, skj, sk'** och deras motsvarigheter hafva, om ock i vida mindre utsträckning än **sj**, lidit intrång af š-ljudet. Sålunda äro de helt och hållet ur bruk i somliga delar af Öbott. (Munsala; Korsholms h:d söder om Vasa[1]); Lappfjärd o. Sideby) och på fasta Åland. I de åländska ösocknarna fortlefva de (under formen **stj** o. d.: § 35) blott sporadiskt; ur Korpo- och Houtsk.-målen anföras för en del hithörande ord endast former med š, och äfven i östligaste Eg. Finl. och v. Nyl. håller detta ljud på att öfverflygla det genuina **stj** (= **stj, skj, sk'** enl. § 43)[2]).

---

[1]) Åtm. i Petal. har **stj** ännu i mannaminne blifvit användt. — [2]) Eget nog uppvisa många finl. mål i enstaka ord en motsatt förändring — **stj** (eller **skj**) för š = urspr. **sj** - - t. ex. Nkby **stjuŋg** 'sjunga', Vörå **stjūk** 'sjuk', **stjö** 'sjö', Kökar **štjūda** 'sjuda', **štjūga** 'suga' (isl. *súga*), Houtsk. **stjölv** 'själf', Kyrksl. **skjö** 'sjö'. Dylika bildningar härflyta

81. Den ljudlag, på grund af hvilken urspr. lång vokal — utom ā — l. diftong och följande kort **m** i hsv. förbytts till kort vokal + långt **m**, saknar motsvarighet i östsv.; t. ex. **dōmär** o. d. 'dömer' (isl. *dømir*), **blōmån** o. d. 'blomman' (fsv. *bloman*), **häim** o. d. 'hem' (isl. *heim*).

Ytterst sällan — i ett eller annat ord hos en del dialekter — har det genuina kvantitetsförhållandet fått vika för det hsv., t. ex. Närpes etc. **blumm** o. d. 'blomma', v. och m. Nyl. **himm** 'hem'.

82. Urspr. lång vokal l. diftong och följande kort tonlös explosiva kvarstå framför urspr. stafvelsebildande konsonant utan att som i hsv. byta kvantitet. Ex: **fōtär** o. d. 'fötter' (isl. *føtr*), **gäitär** o. d.[1] 'getter' (isl. *geitr*), **sōkn** o. d. 'socken' (isl. *sókn*)[2].

S. Öbott. **nätär** 'nätter', **såkn** 'socken', **fötär** 'fötter' bero på utjämning med best. f. **nättren**, **såkknen**, **föttren**, i hvilka former vokalen här ljudlagsenligt förkortats (§ 28; i Hvbofj. upprätthålles ännu växlingen **såukn**: **sukkne**). Däremot torde formen **nätär** i ö. Eg. Finl., v. Nyl., Nargö och Rågö-Wichtp., för hvilka trakter samma förklaring ej är möjlig (jf. § 2,16), hafva fått sin korta vokal från hsv. Mera osäkert är det, huruvida n. Öbott. **sukn suhn** 'socken' bör på enahanda sätt förklaras. Fall af fullständig anslutning till hsv., d. v. s. med afseende å såväl konsonantens som vokalens kvantitet, förekomma äfven. För 'fötter', 'rötter' uppgifvas från Nargö blott formerna **fättär**, **rättär** (däremot **gäitär**, **nätär**, **bēkär** 'böcker'). Pluralen **gröppär** 'gropar' i ö. Eg. Finl. och v. Nyl. — öfriga trakter hafva **grōpär** — är bildad

---

sannolikt från den osäkerhet, hvartill förekomsten af parallelformer med š- och **stj-**, **skj-** gifvit anledning. En liknande psykologisk grund hafva Borgå, Sjundeå **kjēnst** 'tjänst', Kyrksl. **kȳv** 'tjuf', Pyttis **hiärn-** 'järn-', Lapptr. **siūlå** 'stäfva' (isl. *skióla*) m. fl. former. — [1]) M. Öbott. (åtm. Vörå) **jäitur**, Runö **gäitå** (hvardera motsv. hsv. **getor*). — [2]) Månända bör dock äfven hsv. frånkännas en ljudlagsenlig kvantitetsförändring i detta fall — jf. *åker*, *åter*, *göpen*. De hsv. formerna med förändrad kvantitet vore då att förklara på samma sätt som de sydösterbottniska (se anm. här ofvan), såsom analogibildade till best. f., resp. plur.

i analogi med de hsv. pluralformerna **bökkär, föttär, röttär**, hvilka, liksom också **nättär**, i samma trakt vinna alt mera insteg. V. Nyl. **höttär** 'hafstång' är likaså ett till hsv. transponeradt **höutär hötär** (som äfven förekommer därsammastädes).

83. Pronomina och pronominala adverb, hvilka tidigare haft dubbla former, en starktonig med þ och en svagtonig med ð i uddljudet, upprätthålla i olikhet med förhållandet i hsv. den förra (hvars þ blifvit **t** enl. mom. 17). Ex.: **tū** o. d. 'du' (fsv. *þu*), **tinn** o. d. 'din' (fsv. *þin*), **täi** o. d. 'de' (fsv. *þe*), **täsin** o. d.[1] 'denne' (fsv. *þessi*), **tå** o. d. 'då' (fsv. *þa*), **tär** o. d. 'där' (fsv. *þær*), **tädan** o. d. 'dädan' (fsv. *þæþan*), **tīd tī** 'dit' (fsv. *þit*).

Öfveralt där **d**-former användas i starktonig ställning — exklusivt är detta fallet blott hos enskilda ord eller böjningsformer på Runö, i m. Eg. Finl., Ålands ösocknar samt (genomgående?) på fasta Åland — har man troligtvis att antaga hsv. påvärkan. Inhemska **d**-former torde öfverhufvud ej förekomma annat än i Öbott., Sat. och Ålands h:d hos personliga och possessiva pronomina, då de äro svagt betonade — och här i allmänhet endast vid sidan af former med **t**-. För öfrigt brukar östsv. **t**-formerna i samma utsträckning i svagtonig ställning som i starktonig.

84. I neutr. sing. af adjektiv och i pret. och sup. af svaga verb af II konj. har ett rotslutljudande **p**, som i dessa former ljudlagsenligt öfvergått till **f** (mom. 14), icke blifvit återstäldt genom utjämning i paradigmet, t. ex. **diūft** o. d. 'djupt', **λläft släft** 'släpte, -t'.

85. Konsonantinskottet framför pres. sing.-ändelsen hos starka verb, hvilkas rot slutar på **ll, nn** eller **m** (mom. 24), har i allmänhet icke blifvit på analogisk väg aflägsnadt, t. ex. **faldär -ur** 'faller [-a]' (fsv. *falder*), **brindär** o. d. 'brinner [-a]' (fsv. *brinder*), **kåmbär** 'kommer [-a]' (fsv. *komber*).

[1]) Förek. i södra Finlands och en del af Estlands diall.

Från Runö, Rågöarna och Wichtp. anföres **kumär** 'kommer'. Om ögg. af **mb** till **mm** i en del mål se § 9,2.

Vi hafva härmed slutfört mönstringen af de drag, som äro eller sannolikt varit karakteristiska för östsvenskan i dess helhet. Såsom synes, uppgå de till ett ej obetydande antal. Och om äfven en del af dem äro sådana, som återfinnas i flertalet skandinaviska, eller åtminstone i flertalet svenska munarter, så återstå dock altför många af mera speciel natur, för att ej de östsvenska dialekternas nära samhörighet genom dem skulle stå fast. I grunden äro dessa en och samma dialekt. Det är därför uppenbart, att deras urhem på andra sidan Östersjön måste sökas inom ett jämförelsevis trångt begränsadt område, icke på vidt skilda håll. Att de skulle kommit till alla dessa öfverensstämmelser utan att från en slik trängre gemenskap hafva medfört desamma eller åtminstone predispositionen till en likartad utveckling, är nämligen icke gärna tänkbart med hänsyn till deras dislokation på flere så godt som fullkomligt skilda samfärdsområden.

Östsvenskans enhetlighet visar sig för öfrigt också i kontinuiteten de skilda målen emellan. Det vore fåfängt att söka uppdraga några gränslinjer, som skulle afdela desamma i grupper, de där i sin utveckling gått fullkomligt skilda vägar. Bland de mera utbredda af de företeelser, som sönderdela östsvenskan i dialekter, gifves det ingen, hvars område icke skjuter ett längre eller kortare stycke in på en annans gebit. En strängt systematisk gruppering af de östsvenska munarterna kunde därför blott baseras på en del kännemärken med åsidosättande af andra; den vore ock föga egnad att gifva en riktig föreställning om gången af deras utbildning, som alldeles icke varit den genealogiska förgreningen. Detta har bestämt mig att helt och hållet afstå från att söka uppställa ett sådant system vid framställningen af

Företeelser, utmärkande för större eller mindre delar af det östsvenska språkområdet.

Det sagda utesluter naturligtvis ej, att vissa dialekter genom att i relativt många punkter öfverensstämma med hvarandra kunna framstå som särskildt nära besläktade. I denna mening kunna vi i själfva värket inom det östsvenska språkområdet urskilja olika dialektgrupper. Det får blott icke lämnas ur sikte, att målen därjämte med afseende å andra, mera enstaka företeelser ordna sig i andra kategorier. Dylika företeelser kunna nu, för så vidt deras områden något så när sammanfalla med de ifrågavarande gruppernas, med fördel upptagas bland dessas kännemärken. Man nödgas visserligen då uppgifva den skarpa begränsningen af grupperna och antaga öfvergångsdialekter mellan desamma; men karakteristiken blir därigenom rikare, framställningen mera öfverskådlig.

En indelning af de östsvenska dialekterna i följande tre hufvudgrupper synes mig hafva mest skäl för sig:

1) den ***nordfinländska***, i hvilken sammanföras målen i Österbotten, Satakunda, Ålands härad och Houtskärs socken i Egentliga Finland.

2) den ***sydfinländska***, som omfattar dialekterna i Egentliga Finland utom Houtskär och i Nyland.

3) den ***baltiska***. Till denna höra dialekterna i Estland (och Gammalsvenskby) samt på Runö.

Öfvergången från de nordfinländska dialekterna till de sydfinländska förmedlas af Houtskärsmålet, i någon mån äfven af målen i Korpo och Nagu samt i vissa socknar inom Ålands h:d; öfvergången från de sydfinländska till de baltiska af Nargömålet — som visar ungefär lika många öfverensstäm-

melser i hvardera riktningen — hvarförutom östnyländskan i ett par afseenden närmar sig dialekterna söder om Finska viken.

Innan jag går att angifva de egendomligheter, hvarigenom de nämda dialektgrupperna skilja sig från hvarandra, vill jag emellertid redogöra för ett antal företeelser, som äro utbredda öfver områden, vidsträktare än dessa gruppers. Härvid behandlar jag först sådana, hvilkas gebit i nämnvärd mån öfverskjuta tvänne gruppers, och som således kunna sägas i allmänhet tillkomma de östsvenska dialekterna (§ 2); därpå dem, hvilka karakterisera de nord- och sydfinländska målen gemensamt (§ 3); därefter sådana, som merendels anträffas hos dessa mål (§ 4); sedan de samfäldt sydfinländsk-baltiska kännemärkena (§ 5); och slutligen några företeelser, som tillkomma flertalet mål inom de sydfinländska och baltiska gruppernas gränslinje (§ 6).

Företeelser, som i allmänhet tillkomma de östsvenska dialekterna, äro följande: § 2.

A[1])

1. Diftongen ǫu har öfveralt utom på Ormsö, Nuckö och Runö — ang. dessa se §§ 64, 67 — utvecklat sig till **öu**[2]) t. ex. **döuvär** o. d. 'döf': isl. *dǫufr*, **möur** o. d. 'myra': isl. *mǫurr*, **sköut** o. d. 'sköt': isl. *skǫut*.

Om vidare utveckling af **öu** till **äu** (i Rågö-Wichtp.-målet) se § 54. Genom hsv. inflytande har den ifrv. diftongen i stort omfång blifvit ersatt med **ȫ** (**yö**, **ē**), jf. § 1,69 anm. — I st. f. väntadt **öu** visar sig ej sällan **öy** l. dess motsvarighet. Hos **gröyt** o. d. 'gröt' — så öfveralt där diftongen bevarats; fr. Nyl. anföres dock äfven **gröut**

[1]) Liksom i det föregående ordnar jag företeelserna i trenne kategorier: novationer, som återfinnas i hsv., novationer, hvilka denna icke undergått, och arkaismer i förhållande till densamma. Dessa kategorier betecknar jag härefter med rubrikerna resp. *A*, *B* och *C*. — [2]) Också hsv. **ȫ** förutsätter troligen, där det återgår på urspr. ǫu, närmast **öu**.

— beror detta på tidigare *i*-stamsböjning (jf. isl. gen. *grǫutar* och mht. *grûz* 'korn', pl. *griuze*) och däraf härflytande omljudsväxling i paradigmet. Ordet 'rönn' har i alla östsv. mål oomljudd diftong (**röun** o. d.); alternativformen **röin** i ö. Nyl. är väl identisk med isl. *røynir*. Formerna **löysär** o. d. 'lös' (: isl. *lǫuss*), **blöytär** o. d. 'blöt' (: isl. *blǫutr*) och **döyvär** 'döf' (: isl. *dǫufr*), hvilka förekomma i vissa delar af Nyl. — de båda förstnämda dessutom i östligaste Eg. Finl. och den förstnämda i Öbott. — kunna hafva uppkommit under inverkan af verben **blöyt** o. d. 'blöta' (isl. *bløyta*), **löys** o. d. 'lösa' (isl. *løysa*), **döyv** o. d. 'döfva' (isl. *døyfa*). Östsv. **öys** o. d. 'ösa' (: isl. *ǫusa*) har omljudd diftong därför att det böjes efter II sv. konj.; **öyk** o. d. 'öka' (: isl. *ǫuka*) i östligaste Eg. Finl. och Nyl. på den grund att det tidigare haft sådan böjning (jf. fsv. *ökia*, *-te*). Svårförklarligt är det i en del nyländska mål uppträdande **höyk** 'hök': isl. *hǫukr*. Betr. **öy** f. **öu** hos starka pret. i vissa mål se §§ 14, 49; ang. **äi** i samma ställning § 39. — Måhända antyder Nuckömålets reducerade diftong **öᵘ** f. urspr. *ǫu* framför två konsonanter l. geminata (jf. § 66), att utvecklingen *ǫu* > **au** därsammastädes och på Ormsö gått genom mellanstadiet **öu**.

2. Ett **ä**-ljud har öfveralt utom på Ormsö och Nuckö — se ang. dessa § 64 — utvecklat sig framför ursprungligen eller till följd af östsv. apokope (§ 1,49) stafvelsebildande **r** och *l* (äfven där > **l**), då ej dessa genom bortfall af föregående konsonant (§ 1,55; jf. ock § 59) dessförinnan blifvit konsonantiska. Ex.: **nētär** o. d. 'nätter': isl. *nǽtr*, **nagäl** o. d. 'nagel': fsv. *naghl*, **yggär** o. d. 'yngre', **sāmbäl** o. d. 'samla'.

Ang. progressiv assimilation af **ä** till **ö** i Kökar se § 39. — Ett sålunda inskjutet **ä** har någon gång åter försvunnit genom analogibildning till växelformer, i hvilka det saknas. Så i Runömålets **siäyl** 'segel': best. f. **siäyli**; **nagl** 'nagel': pl. **nagla**; **näyl** (f.) 'spik': pl. **näylu** (men **hagäl**, **ugäl** 'uggla' etc.). Regelbundet är detta fallet, då växlingen mellan sonantisk och konsonantisk likvida åtföljts af en annan mellan kvarstående och bortfall af föregående konsonant, och det senare genom utjämning blifvit genomgående (§ 1, slutet af momm. 54 o. 55; § 59), t. ex. Rågö-Wichtp., Petal. **föl** (f. **fågäl**): pl. **fölar**, Närpes etc. **är** 'andra' (f. **ädär**): sg. fem. **ärun** o. d. — M. Nyl. **åkår uåkår** Wichtp. **åkar** 'åker' bero antagligen på analogibildning efter subst. med afledningssuff. **-ur** (jf. §§ 6,1, 9,9). I Rågö-Wichtp.- och Dagö-Gsvbymålen ändas

de gamla enst. kons.-stammarne i plur. på -**ir** i st. f. på -**är** — tydligtvis i anslutning till *i*-stammarne (jf. § 9,20).

3. Urspr. spirantiskt **g** har öfveralt utom på Runö blifvit explosivt äfven i andra ställningar än de § 1,16 nämda, såvida det ej öfvergått till **j** l. **v** (§§ 1,15, 1,50, 58, 61), vokaliserats till **i** l. **u** (§§ 11, 12, 61) eller bortfallit (§§ 1,57, 9,15, 59, 64). Ex.: **ēg** o. d. 'äga': fsv. *ægha*, **lēgär** o. d. 'lägre': fsv. *læghre*.

Explos. **g** har sedan somligstädes utvecklat sig till **dj**, **j** eller **dz**; se §§ 12, 16, 35, 43, 49.

4. **r** tyckes i alla östsv. dialekter utom Nylands- och Gamlakarlebymålen hafva blifvit mer eller mindre reduceradt framför supradental konsonant (uppk. enl. § 1,22). Ex.: **gå**[*r*]*d* o. d. 'gård', **hō**[*r*]*n* o. d. 'horn'.

I många trakter har **r** reducerats ända till fullständigt bortfall. Att afgöra, huruvida så skett eller icke, är emellertid ej alltid det lättaste; och med hänsyn härtill vågar jag ej med ledning af de hittils gjorda undersökningarna uppdraga gränslinjerna för denna företeelse. Fullt säkra uppgifter om vårkligt bortfall torde vi likväl ega från Ösjprov., Ål. (åtm. Kökar), Sat. och större delen af Öbott.: jf. §§ 9,3, 21.

B

5. De feminina substantivpluralerna på urspr. stafvelsebildande **r** hafva i sin bestämda form antagit de maskulinas ändelse (urspr. -**reni**, hvaraf enl. § 1,49 -**ren** o. d., i st. f. urspr. **renar**, enl. § 1,26 *-**rena** o. d.) i alla dialekter utom den på Runö (ang. hvilken se § 67). Ex.: **bōkren** o. d. 'bökkerna': fsv. *bøkrenar*, **hēndren** o. d. 'händerna': fsv. *hændrenar*.

6. Hos adjektiven har det attributiva deklinationssystemets pluralform (se ang. denna § 1,63) i alla finländska dialekter äfvensom i (? Nargö-), Wichterpal- och Runömålen trädt i stället för den predikativa pluralen, t. ex. (pred. och

attr.) **grann** 'granne, -a', jf. Nuckö pred. m. **grannir**, f. **grannar**, n. **grann**: attr. m., f. och n. **grann**.

Betr. den ur hsv. införda plur.-ändelsen **-a** i en del mål se § 1,49 anm.

7. I presensstammen af verb af II sv. konj., hvilkas rot slutar på lång vokal + kort **g**-ljud, har det sistnämda, som här ljudlagsenligt (§ 1,15) utvecklat sig till **j**, i Finland, på Nargö och Rågöarna samt i Wichterpal blifvit återställdt genom analogibildning efter preteritum (ang. hvilket jf. mom. 12 här nedan). Ex.: inf. o. pres. ind. **tög**, **-är** o. d. 'töja, -er' (fsv. *töghia*, *-ir*): pret. **tögd** o. d.; **drög**, **-är** o. d. 'dröja, -er' (fsv. *dröghia*, *-ir*): pret. **drögd** o. d.[1]).

De hithörande verben visa likväl öfveralt inom det nämda området (möjligen med undantag af Rågöarna och Wichtp.) till större eller mindre del **j** i st. f. **g** i pres. (liksom ock i pret., jf. mom. 12, anm.); från vissa trakter (Ål., v. Eg. Finl., Nargö) omtala de mig tillgängliga källorna t. o. m. alls icke några **g**-former. Dessa undantag bero troligtvis samtligen på inflytande västerifrån (hvaremot den fullständiga frånvaron af **g**-former i Dagö-Gsvby-, Ormsö-Nuckö- och Runömålen snarast är att förklara så, att ofvannämda analogibildning där icke kunnat ega rum till följd af **g**-ljudets palatalisering i pret., § 58).

8. I preteritum har singularens form öfveralt utom på Runö, Dagö, Ormsö och Nuckö fullständigt undanträngt pluralens, t. ex. (sg. och pl.) **bäit** o. d. 'bet, -o, -en'; jf. Runö sg. **bäit**: pl. **bitu**.

Fakultativt använder också Runömålet singularformen för plur.

9. De starka verbens pret. ind. har, om man undantager norra Österbotten (Pedersöre härad?) samt Ormsö, Nuckö och Runö, öfveralt framför mediopassivmärket inskjutit vokalen **i** (**e**, § 28) — påtagligen i analogi med pret. ind. inom

---

[1]) Öbott. (åtm. Närpes o. Ped.-Purmo) etc. **dröjj**, **-är**, **-d** o. d.

II och III svaga konjugationerna. Ex.: **bändist** o. d. 'bands', **fikkist** o. d. 'ficks', **bärist** o. d. 'bars' (: akt. **bänd** o. d., **fikk** o. d., **bär** o. d. = **bygdist** o. d. 'bygdes', **tröddist** o. d. 'troddes': akt. **bygd** o. d., **trödd** o. d. [1]).

C

10. **i** kvarstår i svagtoniga stafvelser utan att öfvergå till **e**,

a) om det är slutljudande (urspr. l. till följd af östsv. konsonantbortfall, enl. § 1,57), öfver hela språkområdet utom Ålands h:d, t. ex. **fyri** o. d. [2]) 'före' (fsv. *fyri*), **drivi** 'drifvet' (fsv. *drivit*).

b) i annat fall — dock ej framför **r**; ang. dess bevarande i denna ställning se § 9,20 — allestädes utanför Ålands h:d, Satakunda och Österbottens södra hälft, t. ex. 2 pl. imp. **fallin** o. d. 'fallen' (fsv. *fallin*), **brändist** [3]) 'brändes' (fsv. *brændis*), **tjitil** o. d. [4]) 'kittel' (fsv. *kætil*).

Långstafviga svaga mask., som i sing. generaliserat den gamla nominativen (jf. § 1,62 anm.) förete likväl i best. f. ändelsen -[ä]n i samma utsträckning som och p. gr. af invärkan från de starka maskulinerna, med hvilka de i obest. sing. till formen sammanfallit (§ 1,49), t. ex. Nyl., Eg. Finl. utom Houtsk. **åksän** o. d. 'oxen', liksom **årmän** 'ormen' [5]). På samma sätt hafva de neutrala *ia*-stamssubstantiven bragts till öfverensstämmelse med öfriga starka neutra också hvad best. f. beträffar, t. ex. Nyl. etc. **bältä bäλtä** 'bältet', liksom **torpä** 'torpet'. Artikeln innehåller som bekant urspr. **e** (som dock i östsv. mångenstädes öfvergått till **i**, jf. §§ 7,2½, 9,8½, 13, 24, 41, 43). I Finl. och på Nargö ändas best. formen till substantivpluraler på urspr. **-ir**, som här enl. § 3,1 blifvit **-är**, i anslutning till dessa på **-än** o. d. i st. f. på **-in** o. d. (jf. § 1,27), för så vidt ej ändelsen är **-ren** o. d.; spår

[1]) Jf. betr. ändelsebortfallet i sistn. former § 1,49. — [2]) V. Eg. Finl. **förö**. — [3]) N. Öbott., Ormsö, Nuckö o. Runö **bränst**. — [4]) Ösjprov., v. Eg. Finl. **kiäλλ** o. d. — [5]) Likväl finnas enstaka undantag, t. ex. Korpo, Nagu (etc.?) **gobbin** 'gubben', Nyl. **grannin** (jte **grannän**) 'grannen' (: **gröpän** 'gropen' etc.).

af den ursprungliga vokalisationen bevarar dock måhända Gkby-Nvet.-målet i formerna **sönija** 'söner[na]', **lädija** 'leder[na]' (ang. hvilkas uppkomst se § 18). Endast skenbart motsäges ock vår regel af ett slutlj. **e** l. **a** i obest. f. af *ia*-stamsneutra, kompar. och pres. part. inom vissa dialekter; dylika former bero nämligen städse på hsv. inflytande, se § 1,49 anm. — Ang. slutlj. **i** på fasta Åland se § 37.

11. Kakuminalt **l** kvarstår — utom efter **i** och **y** (§ 1,21) samt, hvad norra Österbotten beträffar, framför homosyllabiskt **s** (§ 14), och såvida det ej enl. §§ 1,58, 9,3, 28 (jf. äfven § 15) bortfallit — såsom sådant öfver hela språkområdet med undantag af Gamlakarleby, Nyland och Nargö [1]) t. ex. **blōd** o. d. 'blod', **tala** o. d. 'tala', **hålm** o. d. 'holme'.

12. Den hsv. öfvergången af spirantiskt **g** till **j** mellan vissa palatala vokaler och **d** saknar motsvarighet i dialekterna i Finland samt Nargö- och Rågö-Wichterpal-målen: **slögd** [2]) 'slöjd' (fsv. *sløghþ*), **nögdär** o. d. 'nöjd' (fsv. *nøghþer*), **böygd** o. d. 'böjde, -d' (isl. *bøygði*, *-ðr*), **högd** o. d. 'höjde', 'höjd' (part. o. subst.; fsv. *høghþe*, *-þer*, *-þ*), **tögd** o. d. 'töjde, -d' (fsv. *tøghþe*, *-þer*), **drögd** o. d. 'dröjde, -d' (fsv. *drøghþe*, *-þer*), **flögd** o. d. [3]) 'flöjde' (fsv. *fløghþe*), **plögd** o. d. 'plöjde, -d' (fsv. *pløghþe*, *-þer*); **lēgd** o. d. [4]) 'däld' (isl. *lǽgð*), **näigd** [5]) 'näjd' (lty. *nägde*).

De flesta hithörande ord visa det oaktadt i somliga trakter — ett och annat troligtvis öfveralt — **jd** o. likn. i st. f. **gd**. Sålunda **fröjd** o. d. (fsv. *fryghþ*), Kökar etc. **fräjd** (fsv. *fræghþ*) [6]), v. Nyl. **slöidigär** 'slöjdkunnig', Nyl. etc. **nöjd** o. d., **böjd** o. d., Fby etc. **höjd** o. d., Öbott. etc. **dröjd** o. d., Pyttis etc. **plöjd** o. d., v. Nyl. etc. **flöjd** o. d. I alla dessa fall torde anslutning till hsv. böra antagas. (Jf. däremot § 58.)

---

[1]) Ang. det kakuminala *l*-ljudets område i fornspråket se NOREEN, Gesch. d. nord. spr. § 83. — [2]) Antr. i Nyl. (Kslätt). — [3]) M. Nyl. **flöjja**. — [4]) Förek. i de flesta finl. mål. — [5]) Antr. i Gkby. — [6]) Några **g**-former af dessa ord förekomma mig veterligen icke i östsv..

13. Förbindelsen **ŋg** har öfveralt utom på Runö undgått att assimileras till ŋŋ, t. ex. **stāŋg** o. d. 'stång', **tviliŋg** o. d. 'tvilling'.

Också fasta Ål. har ŋŋ för urspr. **ŋg**; det synes mig emellertid sannolikast, att det här blifvit infördt ur hsv.

14. Förlängningen af kort vokal framför urnord. **ld**, **ŋg** (§ 1,28 b) — liksom äfven framför urnord. **nd**, **mb** (§ 1,60) — har i de finländska dialekterna samt Nargö- och Rågö-Wichterpalmålen egt rum först e f t e r öfvergången **ā** > **å**, (jf. § 58) t. ex. **lāŋgär** o. d. 'lång', **hāld** o. d. 'hålla', (**sānd** o. d. 'sand', **lāmb** o. d. 'lam').

Urspr. kort **a** framför urnord. **ld** och **ŋg** företrädes det oaktadt i östligaste Eg. Finl., v. och m. Nyl. i allmänhet, på Nargö i flertalet ord af **å**; i enstaka ord visa stundom också andra dialekter mot regeln **å**. Att dylika former icke bero på ljudlagsenlig utveckling inom målen själfva, utan på anslutning till hsv., bevisas dock däraf, att vokalen **a**, också där **å** uppträder som regelbundnast, bibehålles i några ord — så t. ex. i ö. Eg. Finl., v. och m. Nyl., Nargö **taŋga** 'tånge', **braŋg vraŋg** 'båtspant'; märk också de västnyländska ortnamnen *Hangö*, *Langansböle*. I samma riktning pekar den omständigheten, att **å** i allmänhet icke visar sig framför **nd**, **mb**, d. v. s. där h s v. — i olikhet med östsv. — icke förlängt vokalen, äfvensom att undantagen härifrån endast utgöras af sådana ord, i hvilka också hsv. på grund af dialektalt inflytande har **å** ('stånd, -are'; 'vånda, -as'; 'våm').

15. Om man undantager den nordligare hälften af Österbotten t. o. m. Kveflaks (men icke Replot), har ingenstädes urspr. lång eller enl. § 1,28 b förlängd vokal undergått ljudlagsenlig förkortning framför de urnordiska förbindelserna **ld**, **ŋg**, t. ex. **såld** o. d. 'såll', **kēld** o. d. 'källa', **stāŋg** o. d. 'stång'.

Äfven utanför det angifna området är visserligen vokalen i ej ringa utsträckning förkortad framför **ld**, **ŋg**; men detta har, synes det, skett under hsv. påvärkan, ej genom någon inom målet värkande ljudlag. Genomgående kort är den sålunda på fasta Åland och i norra

delen af Brändö; framför **gg** dessutom i Nagu och Pargas. Andra trakter, i hvilka den korta vokalen isynnerhet vunnit terräng, äro den östligare hälften af Eg. Finl., v. och m. Nyl., Nargö samt, i ord med **gg**, ö. Nyl. och Rågö-Wichtp. Att förkortningen i Öbott. vore af samma art, är naturligtvis möjligt, men förefaller mig ej så sannolikt. — Jf. § 1,60, anm.

16. Förbindelser af urspr. lång vokal med följande lång konsonant — vare sig att längden är ursprunglig eller beror på yngre analogibildning (§ 1,42) — eller med två konsonanter, af hvilka den förra är en explosiva, hafva i norra och mellersta Österbotten (t. o. m. Replot och Mustasaari), samt i östra Egentliga Finland (fr. o. m. Pargas), Nyland och Östersjöprovinserna icke undergått någon ljudlagsenlig förändring i kvantitativt hänscende [1]): **lett** o. d. 'lätt', 'lätta', 'nät-

[1]) Hvad behandlingen af förbindelsen lång vok. + lång kons. i hsv. beträffar, så kan jag icke biträda den af NOREEN (Ups. univ. årsskrift 1880; jf. också Gesch. d. nord. spr. § 167) framstälda och, som det synes, allmänt antagna åsikten, att konsonanten här förkortades, då den efterföljdes af en bitonig vokal. Detta motsäges på det bestämdaste af substantiven *otta*, *stätta* (jf. LINDGREN, Sv. Landsm. XII,1 s. 156, not. 4) samt af räkneorden *åtta*, *sjätte*; BRATES förmodan (Ä. Vml. ljudl. s. 79), att de båda senare formerna skulle utvecklat sig i obetonad ställning, saknar all sannolikhet, då det ligger i sakens natur att räkneorden också i fsv. i regeln haft stark satsaksent. Att man, föratt förklara komparativerna *större*, *smärre*, *färre*, nödgas inskränka ljudlagen därhän, att den värkat endast framför bitonig vokal, gör icke häller dess existens sannolikare. Jag tror därför, att i hsv. ljudlagsenlig förkortning af lång vokal inträdde öfveralt där lång konsonant följde; framför antevokalisk konsonant likväl senare än annars; jf. *natt* med *åtta*. De fall, där vokalen bevarat och konsonanten förlorat sin längd, hafva åtminstone till en del motstycken i västnordiska (jf. NOREEN, Altisl. gramm. [2] § 209, anm. 1) och östsv. dialekter, för hvilka NOREENS konsonantförkortningslag i ingen händelse eger giltighet, och torde liksom i dessa bero på analogibildning (jf. här nedan). Att i Cod. Bur. m. fl. fsv. urkunder ord med urspr. lång vokal + lång kons. + vokal vanligen hafva konsonanten

flöte', 'kvarnstenshäfstång' (jf. isl. *léttr*, *létta*); **tettär** 'tät' (isl. *þéttr*); **λlett** (subst.) 'slätt' (isl. *slétta*); **rätt** (subst.) 'rätt' (isl. *réttr*); **trätt** 'träta' (isl. *þrætta*); **kvett** o. d. 'tvätta' (isl. *þvætta*); **siett** o. d. 'sjätte' (jf. isl. *sétti*); **drätt** [1]) 'tistelstång, anspann' (jf. isl. *dráttr*); **ätt** [2]) 'ätt' (isl. *ætt*); **slättå** o. d. 'slaget gräs' [3]) (jf. isl. *slátta*); **åtta** 'åtta' (isl. *átta*); **störr** o. d. 'större' (isl. *størri*); regelbundet pret. ind. och part. samt sup. sådana som **född** 'födde, -dd, -dt' (isl. *føddi* etc.), **spådd** o. d. 'spådde, -dd, -tt'; adjektiviska neutralformer sådana som **sött** o. d. 'sött' (isl. *søtt*), **grått** o. d. 'grått' (isl. *grátt*); slutligen t. ex. **ytär** (motsv. isl. *ýtri* enl. §§ 1,49 o. 2,2) 'yttre'[4]), **bökrän** o. d. 'böckerna' (jf. isl. *bøkrnar*), **söknän** o. d. 'socknen' (isl. *sóknen*).

De fall, då de ifrågavarande kvantitetsförhållandena icke dess mindre här uppgifvits, bero samt och synnerligen på analogibildning eller anslutning till hsv. Analogisk förkortning af lång konsonant visar sig öfver hela det östsv. språkområdet i åtskilliga ord. I adjektiven **λletär** o. d. 'slät' (isl. *sléttr*), **rätär** o. d. 'rät, rätt' (isl. *réttr*), **tetär** o. d. 'tät' (isl. *þéttr*) — endast för Nargö uppgifves formen **tettär** — **letär** o. d. — så Runö, Eg. Finl. utom den östligaste delen, Ål., n. Öbott. och fakultativt Nyl. — 'lätt' (isl. *léttr*) har den egt rum efter mönstret af adj. med kort t i stamslutljudet, hvarvid det starka neutr. sg. utgjort anknytningspunkten (**λletär**: neutr. **λlett** = **sötär**: neutr. **sött**). — **λlet** o. d. (formen **λlett** har anträffats blott i Estl. excl. Nargö) 'slätt', **rätå** o. d. 'rätsida', **lätå** o. d. (så Eg. Finl. och alternativt Nyl.) 'nätflöte', 'kvarnstenshäfstång' äro tydligen påvärkade af motsvarande adjektiv. Detsamma är tänkbart äfven i fråga om verben **λlet** o. d. 'släta', **rät** o. d. 'räta', hvilka dock också kunna förklaras på samma sätt som verben **flet** o. d. 'fläta': isl. *flétta*, **trät** o. d. (så öfveralt utom

---

enkelskrifven (Kock, Studier öfver fsv. ljudl. s. 418 f.) berättigar enl. min mening icke till den slutsatsen, att Noreens regel här tillämpats. Det man med denna enkelskrifning åsyftat att beteckna, är nämligen måhända icke korthet hos konsonanten, utan den föregående vokalens längd. — [1]) Anfördt fr. Ösjprov., Nyl. och ö. Eg. Finl. — [2]) Anf. fr. Gkby.-Nvet. — [3]) Anf. fr. Nyl. och ö. Eg. Finl. — [4]) Ordet uppgifvet fr. Finl. o. Ormsö-Nuckö (jf. nedan).

på Nargö) 'träta': isl. *þrǽtta*. Det senare går efter II konj., och att också vb. 'fläta', som nu tillhör I konj., i fornspråket åtminstone kunnat hafva samma böjning, antydes af fsv. pret. part. *flæt*, Iv. 269; jämväl 'släta' och 'räta' hafva tidigare böjts efter denna konj. Dessa verb kunna därför hafva förkortat t-ljudet i presensstammen i analogi med de till II konj. hörande verben med rotslutlj. kort t, från hvilka de i pret. och sup. i intet afseende skilde sig — t. ex. **trät**: pret. **trätt** = **vät** 'väta': pret. **vätt**. Från dem utsträktes sedan konsonantförkortningen till substantiven **flät** o. d. 'fläta', **trät** o. d. 'träta'. Den öfveralt korta mellankonsonanten i **dötär** o. d. 'dotter' (isl. *dóttir*) förskrifver sig från pluralen — **dötär** o. d., jf. isl. *døtr* — och p. gr. af en liknande utjämning — jf. plur. **nätär** o. d., isl. *nǽtr* — uppträder ordet 'natt' under formen **nät** **nuat** i de mål, där det hsv. **natt** icke blifvit enrådande, d. v. s. i Ösjprov. utom Nargö samt i Borgå s:n. Orden **söt** o. d. 'sjukdom' (isl. *sótt*), **tåt** o. d. 'tåt' (isl. *þáttr*) äro måhända påvärkade af komposita, i hvilka de ljudlagsenligt förkortat konsonanten (jf. § 1,30). — Till följd af hsv. inflytande visar sig hos flere ord kort vokal, där man enl. regeln väntar lång sådan. Sålunda återgifves 'åtta' öfveralt med **åtta** o. d. — i Nyl. förekommer likväl enl. Freudenthal också **åtta**; 'natt' i Finl. och på Nargö med **natt** **naht** — från Borgå anföres dock äfven **nät**; 'sjätte' i m. Öbott. (åtm. Vörå), Eg. Finl. och Nyl. utom den östligaste delen, på Nargö och i Wichtp. med **šätt** o. d.; 'tvätta' så vidt kändt öfveralt utom i östligaste Nyl. med **tvätt** o. d.[1]); 'större' i Eg. Finl. med **störrä**; 'yttre' i v. och m. Nyl. samt på Ormsö o. Nuckö med **yttär**, resp. **ittra**.

17. Framför vokal kvarstår urspr. förbindelse af kort vokal och följande kort konsonant såsom sådan öfveralt utom i Ålands härad, t. ex. **buri** o. d. 'burit' (isl. *borit*), **hanin** o. d. 'hanen' (isl. *haninn*), **dråpan** o. d. 'droppen' (isl. *dropann*), **hamar** o. d. 'hammare' (isl. *hamarr*).

I de fall, då förbindelsen kort vokal + kort kons. i några former af ett ord i enlighet härmed förblifvit oförändrad och i andra till sin förra eller senare del undergått förlängning enl. §§ 1,28 e), 9,4, 21, 22, 52 l. 67, har denna förlängning ej sällan genom utjämning blifvit genomgående. Detta är t. o. m. nästan regel hos enstafviga adjektiv och

[1]) För Ösjprov. finnes ordet icke uppgifvet.

starka substantiv med vokalen **a**, då ej utjämning i motsatt riktning egt rum [1]) — t. ex. pl. **grävar**: sg. **gräv** (isl. *grǫf*), superl. **räkast**: pos. sg. fem. etc. **räk** (isl. *rǫk*); i Runö-, Dagö-, Gsvby-, Ormsö- och Nuckömålen också då vokalen är en annan än **a**, t. ex. best. sg. Runö **spēki**, Dagö etc. **späkki** 'späcket': obest. sg. **spēk**, resp. **späkk** (isl. *spik*).

— Jag öfvergår nu till behandlingen af de företeelser, som känneteckna de skilda dialektgrupperna eller åtminstone tillkomma de flesta målen inom desamma.

Gemensamma för de båda finländska grupperna äro följande karakteristika: § 3.

A

1. **i** har i svagtonig stafvelse framför **r** utvecklat sig till **ä**; troligtvis skedde detta först efter det § 1,27 behandlade bortfallet af **r** = urgerm. **z** framför annan konsonant. Så äfven på Nargö. Ex.: **synär** o. d. 'söner': isl. *synir*.

Om vidare utveckling af detta **ä** till **ö** se § 39.

2. Konsonantiskt **i** har utvecklat sig till (spirantiskt) **j**, då det stått i uddljudet — i detta fall också på Nargö — samt då det föregåtts af en heterosyllabisk konsonant; t. ex. **jōrd** o. d. 'jord': fsv. *iorþ*; **jūl** o. d. 'jul': fsv. *iul*; **tiljån** o. d. 'tiljan': fsv. (ack.) *thiliuna*; **smiddjån** o. d. 'smedjan': fsv. (ack.) *smiþiuna*.

Efter **t**, **d** har spiranten **j** i vissa dialekter (de i Pedersöre h:d) öfvergått till **s**, resp. **z**, se § 16. Äfven i alla de öfriga finl. målen torde det i denna ställning undergått en modifikation, som jag dock här lämnat obetecknad, nämligen till tonlöst, resp. tonande dentipalatalt **s**. — Ang. **š** för **sj** se § 1,80, anm. — Om ögg. af halfvok. **j** till spirantiskt jämväl efter tautosyllabisk konsonant se § 4,2.

---

[1]) Jf. § 1,28 anm. I Rågö-Wichtp.-målet upprätthålla likväl neutrala substantiv merendels växlingen **ä**:**a**, t. ex. **täk**: best. sg. **taki**, obest. pl. **takir**.

B

3. Halfvokalen **w** har framför **r** — troligen genom förmedling af bilabialt spirantiskt **v** — öfvergått till **b**. Denna öfvergång har likväl icke nått målen i östligaste Nyland, hvilka i fråga om behandlingen af **wr-** ansluta sig till de baltiska dialekterna (§ 9,1). Ex.: **brīst** o. d. 'vrist', **brinsk** o. d. 'vrensk, -as; hingst'.

Också för Åland, Korpo, Houtsk. och Nagu saknar jag exempel på ifrv. öfvergång. Då emellertid **br-** öfveralt är på väg att utträngas af det hsv. **vr-** — i Öbott. kvarstår det blott i enstaka fall, och äfven i Sat., ö. Eg. Finl. och Nyl. visa de flesta hithörande ord, dels alternativt, dels också uteslutande, **vr-** — och då dessutom nämda trakter höra till dem, hvilkas dialekter varit mest utsatta för hsv. inflytande, synes det antagandet icke för djärft, att ljudlagen äfven här varit gällande.

4. Också i presens ind. — och väl äfven pres. konj. — har pluralis lånat singularens form (jf. § 2,8). Detta gäller jämväl Nargömålet. Ex.: **bindär** 'binder, -a, -en', **skådar** o. d. 'skådar, -a, -en'.

C

5. **mb** — ursprungligt såväl som enl. § 1,24 uppkommet — har också framför vokal (jf. § 1,79), d. v. s. i alla ställningar, förblifvit oassimileradt, t. ex. **tråmbå** o. d. 'trumma' (fsv. *trumba*), **kåmbär** 'kommer' (fsv. *komber*).

Om analogiskt aflägsnande af **b** i förbindelsen **mb** se § 1,24 anm.

§ 4. Talrikare äro de företeelser, som tillkomma ***de flesta nord- och sydfinländska mål:***

A

1. Efter **r** och kakuminalt *l* — vare sig detta kvarstår som sådant eller öfvergått till vanligt **l** enl. § 44 —

har **iū** kontraherats till **ȳ** i alla finländska mål utom de österbottniska i Pedersöre h:d o. Nykarleby s:n (etc.?) samt i Malaks, Solf(?), Mustasaari och Replot (ang. hvilka se §§ 15, 26). Ex.: **rȳk** o. d. 'ryka': isl. *riúka*, **drȳgär** o. d. 'dryg': isl. *driúgr*, **flȳt** o. d. 'flyta': jf. isl. *flióta*.

Om ögg. af **ȳ** till **ī** se §§ 38, 48.

2. Konsonantiskt **i** har merendels också efter tautosyllabisk konsonant (jf. § 3,2) öfvergått till spiranten **j**. Det bibehålles likväl i denna ställning: städse i Satakunda (åtm. Hvittisbofjärd); efter **s** dessutom åtm. i Österbotten öfveralt där ej š-ljud blifvit infördt (§ 1,80 anm.); efter **h** i östligaste Nyland samt den sydvästligaste delen af Pedersöre h:d; efter labial konsonant i sistnämda. trakt. Måhända döljer sig dessutom i ett eller annat fall ett konsonantiskt **i** under bokstafven *j* uti de föreliggande uppteckningarna. Ex.: **fjär***d* o. d.: fsv. *fiærdher*, **skjūt** o. d. 'skjuta': fsv. *skiuta*.

Spiranten **j** brukas emellertid också i ofvannämda del af Pedersöre h:d, såväl för urspr. **hi-** — exklusivt i alla ord utom **hiär** 'här' — som (synnerligen ofta) efter labial konsonant (däremot aldrig efter **s**). Likaså hör man i östligaste Nyl. **j-** jämsides med **hi-**. I dessa fall har det spirantiska uttalet sannolikt inträngt ur granndialekterna eller ur hsv. Att också i de ställningar och dialekter, i hvilka enbart spirantiskt **j** förekommer, detta åtminstone delvis beror på hsv. inflytande i st. f. på ljudlagsenlig utveckling, är icke otänkbart. — Efter **t, d** uppträder spir. **j** öfveralt i mer eller mindre modifierad gestalt; se härom §§ 16 och 3,2 anm.

3. Halfvokalen **w** har — utom i det fall att det jämte ett följande **a** blifvit **å** (§ 39) — öfvergått till spirantiskt **v** också då det föregåtts af **h** eller **k** (jf. § 1,23); undantag göra härvid endast målen i Malaks, Petalaks och norra delen af Korsnäs samt i östligaste Egentliga Finland (åtm. Finnby); däremot har äfven Nargömålet deltagit i denna öfvergång.

Ex.: **kväit** o. d. 'hvete': isl. *hueiti*; **kvärn** o. d. 'kvarn': isl. *kuern*; **kvart** o. d. (Nyl. etc., jf. mom. 8 här nedan) 'tvärt': isl. *þuert*.

Också i Petal. o. Mal. höres numera nästan endast spir. **v**, till följd af hsv. inflytande. I hvad mån det spirantiska uttalet också i andra trakter bör tillskrifvas detta inflytande, är svårt att afgöra.

4. Ursprungligt eller enl. § 1,13 uppkommet spirantiskt ð representeras i allmänhet också i postvokalisk ställning (jf. § 1,18) af explosivt **d**, såvida det icke assimilerats med en följande konsonant enl. § 1,51 eller bortfallit enl. § 1,54 l. 57. I Satakunda (åtm. Hvittisbofjärd) har likväl ð varit underkastadt en afvikande behandling, hvarom se § 34. Också på Nargö har ifrv. öfvergång egt rum. — Ex.: **skåda** o. d. 'skåda': isl. *skoða*; **blād** o. d. 'blad': isl. *blað*.

5. Uddljudet **l** har bortfallit framför spiranten **j** (uppkommen af konsonantiskt **i** enl. mom. 2). I Satakunda (åtm. Hvittisbofjärd), där kons. **i** kvarstår som sådant, har denna ljudlag icke haft någon tillämpning. — Ex.: **jūs jūš** 'ljus', **jūv** o. d. 'ljuga'.

Att aflägsnandet af **l** åtminstone delvis skett under hsv. påvärkan, är dock ingalunda omöjligt.

6. Framför **j**-ljud har **h** förstummats i Finland — med undantag af sydvästra delen af Pedersöre h:d, södra Österbotten fr. o. m. Närpes, Satakunda, östra Nyland, ang. hvilka se §§ 19, 33, 34, 47 — samt på Nargö, t. ex. **jūl jūl** 'hjul', **jölp** o. d. 'hjälpa'.

Också här har möjligtvis det hsv. inflytandet någon del i uddljudets försvinnande. — Ang. **j-** för **hi-** i s. v. Pedersöre h:d och ö. Nyl. se §§ 19, 47.

7. Adjektivens predikativa starka fem. sing.-form (jf. § 1,37) har i Finland utom Ålands h:d kommit att användas

också för mask. sing. Sålunda t. ex. mask. o. fem. **bräid** 'bred', jf. fsv. mask. *breþer*: fem. *breþ*.

I Eg. Finl. o. Nyl. brukas dock äfven, såväl i mask. som i fem., den gamla mask.-formen; se § 8,4. — Jf. hvad i § 36 säges om målen på fasta Åland.

B

8. **t** — ursprungligt såväl som enl. § 1,17 af þ uppkommet — har sannolikt åtminstone i södra Finland, Satakunda och södra Österbotten t. o. m. Malaks öfvergått till **k**, ifall det efterföljts af **w**, t. ex. **kwinn** o. d. 'tvinna', **kvart** o. d. 'tvärt'.

Ang. bortfall af **k** framför **w** i vissa sydösterbottniska mål se § 27; att här **tw-**, innan det blifvit **w-**, värkligen öfvergått till **kw-** bevisas af det fortfarande halfvokaliska **v**-ljudet; jf. § 1,23. — Skenbara undantag från regeln, beroende på hsv. invärkan, förekomma emellertid öfveralt i större eller mindre antal. I Nagu, Korpo och Ålands h:d tyckes t. o. m. **tv-** vara genomgående (däremot icke i Houtsk.: jf. **kvätt** 'huggspån' m. isl. *þueit*). Med hänsyn till det avancerade stadium af försvenskning, på hvilket målen i dessa trakter i allmänhet, och de öfriga sydfinländska dialekterna i ifrv. punkt befinna sig, tror jag dock ej, att man bör frånkänna de förra öfvergången **tw** > **kw**.

9. Den ljudlagsenligt (§ 1,49) apokoperade ändelsevokalen i obest. sing. af svagt böjda substantiv med urspr. lång rotstafvelse har — utom i Lappfjärd (åtm. norra delen), Närpes, Korsnäs och Petalaks (§ 31) — blifvit återstäld genom en från plur. och best. sing. utgående analogibildning efter de kortstafviga svaga substantiven. Så äfven på Nargö. Ex.: **grīmå** o. d. 'grimma' (: **grīmån, -år, -åna** o. d. = **finu** 'fena': **finun, -ur, -una** o. d.), **tīma** 'timme' (: **tīman, -ar, -an** o. d. = **båga** 'båge': **bågan, -ar, -an** o. d.).

I Pörtom, isht. den södra delen, samt i Malaks användas jämsides med de sålunda uppkomna formerna sådana utan ändelsevokal. — Några svaga substantiv hafva genom att träda öfver till den starka deklinationen undandragit sig ifrv. ombildning; jf. § 1,49 anm.

10. Den differentiering af infinitivformen hos de långstafviga och de kortstafviga verben, som inträdt på grund af den östsvenska vokalapokoperingslagen (§ 1,49), har i de finländska målen, med undantag af dem i Pedersöre h:d, Nykarleby o. Jeppo samt Houtskär, Korpo och Nagu, blifvit upphäfd genom analogibildning. Sålunda t. ex. **kall** 'kalla', **läs** o. d. 'läsa' — somligstädes därjämte **kalla**, **läsa** o. d. — i st. f. **kall** : **läsa** o. d.

Betr. de olika vägar, som de ifrv. målen härvid inslagit, se §§ 22, 36, 43, 49.

§ 5. De ***sydfinländska*** och ***baltiska*** grupperna öfverensstämma åter med hvarandra däri att

B

1. **n** har assimilerats med ett föregående **m** (uppk. af **v** enl. § 1,20): **namm** 'namn', **nämm[a]** 'nämna', **jämmär** o. d. 'jämn', **famm** 'famn', **[h]amm** 'hamn', **svämm swämm** 'sömn' (isl. *suefn*), **lämm[a]** 'lämna', **råmm rumm** 'fiskrom' (: Ål. Sat. Öbott. **råmn**), **stamm** 'stäf' (: fsv. *stamn*), **stämm** o. d. 'stämma' (: fsv. *stæmna*.)[1])

Huruvida denna assimilation egt rum i Korpomålet, framgår icke af de källor, som stått mig till buds. — I formerna **klåmn** o. d. 'klyfva sig', **såmn** o. d. 'somna', **rimn** o. d. 'remna', **dåmn** o. d. 'domna', **limn** o. d. 'kvickna till', **lamn** o. d. 'hoppacka sig; luckras'[2]) — dessa ord visa ingenstädes assimilation — har **n** förmodligen återstälts eller bevarats på grund af association med öfriga inkoativa verb på **-na**[3]) (Betr. sidoformerna **klåvvn[a]**, **såvvn[a]** etc. i Nyl. och ö. Eg. Finl. se § 1,20 anm.). Subst. **rimnå** 'remna' (uppg. från ö. Eg. Finl. och v. Nyl.) är påvärkadt af verbet **rimn**. Öfriga undantag — t. ex. Eg. Finl.,

---

[1]) Oaktadt företeelsen i allmänhet är främmande för hsv., hafva likväl de tre sistnämda orden assimileradt **mn**. Förmodligen äro de i sin nuvarande form upptagna ur dialekter, i hvilka ifrv. ljudlag tilllämpats. — [2]) De båda sistn. antr. i ö. Nyl. — [3]) Samma association ligger till grund för den finl.-svenska formen *svimna* f. hsv. *svimma* (jf. fsv. *forswima*).

v. och m. Nyl. **sömn** samt de i enskilda mål förekommande formerna **hamn**, **namn**, **lämnan** o. likn. — torde bero på anslutning till hsv. — Den ifrv. företeelsen möter äfven i några nordfinländska mål, se § 17.

2. Verb af II sv. konj., hvilkas rot slutar på postkonsonantiskt, urspr. spirantiskt **g**, hafva ur preteritum återinfört detta ljud i presensstammen, i st. f. det **j**, som här enl. § 1,15 utvecklat sig därur. Korpo ligger dock utanför gränsen för denna ombildning, som dessutom tyckes på några orter inom densamma ej blifvit fullt genomförd. Sålunda: **fö*l*gi**, **-är** o. d. 'följa, -er' (fsv. *fylghia*, *-ir*): pret. ind. o. part. **fö*l*gd** o. d.; **tö*l*g**, **-är** o. d. 'tälja, -er' (fsv. *tælghia*, *-ir*): pret. **tö*l*gd** o. d.; **swö*l*gi**, **-är** o. d. 'svälja, -er' (fsv. *swælghia*, *-ir*): pret. **swö*l*gd** o. d.; **sörg**, **-är** o. d. 'sörja, -er' (fsv. *syrghia*, *-ir*): pret. **sörgd** o. d.

Utjämningen torde hafva uteblifvit t. ex. på Runö i verben 'svälja' och 'följa' (hvilka tvärtom här aflägsnat **g** ur pret.): inf. **swä*l*i** **fä*l*i**: pret. **swä*d*** **fä*d*** — samt i ö. Nyl. (åtm. Pyttis) uti det sistnämda: inf. o. pres. ind. **föli**, **-jär**: pret. ind. o. part. **följd**. Att här skulle föreligga påvärkan från hsv., är näml. ej att antaga, i betraktande af att öfverensstämmelsen med denna ej sträcker sig till pret. — Delvis hafva också verb af II sv. konj., med ursprungligt **rj**, ***l*j** i presensstammen utbytt detta mot **rg**, ***l*g** — nämligen i ö. Eg. Finl. samt v. och m. Nyl., hvarest dessa verb därförinnan genom proportionel analogibildning efter de ofvannämda infört **g** i pret.; se härom § 43. — Ifrv. utjämning har egt rum jämväl i några medelösterbottniska och åländska mål, se §§ 24, 39.

C

3. Urspr. kort, i öppen starktonig stafvelse stående **i** kvarstår oförändradt också om den efterföljande stafvelsens vokal är **a** (jf. § 1,72), t. ex. **vita** 'veta' (fsv. *vita*), **spina** 'spene' (fsv. obl. *spina*).

Om samma företeelse i några nordfinl. mål se § 24.

Några andra företeelser, genom hvilka de baltiska och sydfinländska målen skilja sig från de angränsande nordfin-

ländska, hafva redan i det föregående fått sin behandling, nämligen bevarandet af **i** i svagtoniga stafvelser (§ 2,10), af lång vokal framför lång konsonant eller explosivförbindelse (§ 2,16) samt af kort vokal + kort konsonant i antevokalisk ställning (§ 2,17).

§ 6. Dessutom återfinnas följande företeelser hos *de flesta* till nämda grupper hörande mål:

A

1. Urspr. **u** i böjnings- och afledningsändelser har differentierats sålunda, att det bibehållits, om närmast föregående stafvelse är en ursprungligen kort rotstafvelse, i öfriga fall däremot — såvida det ej bortfallit enl. § 1,49 — öfvergått till **o**, hvaraf enl. § 1,7 blifvit **å**. Denna differentiering har, i olikhet med förhållandet i hsv., endast undantagsvis blifvit upphäfd på analogisk väg. På Runö har den inträdt blott i slutljudet (§ 67), på Nargö alls icke; däremot omfattar dess område såväl Houtskär som Kökar. Ex.: **vikur vikkur** 'veckor': **gäddår** o. d. 'gäddor', jf. fsv. *vikur*: *gæddur*; **stadugär** o. d. 'stadig': **huggrågär** o. d. 'hungrig', jf. fsv. *staþugher*: *hungrugher*.

Ändelsevokalen **å** har i Ösjprov. utvecklat sig vidare till **a**; se § 9,9. I enstaka fall visar sig hos långstafviga ord eller former, till följd af analogibildning efter motsv. kortstafviga, ändelsevokalen **u**: så i Nyl. o. Eg. Finl. **aksul -ul** 'axel' och i pret. plur. af st. vb. (på Dagö, Ormsö och Nuckö), t. ex. **bundu**.

B

2. **h** i förbindelsen **hw-** har utvecklat sig till **k** inom ett område, som omfattar Estland utom Ormsö och Nuckö, Nyland samt den östligaste delen af Egentliga Finland. Ex.: **kwäit** o. d. 'hvete', **kwass** o. d. 'hvass', **kwa** o. d. 'hvad'.

Samma ögg. förekommer äfven i sydligaste Öbott., Sat. och Houtskär, se §§ 29, 39; jf. äfven utvecklingarna **hw-** > **gv-** i s. Kors-

näs och Kökar, §§ 32, 39, samt **hw-** > [? **kw-** >] **w-** i Petal., Malaks och n. Korsn., § 27. Att de öfriga finländska målens **v-** = urspr. **hw-** åtminstone delvis är infördt ur hsv. i st. f. ett tidigare förefintligt **kv-** l. **kw-**, synes gänska sannolikt: också i (ö. Eg. Finland?), v. och m. Nyland användas numera vanligen former utan **k**.

C

3. **k-** och explosivt **g**-ljud kvarstå — utom i östligaste Egentliga Finland och västra Nyland t. o. m. Ingå samt i östra Nyland fr. o. m. Pärnå och Liljendal (jf. §§ 43, 49) — såsom sådana framför palatala vokaler och **j**, vare sig att dessa tillhöra starktoniga eller svagtoniga stafvelser; t. ex. **känn[a]**: hsv. utt. *tjänna*; **skinn**: hsv. utt. *šinn*; **göd** o. d. 'göda': hsv. utt. *jöda*; **gjörd** o. d. 'gjorde': hsv. utt. *jorde*. (**tāki -ä** 'taket'; **ryggin** o. d. 'ryggen'.)

I Korpo — dock icke i den nordligaste delen — visa likväl många ord, om ock jämförelsevis sällan, alternativformer med förmjukad guttural konsonant; tvifvelsutan hafva dessa inkommit ur de västra granndialekterna. — Om š för **sk'**, **skj** i samma mål se § 1,80 anm. — Inom de baltiska målen motsvaras **k**, **g** i några enstaka fall af dental kons.: Nuckö **tiän** 'kärne' (jte **kēn**), **tiöλ** (jte **kiöλ**), Dagö **tild** 'köld', Estl. **diūs** 'fiskljuse; fiskmåse' (Gsvby, Ormsö och Nuckö därjte **giūs**), Runö **dikk** 'gick'.[1]) Naturligtvis får man dock icke med VENDELL (Sv. lit. sällsk. i Finl. förhandl. o. upps. I s. 50 f.) uppfatta denna till vissa ord inskränkta företeelse som början till en allmän förmjukning af **k**, **g** i Ösjprov.-målen. I de tre första fallen är hsv. invärkan, i de båda sistnämda dissimilation tänkbar (**diūs** skulle hafva uppkommit i smsgen ***fiskgiūs**). — Ang. bevarandet af **k**, **g** i en nordfinländsk dialekt se § 34.

4. Urspr. **ps** har bibehållits, utan öfvergång af **p** till **f**, i Östersjöprovinserna, Nyland och Egentliga Finlands östligaste del[2]), t. ex. **tåps** 'tofs', **räpså** o. d. 'räfsa'.

---

[1]) Däremot torde icke Runömålets **midi** 'mygga' höra hit; denna form har med all säkerhet utvecklat sig ur ett äldre ***myðja**; jf. ö. Eg. Finl. **mäd** (o. Nyl. **mädd**) 'småmygg, mott' samt Ormsö **midi**, Nyl. **mäda** 'vimla'. — [2]) Jag förutsätter vid denna formulering en sam-

I Nyl. o. Eg. Finl. förekomma dock äfven många ord med **fs**, hvilka tvifvelsutan äro införda ur eller påvärkade af hsv. Med hänsyn härtill förefaller det ej osannolikt, att ifrv. företeelses område egentligen är vidsträktare än hvad ofvan blifvit angifvet, ehuru **ps** genom hsv. inflytande blifvit inskränkt inom sina nuvarande gränser. — I norra Öbott. och Sat. visar sig denna företeelse äfven, se §§ 15 o. 34.

§ 7. Den ***nordfinländska*** gruppen karakteriseras af följande egendomligheter:

B

1. **a** har öfvergått till **ä** i urspr. kort rotstafvelse, om följande stafvelse innehåller eller har innehållit **i**. Houtskärsmålet bevarar likväl, liksom de öfriga östsvenska dialekterna, **a** i denna ställning. — Ex.: **gälin** o. d. 'galen' (isl. *galinn*), **välin** o. d. 'valen' (fsv. *valin*), **lämin** o. d. 'öm i lemmarna' [1]) (: Korpo **lamin**), **nätjin** o. d. 'naken' (fsv. *nakin*), **vätjin** 'vaken' (isl. *vakinn*), **färre** 'farit' [2]), **mäle** 'malit' [3]), **släji** o. d. 'slagit', **täji** o. d. 'tagit', **dräji** o. d. 'dragit' [4]).

Ang. vidare utveckling af **ä** till **i** se § 11. — På grund af utjämning från de synkoperade formerna visa de hithörande adjektiven i Ålands h:d städse vokalen **a**: **gälin, välin, nätjin, vätjin**; att **ä** bättre bibehållit sig i pret. part. bör helt säkert tillskrifvas den öfvervikt bruket af neutr. sing. såsom supinum här förlänade den osynkoperade stamformen. På fasta Åland och i den yngre generationens språk ersättes likväl denna vokal också här af **a**, väl till följd af invärkan från hsv.

---

nord. ögg. af **fs** till **ps** (liksom i § 1,14 o. 53 af **ft** till **pt**). Jf. Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 62 b). — [1]) Antr. i n. och s. Öbott.; under formen **limin** dessutom i m. Öbott. (Vörå). — [2]) Så ö. Ål.; Sat., s. och m. Öbott. **furi fyri**. — [3]) I Sat. och Öbott. böjes vb. 'mala', så vidt jag har mig bekant, efter I sv. konj. — [4]) Att i dessa fall skulle föreligga samnordiskt *i*- omljud (jf. Noreen, Ark. f. nord. fil. I, s. 151 ff.) håller jag icke för troligt. I den sist anförda formen torde däremot **ä** delvis — t. ex. i Kökar, hvarest motsv. presensstam har samma vokal — representera urgerm. *ē*; jf. fris. *drega* och Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 218.

2. I starktonig sluten stafvelse har kort **i**, ifall det icke föregick en lång eller af **j** efterföljd konsonant, öfvergått till **e** — som i norra hälften af Österbotten sammanfallit med **ä**, § 14. Vid ljudlagens genomförande tyckes hvarje konsonant i ställning framför en annan — dock icke ursprungligen kort sådan framför **n** eller **j** — hafva varit lång efter kort vokal (utom där association gjort sig gällande)[1]; däremot hade den i § 36 behandlade konsonantförlängningen i åländskan ännu ej blifvit genomförd. En utveckling af kort **y** till **ö** har sannolikt egt rum under samma betingelser som den nyssnämda. Huruvida Houtskärsmålet deltagit i dessa öfvergångar, måste tils vidare lämnas oafgjordt. — Ex.: **bäk** o. d. 'beck': isl. *bik*; **stjäp** o. d. 'skepp': isl. *skip*; **väd** o. d. 'ved': isl. ack. *við*; **väkn** o. d. 'vittne, -na': isl. *vitni*, *-na*; **fäkn** 'bli fet'[2]: isl. *fitna*; **bettna** 'bottnade'[3]: Nyl. **bittna**; **bläkn** 'blackna'[4]: isl. *blikna*; **spekknan**, komp. af **spitjin** 'spicken'[5]; **bäknan**, komp. af **biti** 'bittida'[6]; **öträmna** 'otrefnad'[7]: isl. *úþrifnaðr*; **mädda** 'middag'[8]: isl. *miðdagr*; **tjöt**

[1]) I norra och mellersta Öbott. förekommer numera endast kort kons. framför *l* (**l**), **r**, **n**, **m**, se § 13; öfriga nordfinl. mål hafva däremot låtit förlängning inträda också framför **n** och **j**. — [2]) Förek. i n. Öbott. — [3]) Förek. i s. Öbott. — [4]) Anf. fr. Gkby-Nvet. — [5]) Uppg. fr. Petalaks. — [6]) Förek. i n. Öbott. — [7]) Uppg. fr. Gkby-Nvet. — [8]) Antr. i n. Öbott. — Noreens af Hagfors (Sv. Landsm. XII, 2, s. 25) med någon tvekan biträdda åsikt, att Gkby-Nvet.-målets **ä** i fall, sådana som de nu uppräknade, vore att återföra till urgerm. *ë*, kan icke vara riktig. Mot densamma talar redan den regelbundenhet, hvarmed **ä**-ljudet i nordligare delen af Öbott. uppträder i de hithörande orden, särskildt i de talrika enstafviga substantiven. Dessutom måste gifvetvis det fsv. **i**-ljudets företrädande genom en öppnare vokal i den nordligare delen af Öbott. förklaras i sammanhang med samma företeelse i landskapets sydligare del, i Sat. och i Ålands h:d; och här är denna vokal tydligt skild från det **ä**-ljud, hvartill urgerm. *ë* utvecklat sig.

o. d. 'kött': (Kvefl.) best. f. **tjyti** och s. Finl. obest. f. **kyt** o. d.[1]); **bökn** 'bottna'[2]): isl. *bytna*.

En del nordfinl. mål hafva i vissa fall förbytt **i** till **e**, **y** till **ö**, jämväl framför en lång eller af **j** efterföljd konsonant, se §§ 28, 36; i de flesta är den förra öggen dessutom icke inskränkt till de slutna stafvelserna, se §§ 15, 21. — Stundom har **i** l. **y** blifvit återinfördt ur former, som icke träffats af ljudlagen. Så t. ex. n. Öbott. **vik** 'veck': best. f. **vitsi**; Ped.-Purmo (etc.?) **tsyt** 'kött': best. f. **tsyti**; i regeln har dock utjämning i motsatt riktning egt rum hos enst. subst. — Till följd af hsv. påvärkan är det åter sannolikt som 'vittne, -na' i vissa mål (t. ex. Gkby-Nvet. och Hvbofj.) återgifves med **vitn**. — Öfvergång af kort **i**, **y** i sluten stafvelse till öppnare vokal förekommer också i de baltiska målen; se § 9,6.

2½ Ett i svagtonig stafvelse stående **e** (ursprungligt eller uppkommet af **i** enl. § 28) har framför urspr. långt **n** blifvit **i**, t. ex. **armin** 'armen': isl. (ack.) *armenn*, jf. **gräven** o. d. 'grafven': isl. *grǫfen*[3]); mask. **gālin** o. d. 'galen': isl. *galinn*, jf. (Ål.) fem. **gālen**, isl. *galin*.

I förening med ett framför **e** stående **k**, **g** har **nn** värkat ifrv. öfvergång ännu ett stycke in på de sydfinländska målens område, se § 41.— Om andra fall af utvecklingen svagton. **e** > **i** inom de nordfinl. dialekterna se §§ 14 o. 24.

3. **r** har före utvecklingen af **r**-supradentalerna (se § 1,22) bortfallit mellan lång vokal (jf. § 1,28 a) och **l**, t. ex. **mālu** o. d. 'märla', **fāli** o. d. 'farlig'.

Ord med bevaradt **r** förekomma icke dess mindre i alla nordfinl. dialekter, t. ex. **ārli** 'ärlig'. I slika fall har man att antaga antingen association eller lån från hsv. — I st. f. med **l** återgifver Kö-

---

[1]) Mindre sannolikt förefaller det, att **tjöt** o. d. skulle omedelbart motsvara äldre *kiot* l. *køt*, och växlingen obest. f. **tjöt**: best. f. **tjyti** i Kveflaksmålet härleda sig från en ögg. af **ö** till **y** framför (artikelns!) **i** enl. den af Kock, Ark. f. nord. fil. VI, 15 f., påvisade fsv. ljudlagen. — [2]) Anf. fr. n. Öbott. — [3]) Gkby-Nvet. **armā** enl. § 18; m. Öbott. **grävin** enl. § 24.

karsmålet urspr. **rl** med (suprad.) *l*, t. ex. **mȧlli**, **fälln**; detta *l* är dock icke r-supradental, utan målets regelbundna representant för kort **l** i förbindelse med en annan konsonant, jf. § 39. Också Pedersöre-Purmomålet uppgifves hafva suprad. *l* såväl för urspr. **rl** som för urspr. **l** i urnord. förbindelse med följ. **d**.

4. **rd** (uppk. af urspr. **rð** enl. § 1,18 o. 22) har utvecklat sig till kakuminalt **l**, t. ex. **bōl** o. d. 'bord', **bōlu** o. d. 'börda', **fiāl** o. d. 'fjärd'.

Om ögg. af *l* till **l** se § 18; om *ld*, *d* för *l* i pret. af svaga verb, §§ 21, 28. Ifall **r** och *d* tillhöra olika leder af ett sammansatt ord, visar sig — till följd af association — ifrågavarande utveckling icke, t. ex. **lärdōm** o. d., **värdā** 'hvardag'. Andra undantag, som i växlande, dock ingenstädes mera betydande, antal förekomma öfver hela området, bero på invärkan af eller lån från hsv. — Öggen **rd** > *l* återfinnes i några sydfinländska mål, se § 43.

5. Bestämda formen till pluraler på **-ar** af feminina substantiv har — förmodligen i alla nordfinländska mål — erhållit ändelsen **-an** (-a, §§ 17, 26, 34) i st. f. **-ana** genom analogibildning efter maskulinerna, hos hvilka nämda ändelse är ljudlagsenlig (enl. § 1,49). Ex.: **sōknan** o. d. 'socknarna', **brūdan** o. d. 'brudarna', **tānan** o. d. 'tårna' (jf. § 1,61).

Ändelsen **-ana** skall likväl ännu förekomma i Ped.-Purmomålet, ehuru alt mer gifvande vika för **-a**. — Området för änd. **a**[**n**] i best. plur. af starka fem. substantiv har blifvit inskränkt därigenom, att dessa i en del af m. Öbott. till största delen, i de åländska skärgårdssocknarna genomgående lånat de svaga femininernas pluralform (§§ 25, 38). Dessutom bilda på fasta Åland såväl mask. som fem. substantiv med obest. plur. på **-ar** sin best. plur. med ändelsen **-ana**; snarast föreligger väl här anslutning till hsv.

6. Inom en talrik klass af deponentier af starka och II svaga konjugationerna hafva — tvärt emot det vanliga förhållandet i östsv., jf. § 1,67 — de långstafviga svaga med sig uniformerat de öfriga i afseende å pres. ind., som till följd häraf genomgående ändas på **-is** o. d. (jf. § 3,4). För-

modligen omfattar denna klass sådana deponentier som relativt sent eller alls icke isolerat sig från motsvarande aktiva verb (sålunda höra hit reciproka verb och durativa som 'bitas'). Ändelsen **-is** o. d. med sin vokal föreföll väl — särskildt med hänsyn till förhållandet akt. **-ar**: mediopass. **-as** i I konj. — att vara en mera regelbunden motsvarighet till den aktiva ändelsen (enl. §§ 2,2, 3,1 städse **-är** inom de ifrv. konjugationerna) än enbart **-s** [1]). — Ex.: pres. ind. **bītis** o. d. 'bits, -as, -ens', **slītis** o. d. 'slitas, -ens' (recipr.), **ȳvis** o. d. 'yfs, -vas, -vens'; jf. fsv. pres. ind. sing. *biz*, *sliz*: *yvis*.

7. I mediopassivet har 2 pers. plur. — som numera blott i imperativen eger en särskild form, jf. § 3,4 — genom analogibildning efter aktivet antagit ändelsen **-in** o. d. efter mediopassivmärket. Ex.: **stsämsin** o. d. 'skämmens', **harmasin** o. d. 'harmens'.

I allmänhet har man bildat 2 pers. plur. imp. mediopass. genom att foga änd. **-in** (**-en**) till motsvarande 2 pers. sing. (enl. analogin **stsämsin** o. d.: sing. **stsäms** o. d. = **fallin** o. d. 'fallen': sing. **fall**); den fullständiga ändelsen är sålunda i I sv. konj. **-asin** o. d., för öfrigt **-sin** o. d. Likväl förekommer äfven **-isin** o. d. somligstädes hos en del verb. De i n. Öbott. mötande fallen häraf (t. ex. Gkby-Nvet. **ȳvisin** 'yfvens') bero på att ändelsen fogats till pres. ind. (på **-is**, jf. föreg. mom.), som i nämda trakt antagit karaktären af en värklig rot (jf. § 15). I Ålands h:d, som har **-esen** (**-ešen**) äfven i I sv. konj., kunde åter dessa bildningar tänkas hafva uppkommit genom tillägg af **-en** till den gamla formen för 2 pers. plur. (på **-ens**), i hvars ändelse **n** skulle bortfallit [2]).

---

[1]) I god öfverensstämmelse med denna förklaring ändas i de nordfinl. målen det rent passiva pres. ind. inom starka och II sv. konj. städse på **-is** o. d. Det kända förhållandet, att i hsv. ändelsen *-s* företrädesvis tillkommer deponentierna, *-es* de rena passiven, är ock en följd af att de förra ej i samma grad som de senare hållit relationen till motsv. aktiv lefvande. — [2]) Ett sådant bortfall saknar visserligen motstycken i den nuvarande åländskan. Men åtskilligt

För den ***sydfinländska gruppen*** äro följande företeelser utmärkande: § 8.

B

1. Ursprungligen såväl som enl. § 1,28 långt **o** har diftongerats till **åu** i östra Egentliga Finland från och med Pargas, sannolikt hela Nyland, samt på Nargö, t. ex. **båuk** 'bok', **ståurär** 'stor', **båurd** o. d. 'bord'.

Under inflytande af hsv. har nyländskan i allmänhet åter utbytt **åu** mot **ō**; i vissa delar af Esbo, Lappträsk och Strömfors höres dock diftongen fortfarande tämligen allmänt. Detta utbyte är åtminstone delvis af jämförelsevis ungt datum. Också i Finnby öfverväger det hsv. **ō**, ju längre mot sydväst dess mera. — Ifrv. diftongering visar sig äfven i vissa nordfinländska mål, se §§ 24, 34.

2. Maskulina substantiv med obest. plur. på **-ar** hafva — såväl i de egentliga sydfinländska dialekterna som i Nargömålet — i best. plur. antagit ändelsen **-ana** i st. f. det (enl. § 1,49) ljudlagsenliga **-a[n]**; förmodligen i anslutning till femininerna, hos hvilka artikelns ändelsevokal af urspr. slutljudande **r** skyddats för apokope. Ex.: **dagana** 'dagarne', **dråpana drupana** 'dropparne', **skōnana skåunana** 'skorna' (jf. § 1,61).

I de östligaste nyländska socknarna — Pyttis, Strömfors och Lappträsk — användes likväl fortfarande, jämte vanligare **-ana**, ändelsen **-a[n]**, åtminstone hos starkt böjda maskulina, t. ex. **hunda[n]** 'hundarne', **säkka[n]** 'säckarne'. — Betr. änd. **-ana** i best. plur. af svaga mask. i n. Öbott. och Houtsk. se §§ 18, 20, 39. I fasta Ålands mål,

---

tyder på tillvaron af en samöstsv. ljudlag, enl. hvilken **n** försvunnit framför **s** i svagtonig stafvelse. Sålunda anträffas i de flesta diall. **i aftåst** o. d. (fsv. *i aftons*) 'i går afton', **i måråst** o. d. (fsv. *i morgons*) 'i morgse', och i n. och m. Öbott., Ormsö-Nuckö etc. saknas slutartikelns **n** regelbundet framför genitivändelsen, t. ex. **prästis** o. d. 'prästens', **pīgus** o. d. 'pigans', **hästas** 'hästarnes'. Företeelsen får naturligtvis tänkas hafva blifvit inskränkt inom sina nuvarande gränser genom analogibildning eller hsv. invärkan.

där nämda ändelse brukas i samma utsträckning som i de sydfinländska, torde den bero på invärkan från hsv. Måhända är samma förklaring också för de senares vidkommande att föredraga framför den ofvan gifna.

3. Adjektiven hafva i singularis af den starka deklinationen (ang. dess plur. se § 2,6) äfven i attributiv ställning antagit det predikativa systemets former (jf. § 1,37). Ex.: attrib. och pred. mask. o. fem. **starkär stark** — jf. t. ex. Runö attrib. mask. **starkan**, fem. **starku** : pred. mask. **starkär**, fem. **stark**.

Enahanda förhållande eger rum i åländskan, Houtskärs- och Nargömålen — hvilka med hänsyn till denna punkt kunde föras till den sydfinl. gruppen — samt i vissa andra nordfinländska och baltiska mål, jf. §§ 25, 56.

4. Den gamla maskulinformen i adjektivens starka singularis (jf. §§ 1,37, 8,3) har blifvit införd också i femininum. Nargö och, som det tyckes, Houtskär ligga innanför denna företeelses råmärken. Ex.: mask. o. fem. **döuvär** 'döf'; jf. fsv. mask. *døver*: fem. *døf*.

Att likväl målen i Nyl. och Eg. Finl. äfven bruka den gamla femininformen i mask. och fem. sing., framgår af § 4,7.

5. Formen för det mediopassiva supinet i II och III svaga konjugationerna har ombildats sålunda att den utgöres af det aktiva supinets form (sådan denna gestaltat sig enl. § 1,65) + **a** + mediopassivmärket (enl. § 1,66 utvidgadt med **t**); ändelsen är således i II konjugationens 1 klass **-dast** (**-đast**, § 1,22), i dess 2 kl. **-tast**, samt i III konj. **-ddast**. Målen i Egentliga Finlands västligare socknar följa likväl m. afs. å denna form de angränsande nordfinl. dialekterna. Den ifrv. bildningens ursprung är dunkelt. Möjligtvis har man att söka det hos den verbklass i fornspråket, till hvilken *þora* (pret. *þorða*, sup. *þorat*) hörde. — Ex.: **bygdast bigdast** 'bygts',

kurdast o. d. 'torts', **lystast listast** 'lysts', **tråuddast trōddast** 'trotts'.

Företeelsen återfinnes, hvad vissa verb beträffar, i m. Öbott., se § 25.

C

6. Kort **i** har icke, liksom i hsv., uti enstafviga kortstafviga ord blifvit på ljudmekanisk eller analogisk väg ersatt genom en öppnare vokal. Houtskärsmålet öfverensstämmer kanske härutinnan med de sydfinl. dialekterna. Ex.: **lid** 'led' (fsv. *liþ*), **tin** 'tenn' (fsv. *tin*), **skip** o. d. 'skepp' (fsv. *skip*).

Till följd af invärkan från hsv. uppträda några hithörande ord mer eller mindre allmänt med vokalen **e** (**ä**, **ie**). Isynnerhet är detta fallet, då vokalens kvalitativa olikhet i dialekten och i hsv. ytterligare framhäfts genom en kvantitetsskilnad; sålunda flerstädes **vēd** (**vied**), **smēd** (**smied**), **frēd** (**fried**), **lēd** (**lied**), i st. f. **vid, smid, frid, lid.**

7. Kvantitetsförhållandet kort vokal + kort konsonant har, såvida vokalen är en annan än **a** (§ 1,28 e), icke häller i det fall att konsonanten står i slutljudet undergått någon ljudlagsenlig förändring i starktonig stafvelse (jf. § 2,17). Korpomålet torde likväl — i likhet med de angränsande nordfinländska dialekterna — åtm. merendels hafva uppgifvit detsamma i detta fall (jf. § 21). — Ex.: **nät** 'nät' (isl. *net*), **hål** o. d. 'hål' (isl. *hol*), **skåt** 'skott' (isl. *skot*).

Det ofvan sagda tyckes äfven gälla för Nargömålet, hvad beträffar förbindelse af kort vokal (annan än **a**) och kort tenuis; jf. § 9,4 anm. — De sydfinl. dialekterna hafva i åtskilliga under regeln fallande ord frångått det ursprungliga kvantitetsförhållandet till förmån för dess högsvenska motsvarighet. — Utom i de sydfinländska målen bibehålles kort vokal + kort slutlj. kons. i de nordligare österbottniska dialekterna: se § 14.

En ytterligare olikhet mellan de sydfinländska dialekterna och de angränsande är användandet i de förra af adjektivens gamla starka fem. sing. också såsom mask.; se härom § 4,7.

§ 9. Den ***baltiska gruppen*** åter kännetecknas af följande företeelser:

A

1. Halfvokalen **w** har också i förbindelsen **wr** (jf. § 1,23) öfvergått till dentilabialt spirantiskt **v**. De östligaste nyländska målen ansluta sig härutinnan till de baltiska. — Ex.: **vrī** o. d. 'vrida', **vrägg** o. d. 'spant' (jf. isl. *rǫng*).

Betr. tillkomsten af de öfriga finländska dialekternas **vr**-former se § 3,3 anm.

2. **mb** har i ställning framför (ursprunglig eller enl. § 2,2 l. 64 genom svarabhakti uppkommen) vokal assimilerats till **mm**, som efter en (enl. § 1,60) lång vokal förkortats. Denna assimilation är yngre än den östsv. vokalapokopen (§ 1,49) och har således inträdt endast framför kvarstående vokal. Nargömålet tyckes i likhet med de finländska dialekterna icke hafva deltagit i densamma. — Ex.: **dimmälvika dimmulviku** 'dymmelvecka': fsv. *dymbilvika*; **gimmär -ur** 'ungt får som ej lammat'[1]): isl. *gymbr*; **ämmär** o. d. 'ämbar'; **kummur** 'kommer'[2]): fsv. *kumber*; **tråmma trumma** 'trumman': fsv. (ack.) *trumbuna*; **rammäl** 'ramla': pret. **rambla**; **stummäl** 'stomme': pl. **stumblir** o. fsv. *stumble* 'stubbe'; **lämi luami** 'lammet': fsv. *lambet.*

En till följd af denna ljudlag uppkommen växling mellan **mm** och **mb** inom ett ords formsystem eller inom en grupp af besläktade ord har endast undantagsvis upprätthållits. Det senare har ofta genom utjämning blifvit återställdt där vokal följer, t. ex. Estl. obest. sg. **timbär -ur** (jte **timmär -ur**): best. sg. **timbri**; Dagö, Gsvby, Wichtp., Nuckö inf. **rambäl rämbul** (därjte, dock ej på Nuckö, **rammäl**): pret. **rambla rämbla**; **dimba** 'dimman', **dimbatär -an** 'dimmig': **dimb** 'dimma'; Estl. utom Rågömålet best. sg. **trumba**, pl. **-ar** (jte **trumma, -ar**): obest.

---

1) Dagö, Gsvby, Rågöarna o. fakultativt Wichtp. **gimbr.** — 2) Antr. under denna form på Ormsö.

sg. **trumb**; Dagö, Gsvby, Ormsö o. Nuckö best. sg. **lămbi**, pl. **-ir**: obest. sg. **lămb**. — Om den olika behandling ord med enstafvig obest. sing. undergått å ena sidan på Runö, Rågöarna o. i Wichtp., å den andra i Gsvby, på Dagö, Ormsö och Nuckö se §§ 54, 59, 67. — Former utan **b** af ordet 'ämbar' anföras blott från Runö-, Stor-Rågö- och Wichtp.-målen; i de öfriga, liksom ock fakultativt i Wichtp.-målet, kvarstår **mb** oassimileradt, antingen af samma orsak som i hsv. (jf. Tamm, Fonet. kännet. s. 18) eller till följd af påvärkan från densamma. — I st. f. genom assimilation har **b** ej sällan aflägsnats på analogisk väg (om denna företeelse, som ej är inskränkt till Ösjprov., se § 1,24 anm.), t. ex. **samăl -ul** 'samla': fsv. *sambla*; Ormsö **ramăl** 'ramla'; Dagö, Ormsö, Nuckö **humăl -ul** 'humle' (Dagö äfven **hummăl**): fsv. *humbli*; Runö, Rågö, Wichtp. **kumăr** 'kommer': fsv. *kumber*.

3. Framför *d*, *t*, *s*, *l*, *n* har den likvida (i Nargödialekten **r**, i de öfriga baltiska målen dessutom *l*), genom hvars invärkan de förra (enl. § 1,22) utvecklat sig ur motsvarande alveolarer, helt och hållet försvunnit. Ifall föregående vokal är betonad och kort, hafva *s* och *t* undergått förlängning; tvifvelsutan genomfördes denna redan före likvidans försvinnande och träffade hvarje tonlös konsonant, som föregicks af kort vokal + sonor kons. (jf. s. 115 här ofvan). Ex.: **iōd jåudu** 'jord', **vatt[u]** 'vårta', **kåss** 'kors', **măl[u]** 'märla', **hōn** o. d. 'horn', **vōd** o. d. 'valde', **hāt** 'halt' (neutr. af 'hal'), **hass hās** 'hals', **ān** 'aln' [1].

Om de enstaka former med (*l*- supradental och) bortfallet *l*, som anföras från Nargö, se § 44. — Den ofvannämda företeelsen återfinnes i en del finländska mål, se §§ 15, 17, 21, 28; jf. äfven § 40.

4. Urspr. kort, hufvudtonig stafvelse med ordslutande slutkonsonant har — äfven om dess vokal är en annan än **a** (jf. § 1,28 e) — blifvit förlängd. Endast i det fall, att slutkonsonanten icke var en tenuis, skedde dock detta öfveralt på samma sätt som i hsv., d. v. s. medelst v o k a l e n s för-

[1]) Anf. fr. Gsvby, Ormsö o. Nuckö.

längning [1]). — Ex.: **hål** **hōl** 'hål': isl. *hol*; **smēr** o. d. 'smör': isl. *smør*; **läð** o. d. 'led på gärdesgård': *hlið*.

På Nargö uteblef likväl måhända denna förlängning, ifall slutkonsonanten var en tenuis; jf. § 8,7. Betr. den olika behandling kort stafvelse i sistn. fall undergått i de öfriga balt. målen, se §§ 52, 67. — Det ursprungliga kvantitetsförhållandet har i ganska stor utsträckning blifvit återstäldt genom utjämning från former, i hvilka detsamma ljudlagsenligt bevarats (enl. § 2,17), t. ex. **bäk** 'beck' (Runö dock **bēk**): best. sg. **bäki**; **tän** **tin** 'tenn' (Runö och Wichtp. dock **tēn**): best. sg. **täni** **tini**; Gsvby, Nargö **häl** **häl**: best. sg. **häli** **häli**, plur. **-ir**; Nuckö **läð** (jte **läð**) 'led på gärdesgård': best. sg. **läði**, plur. **-ir**.

B

5. Långt **ä** har — därest det ej blifvit **a** enl. § 66 l. 67 — öfvergått till **e** äfven om supradental eller kakuminal konsonant följer (jf. § 1,45). Framför **d** = urspr. **rð** visar sig denna öfvergång likväl icke, hvilket synes antyda, att vid dess genomförande vokalen ännu ej var förlängd i nämda ställning; däremot har ett p. gr. af efterföljande **rn** långt **ä** varit underkastadt densamma (se ang. dessa förlängningar § 1,28 a). För Nargömålet tyckes det ofvan sagda icke gälla. — Ex.: **kēran** 'kär', **hēl** 'häl', **mēl** 'mäta' (fsv. *mæla*), **[i]ēn** 'järn' [2]), **st[i]ēn** 'stjärna' [3]), **k[i]ēn** 'kärne' [4]), **gēn** 'gärna' [5]), **tēn** 'tärna' [6]).

Såsom i allmänhet inom **ē**-ljudets område (jf. § 1,45 anm. o. 71 anm.) äro emellertid undantagen — med **ä**, antagligen beroende på hsv. invärkan — här synnerligen talrika. Så uppgifves för 'lära' endast **lär**; **kēran** blott från Ormsö-Nuckö, för öfrigt **kǟran** o. d.; Ormsö **häl**; Dagö **stiän**; Dagö-Gsvby **gän**; Rågö-Wichtp., Runö **tän**.

---

[1]) Jf. Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 147. — [2]) Runö o. Nuckö **iän[n]**. — [3]) Runö **stiänn**, Nuckö **stiän**. — [4]) Runö **kiänn**, Nuckö **tiän**. — [5]) Runö **giänn**, Nuckö **giänt**. — [6]) Däremot **fäd** 'spår', **f[i]äd** 'fjärde', **gäd** 'gärde' (Runö o. Nuckö **giäd**), **miäd** 'mjärde', **sväd** 'svärd' (men **swēd** 'svål' = isl. *suǫrðr*), **vädan** -**ār** 'värd' (adj.), **väd** 'vård' (subst.; men Nuckö **vēd** 'vård' = isl. *vǫrðr*).

6. Kort **i** såväl som kort **y** har i starktonig stafvelse framför urspr. kort slutljudande konsonant utvecklat sig till en öppnare vokal. Denna vokal är — till följd af den mom. 8 här nedan behandlade delabialiseringen också där urspr. **y** föreligger — **e**, ifall den undergått ljudlagsenlig förlängning (enl. mom. 4 o. § 67), men **ä**, om den förblifvit kort. Ex.: **spēk späk[k]** 'späck': isl. *spik*; **skēp skäp** 'skepp': isl. *skip*; **tēn tän** 'tenn': isl. *tin*; **lē** 'led' (m.): isl. ack. *lið*; **kēt kät[t]** 'kött' [1]): nyl. **kyt**; **dän** 'dön': isl. ack. *dyn*; jf. äfven **däsi** 'dös': isl. *dys* [2]), **länitrā** 'lönn': isl. ack. *hlyn*.

I de flesta baltiska dialekter visar ett eller annat ord mot regeln **i**; detta har då återinförts ur former, i hvilka den påföljande konsonanten icke är slutljudande. T. ex. Runö **bit** 'bett': best. sg. **biti**, plur. **-u**; Ormsö **vikk** (jte ljudlagsenl. **väkk**) 'veck': best. sg. **vikki**, plur. **-ir** (f. ljudlagsenl. ***viki, -ir**); Nargö **skip** 'skepp': best. sg. **skipi**, plur. **skipir**; Nargö **tin** 'tenn': best. sg. **tini**. För öfrigt har städse utjämning i motsatt riktning egt rum hos substantiv med växlingen **ē** l. **ā** : **i**. — I Rågö- och Wichtp.-målen representeras urspr. **i** uti ofvannämda ställning ej sällan af **ā** i st. f. af **ē** eller **ä**. Förmodligen har detta **ā** tillkommit genom analogisk förlängning af **ä** efter mönster af de ord, hvilkas rotvokal hade växlande kvantitet, men konstant kvalitet. Obest. sing. **skāp** 'skepp' (f. ***skäpp**), **lāð** 'led på gärdesgård' (f. **lē**; isl. *hlið*) äro sålunda bildade till best. sg. **skäpi** o. pl. **skäpir**, resp. best. sg. **läði** o. pl. **läðir** (ang. dessa formers vokal se ofvan) i analogi med **nāv** 'näbb': **nävi, -ir**; **fāt**: **fati, -ir**; **hāl**: **häli, -ir** o. likn. — Öfvergång af kort **i**, **y** till en öppnare vokal i starktonig stafvelse förekommer — bl. a. uti ifrv. fall — äfven i de nordfinländska dialekterna; se § 7,2.

7. Urspr. kort **o** har öfvergått till **u** i starktonig stafvelse framför

a) kort konsonant, som omedelbart efterföljes af **a**, t. ex. **pusa** 'påse': isl. (obl.) *posa*; **brutas** 'brottas': isl. *brotas*; **knuða** o. d. 'knåda': isl. *knoða*; **uvan** o. d. 'ofvan': isl. *ofan*.

---

[1]) Kan likväl omedelbart motsvara äldre *kiot* l. *køt*. — [2]) Slutvokalen i **däsi** införd ur de tvåstafviga formerna (jf. isl. pl. *dysiar*) enl. mom. 17.

b) tenuisgeminata, t. ex. **stukk** 'stock', **sputt** 'spotta' [1]), **hupp** 'hoppa' **lupp[å]** 'loppa' [2]).

Dessa företeelser sträcka sig ett stycke in på den angränsande dialektgruppens område, i ty att jämväl östnyländskan uppvisar desamma.

Öfvergångens västgräns i Nyland kan jag ej med full säkerhet angifva. Pärnå och Mörskom falla i hvarje händelse innanför den; äfvenså troligtvis Borgå s:n, hvarifrån jag känner flere exempel på fallet a). Ännu betydligt längre åt väster anträffas enstaka former med **u** i ofvannämda ställningar. Dessa former kunna likväl misstänkas hafva invandrat ur östnyländskan — för så vidt de öfverhufvud innehållit **o**, något som väl knappast är fallet med t. ex. (ö.), m. och v. Nyl., Finnby **bukk** 'bock', **bukk** 'bocka' **knupp** 'knopp' (jf. isl. *bukkr*, lty. *bucken*, no. *knupp*. I östra Nyland möter i de hithörande orden **å** för **u**, ju längre västerut, dess oftare. På Nargö äro t. o. m. de båda vokalerna ungefär lika vanliga; däremot anföras ur de öfriga Ösjprov.-målen endast få undantag från regeln. Dessa **å**-former torde dels förskrifva sig från hsv., dels, hvad östnyländskan beträffar, hafva inträngt ur granndialekterna. För Ösjprov.-målens vidkommande kan man åter sätta i fråga, huruvida ej åtminstone i vissa fall förväxling mellan **u** och **å** föreligger. Jag har nämligen iakttagit, att läppartikulationen hos alla vokaler här är i hög grad reducerad, till följd hvaraf de ifrågavarande i akustiskt hänseende komma hvarandra ganska nära. — Om enahanda öfvergång i Hvittisbofjärdsmålet se § 34.

8. Från vokalerna **y** och **ö** (ursprungligt såväl som enl. § 1,11 [l. § 9,6?] af **y**, § 1,4 af *ọ*, § 1,9 af **o** eller § 1,44 af **ä** uppkommet sådant) äfvensom från diftongen **öy** har det labiala elementet bortfallit, hvarigenom **y** blifvit **i**, **ö** åter **ē** eller **ä** (i regeln det förra, då vokalen är lång, det senare, då den är kort) samt **öy** öfvergått till **äi** — med det undantag likväl, att kort, af kakuminal eller supradental konsonant

[1]) Ö. Nyl., Nargö **spått**. Formen **sputt** hör måhända ej hit: jf. no. *sputta*. Huruvida öggen egt rum före **tt** kan jag i brist på säkra exempel ej bestämdt afgöra. Jf. dock äfven Dagö, Ormsö, Nuckö **kutt** '(gran- etc.) kott'. — [2]) För Nargö endast **låppu** uppgifvet.

efterföljdt **ö** icke öfver hela området träffades af ljudlagen; kort torde vid dennas genomförande hvarje urspr. kort vokal varit, som icke urspr. efterföljts af **rð**, **rn** eller **rl** (jf. § 1,28 a). — Ex.: **līs** 'lysa', **bigg[i]** 'bygga', **bēn** 'bön', **säni[r]** 'söner' [1]), **bēd** 'börda', **ēn** 'örn', **mē** 'mjöd' [2]), **näit** 'nöta': isl. *nøyta*.

Ang. delabialisering jämväl af kort **ö** i ställning framför suprad. l. kakum. konsonant samt i dift. **öu** se §§ 51, 58, 62, 67 o. 54. — I ett par mål har **äi** utvecklat sig vidare till **ai** (§ 64) eller reducerats till **ä**ˡ, § 66. Om dess ersättande med enkel vokal i anslutning till hsv. jf. § 1,69 anm. — Ofvannämda företeelse återfinnes, i olika utsträckning, i några finländska mål; se §§ 38, 39, 48.

8½ Kort **e** har i svagtonig stafvelse öfvergått till ett **i**-ljud. Dessförinnan — men efter den mom. 16 behandlade **n**-apokopen — hade det likväl bortfallit i förbindelsen **-en** efter dental konsonant. — Ex.: **årmin** 'ormen', **grävi** o. d. 'grafven', **nōti** 'noten' [3]), **hūsi** 'huset', **fētri** [4]) 'fötterna' (fsv. *fötrene*).

Om ögg. af svagton. **e** till **i** inom de öfriga dialektgrupperna se §§ 7,2½, 14, 24, 41, 43.

9. **å** — dock ej veterligen det enl. mom. 10 här nedan uppkomna — har i svagtonig stafvelse öfvergått till **a**. Ljudlagens värksamhetsområde är i de estländska dialekterna betydligt vidsträktare än i Runömålet, beroende på att vokalbalansöfvergången **u** > **å** i de förra egt rum utan inskränkning (§ 6,1), i det senare åter sannolikt blott då vokalen af gammalt var slutljudande (§ 67). Hit höra bl. a. **stakatär** o. d. 'kort', **sindratär** o. d.' söndrig', **sålkatär** o. d. 'smutsig' m. fl. adjektiv på **-at-**: jf. isl. *stǫkkóttr kringlóttr* o. likn. samt §§ 1,29 o. 7; räkneorden

---

1) Så Ormsö och Runö. — 2) Antr. på Runö. Formen **möðu** i Gsvby-, Ormsö-, Nuckö-, Rågö- och Wichtp.-målen är, liksom Dagömålets **mätu**, svårligen af svensk upprinnęlsę. — 3) Nargö **näutn**, Runǫ **nǫta**. — 4) Runö **fętru**,

13—19: **trätta** 'tretton', **fiöta** o. d. 'fjorton' etc.[1]); best. sing. af långstafviga svaga feminina, t. ex. **blöma** 'blomman' [2]): jf. Eg. Finl. o. Nyl. **blömån** o. d. (däremot **viku** 'veckan': Eg. Finl. o. Nyl. **vikun** o. d.); **sima** 'Simon' [3]). Dessutom särskildt i de estländska målen: plur. af långstafviga svaga fem.-substantiv, t. ex. **spiltar -ana** 'spiltor -orna' (men **sinur -una**; jf. Eg. Finl. o. Nyl. **spiltår -åna**: **sinur -una**); den attributiva starka adjektivdeklinationens fem. sing., t. ex. **starka** 'stark' [4]): jf. s. Öbott. **starkun**; **igga** 'ingen' (fem.): jf. Nyl. **iggån**; långst. subst., afledda med suff. -**ul**-, t. ex. **aksal** 'axel' [5]): fsv. *axul*; långst. adj., afledda med -**uʏ**-, t. ex. **huggra** 'hungrig' (fem.): jf. Nyl. **huggrå**; **brulap** 'bröllop' [6]); **abbar åbbar** 'abborre'. I dessa fall har Runömålet **u** (eller ett enl. § 67 därmed ekvivalent **å**): **spiltu, starku, ēggu, aksul huggru, bullup, uabår.**

Ang. vidare utveckling af **a** till **ä** se § 57. — Nuckö **abbår** (jte **abbar**), Gsvby **åbbår** (jte **åbbar**) bero väl snarast på hsv. inflytande; likaså -**tån** i räkneorden 13—19 i Nargömålet. — Endast skenbart återgifves urspr. -**ött**- med -**ut**- (-**åt**-) i Runö **uavutär** 'afvig', **flåträtär** 'grumlig', Wichtp. o. Nuckö **staðutan stävutur** 'stadig', Wichtp. **tälutan** 'tålig' m. fl. Alla dessa adjektiv äro ursprungligen afledda med suffixet -**uʏ**- (hvars vokal i Runödialekten aldrig och i de öfriga målen ej efter kort rotstafvelse var underkastad ifrv. öfvergång) och sedan ombildade efter dem på -**ött**-. Från de kortstafviga förskrifver sig suffixvokalen **u** i ett par långstafviga adjektiv i Wichtp.-målet, t. ex. **stiërnutan** 'försedd med stjärn'.

9½ I stället för den dentilabiala spiranten **v** (hvartill den bilabiala spiranten **v** samt, väl genom denna, halfvokalen

[1]) Det i Finland enhärskande -**tån** (-**tun**) gör det troligt, att a här ej beror på förkortning af **ä** före dess ögg. till **å**. — [2]) Ang. uppkomsten i Runömålet af formen ***blömån**, som förutsättes af **blöma** se § 67. — [3]) Antr. i Estl. — [4]) Dagö, Gsvby, Ormsö **stark**. — [5]) Wichtp. **ahkäl**, St.-Rågö **aktl**. — [6]) Antr. på Ormsö o. Nuckö; öfr. estl. mål **bruläp brulöp** etc.

w utvecklat sig enl. §§ 1,19 o. 23, 9,1) visar sig sporadiskt [1]) — dock aldrig efter vokal — ett annat, som det uppgifves, halfvokaliskt **v**-ljud. Att värkligen en öfvergång **v** > **w** egt rum i dylika fall, torde likväl kunna sättas i fråga: det förtjänar undersökas, huruvida man ej här fastmer har att göra med den bilabiala spiranten **v**, som ju tilläfventyrs kunnat bevaras i Östersjöprovinserna. På Nargö saknas ifrv. ljud helt och hållet. — Ex.: **wintär -ur** 'vinter' [2]), **swäitt** o. d. 'svett' [3]), **twatt** 'tvärt' [4]), **härw** 'harf', **tålw** 'tolf'.

10. I svagtonig stafvelse har ett ursprungligt, af den i § 1,23 behandlade ljudlagen oberördt (m. a. o. ett af **h** eller **k** föregånget) **w** i förening med ett följande **a** utvecklat sig till **å**. Ex.: **hå kå** 'hvad', **hån kån** 'hvar' (isl. *huarna*), **hått kåt** 'hvart'.

Huruvida denna kontraktion företagits af Nargömålet, upplysa mina källor icke om. Ej häller framgår det af dem, huruvida funktionsfördelningen mellan de ofvan anförda svagtoniga formerna och motsv. starktoniga fortfarande upprätthålles, n. b. uti de trakter där **wa** icke blifvit **å** jämväl i starkare betonad stafvelse, d. v. s. i Gsvby, på Dagö och Rågöarna. Från Dagö och Gsvby anföras åtminstone inga former med **wa**; däremot uppgifves för Rågömålet (jämte **kå, kån**) **kwa** 'hvad', **kwann** 'hvar'. — Företeelsen förekommer också i Kökarsmålet, § 39.

11. Äfven andra vokaler än **a** och **ä** hafva undergått förlängning framför **gg, ld, nd, mb** (jf. § 1,28 b och 60), t. ex. **tvīgg** o. d. 'tvinga' [5]), **siågg siōgg** 'sjunga' [6]), **mūld** 'mull' (fsv. *muld*), **blīndär** 'blind' [7]), **dūmbur** [8]) 'stum' (fsv. *dumber*).

---

[1]) I olikhet härmed uppträder det enl. mom. 22 kvarstående **w**-ljudet, på ett fåtal undantag när, fullkomligt regelbundet. — [2]) Uppg. fr. Runö o. Ormsö. — [3]) Runö **swäit**. — [4]) Runö **tvatt**, Gsvby **ttatt**, Dagö, Ormsö, Nuckö **tatt**. — [5]) Så Nargö, Gsvby o. Runö. — [6]) Så Gsvby, Ormsö o. Runö. — [7]) Anf. fr. Dagö, Gsvby o. Runö. — [8]) Så Nuckö,

De under regeln fallande orden uppträda likvisst i de föreliggande uppteckningarna oftast med den ifrv. vokalen kort. Huru man har att uppfatta detta — om det hsv. inflytandet håller på att segra härutinnan eller om vokalen är på väg att åter ljudlagsenligt förkortas — kan jag ej afgöra. Naturligtvis är det ingen omöjlighet, att också i Finland hvarje kort vokal förlängts framför de nämda konsonantförbindelserna, ehuru blott **a** och **ä** (samt i några mål dessutom **å**, § 29) bevarat spår däraf till våra dagar [1]).

12. I det ur brytningsdiftongen **io** enl. § 1,9 utvecklade **iö** har vokalen **i** gått förlorad, t. ex. **mȫl** o. d. 'mjöl', **mē** 'mjöd' [2]), **fȫl** o. d. 'fjöl', **kēl** o. d. 'köl' (fsv. *kiol*), **mölk** o. d. 'mjölk', **bärki** 'björk'.

Uti Gsvby **fiȫl** (uppg. jte **fȫl**), Rågö-Wichtp. **miȫl**, **kiȫl** anger **iȫ** säkerligen, liksom **iå** i v. Ormsö **miål**, den diftongering **e**, **ä** och **ö** i nämda mål sporadiskt undergått framför **l** (§§ 53, 65). Nargö **miål miȫl** beror väl på lån ur Ormsömålet, resp. hsv. eller Rågö-Wichterpalmålet. Runö o. Rågöarna **biärk[i]** — på Runö finnes därjämte **bärki** — samt Runö **mialk** 'mjölk' innehålla ej urspr. **io** utan svara närmast mot ö. Nyl. **bjärk**, fsv. *miælk* (fsv. *biork* hade gifvit Rågö ***börk**).

13. Halfvokalen **i** har äfven försvunnit ur diftongen **iū**, där denna föregåtts af **r** eller kakuminalt **l**, t. ex. **rūk** 'ryka': isl. *riúka*, **brūt** 'bryta': isl. *brióta*, **klū** o. d. 'klyfva': isl. *kliúfa*.

Ösjprov. **brist** o. d. 'bröst' (< **bryst** enl. mom. 8) [3]) representerar ett annat afljudsstadium än isl. *bríóst* — som till följd af ifrv. ljudlag skulle motsvaras af ett ***brūst** — nämligen detsamma som ty. *Brust*; vi hafva här att göra med en neutral *i*-stam, hvars suffixvokal väl leder sitt ursprung från ett dualt *-ī*. Då denna bildnings förekomst i de nord. språken sålunda är konstaterad, torde den äfven

---

[1]) Freudenthal uppgifver emellertid för Nyl. formerna **grūnd**, **sprūnd**, **tyŋga**. Nyl. **bīld** 'bill' har ursprunglig vokallängd. — [2]) Antr. på Runö. — [3]) Ordet finnes uppgifvet fr. Nargö, Dagö, Gsvby, Nuckö o. Runö. Till följd af metatesis lyder det på Nuckö **bust** (< **byrst** enl. §§ 1,11, 66), på Runö **bist**.

kunna utan tvekan antagas föreligga i det hsv. *bröst*, hvars identifierande med isl. *bríóst* erbjuder svårighet i anseende till den långa vokalen hos det senare (jf. Kock, Ark. f. nord. fil. IX, 72). Om samma företeelse i vissa österbottniska mål se §§ 15, 26.

14. **v** — vare sig att urspr. **v** eller urspr. *ƴ* (§ 1,50) legat till grund därför — har äfven i andra ställningar än framför konsonant (jf. § 1,55) bortfallit efter **u**. För Nargömålet tykkes företeelsen vara främmande. — Ex.: **dūar -u** 'dufvor', **klū** 'klyfva' (isl. *kliúfa*), **löu** o. d. 'löf' (isl. *lǫuf*), **hū** (< ***huu**) 'hufvud', **ua** 'ofvan', **lua** 'lofva' [1]), **höuär** o. d.[2]) 'hög' (jf. fgutn. fem. sg. *hauga*), **tiū** o. d. (<* **tiuu**) 'tjugu'.

Likväl kvarstår **v** stundom i kort rotstafvelse; nästan regelbundet, om denna efterföljes af **i**: sålunda Estl. **kluvi** 'klufvit', Runö etc. **duvian** o. d. 'dufven', Gsvby **ruvu** 'rufva', Rågö-Wichtp. **huvi** 'hufvud' (jf. fsv. *huvidh*). Anledningen härtill är tvifvelsutan den, att i dylika fall **u** vid ljudlagens genomförande hade ett uttal, mera slutet än det vanliga, något som i de estländska målen ännu är händelsen. Jf. härmed det analoga uteblifvandet af den samöstsv. öggen **g** > **v**, § 1,50 anm.

15. Postvokaliskt kort såväl **d**- som **g**-ljud har bortfallit i slutljudet, vare sig att det stod där af gammalt eller kommit dit genom apokope af en slutlj. vokal (enl. § 1,49). Ett **d**-ljud som först genom vokalisering af ett föregående *ƴ*, enl. § 58, blifvit postvokaliskt, har ej träffats af denna ljudlag. — Ex.: **blō blåu** 'blod', **lē** 'led' (mask.), **siū**, pret. **siåu** o. d. 'sjuda, sjöd', **sī** 'sida' [3]), **sväi swai** 'sveda'; **lā** 'lag, sällskap', **frå** o. d. 'fråga', **kwī kvī** 'kviga' [4]).

Alla baltiska mål hafva i större eller mindre utsträckning återinfört **g**-ljudet ur former, i hvilka det var inljudande, t. ex. **såg sua***ƴ*: plur. **sågar sua***ƴ***u**; Rågö-Wichtp., Nargö **fråg** o. d.: pres. **frågär** o. d., pret. o.

---

[1]) Betr. vokalen **u** i **ua** och **lua** se mom. 7 här ofvan. Runömålet uppgifves hafva **luva** (p. gr. af anslutning till subst. 'lof', där **v** icke berörts af ifrv. ljudlag?) — [2]) Om St.-Rågö **hägwär** se § 57. — [3]) Nargö **sīdu**. — [4]) Nargö **kvīgu**.

sup. **fråga**; Gsvby o. Rågöarna **kwīg**: best. sg. **kwīga**, pl. **kwīgar -ir**. I Runö **väi**, Ormsö, Runö **täi täi** 'tåg', Ormsö **tiäi** 'tjog', Gsvby **räi** 'råg' har det blifvit infördt i den form det framför slutartikeln antagit (jf. § 1,15). — På samma sätt har det slutlj. **đ**-ljudet i Rågö- och Wichtp.-målen synnerligen ofta, i Nargömålet oftast blifvit återställdt, t. ex. **läð läd** 'led' (neutr.): best. sg. **läði lädi**, pl. **läðir lädir**; (? Rågö-) Wichtp. **siūð**, pret. **siäuð**: pres. **siūðär**, pret. part. **siuði**; Rågö-Wichtp. **sīð**: best. sg. **sīða**, pl. **sīðar**. I de öfriga baltiska målen förekomma dylika analogibildningar endast undantagsvis, emedan ð här bortfallit också i inljudet, jf. § 58. Också *y* i Runömålets **räy** 'rad', **stäy** 'stad' (fem.), **lusy** 'låda' förskrifver sig ur de med vokalisk ändelse försedda formerna af de resp. orden, i hvilka former det uppkommit enl. § 67. I regeln har dock växling mellan kvarstående och bortfallet ð eller **g** upphäfts sålunda att dessa konsonanter genomgående aflägsnats. — Till någon liten del böra väl ock undantagen från vår regel skrifvas på det hsv. inflytandets räkning.

16. I svagtonig stafvelse har slutljudande, urspr. kort **n** bortfallit; dock ej i Nargömålet. Också där **n** först genom apokope enl. § 1,49 kommit i slutljudet, har det varit underkastadt denna ljudlag. — Ex.: **bōki** 'boken', **hästa** 'hästarne' (: s. Öbott. etc. **hästan**), **starka** [1]) 'starkare' (: s. Öbott. etc. **starkan**), **igga ēggu** (fem.) 'ingen' (: fsv. *æ̨ngun*), **trätta** 'tretton', **unda** 'undan', 2 plur. imp. **skiūti** 'skjuten'.

I mask. sing. af slutartikeln — t. ex. **stukkin** 'stocken' — samt af adj. på **-in** — t. ex. **rutin** 'rutten' [2]) — kvarstår **n** p. gr. af tidigare längd. Dess bevarande i den attributiva starka adjektivdeklinationens mask. sing., t. ex. **starkan** 'stark', häntyder på, att den äfven här varit lång; jf. § 1,63 anm. — Bortfall af slutlj. **-n** har egt rum också i flere finl. mål, se §§ 17, 26, 34, 49.

17. En del maskulina *ja-* och feminina *jô-* stamssubstantiv hafva infört den på kons. **i** slutande stamformen (som urspr. förekom blott framför ändelsevokalerna **a** och **u**) jäm-

[1]) Gsvby, Rågöarna o. Wichtp. **starkari -äri**. — [2]) Gsvby, Nuckö **rutindär**, resp. **-indur** l. **-ian**.

väl där ingen böjningsändelse användes; härvid har **i** blifvit sonant. Genom analogibildning efter *ja-* och *jô*-stammarna hafva äfven några andra substantiv kommit att ändas på **-i**. Att former af ifrågavarande slag skulle förekomma i Nargömålet, framgår åtminstone ej af mina källor. — Ex.: **säkki** 'säck'[1]: pl. **säkkiar**, jf. fsv. (ack. sg.) *sæk*: pl. *sækkiar*; **väggi** 'vägg'[2]: pl. **väggiar -iu**, jf. fsv. (ack. sg.) *væg*: pl. *væggiar*; **bö*l*i bä*l*i** 'bälg'[1]: pl. **bö*l*iar** o. d., jf. fsv. (ack. sg.) *bælgh*: pl. *bælghiar*; **däsi** 'dös'[3]: pl. **däsiar**, jf. fsv. *dys*: pl. *dysiar*; **ēggi** 'äng'[4]: pl. **ēggla**, jf. fsv. *æng*: pl. *ængiar*; **ta*l*i** 'talg'[5], jf. fsv. (ack. sg.) *talgh*; **hä*l*i** 'hälg', pl. **hä*l*ia**[4], jf. fsv. *hælgh*, i smsgar *hælgha-*[6]; **b[i]ärki** 'björk', pl. **biärkiar** o. d.[7]), jf. isl. *biǫrk*, gen. *biarkar*.

18. Den starka deklinationens mask. sing. hos adjektiv med suffixet **-in-** har — dock ej på Nargö — i predikativ ställning antagit ändelsen **-r** i analogi med öfriga adjektiv. Framför detta **-r** har (enl. § 1,24) utvecklat sid **d** och (enl. §§ 2,2, 64) svarabhaktivokal, till följd hvaraf ifrv. form ändas på **-indär** l. **-indur**. — Ex.: **trōindär** o. d. 'trogen', **rutindär -ur** 'rutten'.

I Ormsö- och Wichtp.-målen har likväl den ifrv. bildningen kommit ur bruk, liksom den predikativa mask. sing. öfverhufvud. På Runö och Dagö ersättes den numera oftast, på Rågöarna synnerligen ofta antingen af den attributiva formen (på **-in**) — oaktadt den predikativa för öfrigt upprätthållits i dessa orters mål och i de båda senares t. o. m. utträngt den attributiva — eller af en nybildad form med ändelsen **-i[*y*]är**. Däremot är densamma fortfarande i fullt bruk i Nuckö- och Gsvbymålen.

---

[1]) Så Estl. — [2]) Uppg. fr. Runö o. Gsvby. — [3]) Ormsö-Nuckö o. Wichtp. — [4]) Anf. fr. Runö. — [5]) Ormsö. — [6]) De ljudlagsenliga motsvarigheterna till fsv. *talgh, hælgh* äro **ta*l*g, hä*l*g hö*l*g**, se § 1,76. — [7]) Rågöarna endast **biärk** (men pl. **biärkiar**).

18½. I konformitet med de verb, hvilka af gammalt i vissa former företedde ett suffixalt, urspr. konsonantiskt i, hafva en mängd andra verb antagit ett **i** närmast efter rotstafvelsen. Förmodligen skedde denna analogibildning tidigast i inf. och plur. af pres. ind., sålunda att egenskapen af en dessa former utmärkande ändelse tillades **i**-ljudet, som till följd af apokope (§ 1,49) här blifvit slutljudande: på denna ståndpunkt kvarstår en stor del verb af I sv. konj. Nargömålet torde ej hafva några bildningar af ifrv. slag att uppvisa. — Ex.: **stikki, -ium**[1]) 'sticka, -om' (fsv. *stikka* etc.); **dämpi, -ium**[4]) 'dämpa, -om' (fsv. *dæmpa* etc.); **känni, -ium**[2]) 'känna, -om' (fsv. *kænna* etc.); **minski, -iar, -ium, -ia**[3]) 'minska, -ar, -om, -ade, -at' (fsv. *minzka* etc.) — liksom **liggi, -ium** 'ligga, -om' (fsv. *liggia* etc.); **sēki, -ium** 'söka, -om' (fsv. *søkia* etc.); **fiski, -iar, -ium, -ia** 'fiska, -ar, -om, -ade, -at' (fsv. *fiskia* etc.). Dessutom **skindi skịndi**[4]) 'skynda', **fīli**[5]) 'fila' (men **skindar** o. d., **fīlar**; **-um, -a**) och likn.[6])

19. Också 2 pers. pluralis (jf. § 1,40) har uti indikativen (och konjunktiven?) antagit 3 personens form; om Dagömålet uppgifves det dock, att den gamla bildningen (på **-i** enl. §§ 1,41, 9,16) ännu stundom användes i preteritum. Ex.: pres. ind. pl. 2. 3. **krūp**[7]) 'krypen, krypa'; pret. ind. pl. 2. 3. **brutu** 'bröten, bröto'.

Betr. Nargömålet — liksom för öfrigt ock i fråga om de finländska dialekterna — stannar man i ovisshet, huruvida ifrv. ut-

---

1) Anf. från Runö, Ormsö-Nuckö o. Rågö-Wichtp. — 2) Nuckö. — 3) Uppg. fr. Gsvby, Nuckö, Wichtp. — 4) Uppg. fr. Runö, Dagö-Gsvby o. Ormsö-Nuckö. — 5) Rågö-Wichtp. — 6) Alldeles ohållbar är Vendells åsikt (Sv. lit. sällsk. i Finl. förhandl. o. uppsatser II, s. 182), att hos verb, sådana som **dēmi** 'döma', **i**-ljudet skulle kvarstå „af forno“: de baltiska målen hafva i full öfverensstämmelse med den öfriga nordiska tungan genomfört synkopen af urnord. mellanstafvelser. — 7) Jf. § 1,49.

jämning egt rum, i ty att pluralformerna här h. o. h. uppgifvits till förmån för motsv. singularformer. I preteritum hafva jämväl Rågö-Wichtp.- och Gsvbymålen upphört att använda en särskild form för pluralis. (Jf. §§ 2,8, 3,4.)

C

20. Ett i svagtonig stafvelse stående **i** har — utom på Nargö — icke ens om **r** följer efter detsamma (jf. § 2,10) öfvergått till en öppnare vokal. Ex.: **sinir sänir** [1]) 'söner' (fsv. *synir*), **stōrir** [2]) 'store' (fsv. *storir*), **fiūrir** [3]) 'fyra' (fsv. *fiurir*).

De långstafviga verben af II sv. konj. hafva utbytt sin ursprungliga pres. ind. sg.-ändelse **-ir** mot den hos de kortstafviga af samma konj. samt hos de starka utbildade — urspr. stafvelsebildande **r**, hvaraf på Ormsö och Nuckö blifvit **-ur** (§ 64), i de öfriga baltiska målen **-är** (§ 2,2); t. ex. **dōmur -är** 'dömer': isl. *dǿmir*. Egendomligt är det, att Nuckömålet låter adjektivens predikativa st. mask. pl. ändas på **-ur** (liksom mask. sg.), i st. f. på **-ir**, t. ex. **hwītur** 'hvite': isl. *huítir*; härmed jämförlig är den alternativa plur.-ändelsen **-indär** (= änd. för mask. sg.) hos **in**-afledda adj. i Dagö- o. Gsvbymålen.

21. Halfvokalen **i** kvarstår som sådan, vare sig att den följer efter en tautosyllabisk eller efter en heterosyllabisk konsonant eller står i uddljudet; i sistnämda fall har dock Nargömålet i likhet med de finländska målen låtit den öfvergå till spirantiskt **j**. — Ex.: **skiūt** 'skjuta' (fsv. *skiuta*), **siō siū** 'sjö' (fsv. *sior*), **miūkär** o. d. 'mjuk' (fsv. *miuker*); **äŋkiur** o. d. 'änkor' (fsv. *ænkiur*), **biria** 'började' (fsv. *byriaþe*); **iōd** 'jord' (fsv. *iorþ*), **iūl** 'jul' (fsv. *iul*).

Om bortfall af halfvok. **i** se §§ 9,12, 13, 59, 64. — Efter tautosyll. kons. bibehålles halfvok. **i** äfven i några finländska mål; se §§ 17, 19, 25, 34, 49.

22. Halfvokalen **w** har — utom på Nargö — i förbindelserna **hw** och **kw** undandragit sig öfvergången till spirant

[1]) Runö **säni**. — [2]) Runö, Wichtp. **stōr**, Dagö-Gsvby **stōrar**. — [3]) Så Runö o. Ormsö.

(jf. § 1,23), t. ex. **hwītt kwītt** 'hvitt' (isl. *hvítt*), **kwist kwäst** 'kvist' (fsv. *qwister qwæster*).

Om ögg. af **w** i förening med följande **a**, **ä** till **å** se mom. 10, §§ 55, 63, med följande **ä** till **äi**, **ui** §§ 64—66. — Ur Runö-, Dagö- och Gsvbymålen uppgifvas några ord med **kv-** jämte andra och flere med **kw-**. Hsv. inflytande? — **w** har äfven i vissa finl. mål förblifvit halfvokal efter **h** och **k**, se §§ 27, 42.

23. Uddljudande **l** kvarstår framför j-ljud, t. ex. **liūs** 'ljus', **liū liūg** 'ljuga'.

Likaså i Satakunda, se § 34.

24. Mask. och fem. sing. i adjektivens starka deklination hafva — om man frånser Nargö — fortfarande städse olika former. Betr. dessa formers gestaltning i de särskilda målen se §§ 1,37, 63, 54—56, 65. T. ex. mask. **starkär -ur -an**: fem. **stark -a -u**; jf. fsv. mask. n. *starker*, g. *starks*, d. *starkum*, a. *starkan*: fem. n. *stark*, g. *starkrar*, d. *starkri*, a. *starka*.

Förmodligen har icke häller inom de åländska dialekterna någon utjämning egt rum mellan de ifrågavarande formerna; se § 36.

Sådana äro, i sina karakteristiska drag, de tre hufvuddialekter, i hvilka östsvenskan sönderfaller. Vi komma nu till de mindre språkenheter, som kunna urskiljas innanför de förra. Ordningen för dessa språkenheters behandling låter jag bestämmas å ena sidan af deras geografiska ordningsföljd — vi begynna vid norra ändan af den östsvenska dialektkedjan och sluta vid den södra — å andra sidan af deras omfång — sålunda att en dialektkomplex i sin helhet städse behandlas före de enskilda mål, af hvilka den består.

Göra vi i enlighet härmed början med språket i ***Österbotten och Satakunda,*** så hafva vi först att märka, att detsamma i singularis af adjektivens predikativsystem (jf. § 1,37) — i likhet med hsv. men afvikande från alla andra östsv. dialekter (jf. dock § 36) — låtit femininets form helt och hållet uttränga maskulinets; t. ex. (mask. o. fem.) **rīk**, jf. ö. Ål. mask. **rīkär**: fem. **rīk**. Sannolikt öfver hela detta område har ock kort **ä** blifvit **ē** vid de y n g r e förlängningar (jf. § 1,45) det undergått framför tonande spirant + annan kons. (§ 1,28 d) samt, i vissa trakter, framför kort slutlj. konsonant (§ 21), t. ex. **krēvd** 'kräfde', **ēlu** o. d.[1]) 'ödla' (isl. *eðla*; jf. s. Finl. **ǟlå** o. d.), **nēglu** o. d.[2]) 'finne, blemma' (smh. m. isl. *nagli* 'spik': jf. hsv. *spikböld*); Sat., Ilmola o. Korsholms h:der **vēg** 'väg', **bjēr** 'bära'[3]), Närpes etc. (jf. § 31) **štjēr** o. d. 'skära' (subst.), **lēd** 'lada'[4]). Likväl kan denna förändring icke skönjas i norra Österbotten, hvarest väl detta **ē**, liksom det på ä l d r e **ǟ** l. urspr. **ē** återgående, i anslutning till hsv. blifvit utbytt mot **ǟ**; hvad enskilda ord beträffar, har äfven annanstädes ett liknande inflytande gjort sig gällande (jf. § 1,45 anm. o. 71 anm.). Hela Österbotten och Satakunda tillhör tvifvelsutan också en utveckling af **å** till **u** i svagtonsstafvelser framför **n** (som sedan kan hafva bortfallit enl. §§ 17, 26, 34), t. ex. **fämtun** o. d. 'femton' (: fsv. *fæmtan*), **fījund**[5]) 'fiende' (: fsv. *fiande fionde*). Denna ljud- § 10.

[1]) Jf. § 1,54. Förek. åtm. i mell. Öbott. — [2]) Uppg. fr. mell. Öbott. Sat., s. Öbott. **negglu** o. d.? — [3]) För Sat. uppgifves **biǟr**. — [4]) Jf. § 1,43. — [5]) Anf. fr. m. Öbott. Den ögg. **ā** > **ǟ** i detta ords suffix, som således inträdt i österbottniskan, förutsätter en vokallängd af äldre datum än den vanliga förlängningen framför **nd** (§ 1,60), eftersom ett p. gr. af denna långt **a** icke blifvit **å** i Finland, § 2,14; beror vokallängden på att suffixet reflekterar urgerm. *-ônd-* och haft stark biton? Eller — innehåller tilläfventyrs Öbott. **fījund** samma afljudsstadium af suffixet som 'bonde' (< ***bōundi**, Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 235)?

lag har också inskränkt området för det sekundära **å**-ljud, som i s. Öbott. företräder urspr. **u** i slutna stafvelser med svag aksent (§ 30); sålunda **jäddu[n]** 'gäddan', men plur. **jäddår** (fsv. ack. sg. *gædduna*, pl. *-ur*). Gkby-Nvet.-målets former på **-tån** för räkneorden 13—19 — sådana former förekomma ock i Nykby s:n (o. flerst.?) — röja jämväl genom sitt slut-**n** hsv. härkomst, jf. § 17. — Vidare hör hit försvinnandet af urspr. alveolart (men icke urspr. kakuminalt) **l**-ljud framför **s**: **assint** o. d. 'alls intet', **kvässväl** o. d. 'kvällsvard', **īsk** 'ilsken' [1]). Egendomlig för dessa mål är ock den hos en mängd deponentier förekommande infinitivformen på **-is** (**-es**, § 28), ang. hvars uppkomst jf. §(§ 7,6 och) 1,67, t. ex. **ȳvis -es** 'yfvas', **skämmes** o. d. 'skämmas' [2]), **munnhuddjis** (**-es**?) 'munhuggas' [3]). Såväl i Österbotten som i Satakunda kvarstår slutligen **u** som sådant i urspr. öppna, svagtoniga stafvelser; de slutljudande dock undantagna, hvad Gsvby-Nvet.-målet beträffar (§ 18); ex.: **fjäturin** o. d. 'fjättern' (fsv. *fiæturin*), **aksulin** o. d. '(hjul-)axeln' (fsv. *axulin*), **tjuvu** o. d. 'tjugu' [4]).

§ 11. Det gifves dessutom några företeelser, hvilka möjligen hafva samma område som de föregående, ehuru jag med det material, som nu står mig till buds, endast kan konstatera deras förekomst i hela ***Österbotten.*** Hit hör en öfvergång af kort **ä** till **i** uti korta rotstafvelser, som efterföljas af i; t. ex. **lisi** 'läst' (fsv. *læsit*), **liti** [5]) 'låtit' (fsv. *lætit*), **[j]iti** 'ätit' (fsv. *[i]ætit*) [6]). Det enl. § 7,1 ur **a** utvecklade **ä**-ljudet tykkes dock blott i ett par ord, som ofta användes obetonade, hafva blifvit **i**: **firi** 'farit', **viri** 'varit' (: inf. **va[ra]**, altså knap-

---

[1]) I Vörå (o. flerst.?) förekommer **ilsku** 'ilska' — till följd af association med **ill** 'illa' eller hsv. påvärkan. — [2]) Förek. åtm. i Sat. och s. Öbott. — [3]) Förek. åtm. i m. Öbott. — [4]) Gkby-Nvet. **tsögå**, Närpes, Pörtom etc. **tjūvi**. — [5]) Jf. § 1,29. Närpes (etc.?) **läta**. — [6]) Ljudlagen återfinnes i Houtskärsmålet, se § 39.

past = isl. *verit)* [1]) — ett förhållande som väl är att förklara så, att utvecklingen **a** > **ä** egt rum tidigare i svagtoniga stafvelser än i starktoniga, där den genomförts först efter den ifrv. öfvergången **ä** > **i**. I vissa mål göra pret. part. och sup. af några starka verb undantag till följd af påvärkan från presensstammen, t. ex. Gkby-Nvet. **dräpi** 'dräpt', **läsi** 'läst'. En annan företeelse, hvars råmärken måhända omfatta såväl Österbotten som Satakunda, är en utveckling af kort **y** i förbindelse med ett följande kort **g**-ljud framför en annan konsonant till diftongen **öu** [2]): **möulu** o. d. 'mögel, möglig': isl. *mygla*, *-ugr*; (s. Öbott.) **nöul** 'tapphål i båtbottnen': no. *nygla*; (s. och m. Öbott.) **öul[u]** 'öfverläder på sko': Vbott. *ygel*; (n. Öbott.) **löud** 'lögn': fsv. *lyghþ*. De få undantag, som finnas, t. ex. m. och s. Öbott. **lögd lögd**, kunna bero på association med besläktade former, som stått utanför ljudlagen i fråga. — Vidare är här att märka, att genitiven hos alla nomina propria, äfven de starkt böjda, erhållit ändelser, bestående af den svaga deklinationens gamla oblikändelser + genitivmärket **-s** (jf. § 1,35). Att egennamnen framom andra substantivkategorier låtit denna genitivtyp, som tydligtvis tidigare tillkom blott *n*-stammarna, blifva enhärskande, har tvifvelsutan sin grund i den öfvervikt dessa just här egde (äfven hos maskulinerna: märk den stora mängden af mask. „Kurznamen"). Genitivändelsen vore således hos mask. nom. propr. **-as**, hos feminina **-us** (**-ås**), om icke en utjämning egt rum, i allmänhet sålunda att **-as** blifvit genomgående — t. ex. **antas** 'Antes (Anders')', **kälas käłas** 'Karls', **annas** 'Annas' — men i Vörå (och grannsocknarna i norr?) till förmån för **-us** — t. ex. **antus** 'Anders', **kälus** 'Karls',

---

[1]) M. och s. Öbott. (samt Sat.) **furi fyri** 'farit', **vuri vyri vöri vari** 'varit'. — [2]) Ett spår af en liknande ljudlag i Eg. Finl. har jag trott mig kunna konstatera § 1,55 not. 1.

annus 'Annas' — medan åter i Pedersöre-Purmomålet (etc.?) femininerna tillfogat **-as** efter den på **-us** slutande genitivformen — t. ex. **fijusas** 'Sofias' [1]). Det är högst sannolikt att gränserna för den ifrv. företeelsen böra uppdragas ännu vidare än hvad här skett. Måhända är den t. o. m. att räkna bland de samfinländska; att den åtminstone icke varit främmande för nyländskan, bevisas af de i Nyland ganska vanliga hemmansnamnen på *-as*, t. ex. *Inglas, Gamlas, Skäggas, Nilsas, Silvastas, Bengtas.* — I detta sammanhang må slutligen omnämnas uppkomsten af en ny klass af verbalabstrakter genom substantivering af den passiva infinitiven — t. ex. **läsas**, **läsase -i** 'läsande, -andet' — en novation, till hvilken också vissa sydligare finl. mål röja ansatser [2]).

§ 12. Främmande för målen i Satakunda (åtminstone det i Hvittisbofjärd) äro däremot med säkerhet några andra samösterbottniska företeelser. En sådan är utvecklingen af **k, g** (**kk, gg**) framför ursprungliga palatala vokaler (således ej dift. **öu**, § 2,1, eller svarabhaktivokalen **ä**, § 2,2) eller i förening med ett följande **j**-ljud till resp. **tj, dj** (**ttj, ddj**) eller, noggrannare uttrykt, till dentipalatalt **t, d** + tonlöst, resp. tonande dentipal. **s**; ett föregående g har härvid förbytts till ett **n**-ljud. Palatalisering af **k** och explos. **g** har som kändt egt rum också i hsv., ifrån hvilken dock österbottniskan, liksom alla östsv. mål, där företeelsen återfinnes och ej det hsv. inflytandet fått öfverhanden (§§ 35, 43, 49), skiljer sig i så måtto, att den låtit densamma inträda jämväl framför svag aksent. Ex.: **tjänn** 'känna', **stjūl** **štjūl** 'skjul', **låtje** o. d.

---

[1]) Somliga dialekter (t. ex. Pedersöre-Purmomålet) utsträcka användningen af den utvidgade genitivformen jämväl till appellativ, brukade κατ' ἐξοχήν om någon viss individ, t. ex. **pröstas** '(vår) prosts'. I s. Öbott. förekommer änd. **-as** också i andra fall hos appellativa subst., äfvensom hos pronomina; se härom § 30. — [2]) Med slutartikel kunna dylika bildningar uppträda blott inom de ifrv. målen.

'locket' (fsv. *loket*), **stidji** 'stigit', **sättjin** 'säcken', **λläddjur** o. d. 'släggor' (fsv. *slæggiur*), **drēndjar** o. d. 'drängar' (fsv. *drængiar*). Framför ändelsen i 2 plur. imper. har gutturalen blifvit återställd genom utjämning i paradigmet. De ur palataliseringen framgångna konsonantförbindelserna hafva i vissa dialekter utvecklat sig vidare till alveol. **ts**, **dz** (**tts**, **ddz**), § 16; om bortfall af **t** i förb. **sts** se § 18, och om försvinnandet af uddlj. **d** framför **j** § 23. I inljudet har det enl. nyssnämda ljudlag uppkomna korta **d**-ljudet, såvida det ej föregås af nasal eller **l**, städse bortfallit; i dylika fall uppträder det därpå följande ljudet öfveralt som vanligt prepalatalt **j** [1]). Ex.: **vējin** o. d. 'vägen', **bjärji** o. d. 'bärget', **taλjin** o. d. 'talgen', **fλuji** o. d. 'flugit' (men **stidji stidzi** 'stigit', **tindje** o. d. 'tinget') [2]). Ett par specifikt österbottniska drag äro vidare öfvergången af uddljudande **gn** till **kn** (ang. hvars förändringar i en del mål se följ. §), t. ex. **knīd** 'gnida', **knaga knāg** 'gnaga' [3]), samt utvecklingen af **ä** + urspr. spir. **g** framför **n** till dift. **äi** — en ljudlag, hvars genomförande i Gkby-Nvet.-målet dock är tvifvel underkastadt, enär det enda exemplet, **räin** 'regn' (fsv. *ræghn*), här ersättes af ett **rägn** [4]). — Härtill bör ännu läggas, att de svaga verb af II konj., hvilkas rot slutar på **r**, till undvikande af ett pret. part. och sup. på *l* (jf. §§ 1,65, 7,4), hvad dessa former beträffar, trädt öfver till samma kon-

---

[1]) Om liknande bortfall i Ålands h:d och Houtsk., ö. Eg. Finl., v. och ö. Nyl. se §§ 35, 43, 49. — [2]) Freudenthal omtalar likväl i fråga om Närpesmålet, att detta **d**-ljud stundom höres, om ock mycket svagt och otydligt, efter lång vokal. Åsyftas härmed blott en mer än vanligt „trång" artikulation af **j**-ljudet? Jf. äfven de från Vörå- och Ped.-Purmomålen anförda formerna **skåudjin skōdzi** (jte **skōji**). — [3]) I ett par sydfinländska mål, Pyttis- och Strömforsmålen, förekommer öggen **gn**- > **kn**- äfven, § 49. — [4]) Sistn. form kunde vara införd ur hsv., med ljudsubstitutionen **gn** för **gn**; dock gäller detta naturligtvis äfven om samma form i utomösterbottniska dialekter.

jugations 2 klass (jf. betr. dennas ändelser § 1,65; betr. behandlingen af förbindelsen **rt** §§ 1,22, 2,4, 17, 18, 21, 25), t. ex. **jōt** o. d. 'gjord etc.', **lāt** o. d. 'lärd etc.', **stȳt** o. d. 'styrd etc.'. Denna heteroklisi har likväl Vöråmålet i en del ord aflägsnat genom att efter mönster af öfriga verb af II konj. likdana pret. part. och sup. med pret. ind. (som emellertid kommit att ändas på **ld** o. d., § 21); för öfrigt har tvärtom pret. ind. dragits öfver till 2 kl. (§ 13), utom i södra Österbotten, där heteroklisin ännu upprätthålles.

§ 13. Vi komma nu till de företeelser, som äro utmärkande för dialekterna i *norra och mellersta Österbotten.* Här har **h** i förbindelsen **hv-** (**hw-**) förstummats, t. ex. **wīt vīt** 'hvit', **wadan vadan** 'hvadan'. Ljudlagens södra gränslinje skär Korsnäs socken och sammanfaller för öfrigt med Korsholms härads sydgräns. Måhända är dock aflägsnandet af **h** åtminstone i en del af Pörtom icke ljudlagsenligt; en antydan härom innebär, synes det, uppgiften, att uttrycket **kvitt gån** 'hvitt garn' brukas af den älsta generationen i socknens kyrkoby. Ungefär samma område har en annan företeelse, utvecklingen af ett **v**-ljud (ang. hvars närmare beskaffenhet se §§ 14, 25, 26, 31) efter **ō** och **ū**, där dessa icke efterföljdes af konsonant, t. ex. **bōw** o. d. 'bo', **siūw** o. d. 'sju', **skōwar** o. d. 'skor'; i slutljudet är dock **v**-ljudet flerstädes antingen reduceradt (så i Pedersöre o. Purmo) eller saknas det helt och hållet (så i Petalaks). — Likaså ända ned i Petalaks och Korsnäs, men icke i Pörtom, spårar man en förändring af uddljudande tenuis framför **n** till tonlös nasal. I allmänhet representeras sålunda **kn-** (såväl det ursprungliga som det enl. föreg. § af **gn-** uppkomna; **tn-** och **pn-** förekomma ej i uddljudet) af **ṅn-**, men i Petalaks och Korsnäs af tonlöst g (d. v. s. den med explosivan homorgana tonlösa nasalen) + **n**. Det senare är påtagligen det primära, hvaraf såväl **ṅn-** som det i Gkby-Nvet. o. Teerijärvi (samt Esse?), ehuru sällan, an-

vända **g**- utgöra yngre utvecklingar. Ex.: ***n*nīv** o. d. 'knif', ***n*nē** o. d. 'knä'. Det hsv. **kn**- har likväl, fr. o. m. Petalaks t. o. m. Kveflaks, utom i enstaka ord eller hos gamla personer, fullständigt undanträngt sin inhemska motsvarighet och gör äfven i öfriga trakter denna platsen stridig; i Gkby-Nvet. och Teerijärvi användes därjämte **kg**-, väl beroende på en kompromiss mellan **kn**- och dialektens **g**-. Sannolikt har behandlingen af tenuis framför **n** varit densamma i inljudet, som i uddljudet, utom att vissa (alla?) mål i Pedersöre h:d låtit den utveckla sig till **h** (*x*?) i den förra ställningen. Det nuvarande språket kan tyckas illa stämma öfverens härmed. Visserligen använder den äldre generationen i Gkby-Nvet., Teerijärvi, Esse och norra Larsmo samt, hvad ordet 'marknad' beträffar, i de öfriga delarna af sistn. socken **hn** i enlighet med det sagda, t. ex. **marhna** 'marknad', **båhn** 'botten' (fsv. *botn*), **löhn** 'löpna'. Men för öfrigt återgifves **kn** af **kn**, utom i Jeppo o. Vörå **mārtna māsna**, Vörå **ståsn** 'storkna', som synas antyda en öfvergång däraf till **tn**, jf. § 25; urspr. **pn** i allmänhet af **pn**, i **lökn** 'löpna' (Malaks o. nordligare) samt **skårkn** 'skorpna' (Gkby-Nvet. etc.) af **kn**; urspr. **tn** i Korsholms h:d af **tn** (dock Kveflaks **säkn** 'sjunka': isl. *setna*), och likaså norr om detsamma i en del ord, medan det i andra tyckes hafva öfvergått till **kn**, t. ex. **båkn** [1]) 'botten': fsv. *botn*, **blåkn blåkn** 'blifva blöt' (: fsv. *blotna*), **fäkn** 'blifva fet' (: isl. *fitna*), **vakn** 'vatten' [2]). Emellertid vore en ljudlagsenlig utveckling **tn**, **pn** > **kn** exempellös, så vidt jag kan finna, och äfven ljudfysiologiskt osannolik. Jag uppfattar därför alla dessa former såsom framgångna ur en försvenskningsprocess, liknande den, hvilken ord med uddljudande tonlös nasal som bäst genomgå; att **kn** ofta genom falsk

[1]) Så åtm. Gkby-Nvet. o. Vörå; Ped.-Purmo har **båtn**. — [2]) Anf. fr. Vörå. Däremot Ped.-Purmo, Gkby-Nvet. (etc.?) **vatn**.

analogi blifvit satt i st. f. **ɴn**, resp. **hn**, också där detta föregick, trädde urspr. **tn** eller **pn**, samt **tn** någon gång i st. f. ett på urspr. **kn** återgående **ɴn**, är ej något äfventyrligt antagande. — Från och med Malaks norrut hafva svaga verb af II konj., hvilkas rotstafvelse slutar på **r**, i regeln fullständigt öfvergått till konjugationens 2 klass och ändas således ej allenast i pret. part., utan äfven i pret. ind. på **-rt** o. d. (jf. föreg. §), t. ex. **lärt** o.. d. 'lärde, -d etc.', **stẏrt** o. d. 'styrde, -d etc.'. Undantag göra en del verb i Vöråmålet, hvilka tvärtom undanrödt den enl föreg. § uppkomna heteroklisin genom participets och supinets återgång till II konj. 1 kl. (§ 25), äfvensom verbet 'göra', som — genom sin vanlighet mer än de andra skyddadt för analogisk ombildning — öfveralt förblifvit heteroklitiskt: pret. ind. **dzōl** o. d. (**dzōr**), pret. part. **dzōrt** o. d.; dessutom bruka i Vörå ett par andra verb, hvilkas pret. part. och sup. städse visa ändelsen ***-t***, fortfarande a l t e r n a t i v t den äldre pret. ind.-formen på ***ld***. Åtminstone i Kveflaks tyckes dock mediopassivet hafva förblifvit utanför den ifrv. ombildningsprocessen; sål. t. ex. **hödist** (**höldist**?) 'hördes'. Mellan Malaks och Petalaks går ock den södra gränslinjen för en annan företeelse, **u**-ljudets kvarstående som sådant i alla svagtoniga slutna stafvelser (jf. § 30)[1], t. ex. **tjēldur** o. d. 'källor' (fsv. *kældur*), **i aftust** 'i går afton' (jf. fsv. *aptun*). Öfver samma område torde ock kort **r** vid („yttre“) sandhi hafva bortfallit framför en annan konsonant, t. ex. **fā våran** 'vår far', **läggä ja** 'lägger jag', **päpakåun** o. d. 'pepparkorn'. Strängt iakttagen finna vi dock denna regel ingenstädes: i många mål hafva formerna med bevaradt **r** åter blifvit enhärskande, utom i sammansättningar (och vissa vanligare ordsammanställningar?); och jämväl de mål, där

---

[1]) Samma företeelse tillkommer målen i Sat. och på Nargö (samt på Runö?), se §§ 34, 51 (67).

differentieringen tydligast skönjes (t. ex. de i Kveflaks och Kronoby) visa stark tendens att låta de fullständiga formerna intränga på de stympades gebit. Ett annat utmärkande drag hos dialekterna inom detta område är, att de framför *l*, **r**, **n** (**m**?) förkortat alla långa konsonanter — t. ex. **ug*l*un** o. d. 'ugglan' (jf. fht. *ûwila*), **dråkn** 'drunkna' (isl. *drukkna*); häraf följer att urspr. korta sådana, äfven om de tidigare varit förlängda (jf. § 7,2) i det nuvarande språket städse hafva sin ursprungliga kvantitet.

Af företeelser, som kunna sägas vara utbredda öfver § 14. den ***nordligare hälften af Österbotten***, hafva vi att märka följande. Det enl. §§ 7,2, 15 af **i** uppkomna korta **e**-ljudet har ända till trakten af Vasa fullständigt sammanfallit med det korta **ä**-ljudet (= urspr. **ä** eller < **a** l. **e** enl. § 1,2,6 l.43), t. ex. **väti** o. d. 'vettet', liks. **näti** o. d. 'nätet'; **spänan** 'spenen', liks. **tränun** 'tranan'. Där ett i svagtonig stafvelse stående urspr. **e** föregåtts af guttural konsonant eller efterföljts af **t** har det ända från språkområdets nordgräns till samma trakt varit underkastadt öfvergång till **i** [1]), t. ex. **bōtjin** o. d. 'boken': s. Öbott. **bōtje[n]**; **landi** 'landet': s. Öbott. **lānde**; jf. dessutom § 24. I Ped.-Purmo är likväl artikelvokalen i plur. af neutrala samt, fakultativt, i sing. af feminina substantiv på guttural **ä**, till följd af invärkan från substantiv med annat slutljud; och i Gkby-Nvet. bilda alla starkt böjda substantiv sin best. sing.-form medelst den gamla feminina slutartikeln (sål. efter urspr. guttural -**i**, annars **ä**, jf. § 17), se § 18. — En svårförklarlig ombildning har pret. ind. af de starka verben med **ȳ** i presensstammen undergått — åtm. t. o. m. Mustasaari — i ty att de här i

[1]) Också i Nyland och ö. Eg. Finl. — vilkorligt dessutom i v. Eg. Finl. — har ögg. af **e** till **i** förorsakats af en föreg. guttural kons.; se §§ 41, 43.

st. f. dift. **öu** (§ 2,1) antagit **öy** [1]), t. ex. **kröyp** 'kröp': isl. *krǫup* [2]); *n***nöyt** o. d. 'knöt': s. Öbott. **knöut**. Man måste väl antaga, att ett slags fonetisk analogibildning enl. proportionen **öy**: **ȳ** = **öu**: **ū** egt rum. T. o. m. Mustasaari och Replot kvarstår ock lång vokal framför lång konsonant eller två konsonanter, af hvilka den förra är en tenuis — en företeelse, som redan § 2,16 fått sin behandling. Ett annat hos ungefär samma mål förekommande ålderdomligt drag, som vi likaledes i det föregående (§ 2,10 b) berört, är bevarandet af inljudande, af **r** icke efterföljdt **i** i svagtoniga stafvelser. — Längre än Kveflaks når icke en som det tyckes ljudlagsenlig förkortning af urspr. l. enl. § 1,28 b) l. 60 lång vokal framför **ld**, **nd**, **gg**, **mb**, t. ex. **såld** 'såll' (: isl. *sáld*), **lagg** 'lång' (: s. Öbott. **lāgg**), **vänd** 'vända' (: s. Öbott. **vēnd**), **vamb** 'våm' (: s. Öbott. **vāmb**). Ordet **käld** 'kall' har i vissa mål (t. ex. Kveflaksmålet) skenbart undandragit sig ljudlagens invärkan: **ā** förskrifver sig från neutr. sing. **kält** (före förkortningen analogibildadt till **käld**) [3]). — Inom Pedersöre och Lappo h:der hafva förbindelser af kort vokal och följande kort konsonant, utom i det § 1,28 e) omnämda fallet, icke ens i enstafviga ordformer (jf. § 2,17) undergått någon ljudlagsenlig förlängning [4]), t. ex. **låk** 'lock' (isl. *lok*), **gräs** 'gräs' (isl. *gres*), **stjär** 'skära' (isl. *skera*) [5]); en i strid häremot lång stafvelse — någonting som visserligen är ganska vanligt i de ifrv. målen — beror städse på hsv. invärkan. — Redan framför Vörå upphör en öfvergång af spiranten **v** (urspr. l. < **g** enl. § 1,50) till halfvokalen **w** efter **ō**, **ū**, **öu** — t. ex. **rōwu** -**å**

[1]) Dift. **öy** i st. pret. återfinnes i ö. Nyl., se § 49. — [2]) Gkby-Nvet. **kröup** (inf. **krūp**). — [3]) De af Vendell från Ped.-Purmo anförda formerna ***fäld*** 'fåll', ***gäld*** 'gall', ***häld*** 'hålla' anser jag ej utgöra en tillräcklig grund att gifva regeln en trängre formulering. — [4]) Så äfven i de sydfinl. målen, se § 8,7. — [5]) N. Öbott. **stsära** o. d.

'rofva', **sūw** 'suga', **klöuw klöuw** 'klöf' — hvilken öfvergång åtföljes af en liknande artikulation hos det ursprungliga v-ljud, som enl. § 13 utvecklat sig efter ō och ū, t. ex. **siūw šūw** 'sju', **brōwän** o. d. 'bron'. Litet längre söderut återfinnes samma förhållande, se § 26. Inom dessa företeelsers område visar sig äfven en öfvergång af *l* till **l** framför **s**, t. ex. **hals** 'hals' (: Vörå etc. **hals**), **fräls** 'frälsa' (: Vörå etc. **fräls**). Uppgiften att Oravaismålet använder **l** i st. f. *l* framför slutljudande **s**, äfvensom växlingen **hals: halsa, päls: pälsa** i Pedersöre-Purmomålet göra det sannolikt, att öfvergången i fråga öfverhufvud varit begränsad till sistnämda ställning — eller kanske snarare till ställningen framför homosyllabiskt **s**. I Gamlakarleby-Nedervetilmålet har dock hvarje *l* blifvit **l**, enl. § 18. Där det senare ljudet i andra mål uppträder utan åtskilnad framför homo- och heterosyll. **s**, är utjämning att antaga. — En utveckling af **ū** till **ȳ** framför **m** och **p**, t. ex. **tȳm** 'tumme' (fsv. *þumi*), **sȳp** 'sup', sträcker sig också fram intill Vörå, men har i norr lämnat Gkby-Nvet.-målet oberördt. I Ped.-Purmomålet förete likväl ett par starka verb på grund af systemtvång ett häremot stridande **ū**: **krūp** 'krypa', **drūp** 'drypa', liksom **frūs** 'frysa', **strūk** 'stryka' m. fl., jf. § 15 (men pret. ind. fortfarande **kröyp, dröyp** i enlighet med hvad ofvan blifvit sagdt). Huruvida detta område för ljudlagen sammanhänger med ett annat, där den genomförts, näml. Kveflaks och Mustasaari (samt Replot?) kan blott en undersökning af Maxmomålets förhållande härutinnan afgöra.

Det svenska ***Österbottens norra del,*** i trängre mening, företer i sitt språk följande egendomligheter. De verb af II sv. konj., hvilkas rotstafvelse slutar på **ll**, hafva — fr. o. m. Munsala norrut — gått öfver till konjugationens 2 klass, med pret. ind. och part. (samt sup.) på **-t**, t. ex. § 15.

fält fäλt 'fälde', -d etc.' [1]). Inom samma gränser har det kakuminala *l* undergått en reduktion eller t. o. m. alldeles försvunnit framför supradental konsonant (uppkommen enl. § 1,22) [2]) t. ex. **ā[l]n** 'aln', **halsar hassar** 'halsar', **svā[l]t** 'svalt' (adj.); i Gamlakarleby-Nedervetilmålet har ljudlagen, till följd af *l*-ljudets tidigare öfvergång till vanligt **l** (§ 18) ej haft någon tillämpning. — En öfvergång af **iū** till **ū** efter **r** och kakum. *l* (som kan hafva blifvit vanl. **l** enl. § 18) — t. ex. **grūn** 'gryn' (: isl. *grión*), **klūw** o. d. 'klyfva' (: isl. *kliúfa*) — har måhända ett något trängre område; dock omfattar detta område åtminstone Pedersöre h:d och Nykarleby s:n [3]). I st. f. **ū**-ljudet har emellertid ofta trädt ett **ȳ** — dels (öfveralt utom i Gkby-Nvet.) genom ljudlagsenlig utveckling framför vissa konsonanter, se § 14; dels p. gr. af det inflytande hsv. och nabomålen utöfvat, och som i Nykby s:n endast få hithörande ord motstått (hvaremot målen i Pedersöre h:d i allmänhet bevara de ljudlagsenliga **ū**-formerna). I Pedersöre h:d och Nykarleby (samt Jeppo?) har ock en utveckling af **i** till **e**, och vidare enl. § 14 till **ä**, egt rum i korta rotstafvelser, efterföljda af **a** [4]): **bäta** 'beta': isl. (obl.) *bita*; **väta** 'veta': isl. *vita*; **stäga** 'stege': isl. (obl.) *stiga*, **häta** 'hetta': isl. (obl.) *hita*; **sväga** 'vidja': isl. (obl.) *sviga*; **säma** 'simma': jf. isl. *suima*; ? **säla** 'sele': isl. (obl.) *sila* (o. *sela*). Där **i** ändock anträffas i nämda ställning, förskrifver det sig städse från former, som icke varit underkastade ljudlagen i fråga; så **[j]ita** 'äta': pret. part. **[j]iti** (§ 11); inf. **vila** 'vilja': jf. isl. *vilia*, pres. ind. *vill*; **liga** 'legat': inf. **ligg**. Sydligare än Nykarleby och Jeppo går

[1]) Företeelsen återfinnes i Vasatrakten, § 25. — [2]) Också i s. Öbott., Sat., Ål., östligaste Eg. Finl. (?), Ösjprov. har det reducerats eller bortfallit; se §§ 9,3, 28, 42. — [3]) Samma behandling har **iū** undergått i de baltiska målen samt vissa medelösterbottniska dialekter, §§ 9,13, 26. — [4]) Enahanda utveckling af **i** till **e** förete målen fr. o. m. Korsholms h:d t. o. m. Ålands h:d och Houtsk. (samt Korpo?), se § 21.

ej häller en annan nordösterbottnisk företeelse, bevarandet af förbindelsen **ps**, där hsv. har **fs** (jf. § 6,4, not. 2)[1]), t. ex. **räps** 'räfsa' (vb.)[2]), **tåps** o. d. 'tofs' — en företeelse, som dock i de sydligare socknarna genom inträngande af **fs** blifvit inskränkt till ett mindre antal ord, somligstädes (åtm. i Jeppo) också till den äldre generationens språk. Karakteristiska för de nordligaste österbottniska målen äro äfven ett par ombildningar af mediopassivets formsystem. Genom en från I sv. konj. (ang. hvars mediopassiv jf. § 1,66) utgående analogibildning hafva alla andra verb, med undantag af en del starka, i mediopassivet erhållit en gemensam pret.-ind.- och sup.-form, bestående af formen för pres. ind. (betr. hvilken jf. §§ 1,67, 7,6) + **t**; sålunda **bränst** 'brändes, bränts', **bītist** 'bets, bitits', **ȳvist** 'yfdes yfts': pres. ind. **bräns, bītis, ȳvis** (= **kallast** 'kallades, ats': pres. ind. **kallas**). Hvad deponentierna beträffar, hvilkas inf. här städse är = pres. ind. (jf. § 1,67), har troligtvis äfven den aktiva II konj. 2 kl. i någon mån tjänat till mönster för dessa nybildningar: **bäist** 'tigde, -t': inf. **bäiss** = **lȳst** 'lyste, -t': inf. **lȳs**.[3]) Och till följd af en liknande analogibildning, men efter I sv. konj.:s akt., kunna de enstafviga deponentierna bilda sitt pret. ind. och sup. med ändelsen **-a**. Med **-a** fogadt omedelbart till inf.-formen — t. ex. **finsa** 'fanns, funnits' (: inf. **fins** = **kalla** 'kallade, -at': inf. **kall**) — uppträda de visserligen endast i Gkby-Nvet.-målet, där likväl de ofvannämda formerna på **-st** äfven äro i bruk. I öfriga trakter visa de ändelsen **-sta** — sannolikt till följd af kontamination med de senare; t. ex. **finsta** 'fanns, funnits'. Somligstädes (åtm. i Ped.-Purmo) är denna kompromisstyp hos det stora flertalet hithörande ord enhärskande; men

---

[1]) Återfinnes i Sat., östligaste Eg. Finl., Nyl. och Ösjprov., §§ 6,4, 34. — [2]) Ped.-Purmo (etc.?) **räfs**. — [3]) Liknande bildningar förete en del verb i Ormsö-, Nuckö- och Runömålen, jf. § 63.

för öfrigt (åtm. i Kronoby) har den ej mäktat uttränga de på **-st** ändande formerna. Jag ser mig dock ej i stånd att afgöra, huruvida de omgestaltningar af mediopassivet, för hvilka nu blifvit redogjordt, nått utöfver gränserna för

§ 16. ***Pedersöre härad.*** Det mest framträdande draget hos språket inom detta är en öfvergång af **j** efter **t** och **d** — där detta ej bortfallit enl. § 12 — till tonlöst, resp. tonande **s** (med dorsal modifikation, liksom den föreg. explosivan). Efter ursprunglig dental har **j** varit underkastadt denna behandling blott i starktoniga stafvelser, efter en (enl. § 12) ur guttural kons. utbildad sådan däremot i alla ställningar; detta gäller jämväl det sekundära, (enl. anf. st.) framför palatal vokal utvecklade **j**-ljudet. Sålunda t. ex. **tsåkk** 'tjock', **dzüp dzýp** 'djup' (men **lätiju -å** 'lätja', **vidiju -å** 'vidja'); **stsöru -å** 'skata' (fsv. *skior*), **dzära** 'göra' (fsv. *gæra*), **nytsil** 'nyckel' (fsv. *nykil*), **bryddzu -å** 'brygga' (fsv. obl. *bryggiu*). I uddljudet håller likväl det hsv. **j** på att gripa omkring sig på bekostnad af **dz-**; någon gång företräder det ock, på grund af falsk analogi, denna ljudförbindelse i inljudet. — Mellan ett af sistnämda ljudlag oberördt, i svagt aksentuerad stafvelse stående **j** och en föregående konsonant har utvecklat sig ett („reduceradt") **i**-ljud, t. ex. **lätiju -å** 'lätja', **bjäriji** 'bärget', **äsiju -å** 'ässja'. Förbindelsen **i** + spir. **j** användes enl. uppgift i Ped.-Purmomålet omväxlande med halfvokaliskt **i**, hvilket uttal tvifvelsutan framgått ur det förra. Vidare har **v** i ställning mellan en vokal och en efterföljande konsonant vokaliserats till **u**, hvarvid den föregående, enl. § 1,28 d) långa vokalen förkortats, t. ex. **haura** 'hafre', **väudd** 'väfde', **skåular** o. d. 'skoflar', **stöular** 'stöflar'. Pedersöre-Purmomålet (m. fl.?) företer dock fakultativt — efter **a** t. o. m. exklusivt — det ursprungligare ljudet, till följd af påvärkan från former, där det ej efterföljts af konsonant, eller från hsv. I stället för **m** och **n** träder, åtminstone i hastigt, sammanhängande tal,

en **dentilabial** nasal, om **f** eller **v** följer, t. ex. **truɱf** 'trumf', **bräɱvīn** 'bränvin'. En olikhet mot såväl hsv. som de angränsande målen förete dialekterna i Pedersöre h:d slutligen därutinnan, att uddljudande **dj-**, hvaraf som vi ofvan sett blifvit **dz-**, bevarat **d**-ljudet, såvida ej hsv. inflytande gjort sig gällande (jf. ofvan): t. ex. **dzūr** 'djur' (hsv. utt. *jur*), **dzivi** 'gifvit' (hsv. utt. *jivit*).

Härtill anknyta sig några egendomligheter, som tillkomma eller efter all sannolikhet tidigare tillkommit **de flesta** mål i Pedersöre h:d. Ett urspr. kort, slutljudande **n**, som föregås af en svagt aksentuerad vokal, kvarstår endast i Kronoby; de öfriga, kringliggande socknarnas mål hafva låtit det försvinna [1]), t. ex. **nåƚä nålä** 'nålen', **hästa** 'hästarne' (Kronoby **nåƚän, hästan**). Efter **obetonad** vokal har äfven urspr. långt **n**, förkortadt före apokopens genomförande, träffats af denna. Ex.: **kaƚvi** [2]) 'kalfven': isl. ack. *kalfenn*, **bättsi** 'bäcken': isl. ack. *bekkenn* (men **gäƚin gälin** galen, isl. *galenn*: urspr. biton på slutstafvelsen). Det sistnämda förhållandet förklarar ock de attributiva mask. sing.-formerna på **-a** i Larsmo, Pedersöre, Purmo och Esse (t. ex. **stōra** 'stor') — ifall de nämligen äro att likställa med Gkby-Nvet.- och Teerijärvimålens motsv. former med ändelsen **-an** (t. ex. **stōran**), som ju enligt det föregående bestämdt hänvisar på äldre långt **n**. Den afvikande behandlingen af slutljudet i de förstnämda socknarna vore då att återföra på en — till följd af att ändelsen uppfattades som ett vidhängdt pronomen (§ 1,63 anm.) — förändrad aksentuation. Däremot beror säkerligen försvinnandet (i hela Pedersöre h:d utom Kronoby) af slutlj. långt **n** i best. sing. af de svaga maskulina substantiven på § 17.

[1]) Om samma företeelse i m. Öbott., Sat., ö. Nyl. och Ösjprov. se §§ 9,16, 26, 34, 49. — [2]) Gkby-Nvet. **kalvä** innehåller sannolikt den urspr. feminina artikeln, hvars **-n** ej varit långt: jf. § 18.

analogibildning efter de feminina, t. ex. **staka** 'staken' (och 'stake', liksom **viku -å** 'veckan, -a'): isl. ack. *stakann.* I 2 pl. imper. häntyder, eget nog, den nuvarande formen på en äldre sådan med långt slut-**n**, t. ex. **farin** 'faren'. Af hsv. upprinnelse är åter helt säkert ändelsen **-tån** hos räkneorden 13—19 i Gkby-Nvet.-målet (jf. § 10). Såsom spår af en i samma utsträckning som **n**-bortfallet inträdd apokope af **-m** i svagtoniga stafvelser har man törhända att uppfatta sistn. företeelse i Gkby-Nvet.-målet, t. ex. **ståndå** 'stundom', **så** 'som': också i Gkby-Nvet. tyckes **-m** i flere ord vara återställdt genom yttre inflytande. — Hit, om ej till någon af de föregående paragraferna, hör den ofvan (§ 13) berörda utvecklingen af icke-uddljudande **kn, pn, tn** till **hn**, hvilken ljudförbindelse nu ej förekommer utanför Larsmo, Gamlakarleby, Nedervetil, Teerijärvi och Esse. Inom ett område, som nära sammanfaller med det sistnämda, möter oss **ht** för äldre **kt** (från Larsmo har jag dock ej någon uttrycklig uppgift härom)[1], t. ex. **maht** o. d. 'makt', **λlahta** o. d. 'slakta'. Äfven denna företeelses område vore förmodligen vidsträktare, om ej det hsv. inflytandet gjort sig gällande. — Vidare hafva adjektiven, utom i impersonella uttryck, gjort sitt predikativa starka neutr. sing. lika med mask. och fem. sing. (ang. hvilkas form jf. §§ 1,37, 10), t. ex. **stōr** 'stor, stort'. Ehuruväl neutr. sing. nu i en del af Pedersöre h:d — Larsmo (etc?) — bildas på det i hsv. öfliga sättet, låter det tänka sig, att dess ändelselöshet varit ett karakteristikum för svenskan i hela häradet. — Framför de supradentala konsonanterna (§ 1,22) har **r** bortfallit i Pedersöre h:d utom Gkby-Nvet. (där supradentalerna ersättas af alveolarer, § 18), t. ex. **tänu** 'tärna', **föst** 'först'. Pedersöre-Purmomålet uppgifves visserligen hafva **r**

---

[1]) Så äfven i östligaste Eg. Finl. samt flerstädes i Ösjprov.: §§ 42, 51, 67.

kvar framför **t**; men det är att anta, att såvida någon ögg. till **t** här alls egt rum, denna försiggått först efter genomförandet af vår ljudlag (jf. **rt** i Nyl. och Brändö, § 1,22 anm.). Som vi längre fram (§ 21) skola se, skiljer enligt de föreliggande uppgifterna endast Nykarleby s:n — där **r** skulle kvarstå, ehuru reduceradt, framför supradental — det ifrv. området från ett annat med samma behandling af **r**, omfattande m. och s. Öbott., Sat. och Ålands h:d. Den förmodan ligger då nära till hands, att hvad som uppfattats som reduceradt **r** i Nykby, endast är glidningsljudet mellan vokal och supradental, och att vi hafva att räkna ljudlagen i fråga bland dem, som genomförts i alla nordfinländska mål, där betingelserna för densamma förefunnits [1]. Att och huru deponentier med enstafvig inf. och pres. ind. i Pedersöre h:d utom Gkby-Nvet. erhållit en pret.- och sup.- form på **-sta**, har redan i det föregående (§ 15) blifvit omtaladt. Inom samma gränser anträffa vi äfven ett ålderdomligt drag, bevarandet af konsonantiskt **i** uti den uddljudande förbindelsen **si-**[2], t. ex. **siūw siū** 'sju' (fsv. *siu*), **siǟl** 'själ' (fsv. *siæl*); det är dock att märka, att det i de omgifvande trakterna — sannolikt ur hsv. — införda š-ljudet (§ 1,80 anm.) ej tillstädjer oss att se, huruvida kons. **i** äfven där undandragit sig öfvergången till spir. **j**. I st. f. **si-** höres någon gång **sts-**, hvilket troligtvis sammanhänger med att š- begynner användas för såväl **si-** som **sts-**: jf. § 1,80 not 2. Slutligen må ock här nämnas en assimilation af **n** med ett föregående **m** (uppk. af urspr. **v** enl. § 1,20)[3] — t. ex. **namm** 'namn', **famm** 'famn', **lämm** 'lämna' — änskönt den möjligheten står öppen, att den saknas i någon del af häradet utom Gamla-

---

[1]) Jämväl de balt. målen hafva låtit **r** försvinna framför suprad., se § 9,3. — [2]) Likaså i m. Öbott., Sat. och Ösjprov., §§ 9,21, 25, 34. — [3]) Ljudlagen återfinnes i de sydfinl. och balt. målen, § 5,1.

karleby s:n och Nedervetil, eller att den egt rum också i Nykarleby s:n och Jeppo. Genom yttre påvärkan torde emellertid öfveralt somliga ord hafva återfått sitt **mn**; och att ett eller annat mål, som nu uppvisar endast **mn-** former, gör det på samma grund, är ingalunda otänkbart.

§ 18. Af trängre begränsade företeelser *inom Pedersöre h:d* nämna vi först de uti de *nordöstligare socknarna* förekommande. Gemensam för Gamlakarleby och Nedervetil, Teerijärvi, Kronoby och Larsmo är en ombildning af de svaga maskulina substantiven, hvad deras plur. beträffar (ljudlagsenl. obest. f. **-ar**, best. f. **-a[n]**, §§ 1,27, 34, 49, 17), efter mönster af de svagt böjda femininerna (änd.: obest. f. **-ur**, best. f. **-una**, §§ 1,26, 27, 34). Denna ombildning resulterar i Larsmo uti en analogisk best. plur.-ändelse **-ana** (: sing. **-a** = fem. best. pl. **-una**: sing. **-u**), t. ex. **bakkana** 'backarne' [1]), medan i de öfriga socknarna *an*-stammarna fullständigt tillegnat sig de svaga femininernas pluralbildning, t. ex. **dråpur**, **-una** 'droppar, -arne'; **fålur**, **fåluna fåluna** 'fålar, -arne'. — Målen i Gkby-Nvet. och Teerijärvi (samt Esse?) låta uddlj. **kn-** — urspr. l. uppkommet af **gn-** enl. § 12 — representeras af **ŋ** (eller, oftare, **kŋ-**, sannolikt uppkommet genom en kompromiss mellan hsv. **kn-** och det förra), som synes närmast återgå på en förbindelse tonl. **ŋ** + **n**: se härom § 13. Ex.: **[k]ŋīv** 'knif', **[k]ŋapp** 'knapp'. — Den förkärlek nordösterbottniskan i allmänhet visar för substantivens bestämda form når längst i norr sin höjdpunkt. I Gkby-Nvet., Larsmo och troligtvis den flik af Kronoby, som förbinder dessa socknar, hafva nämligen de artikulerade substantivpluralerna med ändelsen **-a[n]** (jf. §§ 1,27, 34, 49, 7,5, 17) helt och hållet ut-

[1]) Om **-ana** såsom ändelse för best. pl. mask. i Jeppomålet, Houtskärsmålet och de sydfinländska dialekterna se §§ 8,2, 20, 39. (Om samma änd. på fasta Ål. jf. § 1,49 anm.)

trängt motsvarande obestämda former på **-ar**, t. ex. **arma[n]** 'armar', **fåra[n]** 'fåror' (fsv. *forar*); till följd af den nyss omtalade ombildningen af *an*-stammarnas best. plur. kom detta i fråga blott hos starkt böjda substantiv. — Gamlakarleby-Nedervetilmålet har gått ännu längre: den best. pluralen har här inom alla böjningsklasser trädt i stället för den obestämda. Här möta oss således jämväl obest. pluraler på **-una** och **-rä** (jf. §§ 1,26, 27, 34; 1,49, 2,5, 17), t. ex. **vikuna** 'veckor', **bökrä** 'böcker'. Att vi ej också finna obestämda pluraler på **-ä** l. **-i** (jf. §§ 1,34, 14, 17; 1,27, 49, 2,10 anm., 17) hos neutrala substantiv samt sådana som ursprungligen ändades på **-ir** i denna form, är blott en ytterligare konsekvens af målets sträfvan att förenkla formsystemen. Substantiv af nämda kategorier hafva nämligen — de senare för så vidt de ej anslutit sig till konsonantstammarna och således sluta på **-rä** i plur. — där genomgående (jf. § 1,33) antagit de mask. *a*- och fem. *ô*- stammarnas pluralbildning, med ändelsen **-a**, t. ex. **båna** 'barn, -en', **läda** 'leder, -erna'. I **lädija** 'leder, -erna' (förek. jte **läda**) samt **sönija** 'söner, -erna' har den nya ändelsen fogats till de äldre formerna på **-i**. En annan förenkling i Gkby-Nvet.-målet består i att — pron. pers. och dem. undantagna — alla formella olikheter mellan genera aflägsnats. De maskulina och neutrala substantiven hafva sålunda med afseende å sin best. sing.-form (hvars ändelser hos de starka maskulinerna samt neutrerna skulle genomgående varit **i**, enl. §§ 1,57, 7,2½, 14, 17) bragts till fullständig (jf. § 17) öfverensstämmelse med femininerna (änd. hos starka subst. efter urspr. guttural **-i**, för öfrigt **-ä**, jf. §§ 14, 17)[1]. Ex.: **kalvä** 'kalfven':

---

[1]) Växling mellan **i** och **ä** uti den mask. slutartikeln, alt efter som denna föregås af en palatal eller en annan kons., förefinnes äfven i Eg. Finl. (utom Houtsk.) och Nyl.; uti den neutrala i östligaste Eg. Finl. och Nyl.; se §§ 41, 43.

bättsi 'bäcken', **bånä** 'barnet': **rītsi** 'riket', liksom **gräipä** 'grepen': **standzi** 'stången' — men Ped.-Purmo etc. **kalvi, bättsi, båni, rītsi.** Vidare är hos adjektiven uniformeringen af den starka singularen icke inskränkt till det predikativa systemet (jf. §§ 10, 17); jämväl i attributiv ställning användes för alla genera en och samma form, den äldre mask.-formen på **-an** (§ 1,63), t. ex. (mask., fem. o. neutr.) **stōran** 'stor, stort', jf. Kronoby etc. mask. **stōran,** fem. **stōrin,** neutr. **stōri** o. dyl. På ljudlärans område utmärker sig för öfrigt Gkby-Nvet.-målet genom att hvarje slutljudande **-u** öfvergått till **-å**, t. ex. **häkå** 'haka': fsv. obl. *haku*, **blōdå** 'blodig': fsv. fem. *bloþugh*[1], **hunå** 'honom'[2]; att kakuminalt **l** (det ursprungliga såväl som det enl. §§ 1,18, 22, 7,4 ur **rð** utvecklade) blifvit vanligt **l**[3], t. ex. **klaga**: Kronoby etc. **klaga**; **tala**: Kronoby etc. **tala**; **halm**: Kronoby etc. **halm**; **ōl** 'ord': Kronoby etc. **ōl**; att de supradentala konsonanterna efter **r** åter blifvit alveolara (jf. § 1,22 o. anm.), och att de icke framkallat någon reduktion af nämda konsonant (jf. § 2,4)[4], t. ex. **fårs** 'fors', **kvärn** 'kvarn' (fsv. *kwærn*), **svart** 'svart'. — Betr. Larsmomålet hafva vi att märka — utom införandet af änd. **-ana** i st. f. **-a** uti *an*-stammarnas best. plur., hvarom se här ofvan — att **t** i förbindelsen **sts** (uppk. af urspr. **sk', skj, stj** enl. §§ 12, 16) åtminstone ställvis försvunnit; det återstående **s**-ljudet uppträder i uddljudet såsom kort, i inljudet såsom långt. Ex.: **sōli** 'skölja', **fissa** 'fiskade' (fsv. *fiskiadhe*).

§ 19. Vi öfvergå nu till ***de sydvästligare målen inom Pedersöre h:d.*** En omljudsföreteelse, öfvergång af kort ä — likgiltigt af hvad ursprung — till **ö** framför kort konsonant, efterföljd af **u**, förekommer inom Pedersöre, Purmo

---

[1]) Jf. § 1,57. — [2]) Jf. § 17. — [3]) Likaså i Nyl. och på Nargö, § 44. — [4]) Häruti öfverensstämmer Gkby-Nvet.-målet med nyländskan, § 44.

och Esse, t. ex. **tsöru** 'tjära, **lödu** 'lada' (jf. öfriga diall. **lädu**). I Pedersöre höres dock både **ö** och **ä** i de hithörande orden, troligtvis till följd af dialektblandning; det förra öfverväger i Forsby- Kållbytrakten, för öfrigt det senare. På en ålderdomligare ståndpunkt än hsv. stå dessa mål så till vida, att i dem **j** förblifvit halfvokaliskt ej blott efter tautosyll. **s** (§ 17), utan ock efter labiala konsonanter och **h**[1]) — om än i de senare ställningarna spiranten **j** äfven förekommer, till följd af invärkan från granndialekterna eller hsv.; t. ex. **i fiōl** 'i fjol' (fsv. *i fiordh*), **hiär** 'här' (fsv. *hiær*). Också efter det **m**, hvartill åtm. i Ped.-Purmo urspr. **n** förbytts framför **j**-ljud, kvarstår detta som halfvokal, t. ex. **miūr** 'njure' (fsv. *niure*). **hiär** är det enda exemplet på **h** + kons. **i**; det visar, att uti ifrv. mål **h** icke på ljudlagsenlig väg aflägsnats ur nämda förbindelse, utan att, då alla öfriga hithörande ord (äfvensom alternativformen **jär**) sakna detsamma, detta beror på främmande inflytande. Det härigenom i uddljudet komna **j**-ljudet bibehålles någon gång i sin halfvokaliska form, t. ex. **iūl** 'hjul', **iöλp** 'hjälp'[2]); men vanligtvis är anslutningen fullständig, så att spirantiskt **j** användes. — Samma socknar med undantag af västra delen af Esse och tillägg af Teerijärvi utgöra området för en utveckling **lt** > **λt**[3]), t. ex. **saλt** 'salt', **fäλt**[4]) 'fälde'. — Målet i Pedersöre-Purmo och östra Esse uppgifves äfven framför **k** och **p** hafva låtit **l** blifva **λ** (d. v. s. tonlöst **l**?), t. ex. **fåλk** 'folk', **iöλp** 'hjälp'. En uppgift, att förbindelserna **λt λk λp** skulle sporadiskt förekomma jämväl

---

[1]) Likaså i Ösjprov. o. Sat., §§ 9,21, 34; efter **h** äfven i ö. Nyl., § 49. — [2]) Enl. VENDELL förekomma äfven någon gång former med kons. **i** i ursprungligt uddljud, t. ex. **iūl** 'jul', **iōl** 'jord'. Hällre än att för deras skull uppställa ett undantag från satsen, att uddlj. kons. **i** öfver hela Finland blifvit **j** (§ 3,2) synes man böra antaga, att de tillskapats under striden mellan det genuina [h]**i** och det utifrån inträngande **j** — jf. § 1,80, not 2. — [3]) Återfinnes i delar af s. Öbott. och Ål., i Nagu samt på Runö, §§ 30, 38, 41, 67. — [4]) Jf. § 15.

i Kronoby, häntyder måhända på att deras utbredning ursprungligen varit större än hvad nyss angifvits. — Från Pedersöre-Purmomålet omtalas en fakultativ pluralbildning med änd. **-är** hos neutra. Vi äro berättigade att här antaga analogibildning efter substantiv, som af gammalt använda denna ändelse, med best. formen till anknytningspunkt [1]), t. ex. **bånär** 'barn' (: best. pl. **bånä** = **synär** 'söner': best. pl. **synä** [2]). Att dock företeelsen tillkommer äfven andra mål i denna trakt, motsäges åtminstone ej af de källor, som varit mig tillgängliga. Egendomligt för Pedersöre-Purmomålet är, efter hvad det tyckes, att de svaga verb af II konj., hvilkas rot slutar på **nn**, kommit att tillhöra konjugationens 2 klass (med pret. ind. och part. på **-t**, t. ex. **bränt** 'brände', **tsänt** 'kände'. Partielt — d. v. s. i Katternö, Bennäs och byarna väster om dessa, samt sporadiskt i Forsby och Purmo — visar målet en utveckling af ***s*** (uppk. af **rs** enl. §§ 1,22, 17) till **s**, efter hvilket äfven ***t*** blifvit **t** [3]), t. ex. **fåss** 'fors', **föst** 'först'.

§ 20. Dialekten i Jeppo (Nykarleby o. Munsala?) delar med Larsmo- och Houtskärsmålen (§§ 18, 39) den egenheten, att den bestämda pluralen hos substantiv med obest. sing. på **-a** omgestaltats i analogi med de på **-u** slutande substantivens best. plur.: ändelsen är hos de förra **-ana** (i st. f. ljudlagsenligt **-an**; hos de senare **-una**) [4]), t. ex. **dråpana** 'dropparne', **få*l*ana** 'fålarne'.

§ 21. Vi lämna nu de nordösterbottniska målen, och rikta då först vår uppmärksamhet på några företeelser, utbredda öfver det återstående nordfinländska dialektgebitet, d. v. s. ***mellersta och södra Österbotten, Satakunda, Åland***

[1]) Dylika former användas äfven i v. Eg. Finl. och Estl., §§ 41, 50. — [2]) Jf. §§ 1,27, 49, 2,10 anm., 17. — [3]) Om samma företeelse i Vöråmålet se § 25. — [4]) Utom i Larsmo, Jeppo o. Houtskär förekomma mask. best. pluraler på **-ana** i de sydfinl. målen, se § 8,2 (samt på fasta Åland, § 1,49 anm.).

och — hvad några bland dem beträffar — ***angränsande delar af Egentliga Finland.*** Med Munsala vidtager det med Ålands h:d (eller ännu längre bort?) slutande området för ett fullständigt bortfall af **r** framför de supradentala konsonanterna (§ 1,22) — såvida ej den förmodan eger grund, som jag ofvan (§ 17) uttalat betr. företeelsens utbredning [1]. Ex.: **hōn håun** 'horn', **kåss kåss** [2]) 'kors'. I Vörå kom något sådant bortfall icke i fråga framför *t*, emedan mellan **r** och **t** dessförinnan utvecklat sig ett **s**-ljud, enl. § 25. — II och III svaga konjugationerna hafva, väl under inflytande af den I (jf. § 1,66), likdanat mediopassivets sup. med dess pret. ind.[3]); t. ex. **trīvdist** o. d. 'trifdes, trifts'. Om de geografiska gränserna härför kan jag ej gifva närmare besked, än att åtminstone Korpo och Vörå falla innanför desamma (jf. äfven §§ 8,5, 15). I sistnämda socken möter dock hos en del hith. verb en afvikande sup.-bildning, se § 25. — Förmodligen öfver hela området fr. o. m. Ålands h:d t. o. m. Vörå (eller någon ännu nordligare socken?) hafva verb af II sv. konj., hvilkas rot slutar på **r** och som till följd häraf enl. § 7,4 kommit att ändas på *l* i pret. ind. och part. (samt sup.?), till detta *l* fogat ett nytt preteritimärke **-d**; *l***d** har sedan behandlats enl. §§ 1,22, 28. Ex.: **tjȫ***ld* o. d. 'körde, -d etc.' [4]), **lä***ld* o. d. 'lärde, -d etc.'. I Österbotten skedde, dock detta blott i pret. ind., emedan man på annat sätt undvikit ett på *l* slutande pret. part. och sup., se § 12 [5]). Och äfven i pret. ind. tillkomma dessa bildningar, för så vidt ej de participiala formerna med änd. *-t* h. o. h. utträngt dem

[1]) Utom i de nordösterb. målen återfinnes företeelsen i de baltiska; § 9,3. — [2]) Jf. § 25. — [3]) Samma behandling af denna form förete en del estsv. mål: § 51. — [4]) Närpes etc. **tjȫ***l* 'körde'. — [5]) I Vöråmålet hafva visserligen några hith. verb pret. part. och sup. sådana som **lä***ld*. Jf. emellertid hvad i § 25 säges om dessa former.

(så i Korsholms h:d utom den sydligaste delen, § 13), blott vissa verb — sålunda att de öfriga antingen bibehållit den ljudlagsenliga formen på *l* (södra Öbott.; verbet 'göra' i Vörå), eller likdanat pret. ind. med pret. part. och sup. (Vörå). Naturligtvis kan företeelsen tänkas hafva nått ännu nordligare än Vörå, ehuru hvarje spår däraf utplånats genom den i § 13 omtalade utjämningen. — Ej fullt så långt åt norr — till gränsen mellan Kveflaks och Vörå — men i stället ett stycke in i Egentliga Finland — som det tyckes, öfver Houtskär och Korpo — sträcker sig området för en förlängning af starktoniga korta stafvelser, som utgöra fullständiga ord, äfven i andra fall än det § 1,28 e nämda. Härvid har i allmänhet vokalen förlängts — t. ex. **hål** 'hål': isl. *hol*, **gräs** 'gräs': isl. *gres*, **skåt** 'skott': isl. *skot* — men där den återgår på urspr. **i** eller **y** och konsonanten är en tenuis, är behandlingen olika i olika trakter, se härom §§ 22, 36. Huruvida i sistn. fall någon förlängning alls egt rum inom Eg. Finl., är osäkert. De sålunda uppkomna kvantitetsförhållandena hafva emellertid — dock ej i Österbotten — ofta blifvit upphäfda genom utjämning, då inom samma paradigm förekommit två- eller flerstafviga former med afvikande kvantitet hos rotstafvelsen (jf. §§ 2,17, 36), t. ex. Kökar (etc.?) **nätt** 'nät' (: best. f. **nätte**). En öfvergång af **i** till **e** i urspr. korta, starktoniga stafvelser, (nu eller tidigare) efterföljda af **a**, står fast för samma gebit med undantag af Korpo, där både **i**- och **e**-former äro i bruk, väl till följd af dialektblandning [1]), t. ex. **betan** o. d. 'båtbänken', 'biten': isl. ack. *bitann*; **sema** o. d. 'simma': Nagu etc. **sima** (jf. isl. *suima*). Kvefl. (Mustas., Solf?) Mal., Ål. (åtm. Kökar) **vila** o. d. 'vilja, (ville,) velat' har **i** därför att vokalen först i yngre tid kommit i nämda ställning — jf. isl. *vilia*, (*vildi*,) *viliat* — eller

[1]) Om samma företeelse i vissa nordligare mål se § 15.

p. gr. af anslutning till pres. **vil[l]** (pret. **vild**); Kvefl. etc. **liga** o. d. 'legat' i ansl. till inf. **ligg** etc. Fasta Ål. **simma** är väl snarast lån från hsv. Det ifrågavarande **e**-ljudet såväl som det enl. § 7,2 uppkomna, kan hafva ett jämförelsevis öppet uttal, men hålles dock öfveralt noga åtskildt från **ä** (som likvisst öfvergått till **e** i vissa fall, §§ 1,45, 10, 39); jf. däremot § 14. Inom samma område yppar sig flerstädes — i Bärgö, Replot (Mustasaari? Solf?), Malaks; Närpes; Hvittisbofjärd (?); Brändö, Kumlinge, Kökar, Houtskär — en palatalisering af **l**, **n**. Att dessa spridda fläckar utgöra rester af ett sammanhängande helt, är så mycket antagligare, som de palatala **l**- och **n**- ljuden, där de nu förekomma, merendels äro på väg att utbytas mot de vanliga, högsvenska. Frånsedt Houtskärsmålet, är det öfveralt l å n g t **l**, **n** som undergått denna modifikation; så t. ex. i **anna** 'annat', **tånn** o. d. 'tunn', **kalla** 'kallade', **tall** 'tall'. I motsats till förhållandet i Ålands h:d (och Satakunda?) är konsonanten i Österbotten aldrig palatal i förbindelse med en annan konsonant — t. ex. i **fult** o. d. 'fullt', **bind** 'binda' — eller om den förkortats i svagtonig stafvelse (enl. § 1,30) — t. ex. i **bakkan** 'backen' (isl. *bakkann*)[1]. Inom Korsholms h:d tyckes därtill det palatala **l** redan h. o. h. hafva dukat under för det hsv. inflytandet. De med **-in-** afledda adjektiven sluta enl. uppgift äfven i Kökar (men åtm. ej i Brändö) på alveol. **n** i mask. sing. (isl. *-inn*) — troligtvis p. gr. af anslutning till fem.-formen (isl. *-in*). Omvändt har här det palatala slutlj. **n** i best. sing. af svaga mask. subst. (jf. isl. ack. sg. *-ann*) blifvit infördt jämväl i samma form af de långstafviga svaga femininerna (jf. isl. ack. sg. *-una*); dock är ännu den äldre

[1]) Formerna **undji yndji** 'under', allmänna i Ilmola h:d, antyda likväl kanske, att långt **n** åtm. i det förra fallet palataliserats också i Öbott.

formen därjämte i bruk. I Houtskär har, så vidt man af det nuvarande språket kan döma, en annan princip gjort sig gällande vid palataliseringen af **l** och **n**; denna har nämligen inträdt endast i slutljudet efter svagt betonad vokal, oberoende af kvantiteten, sålunda t. ex. i **nytjyl** 'nyckel', **kārin** 'karlen', **fåren** 'fåren'. I detta sammanhang bör ock nämnas att i Kökar äfven kort eller först i yngre tid (enl. § 36) förlängdt alveol. **l, n** uttalas svagt palatalt i intervokalisk ställning och i slutljud efter vokal.

§ 22. ***Mellersta och södra Österbotten samt Satakunda*** utgöra området för en öfvergång af kort **u** till **y** (som åtm. i Malaks kan representeras af **ö**) i svagtoniga, af **i** efterföljda stafvelser. Då blott ett fåtal ord, uttalade med svag satsaksent, erbjödo förutsättningarna för denna öfvergång, och då dessutom starktonsformerna af samma ord i många fall åter gjort sig enhärskande, är dess fragmentariska framträdande i det nuvarande språket lätt begripligt. Jag har antecknat: Öbott. fr. o. m. Vörå, Sat. **vyri** (Mal. **vöri**) 'varit': Nykby etc. **vuri**; Närpes, Sat. **fyri** 'farit': Vörå etc. **furi**; Närpes **kymi** 'kommit': Vörå etc. **kumi**; Ilmola h:d **yndji** 'under'. Ett sydligare nordfinl. mål uppvisar, som vi nedan skola se, en liknande utveckling äfven i starktoniga stafvelser (§ 39). — Den i föreg. § omtalade förlängningen af starktoniga korta stafvelser, som utgöra fullständiga ord, har här skett medelst förlängning af v o k a l e n, äfven om denna återgår på urspr. **i** (eller **y**?) och den följande konsonanten är en tenuis [1]), t. ex. **bēk** [2]) 'beck' (fsv. *bik*), **grēp** [3]) 'grepp' (fsv. *grip*). — Från och med Nykarleby och Jeppo hafva verben 'vilja', 'kunna', 'veta', hvilkas pret. part. och sup. till sin form af gammalt öfverensstämde med I konjugationens, låtit också sitt pret. ind. öfvergå till samma konjugation, sål. **vela**

[1]) Så äfven på Runö, § 67. — [2]) Hvbofj. **bek**. — [3]) Anf. fr. Hvbofj.

vila 'ville', **veta väta** 'visste', **kun[n]a** 'kunde'. — Inom samma dialektkomplex med undantag af Nykarleby-Jeppomålet har den ändelselösa infinitivtyp, som uppkommit enl. § 1,49, utträngt den andra, genom ändelsen **a** utmärkta, t. ex. **stjär** o. d. 'skära' (: isl. *skera*), **skåd** o. d. 'skåda' (: isl. *skoða*), liksom **bränn** 'bränna' o. likn.; jf. Nykby-Jeppo, Ped. h:d etc. **stjära** o. d., **skåda** o. d.: **bränn**. Min hemulsman för Hvittisbofjärdsmålet uppger likväl formerna **vara** 'vara', **lusa** 'lossa', **fara** 'fara'. Fullt genomförd är utjämningen därför måhända blott i

Mellersta och södra Österbotten. Språket i dessa landsdelar företer, i sin helhet taget, för öfrigt ingenting annat anmärkningsvärdt, än att — fr. o. m. Nykarleby och Jeppo — uddljudande **d** (urspr. l. uppk. enl. § 12) försvunnit framför j-ljud [1]), t. ex. **jür** 'djur', **jäl** 'gärda'. Att detta skett på ljudlagsenlig väg och icke genom hsv. invärkan, vågar jag dock ej med bestämdhet påstå. § 23.

Vi komma nu till dialekterna i hvad vi kalla ***mellersta Österbotten.*** Fr. o. m. Jeppo och Munsala t. o. m. Replot och norra Mustasaari har **ō** (= urspr. **ō** l. < urspr **o** enl. § 1,28) diftongerats till **åu** [2]), t. ex. **båuk** 'bok', **stjåuru** 'skata' (fsv. *skior*), **jåul** 'jord'. Ungefär samma gränser hafva två andra företeelser. Den ena är en öfvergång af hvarje i svagtonig stafvelse stående urspr. **e** till **i** (jf. §§ 7,2½, 14) [3]), t ex. **grävin** 'grafven', **stjäpin** 'skeppen'. Den andra rör sådana verb af II sv. konj., som haft en presensstam på *-lj-* eller **-rj-**, såväl dem, som enl. § 1,15 utvecklat denna ljudförbindelse ur äldre *-ly*[j]-, *-ry*[j]-, som dem, hos hvilka densamma är ursprunglig. Dessa verb hafva infört ett **g**-ljud (betr. hvars beskaffenhet jf. § 1,16) som slutkonsonant i pre- § 24.

---

[1]) Likaså i Ålands h:d, delar af Eg. Finl., v. Nyl. och en del af ö. Nyl., §§ 35, 43, 49. — [2]) Likaså i Sat., i s. Finl. österom Nagu samt på Nargö, §§ 8,1, 34. — [3]) Så äfven i Ösjprov., § 9,8½.

sensstammen: de förra genom utjämning i paradigmet — inom hvilket vissa former ljudlagsenligt företedde denna konsonant — de senare genom analogibildning efter de förra [1]). Ex.: **sörg, -gär** 'sörja, -jer' (fsv. *syrghia, -ghir*); **fölg, -gär** 'följa, -jer' (fsv. *fylghia, -ghir*); **smörg, -gär** 'smörja, -jer' (fsv. *smyria, smyr*); **stjölg, -gär** 'skölja, -jer' (fsv. *skylia, skyl*). — Den inom Lappo h:d fallande delen af ifrv. område — Munsala, Oravais och Vörå — företer dessutom i sitt språk ett ålderdomligt drag, bevarandet af **i**-ljud i kort starktonig stafvelse, äfven om den följande stafvelsen innehåller eller innehållit **a** (jf. § 1,72) [2]), t. ex. **spina** 'spene' (fsv. obl. *spina*), **vit[a]** 'veta' (fsv. *vita*).

§ 25. I Vörå s:n och Korsholms h:d har analogin med satsdubletterna **jāg jag: ja, mēg mäg: mä** 'mig', **tēg täg: tä** 'dig', **sēg säg: sä** 'sig' (jf. § 1,13, 57) framkallat starktonsformerna **tug** o. d. 'du', **vēg** 'vi' [3]), **nēg nig** 'ni' [4]), **nug** o. d. 'nu'. — Äfven hafva här — dock ej i Pörtom — adjektiven, hvad sing. beträffar, fullständigt uppgifvit de enl. § 1,63 utbildade attributivformerna, och bilda städse, såväl i attributiv som i predikativ ställning, sitt starka mask. och fem. sing. utan ändelse, neutr. sing. medelst tillägg af **-t** (jf. §§ 1,37, 10) [5]). Också i de omgifvande socknarna kunna de ändelselösa starka mask.- och fem.-sing.-formerna användas attributivt. Ex.: attrib. o. pred. m. och f. **rīk, rīkt**; jf. s. och n. Öbott. attrib. m. **rīka[n]**, f. **rīkun -in**, n. **rīkt rīki[t]**: pred. m. och f.

---

[1]) Denna företeelse återfinnes, för så vidt den innebär återställandet af ett urspr. **g**, i de flesta mål i s. Finl. och Ösjprov., se § 5,2; i en del af Ål., i ö. Eg. Finl., v. och m. Nyl. är öfverensstämmelsen fullständig, §§ 39, 43. — [2]) Samma förhållande eger rum i de sydfinl. och baltiska dialekterna, se § 5,3. — [3]) Så veterligen blott i Pörtom. — [4]) Ej Malaks. — [5]) Äfven i (Sat.?), i s. Finl., på Nargö och Dagö samt i Gsvby äro de attributiva singularformerna bortlagda; dessutom på Rågöarna den attrib. mask. sing.; se §§ 8,3, 56.

rīk, n. **rīk[t]**. — Följande egendomligheter uppgifvas af de källor, som af mig rådfrågats rörande denna trakts mål, endast från Vörå; dock är det möjligt, ja sannolikt, att en och annan bland dem äfven tillkommer någon eller några af nabosocknarna (särsk. Oravais). Utan kändt motstycke i någon svensk dialekt utom Pörtommålet (§ 32) är, att man här kan urskilja en motsvarighet till det ursprungliga språktillståndets långa ǫ-ljud; annorlunda synes man mig nämligen ej kunna uppfatta **ōw** i orden **ōw** 'å', **rōw** 'rå' (gräns), **rōw** 'vrå', **tōw** 'tå', **sōw** 'så', **dyggstōw**[1]) 'dynghög'. (Däremot äldre **ā** > **å**, enl. § 1,1, t. ex. **λlå** 'slå'; äldre **ō** > **åu** enl. föreg. §, t. ex. **råu** 'ro'). Påfallande är också att hvarje i svagtonig stafvelse stående **å** (uppkommet af urspr. **ā** enl. § 1,1) — ej blott det af **n** efterföljda (jf. § 10) — blifvit **u**, t. ex. **fu** 'få', **λlu** 'slå', **ut** 'åt'. Mellan **r** och **t** — eller väl rättare ur tonl. **r**, hvartill det förra närmast **t** öfvergått — har utvecklat sig ett **s**-ljud (enl. § 1,22 *s*, framför hvilket **r** bortfallit enl. § 21), t. ex. **hå*st*** 'hårdt', **sva*st*** 'svart'[2]). Om öfvergång af detta *s* till **s** se strax här nedan. Det enl. § 13 efter **ō**, **ū** utvecklade **v**-ljudet är här den dentilabiala spiranten (jf. §§ 14, 26), t. ex. **bråuvar** 'broar', **siūv** 'sju'. Med få undantag hafva de starka femininа substantiven, hvad pluralis beträffar, öfvergått till svaga deklinationen[3]), t. ex. **grāvur** 'grafvar', **bōnur** 'böner', **byggniggur** 'byggningar'; betr. förklaringen af denna företeelse (som äfven möter i Ålands ösocknar, § 38) se § 1,49 anm. En del verb af II sv. konj. med roten slutande på **r** hafva gifvit sitt pret. part. och sup. en med pret.

[1]) Jf. isl. *eldstó* och Wadstein, Fno. hom. b. ljudl. s. 71. — [2]) Formerna **mā*sn*a** 'marknad', **stå*sn*** 'storkna' måste utgå från ***mārtna** ***stårtn** (dylika former förklaras i § 13): att **r** icke blifvit *s* framför **k** bevisa **stark**, **vārk** o. likn. — [3]) Samma företeelse visar sig i den östligare åländskan och Runömålet, §§ 38, 67.

ind. öfverensstämmande form (på *-ld* enl. §§ 7,4, 21), t. ex. **fö*ld*** 'förd, -t', **småu*ld*** 'smord, -t'. Det mediopassiva supinet i II sv. konj. har erhållit en form med ändelsen **-dast**[1], dock endast hos vissa verb; t. ex. **īdast** 'idts', **mindast** 'mints'. Vöråmålet hör ock till de mål, som ännu kunna uppvisa det halfvokaliska **j**-ljudet, nämligen i den uddljudande förbindelsen **si-**[2], t. ex. **siugg** 'sjunga' (fsv. *siunga*), **siūk** 'sjuk' (fsv. *siuker*). — Här och där har *s* (ang. hvars uppkomst se § 1,22 och här ofvan) öfvergått till **s**, t. ex. **fåss** 'fors'; ett efterföljande *t* har härvid blifvit vanligt **t**, t. ex. **svast** 'svart[3]). — Vörå begränsar i nordost ett område, inom hvilket verb af II sv. konj. med rotstafvelsen slutande på **ll** trädt öfver till konjugationens 2 klass[4]), t. ex. **fält** 'fälde'. Detta område omfattar Kveflaks, Mustasaari, Solf, Replot och Malaks, ehuru de två (tre?) sistn. socknarnas mål äfven använda de vanliga formerna. — I Kveflaks och Mustasaari (samt Replot?) hafva vi att märka en öfvergång af **ū** till **ȳ** framför **m**, **p**[5]), t. ex. **tȳm** 'tumme' (fsv. *þumi*), **sȳp** 'sup'; i Kveflaks (samt grannsocknarna i söder och väster?) en annan, af kort **ä** till **ö** i ställning framför **m**, t. ex. **lömn** 'lämna', **stjöms** 'skämmas', **ömän** 'medan' (fsv. *æmæn*), **ömsand** 'ensam' (Vörå **ämsänd**, fsv.[6]) *emsamen*)[7]).

§ 26. Målen i Replot, Mustasaari, Solf och Malaks visa samma egendomliga behandling af dift. **iū**, som vi tidigare (§§ 9,13, 15) anmärkt hos de baltiska och de nordligaste österbottniska målen, nämligen dess förbytande till **ū** efter **r** och kakum. **l**, t. ex. **strūk** 'stryka' (: isl. *striúka*), ***kl*ūw** 'klyfva' (: isl. *kliúfa*). I Replot uppgifves dock detta **ū**, liksom **ū** i allmänhet, hafva

---

[1]) En dylik supinbildning är regel i ö. Eg. Finl. och Nyl., § 8,5. — [2]) Så ock i större delen af Ped. h:d, i Sat. samt Ösjprov., §§ 9,21, 17, 34. — [3]) En liknande utveckling visar sig i Ped.-Purmomålet, se § 19. — [4]) Likaså i n. Öbott., § 15. — [5]) Återfinnes nordligare i Öbott., se § 14. — [6]) Jöns Budde. — [7]) Samma ögg. förekommer i Nyland, se § 44.

diftongerats till **iu** (**iū**?), t. ex. **briut** 'bryta', **fiul** 'ful'. Betr. det i de nämda socknarna, åtm. i Replot och Malaks, förekommande palataliserade långa **n**, har jag i § 21 uttalat den förmodan, att det utgör ett spår af en allmännare palataliseringslag. Efter **ū**, **ō**, **öu** representeras såväl urspr. **v** som det efter nämda vokaler enl. § 13 utvecklade **v**-ljudet i Malaks, Solf och Mustasaari (samt Replot och Kveflaks?) af halfvokalen **w** [1]), t. ex. **dūwu** 'dufva', **döuw** 'döf', **skōwar** 'skor'. Till de (den?) förstnämda af dessa socknar är en apokope af kort **n** efter svagtonig vokal inskränkt. Den har egt rum såväl där kortheten varit ursprunglig som där den berott på en tidig förkortning af **nn** efter obetonad (ej ens bitonig) vokal (jf. § 17)[2]); t. ex. **bōtje** 'boken' (isl. *bóken*), **kara** 'karlarne (Replot etc. **karan**), **hästi** 'hästen' (isl. ack. *hestenn*).

Utmärkande för språket i Malaks, Petalaks och den angränsande delen af Korsnäs är den behandling förbindelserna **hw-** och **kw-** (äfven motsv. äldre **tw-**, jf. § 4,8) därstädes undergått. Ej allenast att **w** här bibehållit sin halfvokaliska karaktär [3]); den föregående konsonanten har därtill försvunnit. Sålunda t. ex. **wīt** 'hvit' (isl. *huítr*), **wān** 'kvarn' (isl. *kuern*), **waga wāg** 'tvaga' (jf. isl. pret. part. *þueginn*). Numera äro likväl dessa former med uddlj. **w** — utom i Korsnäs — h. o. h. eller i det närmaste aflagda. I st. f. **w-** har nämligen ur hsv. eller granndialekterna införts **kv-**; där urspr. **hw-** föreligger, **v**. Efter **s** har **kw-** förlorat sitt **k** inom betydligt vidare gränser, se § 30; antyda dessa tilläfventyrs det egentliga området för ljudlagen i fråga? § 27.

Från de medelösterbottniska företeelserna öfvergå vi, den ofvan angifna ordningsföljden likmätigt, till de drag, som § 28.

---

[1]) Likaså i de nordligare öbottn. dialekterna, § 14. — [2]) Äfven i n. Öbott., Sat., ö. Nyl. och Ösjprov. har **n** apokoperats; se §§ 9,16, 17, 34, 49. — [3]) Detta är fallet jämväl i östligaste Eg. Finl. och i Ösjprov., se §§ 9,22, 42.

sammanknyta målen i ***södra Österbotten, Satakunda och Ålands h:d*** (samt delvis den ***västligaste delen af Egentliga Finland***) gent emot de angränsande munarterna. Till dessa drag hör, att öfvergångarna kort **i** > **e** och kort **y** > **ö** — i slutna stafvelser — genomförts i större utsträckning än i några andra östsvenska mål. I starktoniga slutna stafvelser hafva de sålunda — ehuru med vissa inskränkningar — inträdt, äfven om den följande konsonanten var lång (jf. § 7,2), t. ex. **sprekk** 'spricka' [1]), **sleppa** o. d. 'slippa' [2]), **skreft** **škreft** 'skrift' [3]), **brest** o. d. 'brista' [4]), **tembra** 'timra' [5]); **rökk** o. d. 'rycka', **štjött** o. d. 'skytt', **löft** o. d. 'lyfta' [6]), **krömp** o. d. 'krympa'. I de ord, där vokalen efterföljdes af **gg**, **ll**, **nn** eller en förbindelse af **l**, **n**, ŋ med följande homorgan konsonant, tyckes den ingenstädes varit underkastad nämda öfvergångar. Några flere inskränkningar af ljudlagen kunna knappast säkert urskiljas, oaktadt jämväl de öfriga hithörande orden öfveralt till större eller mindre del uppträda med **i**, resp. **y**. Det låter nämligen väl tänka sig, att alla sådana former bero på invärkan af hsv. eller granndialekterna. De östligaste åländska målen hafva, då de sålunda sökt införa **y** — hvilken vokal de sakna, § 38 — nödgats substituera **i** eller („norskt“) **u**: ex. på det senare äro: Kök. **uks** 'yxa', Brändö **rukk** 'rycka', **šutt** 'skytt'. I svagtoniga, (fortfarande) slutna stafvelser har kort **i** likaledes öfvergått till **e** (exempel på urspr. **y** i samma ställning saknas), t. ex. **nytjel** o. d. 'nyckel': fsv. *nykil*; 2 pl. imper. **faren** o. d.: fsv. *farin*; **bygdest** o. d. 'bygdes': fsv. *byghþis*. Framför urspr. **nn** har likväl **i** bevarats eller blifvit genom

---

[1]) Ål. **sprikka** o. d. — [2]) Öbott. (åtm. Närpes) **λlipp**. — [3]) Så Närpes, Kökar etc.; Mal., Hvbofj., Brändö etc. **skrift**. — [4]) Brändö (o. fasta Ål.?) **brista**. — [5]) Öbott., Sat. **timbär** (Brändö **tömbra**). — [6]) Fasta Ål. **lyfta**.

den i § 7,2$^1/_2$ behandlade ljudlagen återställdt: sål. **gäl̥in** o. d. 'galen': isl. *galinn*. Så vidt jag kan döma, är i båda de ifrågavarande fallen **i**, **y** det regelbundna inom hela Egentliga Finland, ehuru enstaka exempel med **e** från Houtskär — bl. a. **strett** 'stänka' (: Nyl. etc. **stritt**), 2 pl. imper. **bjären** 'bären' — måhända tyda på, att nämda ljudlagar äfven här egt giltighet. Sin nordgräns hafva dessa ljudlagar mellan Malaks och Kveflaks. Så ock en annan: fullständigt bortfall af *l* framför de af detsamma (enl. § 1,22) framkallade kakuminalerna; i söder torde detta bortfall ej nå utom Ålands h:d [1]). Ex. på detsamma äro: **gåt** o. d. 'gult', **tjöd** o. d. 'köld', **ån** 'aln', **hass** 'hals'. Däremot hafva också målen i Houtskär, Korpo och Nagu deltagit i en — i norr mellan Malaks och Mustasaari upphörande — förkortning af alla långa vokaler och diftonger, som efterföljas af en geminata eller af explosiv kons. + konsonant (excl. urspr. stafvelsebildande sådan); vid denna process har dift. **äi** sammandragits till **e**, **öy** och **öu** till **ö**. Ex.: **bl̥ått** o. d. 'blått': isl. *blátt*; **bodd** 'bodde': n. Öbott. etc. **bōdd**; **fett** o. d. 'fett' (neutr.): isl. *feitt*; **bl̥ött** o. d. 'blötte': isl. *bløytta*; **gökk** 'gök' [2]): isl. *gǫukr*; **yttran** o. d. 'yttre': jf. isl. *ýtri*; **såkknar** o. d. 'socknar': isl. *sóknir*; **legd** 'däld' [3]): isl. *lǽgð*. Undantagen härifrån äro endast skenbara: dels motsvaras äldre lång vokal + lång kons. p. gr. af analogibildning af lång vokal + kort kons. — se härom § 2,16 anm.; dels åter har det ursprungliga kvantitetsförhållandet blifvit återställdt, under inflytande af rotbesläktade former, där betingelserna för en vokalförkortning ej förefunnits, t. ex. Korsnäs **bl̥ått**: mask. o. fem. **bl̥å**; Nagu (Eg. Finl.?) **bl̥öytt** 'blötte': inf. **bl̥öyt**; Nagu (Eg.

[1]) Återfinnes i Ösjprov. och n. Öbott., se §§ 9,3, 15. — [2]) Anf. fr. s. Öbott. och Sat.; -**k** förlängdt liksom i **lökk** 'lök', **ökk** 'öka'. — [3]) Anf. fr. s. Öbott. o. Sat.

Finl.?) **fäitt** 'fett': mask. o. fem. **fäit**; Eg. Finl., Ål. **sōknar** o. d. 'socknar': sing. **sōkn** o. d.; regelbundet i best. plur. af enst. kons.-stammar med explosivt slutljud, utom i ett fåtal fall, där växlingen bevarats (Hvbofj. **nätär** 'nätter': best. f. **nättre**) eller upphäfts genom utjämning i motsatt riktning (se § 1,82 anm.) — t. ex. **bökren** o. d. 'böckerna': obest. f. **bökär**; **gäitre** o. d. 'getterna': obest. f. **gäitär**. — Till Petalaks s:n, Ilmola h:d, Satakunda och Ålands h:d inskränker sig området för en utveckling af ett mer eller mindre rent **e**-ljud framför (urspr. l. till följd af apokope enl. § 1,49) stafvelsebildande **n**, t. ex. **vaten** o. d. 'vatten': fsv. *vatn*, **veten** o. d. 'vittne' [1], **λlåken** o. d. 'slockna' [2]. Denna vokal har i många fall åter aflägsnats genom anslutning till former med konsonantiskt **n**; så s. Öbott. och Sat. **såkn** o. d. 'socken': plur. **såkknar** o. d.; Närpes (etc.?) **λlåkn** 'slockna': pret. **λlåkkna**; Hvbofj. (etc.?) **vitn** 'vittne': best. f. **vittne**. Samma dialekter visa ock en förlängning af de korta explosivorna framför ***l***, **r**, **n** (**m**?), i de ställningar där dessa ännu efter den östsv. vokalapokopen (§ 1,49) voro konsonantiska [3], t. ex. **kåkk*l*a**, pret. af **kåkä*l*** o. d. 'trolla etc.'; **g*l*ettra**, pret. af **g*l*etär** 'glittra'; **vattne** 'vattnet': obest. f. **vaten** o. d. Framför ***l***, **r** (**m**?) har denna förlängning måhända egt rum också i den återstående delen af Österbotten, ehuru den här åter blifvit upphäfd genom den i § 13 omtalade förkortningslagen: jf. § 7,2.

§ 29. I ***södra Österbotten*** samt ***Satakunda*** har också det **å**, som enl. § 1,48 i vissa fall utvecklat sig ur urspr. kort **u**, varit underkastadt förlängning framför **nd** (och **mb**?): jf. § 1,60 [4]); t. ex. **sånd** 'sund', **båndi** 'bundit', **sprāndji** 'sprun-

---

[1]) Ålands h:d **vettne** o. d. — [2]) Jf. utvecklingen af svarabh. vok. **u** framför sonant. **n** i Ormsö-Nuckömålet, § 64. — [3]) Så äfven i östligaste Eg. Finl. och i Nyl., § 43. — [4]) Om samma företeelse i Ösjprov. se § 9,11.

git' [1]). Denna företeelse tager sin början redan i Malaks eller måhända ännu något nordligare. — Från och med Petalaks och Pörtom representeras det **ō**, som ingår i urspr. **iō** (= isl. *ió*, fsv. *io*), af **å** — att döma af ordet **štjår** o. d. 'skata' (isl. *skiór*, fsv. *skior*), det enda hithörande, som bevarat sin genuina vokalisation (jf. § 1,73) [2]). — Hit hör slutligen en öfvergång **h** > **k** framför **v**-ljud, inom Österbotten genomförd i hela Ilmola h:d med undantag af Korsnäs samt måhända i en del af Pörtom (jf. § 13) [3]); t. ex. **kvīt** 'hvit', **kva** 'hvad'.

Särskildt om språket i ***södra Österbotten*** gäller följande. Fr. o. m. Petalaks och Pörtom t. o. m. Sideby återgifves urspr. **u** i alla svagtoniga slutna stafvelser, i hvilka det ej efterföljes af **n** — jf. § 10 — genom **å**, t. ex. **vikår** 'veckor': fsv. *vikur*; **i aftåst** 'i går afton': jf. Malaks etc. **i aftust**. Substantiv, afledda med **-ur-**, **-ul-**, visa det oaktadt i obest. sing. **u**, antagligen till följd af utjämning med andra former, där **u**-ljudet står i öppen stafvelse (§ 10); så t. ex. **fjitur** 'fjätter': best. f. **fjiturin**; **aksul** 'axel': best. f. **aksulin**. Den till **-as** utvidgade genitivändelsen — om hvars uppkomst se § 11 — har därsammastädes från nomina propria öfverförts äfven till andra ord; i Petalaks (o. Sideby?) dock ej till substantivens obest. form, i Närpes, Korsnäs och Pörtom endast till pronomina demonstrativa och interrogativa (?). Ex.: **kånundjinas** 'konungens', **hisinas** 'dennes', **hålinas** 'hvilkens'. Fr. o. m. Petalaks och Pörtom t. o. m. Sideby har ock den formella skilnaden mellan de svaga femininsubstantivens obest. och best. plur. utplånats, i ty att den senares form blifvit ersatt genom den förras, t. ex. **grīmår** 'grimmor, § 30.

[1]) Sat. **spruggi**. — [2]) Också ö. Nyl. har **jå** för urspr. **iō**, § 47. — [3]) Företeelsen är synnerligen utbredd i s. Finl. och Ösjprov.; se §§ 6,2, 39.

-orna', jf. Hvbofj., Mal. etc. obest. f. **grīmur**: best. f. **grīmuna**. Anmärkningsvärd är den vidsträkta användning sydösterbottniskan gifvit det adjektivsuffix, hvars urspr. form är **-ōtt-**, och som här representeras af **-åt-** (§ 1,29, 7, 30). Detta har nästan fullständigt undanträngt det i östsv. annars så ytterst vanliga, på urspr. **-uγ-** återgående suffixet [1]). Sålunda t. ex. **stödåt** 'stadig': fsv. *staþugher*; **ōfāλåt** 'ofärdig': fsv. *ofærþugher*. — Också det bortfall af **k** i den urspr. förbindelsen **skw-**, som iakttagits i Malaks, Petalaks, Pörtom, Korsnäs och Närpes, når måhända fram till Österbottens sydspets, ehuru jag ej kunnat förskaffa mig visshet därom. Såsom exempel på företeelsen, hvilken, som i § 27 blifvit antydt, möjligtvis utgör blott en konsekvens af den därstädes behandlade utvecklingen **kw** > **w**, må anföras **svāldär** o. d. 'skvaller', **svaλp** 'skvalpa'. — I Petalaks, södra delen af Pörtom, Korsnäs och Närpes (men icke i Malaks och norra Pörtom) möter en öfvergång af **l** till λ framför **t** — t. ex. **bäλt** 'bälte', **gaλt** 'galt' — hvars sydgräns likaledes måhända sammanfaller med Österbottens [2]).

§ 31. Bland de egendomligheter, som tillkomma blott en del af de sydösterbottniska målen, nämner jag först aflägsnandet af ändelsen i obest. sing. af alla svagt böjda substantiv uti Petalaks, Korsnäs och Närpes, hela eller en del af Lappfjärd (icke Sideby!), samt Pörtom och Malaks, i hvilka två sistnämda socknar likväl äfven sidoformer med ändelse äro i bruk. Tvifvelsutan beror denna ändelseförlust, hvad de kortstafviga orden beträffar, på analogibildning efter de långstafviga, där den enl. § 1,49 är ljudlagsenlig — en uniformering, motsatt den i de öfriga finländska målen genomförda, jf. § 4,9. Sålunda t. ex. **mås** 'mosse' (: best. f. **måsan** o. likn. = **bakk** 'backe': best. f. **bakkan** o. likn.); **lēd** 'lada' (: best. f. **lädun**

[1]) Så äfven i Estland; se § 52. — [2]) Densamma återfinnes i n. Öbott., i Ålands h:d, i Nagu och på Runö, se §§ 19, 38, 41, 67.

o. likn. = **jädd** 'gädda': best. f. **jäddun** o. likn.). — Det **v**-ljud, som utvecklat sig efter **ō**, **ū** enl. § 13, är i Petalaks och Korsnäs spirantiskt, t. ex. **skōvar** 'skor', **šūvund** 'sjunde' (Närp. **šūund**). — Innan vi öfvergå till de i trängre mening sydösterbottniska företeelserna, må en egenhet hos Petalaksmålet omtalas: en diftongering, som vokalerna **ē**, **å**, **ö** uppgifvas hafva undergått därstädes, nämligen till **ie**, resp. **uå** och **yö** [1]), t. ex. **viet** 'vett', **muån** 'måne', **fyöd** 'föda'. Enligt fil. kand. Smeds' uttal skulle dock nämda ljuds diftongiska karaktär i Petalaks vara föga utpräglad.

Målet i södra delen af Pörtom delar, som redan (§ 25) nämndt, med Vörådialekten den intressanta egenheten, att urspr. långt ǫ återgifves med **ōw**: **ōw** 'å', **tōw** 'bygata' (fsv. *ta*; jf. Brate, Ä. Vml. ljudl. s. 4). — Korsnäsmålet åter uppvisar delvis (i södra delen af socknen) en utveckling af **h** till **g** framför **v**-ljud [2]), t. ex. **gvīt** 'hvit', **gvass** 'hvass'. § 32.

Beträffande de sydligaste österbottniska målen är följande att märka. Förbindelsen **h** + kons. **i** har i Närpes, Lappfjärd och Sideby ersatts genom š, t. ex. **šūl** 'hjul', **šätta** 'hjärta'. Troligtvis har detta tillgått så, att **h** i nämda ställning ljudlagsenligt utvecklat sig till ett **s**-ljud [3]), hvilket sedan, på samma sätt som urspr. **s** (§ 1,80 anm.), jämte det följande **j**-ljudet utbytts mot š i anslutning till hsv. — I Närpes och Lappfjärd hafva de s. k. vokalförvandlande verben af II sv. konj. merendels öfvergått till I sv. konj., t. ex. **dölja** 'dolde, -d etc.', **vänja** 'vande, -d etc.' — Närpesmålet har låtit **s** blifva š framför **tj** (urspr. l. uppk. af **k'** l. **kj** enl. § 12), t. ex. **štjän** 'stjärna', **štjēp** 'skepp', **štjūt** 'skjuta'. In- § 33.

[1]) Dessa beteckningar torde bättre än **iē**, **uå**, **yö** återgifva det åsyftade uttalet. Samma diftongering möter i vissa sydfinl. mål, se §§ 42, 46, 49. — [2]) Återfinnes i Kökarsmålet, § 39. — [3]) Om en sådan ljudlag i några östnyländska och estsvenska mål se §§ 47, 53; betr. š-former i Sat. se § 34.

förandet af det hsv. š för urspr. **stj-**, **sk'-**, **skj-** i målen söderom Närpes hindrar oss att se, om de deltagit i denna förändring. Icke häller kan jag upplysa om, huruvida pron. **et** 'du', som förekommer i Närpesmålet (oftast efter verbet) och af FREUDENTHAL anses vara det gamla duala **it**, tilläfventyrs användes äfven utanför nämda socken[1]). Ang. den palatalisering **ll**, **nn** undergått i Närpes hänvisas till § 21 här ofvan.

§ 34. För karakteriserandet af språket i *Satakunda* är jag uteslutande hänvisad till hvad jag kunnat inhämta rörande Hvittisbofjärdsmålet. Att landskapets andra svenska dialekt, det numera nästan utdöda Sastmolamålet, i hufvudsak öfverensstämmer med det förra, torde man emellertid få taga för gifvet; afvikelserna bestå väl i att det i en eller annan punkt närmar sig den på andra sidan tillstötande österbottniskan. Hvittisbofjärdsmålet hör till de östsv. dialekter, som diftongerat **ō** — det ursprungliga så väl som det genom förlängning enl. § 1,28 uppkomna — till **åu**[2]), t. ex. **ståur** 'stor', **båul** 'bord'. Kort **o** åter har blifvit **u** framför **kk**, **pp** (**tt**?) samt i kort, af **a** efterföljd stafvelse[3]), t. ex. **stukk** 'stock', **kupp** 'kopp'; **musa** 'mosse', **bruna** 'brånad'. Enastående inom östsvenskan är en utveckling af urspr. ð i postvokalisk ställning till **g**, där ej de i § 1,51, 54 o. 57 anförda ljudlagarna dessförinnan tillämpats, t. ex. **slägamäig** 'slädmed' (isl. *sleð-meiðr*). Jämte de härmed öfverensstämmande formerna anföras dock äfven andra med **d**, hvilka utan tvifvel höra hemma i hsv. eller i nabodialekterna. Slutljudande, i svagtonig stafvelse stående **n** har bortfallit, såväl där det var urspr. kort,

1) Detta pron. är äfven anträffadt i m. Nyl., se § 46. — 2) Andra sådana dialekter finnas i m. Öbott. och ö. Eg. Finl., i Nyl. samt på Nargö, se §§ 8,1, 24. — 3) Enahanda behandling har **o** undergått i ö. Nyl. samt Ösjprov., se § 9,7.

som där det hade urspr. längd och icke af en biaksent skyddats mot förkortning före ljudlagens genomförande [1]), t. ex. **stäini** 'stenen' (isl. ack. *steinenn*), **stāgge** 'stången' (isl. *stǫngen*), **båuga** 'bodarna' (: s. Öbott. **bōdan**). Där **n** kvarstår i strid häremot — så i räkneorden 13—19, t. ex. **agätun** '18' — är främmande inflytande att antaga. — I åtskilliga hänseenden intar denna trakts språk en ålderdomlig ståndpunkt i jämförelse med såväl hsv. som de svenska dialekterna å ömse sidor. Sålunda bibehålles urspr. **u** i svagtoniga stafvelser genomgående som sådant [2]), t. ex. **īdu** 'idog' (jf. isl. *iðugliga*), **grȳtu** 'grytan' (fsv. ack. *grytuna*), **svälur** 'svalor' (fsv. *swalur*). Explosivorna **k** och **g** kvarstå framför palatala vokaler och **j**-ljud, ej allenast (som i hsv.) i stafvelser med svag aksent, utan ock i hufvudtoniga sådana [3]), t. ex. **känn** 'känna' (hsv. utt. *tjänna*), **skiūt** 'skjuta' (: Kökar, Närpes etc. **štjūt** o. d.), **gälu** 'gärde' (utt. *järde*), **båuke** 'boken' (: Öbott., Ål. etc. **bōtjen** o. d.), **dyggju** 'dynga' (: Kökar etc. **dindjå** o. d.). Vidare anträffa vi här konsonantförbindelsen **ps**, som hsv. och de öfriga östsv. målen, en del undantagna (§§ 6,4, 15), låtit öfvergå till **fs** [4]), t. ex. **räpsu** 'räfsa', **tups** 'tofs'. Efter tautosyllabisk konsonant (m å h ä n d a med undantag af **k, g**) har **j**-ljudet bevarat sin ursprungliga halfvokaliska natur [5]) — t. ex. **biärk** 'björk' (fsv. *biærk*), **siūk** 'sjuk' (fsv. *siuker*), **stiäl** 'stjäla' (fsv. *stiæla*). Och framför detta **j**-ljud har icke uddljudande **l** försvunnit [6]), t. ex. **liūs**

---

1) Om liknande **n**-bortfall i delar af Pedersöre och Korsholms h:der, ö. Nyl. samt Ösjprov. se §§ 9,16, 17, 26, 49. — 2) Så äfven i m. och n. Öbott. (utom Gkby-Nvet.) samt på Nargö, §§ 10, 13, 51. — 3) Denna egendomlighet tillkommer ock målen i m. Eg. Finl., m. Nyl. och Ösjprov., enl. § 6,3. — 4) Jf. § 6,4, not 2. — 5) Halfvok. **i** efter tautosyll. kons. förekommer dessutom i Ped. h:d, Vörå s:n, östligaste Nyl., Ösjprov., se §§ 9,21, 17, 19, 25, 49. — 6) F. ö. kvarstår **l** blott i de baltiska målen, § 9,23.

'ljus' (hsv. utt. *jus*), **liūg** 'ljuga' (hsv. utt. *juga*); ej häller uddljudande **h**[1]), t. ex. **hiūl** 'hjul' (hsv. utt. *jul*), **hiälp** 'hjälpa' (hsv. utt. *jälpa*). För **h** + kons. **i** förekommer dock äfven ofta š, t. ex. **šåun** 'hjon', **šūl** 'hjul' — hvilket kan vara en följd af grannskapet till (? Sastmola och) södra Österbotten, där denna behandling är regel (§ 33).

Jag står nu inför den vanskliga uppgiften att redogöra för de företeelser, som äro begränsade inom den sydligaste, inom Åland och Egentliga Finland fallande delen af det nordfinländska dialektområdet. Det skikt af högsvenska beståndsdelar, som i så hög grad undanskymmer de finl.-svenska målens egen konfiguration, har på fasta Åland sin största mäktighet — en naturlig följd af befolkningens lifliga förbindelser med Sverge och jämförelsevis höga bildningsståndpunkt. På grund häraf torde många drag, säregna för målen därstädes, hafva för alltid gått förlorade för vår kunskap. Och ej nog härmed. Beträffande de många egenartade företeelser, som nu uppenbara sig blott i skärgårdssocknarna i östra delen af Åland, är det väl under slika förhållanden högst antagligt, att de förut till en del varit utbredda också öfver fasta Åland eller någon del däraf. Men hvad de enskilda fallen beträffar, låta sig förmodanden i denna riktning ej här framställa med samma grad af sannolikhet som i det föregående, vid behandlingen af större dialektenheter, inom hvilka målen på fasta Åland befunnos på enahanda sätt afsticka. Häraf inses lätt, huru litet den följande framställningen kan göra anspråk på att ens något så när fullständigt belysa de ifrågavarande dialekternas egen utveckling.

§ 35. Ett allmänt karakteristikum för målen i ***Ålands h:d och Houtskär*** — i motsats till de angränsande sydfinländska

[1]) **h** + **j**-ljud förekommer äfven i delar af Pedersöre h:d, ö. Nyl. och Ösjprov.: §§ 19, 47 och 63.

och dem i Satakunda — är den utveckling till **tj** och **dj** (dentipalatalt **ts**, **dz**) som **k**, resp. **g** undergått i förening med ett följande **j**-ljud äfvensom framför palatal vokal (excl. den enl. §§ 2,2, 28 framför stafvelsebildande **r**, ***l***, **n** utvecklade). På fasta Åland visar sig denna förändring blott i ordens början; framför aflednings- och böjningssuffixen finna vi däremot **k**, **g** i öfverensstämmelse med hsv. Mer än sannolikt är emellertid, att detta beror på inflytande från sistn. dialekt och att gutturalen i hvartdera fallet varit underkastad förändringen i fråga. Detta är åtminstone händelsen i de öfriga målen inom ifrv. område (ehuru äfven här former med **k**, **g** hålla på att införas i anslutning till hsv.) samt i alla andra östsv. dialekter, som förmjukat **k**, **g**[1]). Härvid är att märka, att **kk**, **gg** blifvit **ttj**, **ddj**, samt att ett framför gutturalen stående ŋ förbytts i ett **n**-ljud Ex.: **tjärrå** **-a** 'kärra', **stjūt** o. d. 'skjuta'[2]); **dītje** 'diket', **flydji** o. d. 'flugit'; **rintjå** o. d. 'rynka' (fsv. *rynkia*), **briddjå** o. d. 'brygga' (fsv. *bryggia*). Efter **r**, ***l*** samt lång vokal[3]) har det enl. ljudlagen uppkomna korta **d**-ljudet bortfallit; t. ex. **bärje** 'bärget', **talјin** 'talgen', **slāje** 'slaget'. I uddljudet åter har hvarje kort **d** försvunnit framför **j**, t. ex. **jevå** o. d. 'gifva', **jūp** 'djup'[4]). — Att adjektivens predikativa starka sing.-former i dessa mål, liksom i de sydfinländska, undanträngt de attributiva, ses af § 8,3.

Samma gränser som ***Ålands härad*** hafva åtskilliga företeelser. Till deras antal hör förmodligen en öfvergång af **i** i svagt betonade stafvelser till **e** jämväl där det (urspr. l. p. gr. af kons.-bortfall enl. § 1,57) var slutljudande (jf. § 28), t. ex. **förre** 'före' (: fsv. *fyri*), **bronne** 'brunnit', **gāle** § 36.

[1]) D. v. s. dialekterna i Öbott., ö. Eg. Finl. och v. Nyl. samt ö. Nyl., se §§ 12, 43, 49. — [2]) Så Houtskär o. Kökar (etc.?); annars **šūta**. — [3]) FAGERLUND uppger likväl för Houtsk. formerna **skōdjin vēdjin dādjin** — men äfven **slāje dājin**. — [4]) Bortfall af **d** framför **j** förekommer också uti de i not 1 nämda målen; se där anf. st. samt § 23.

'galet' (: fsv. *galit*). Jag håller det nämligen för troligt, att målen på fasta Åland, som städse bilda det starka supinum med ändelsen **-i**, göra detta till följd af inflytande västerifrån; äfven i andra delar af landskapet har denna ändelse vunnit insteg i den yngre generationens språk. Om ögg. af **e** till **ö** i Kökar se § 39. Mest karakteristisk för åländskan är måhända dess behandling af förbindelsen kort vokal + kort konsonant i starktoniga stafvelser. Enstafviga ord, som innehållit en sådan förbindelse, hafva, om vokalen återgår på urspr. **i** eller (?) **y** och konsonanten är en tenuis, fått denna senare förlängd (om behandl. af enstafv. kortst. ord i andra fall se § 21)[1], t. ex. **bekk behk** 'beck' (isl. *bik*), **šepp šehp** 'skepp' (isl. *skip*), **tjött tjöht** 'kött' (fsv. *kyt*). Ett sålunda uppkommet **kk**, **tt**, **pp** har, som af exemplen synes, deltagit i den utveckling till resp. **hk**, **ht**, **hp**, dessa geminator undergått i ett par mål, och om hvilken se § 39. På grund af de tillgängliga uppgifternas ofullständighet måste dock den frågan här lämnas öppen, huruvida ej tilläfventyrs samma kvantitetsförändring inträdt jämväl i Houtskär och Korpo. Till Åland är däremot en annan sådan med säkerhet inskränkt, nämligen en förlängning af alla starktoniga korta stafvelser i ställning framför vokal. Med afseende å arten af denna förlängning företer emellertid åländskan betydande lokala skiljaktigheter. Från att i Kökar i allmänhet afvika från högsvenskan, hvad denna punkt beträffar, närmar den sig åt norr och väster successivt densamma, så att den på fasta Åland i hufvudsak öfverensstämmer därmed. Ytterst sannolikt är, att Kökarsmålets kvantitetsförhållanden en gång varit åländskans i gemen, och att alla de afvikelser i riktning mot hsv., som nu förefinnas i de öfriga målen, tillkommit genom dessas modernisering efter hsv. mönster. Kökarsmålet har i

[1]) Så äfven i Estland (utom Nargö?), § 52.

starkt betonade, af vokal efterföljda förbindelser af kort vokal och följande kort konsonant förlängt den senare; endast då denna är *l*, den förra, efter hvad det tyckes. En härigenom uppkommen tenuisgeminata har icke deltagit i öggen **kk, tt, pp** > resp. **hk, ht, hp** (§ 39). Sålunda t. ex. **maggå** 'mage' (: isl. *magi*), **harrå** 'hare' (: isl. *hari*), **nävvå** 'näfve' (: isl. *hnefi*), **träššu** 'trasa' (: Nyl. etc. **träsu**), **greppå** 'grepe' (jf. Öbott. **gripan** o. d.), **šellå** 'sele' (: isl. *sili*), **šinnu** 'sena' (: isl. *sina*), **rivve** 'rifvit' (: isl. *rifit*), **šttåkkå** 'stråke' (: v. Nyl. etc. **stråka**), **håddån** 'hvadan' (: isl. *huaðan*), **burre** 'burit' (: isl. *borit*), **štjutte** 'skjutit' (: isl. *skotit*). I ett fall ersättes emellertid förbindelsen kort vok. + lång kons. oftast af lång vok. + kort kons., nämligen i verbens presensstammar; hvad I sv. konj. beträffar, äfven i pret. och sup.; t. ex. **knådå, -år** 'knåda, -ar, -ade etc.' (: isl. *knoða* etc.); **fārå** 'fara' (: isl. *fara*); **vāvå, -är** 'väfva, -er' (: isl. *vefa*, *vefr*). Denna kvantitet förskrifver sig rimligtvis från de ändelselösa infinitivformerna — sådana förekomma i åländskan jämväl hos de urspr. kortstafviga verben, se här nedan — hvarest de utvecklat sig enligt de för enstafviga ord gällande lagarna, ang. hvilka se §§ 1,28 e, 21 [1]). Beträffande enskilda ord, i hvilka Kökarsmålet dessutom har lång vok. + kort kons. emot vår regel, torde påvärkan västerifrån vara att antaga. — Ett annat skiljemärke mellan de åländska och de öfriga östsv. målen är, att de förra återge urspr. kort **i** med **e**, urspr. kort **y** med **ö** framför stafvelseslutande urspr. kort konsonant äfven

[1]) De infinitiver, hvilka innehållit sådana förbindelser af kort vok. och följ. kort kons., som enl. § 36 fått den senare förlängd i enst. ord, visa i öfverensstämmelse härmed kort vok. + lång kons.: **vettå** 'veta', **šetta** 'sitta' (jf. Eg. Finl. o. Nyl. **sita**), **hettå** 'heta' (motsv. ett urspr. **hita*). Andra infinitiver med samma kvantitetsbehandling äro **ättå** 'äta' (jte **ätå**), **låvvå** 'lofva', **jevvå** 'gifva', **kåmmå** 'komma', **šemmå** 'simma'.

om denna (icke är kakum. **l**, jf. § 1,11, och) efterföljes af **j** (jf. § 7,2), t. ex. **beddja** 'bedja': isl. *biðia*; **veddjå** 'vidja'[1]): isl. *viðia*; **šelja** 'skilja'[2]): isl. *skilia*; **stöddja** o. d. 'ljustra': isl. *styðia*; **klövvja** 'klöfja': isl. *klyfia*. Vissa hith. ord uppträda dock äfven inom Ålands h:d med rotvok. **i**, resp. **y**. Också härutinnan tilltager öfverensstämmelsen med hsv. åt norr och väster, så att **e**, **ö** på fasta Åland och i Brändö (etc.?) anträffas i enlighet med regeln blott där hsv. p. gr. af särskilda ljudlagar visar samma ljud, ifrån att i den sydöstligaste delen af häradet — Kökar (Kumlinge? Sottunga? Föglö?) — förekomma jämväl i en del ord, som i hsv. bevarat **i** (**y**?). Denna omständighet talar emot att formerna med **e** och **ö** vore införda ur hsv. och för att **i**- och **y**-formerna äro det. Såväl på fasta Åland som i skärgårdssocknarna uppgifves vidare kort **u** (urspr. l. < *ǫ* enl. § 1,5) hafva öfvergått till **o** framför **gg**, t. ex. **togga** 'tugga', **hogg** 'hugg'. Karakteristiska för åländskan äro också de former med änd. **-enen**, som en del neutrala substantiv bilda i best. plur. Denna formtyp har uppstått hos *ia*-stammarna, sålunda att artikeln ännu en gång fogats till den gamla best. plur.-formen, sedan denna (liksom i hsv.) kommit att fungera som obest. plur.; men till följd af analogibildning ändas åtm. på fasta Åland och i Brändö också en del andra neutra på **-enen**. Ex.: **bältenen** o. d. 'bältena', **lämbenen lambenen** 'lammen'. Den olikhet, som genom den östsv. vokalapokoperingen (§ 1,49) uppstått mellan de urspr. långstafviga och de urspr. kortstafviga infinitiverna, har af åländskan åter utjämnats: hvardera uppträda omväxlande med ändelse och utan sådan[3]), t. ex. **far** och **fara -å** 'fara', **šeggäl** o. d. och **šeggla** o. d. 'segla'. Några närmare uppgifter om sättet för denna växling

[1]) Så Kökar (etc.?). Fasta Ål. o. Brändö **viddja -å**. — [2]) Så Kökar (etc.?). Fasta Ål. o. Brändö **šilja**. — [3]) Om ett liknande förhållande i ö. Eg. Finl., v. och m. Nyl. se § 43.

ser jag mig likväl ej i stånd att här lämna. Slutligen måste det anses ganska sannolikt, att, om ej det hsv. inflytandet varit, den urspr. formella olikheten mellan mask. och fem. sing. hos adjektiven skulle upprätthållits öfver hela det ifrv. området; nu är denna företeelse visserligen inskränkt till skärgårdssocknarna i östra delen af häradet[1]). Ex.: mask. **šūkär**: fem. **šūk** 'sjuk' (fsv. m. *siuker*: f. *siuk*).

I ***Ålands härad utom Kökar*** uppgifves urspr. § 37.
u i alla svagtoniga stafvelser representeras af **å**, t. ex. **åvå** 'afvig' (fem.): fsv. *avugh*; **ögån** 'ögon': fsv. *øghun*; **lådår** o. d. 'lador': fsv. *laþur*. Som samma förhållande eger rum i de yngres språk i Kökar — medan de äldres visar vokalbalansväxlingen **u**: **å**, § 6,1 — kunde det möjligen tänkas öfveralt bero på anslutning till hsv. (som har å i de flesta fall, hvartill ifrv. mål ega motsvarigheter). Åtm. hvad Brändömålet beträffar, kan man likväl vara tveksam, huruvida ej ett föga labialiseradt **u** snarare än **å** föreligger. — På ***fasta Åland*** skola de till II sv. konj. hörande verben använda starkt bildade supinformer[2]); t. ex. **byggl** 'bygt'.

Från dialekterna i ***östra delen af Ålands härad*** § 38.
hafva vi att anteckna jämförelsevis många egendomligheter, hvilket dock, som ofvan framhållits, delvis torde bero på att högsvenskans nivellerande inflytande här ej gjort sig gällande i samma grad som på fasta Åland. Ett öfverträdande af de flesta starkt böjda feminina substantiv till svaga deklinationen, hvad pluralen beträffar, bör här i främsta rummet nämnas[3]); ex. därpå äro **glödår, -åna -åna** 'glöd, -en' (: isl. *glǿðr*), **brūdår, -åna -åna** 'brudar, -arna, öyår, -åna -åna** 'öar, -arna'. Undantag göra endast de flesta enstafviga kons.-stammar; däremot troligen icke enst. feminina på vokal,

[1]) Denna olikhet upprätthålles också i Ösjprov. utom Nargö, se § 9,24. — [2]) Äfvenså i v. Eg. Finl. samt m. Nyl., §§ 41, 46. — [3]) Återfinnes i m. Öbott. (åtm. Vörå) och på Runö, §§ 25, 67.

ehuru ändelsevokalen efter denna bortfallit — t. ex. **brōr** 'broar', **tår** 'tår' (jf. § 1,61 o. anm.) — hvad best. f. i Brändö (etc.?) beträffar, med förlängning af den efterföljande konsonanten, t. ex. **bronnar** 'broarna', **tånnar** 'tårna' [1]). Så hafva vi att märka en utveckling i starktoniga stafvelser af **u** (urspr. l. senare tillkommet, jf. § 1,8 o. 47 anm.) till **o** framför geminerad eller af homorgan explosiva efterföljd nasal eller **l** — i det fall nämligen att **u** icke enl. § 1,48 öfvergått till **å** eller att det återstälts på sätt i anm. till samma § omtalas. Ex.: **bronne** 'brunnit', **oŋgär** 'ung', **šoŋka** 'sjunka', **oll** 'ull', **mold** 'mull'. Vidare en ljudlag, genom hvilken **l** — åtminstone till sin senare del — blifvit tonlöst (λ) framför **t** [2]), t. ex. **gaλt** 'galt'. Huruvida de båda senare företeelserna i likhet med den förstnämda tillkomma äfven Föglömålet, vet jag icke. Åtminstone är det icke händelsen med den öfvergång till **i**, som hvarje af de i §§ 1,11, 7,2, 28, 36 behandlade lagarna oberördt **y** (urspr. l. uppk. af **iū** enl. § 4,1) varit underkastadt i Brändö, Kumlinge (Sottunga?) och Kökar, och såsom exempel hvarå må anföras **nī** 'ny', **flīga** 'flyga', **rigg** 'rygg'. Den härmed likställiga öfvergången **öy** > **äi** — t. ex. **äira** 'öra' (isl. *øyra*), **räitja** 'röka' (isl. *røykia*) — har egt rum åtm. i Kökar, undantagandes i slutljudet, men frånkännes uttryckligen Brändömålet [3]). Om den palatalisering af långt **l**, **n**, som visar sig i dessa trakter, har redan i § 21 blifvit taladt. Här må blott tilläggas, att i Brändömålet jämväl urspr. **dd**, **tt** uttalas dentipalatalt, t. ex. i **kudda** 'ko', **lett** 'ledt'.

[1]) Den sistn. företeelsen är ljudfysiologiskt identisk med den bekanta samnord. förlängningen af en konsonant, som genom synkope sammanträffat med en föreg. vokal (se ang. dens. Noreen, Gesch. d. nord. spr. § 77 b). — [2]) Ang. samma ljudlag i delar af n. och s. Öbott., i Nagu samt på Runö se §§ 19, 30, 41, 67. — [3]) Liknande företeelser möta jämväl i Borgåmålet och i de baltiska dialekterna, se §§ 48; 9,8, 51, 58, 62, 67.

En ljudlag, hvars område innefattar ***Kumlinge*** (***Sottunga***?) och ***Kökar*** samt byarna ***Utö*** och ***Söderjurmo*** i Korpo — ehuru den numera, isynnerhet i Kumlinge, till följd af hsv. invärkan röjer sig förnämligast blott hos den äldre generationen — är en utveckling af **h** (genom förmedling af tonlös vokal) framför tenues, där dessa voro långa — dock ej där de i intervokalisk ställning blifvit förlängda enl. § 36 [1]) — samt där de föregingos af svagt betonad vokal [2]). Ex.: **kahtår** 'kattor', **knahpa** 'knapp' (subst.); **ehtär** 'efter' (§ 1,53); **behk** 'beck', **šehp** 'skepp'; **påhtell** 'butelj', **taldrihk** 'tallrik'. — Gemensamt för ***Kumlinge***-(***Sottunga***-?) ***och Kökarsmålen*** är ock införandet af **g** i inf. och pres. hos de flesta verb af II sv. konj., hvilkas rot slutat på *ly*, **r***y*, i st. f. det **j**, som enl. § 1,15 här utvecklat sig ur *y* — genom utjämning med pret., där **g**-ljudet bevarats; samt hos dem, hvilka af gammalt haft en på *l*[j] (l. **r**[j]?) slutande presensstam — genom analogibildning efter de förra [3]). Ex.: **tä*l*ga, -gär** 'tälja, -jer' (fsv. *tælghia*, *-ghir*): pret. ind. o. part. **tä*l*gd**; **sörga, -gär** o. d. 'sörja, -jer' (fsv. *syrghia*, *-ghir*): pret. ind. o. part. **sörgd** o. d.; **šö*l*ga, -gär** 'skölja, -jer' (fsv. *skylia*, *skyl*); **vä*l*ga, -gär** 'välja, -jer' (fsv. *vælia*, *væl*). — ***Kökars- och Houtskärsmålen*** åter öfverensstämma däri, att **a** närmast efter urspr. kort rotstafvelse öfvergått till **å** [4]), t. ex. **ham[m]år** 'hammare' (isl. *hamarr*), **ta*l*å tā*l*å** 'tala' (isl. *tala*), **slädå š*l*äddå** 'släde' (isl. obl. *sleða*). I Houtskär förekomma

§ 39.

[1]) I Kökar — dock icke hos den älsta generationen — förekommer stundom äfven i detta fall **h**-förslag, helt säkert en följd af att de genom ljudlagen uppkomna **h**-formerna numera i samma mål hafva sidoformer utan **h**: jf. § 1,80 not 2. — [2]) Också inom ö. Eg. Finl. påstås **h** hafva utvecklats framför tenuisgeminator, § 42. — [3]) Den förra analogibildningen återfinnes hos målen i Ösjprov., Nyl., Eg. Finl. utom den västligaste delen samt i m. Öbott., §§ 5,2, 24; den senare hos dem i m. och v. Nyl., ö. Eg. Finl. o. m. Öbott., §§ 43, 24. — [4]) En sådan öfvergång förutsättes måhända äfven af ljudförhållandena i estsvenskan, se § 52.

dock, att döma af uppteckningarna, ofta äfven **a**-former, åtminstone hos *an*-stammarna; helt säkert föreligger här dialektblandning. — Såsom tillhörande ***Kökarsmålet*** omtalas följande företeelser, hvilka dock måhända delvis hafva ett något vidsträktare område, nämligen att kort **ä** framför ursprungligen gemineradt eller af annan konsonant efterföljdt **l, n, g, t** öfvergått till **e** [1]), t. ex. **fjell** 'fjäll', **brenna** 'bränna', **dregkše** 'dränkte sig', **meht** 'mätt', **neλlå** 'nässla' (fsv. *nætla*); att **ē** (urspr. l. uppk. af **ä** enl. § 1,45) utom framför konsonantförbindelse diftongerats till **äi**, t. ex. **kläide** 'kläde', **tjäina** 'tjäna', **träid** 'trä' (isl. *tré*), **täitär** 'tät' (isl. *þéttr*) — såvida icke dessa former snarare tillkommit p. gr. af den vacklan mellan **äi** och **ē**, hvartill målets försvenskning gifvit anledning, jf. §§ 1,69 o. 80 not 2; att **e**, **ä** (urspr. l. uppk. enl. § 2,2, 3,1, 28 l. 36) i svagtonsstafvelser öfvergått till **ö**, då föregående stafvelses vokal är **ö** — ehuruväl sidoformer med förstn. ljud oförändrade äro vanligare i målet — t. ex. **šönnö** 'söner', **böndrön** 'bönderna' (fsv. *böndrene*), **böddör** 'beder' (fsv. *bödher*); att urspr. **hwa-** hos pronomina och pronominala adverb, d. v. s. under svag tonvikt, utvecklat sig till **hå-**[2]), t. ex. **hårr** 'hvem' (fno. *huarr*), **hånn** 'hvart' (fsv. *hwan*, ack. af *hwar*), **håddån** 'hvadan'; att **hw-** efter genomförandet af sistn. ljudlag utvecklat sig till **gv-**[3]), t. ex. **gvalv** 'hvalf', **gvītär** 'hvit'; att **l** och **n** i förbindelse med hvarje annan konsonant, utom det enl. § 1,52 uppkomna **λ**, blifvit supradentala, hvarvid en efterföljande alveolar kons. äfvenledes öfvergått till supradental, t. ex. **kvēld** 'kväll' (fsv. *qwælder*), **hōlt** 'höll' (fsv. *holt*), **šelja** 'skilja', **šnö** 'snö'; att **s**, där det ej enl. § 1,22 öfvergått till *s* l. enl. § 1,52 till **λ**, förbytts till **š** [4]), t. ex. **špennå** 'spene',

---

[1]) **e** här = lmalf. *ę*; **ä** = lmalf. *æ*, *a*. — [2]) Detta innebär en öfverensstämmelse med de baltiska dialekterna, se § 9,10. — [3]) Så äfven i en del af Korsnäs: § 32. — [4]) Lindgren betviflar i sin rec. af Karstens afh. om Kökarsmålet (Finsk tidskr. XXXIII, s. 61), att en sådan

träššu 'trasa'; att de maskulina *n*-, *a*- och *i*-stammarna — de sistnämda så vidt de ej antagit konsonantstamsböjning — i obest. plur. aflägsnat ändelsens **r**, troligtvis genom en analogibildning till best. plur. (på **-an -ån**, resp. **-en -ön**) efter *n*-stammarnas sing., där best. f. var = obest. f. + **n**, t. ex. **arma** 'armar', **båggå** 'bågar', **ledde** 'leder'; att i de svaga feminina subst.-pluralerna **r** ur obest. f. återinförts framför **n** i best. f. (jf. § 1,27), hvarefter **rn** sammansmält till ***n*** enl. §§ 1,22, 21, t. ex. **finnuna** 'fenorna', **šōknåna** 'socknarna' — såvida ej målet i denna punkt är påverkadt af hsv.; att pret. ind. hos flere starka verb af typen 'läka' (med aflj. **ä**: **a**: **ä**) antagit rotvok. **ō** i anslutning till typen 'gräfva' (med aflj. **ä**: **ō**: **ä**)[1], t. ex. **lōk** 'läkte' (isl. *lak*), **rōk** 'dref' (fsv. *rak*); slutligen att de flesta starka verb af typen 'bryta', hvilka med afs. å presensstammens vokal ljudlagsenligt (§§ 4,1, 38) sammanfallit med dem af typen 'bita', fullständigt öfvergått till sistn. böjningsklass (sål aflj. **ī**: **äi**: **i**), t. ex. **fläig**, **fliddje** 'flög, flugit'; **šträik**, **štrittje** 'strök, strukit'. — ***Houtskärsmålet*** har låtit **ä** (< **e** enl. § 1,6, **a** enl. § 1,2 l. **ā** enl. § 1,29) öfvergå till **i** i korta rotstafvelser, efterföljda af **i**[2], t. ex. **lisi** 'läst' (isl. *lesit*), **liti** 'låtit' (fsv. *lætit*); endast några pret.-part.- och sup.-former uppträda i trots häraf med **ä** i anslutning till presensstammen. Vokalen **u** (urspr. l. < **o** enl. § 1,8 b) har i samma ställning utvecklat sig till **y**[3]) — t. ex. **skyri** 'skurit', **flydji** 'flugit'. Framför ***l*** företrädes den senare vokalen — utom i **styli** 'stulen etc.', som bevarar **y** p. gr. af systemtvång — enl. § 1,11 af **ö**: **möli** 'mulen', **köli** 'kulen'. En konsonantisk ljudlag med Houtskär till område är utvecklingen af **h** i förbindelsen **hw**-

---

förändring skett annat än individuelt — efter hvad mig synes, på ej fullt tillräckliga grunder. — [1]) Om liknande analogibildningar i Ormsö- o. Nuckömålen se § 64. — [2]) Äfvenså målen i Öbott. (o. Sat.?), § 11. — [3]) Likaså, under vissa förutsättningar, i m. och s. Öbott. samt Sat., § 22.

till **kv-**[1]), t. ex. **kvitär** 'hvit', **kva** 'hvad'. Om den palatalisering slutljudande, i svagtonig stafvelse stående **n**, **l** undergått därsammastädes se § 21. På substantivflexionens område åter utmärker sig det ifrv. målet genom att best. plur. af de svaga maskulinerna (som ljudlagsenligt skulle ändas på **-an** **-ån**, § 1,49) erhållit former med änd. **-ana** **-åna**, tydligen i analogi med de svaga femininerna (enl. proportionen best. mask. **-ana** **-åna**: obest. mask. **-ar** **-år** = best. fem. **-åna** **-una**: obest. fem. **-år** **-ur**[2]); t. ex. **bakkana** 'backarne', **slädåna** 'slädarne' (men **karan** 'karlarne', **ryddjan** 'ryggarne').

---

§ 40. Ej fullt så rik på lokala skiljaktigheter som den nordfinländska svenskan (och den baltiska) är den sydfinländska. Något drag, utmärkande för den i ***Egentliga Finland*** talade, känner jag icke, om ej **r**-ljudets kvarstående i reducerad gestalt framför supradental konsonant (jf. §§ 21, 44) är ett sådant. Detta uttal står fast för Nagu och Pargas, t. ex. **bō*rd*** **båu*rd*** 'bord', **jä*rn*** 'järn', och är äfven för de västligare och östligare socknarnas vidkommande ej osannolikt[3]).

§ 41. De västligare målen inom Egentliga Finland, t. o. m. Pargas (och Kimito?) — äfven det nordfinländska Houtskärsmålet — hafva åt en del neutrala substantiv gifvit en pluralform på **-är**, t. ex. **hålär** 'hål' (pl.), **nätär** 'nät' (pl.). Denna

---

[1]) Återfinnes i de flesta sydfinl. och baltiska mål samt i dialekterna i sydligaste Öbott. och Sat., §§ 6,2, 29. — [2]) Ett par nordösterbottn. mål likna härutinnan Houtskärsmålet, se §§ 18, 20 — [3]) Fagerlund skrifver i sina uppteckningar från Korpo och Houtskär ut **r** i de hith. orden, hvilket åtm. tyckes visa, att detta ljud ej här, liksom i de angränsande åländska målen, h. o. h. försvunnit. Å andra sidan uppger Vendell från Finnby enbart supradental (utan **r**). I anseende till det spelrum det subjektiva tycket har i denna punkt är man berättigad till den förmodan, att också här det i landskapets midt brukliga uttalet åsyftas. Med hänsyn till behandlingen af **r** framför suprad. kons. skulle då målen i Eg. Finl. intaga en förmedlande ställning mellan nyländskan, där nämda ljud ej alls undergått någon reduktion, och de åländska målen, där det fullständigt bortfallit.

formtyp kunde, liksom i de öfriga östsv. mål, där den förekommer, tänkas bero på en från best. pluralen utgående analogibildning, jf. §§ 19, 50. — I Houtskär och Korpo (och östligare?) kunna de flesta verb af II sv. konj. bilda sitt supinum starkt [1]), t. ex. **byggi byddji** 'bygt', **sväipi** 'svept'. — Inom de egentliga sydfinländska dialekternas gräns håller sig däremot en öfvergång af urspr. **e** till **i** uti svagtoniga stafvelser, där det på en gång föregåtts af **k** eller **g** och efterföljts af långt **n** [2]), t. ex. **krōkin kråukin** 'kroken' (isl. ack. *krókenn*), **ryggin** 'ryggen' (isl. ack. *hryggenn*) — men **kaλvän** 'kalfven' (isl. ack. *kalfenn*), **äggän** 'ängen' (isl. *engen*). Denna öfvergång tillhör målen i Korpo, Nagu och Pargas; huruvida Kimito eller någon del däraf bör tilläggas, kan jag ej afgöra. Detsamma gäller äfven betr. utbredningen af en redan i annat sammanhang (§ 6,3) behandlad företeelse, kvarståendet af explosivorna **k**, **g** framför palatal vokal eller j-ljud. I Nagu har alveol. **l** blifvit **λ** framför **t** [3]), t. ex. **gaλt** 'galt', **syλta** 'syltade'.

Min framställning af språkföreteelserna i ***Egentliga Finlands östra del*** måste tyvärr blifva ofullständigare än hvad önskligt vore, på grund af den bristfälliga kunskap jag eger om målen i Kimito med underlydande kapell. En egenhet, som Kimitomålet åtminstone visar, och som det delar med det angränsande Finnbymålet, är en öfvergång af **ā** till **uå**, af **ē** till **ie** och af **ȫ** till **yö** [4]), t. ex. **gruå** 'grå', **sied** 'säd' [5]), **syöka** 'söka'. I Finnby användes dock, p. gr. af dialektblandning, **ē** och **ȫ** jämte **ie** och **yö**; ju längre mot norr och väster man kommer, dess mera öfverväga de senare. — En utveckling § 42.

---

[1]) Detsamma gäller om målen på fasta Ål. och i m. Nyl., §§ 37, 46. — [2]) Ett efterföljande **nn** har ensamt framkallat denna ögg. i de nordfinl. målen, § 7,2½; en föregående palatal kons. i den nordligare hälften af Öbott, ö. Eg. Finl. samt Nyl., §§ 14, 43. — [3]) Så ock i delar af n. och s. Öbott. och Ålands h:d samt på Runö, §§ 19, 30, 38, 67. — [4]) Jf. § 31, not 1. Samma utveckling förete målen i Petalaks (?), Sjundeå, Väjby i Lojo samt Pyttis, se §§ 31, 46, 49. — [5]) Jf. § 1,45.

af **h** (tonlös vokal?) framför postvokaliska tenuisgeminator — liksom i Kumlinge, Kökar och en del af Korpo (§ 39) — spåras dessutom enl. Vendells utsago i Hiittis och Finnby, isht Hiittis, t. ex. (**blåht**?) **bluåht** 'blått'. Att äfven några andra dialektegendomligheter, som enligt samme förf. anträffas i Finnby, åtminstone delvis äro gemensamma för detta kapell och Kimito samt Hiittis, förefaller ganska antagligt. Jag åsyftar härmed en öfvergång af **k** i ställning framför **t** till **h** (närmare bestämdt: tonlös guttural spirant?)[1] — hvilket ljud dock nu i sådana fall växlar med **k**, som väl införts utifrån — t. ex. **väht** 'väkte', **tryht** 'trygt' (: Nyl. etc. **trykt**); vidare en reduktion af *l* framför supradental konsonant (jf. § 1,22)[2], t. ex. **tjyöld** 'köld', **āln** 'aln'; bevarandet af halfvokaliskt **w** efter **k**, såväl där detta är ursprungligt, som där det utvecklat sig ur **h** (§ 6,2) eller **t** (§ 4,8)[3], t. ex. **kwīgå** 'kviga' (isl. *kuíga*), **kwäit** 'hvete' (isl. *hueiti*), **kwuå** 'två' (isl. ack. m. *tuá*). Efter hvad Vendell på ort och ställe hört uppgifvas, har i Finnby uddlj. **h** ännu i mannaminne varit aflägsnadt framför vokal[4]; t. o. m. i våra dagar skall denna egenhet, ehuru sparsamt, påträffas därstädes.

§ 43. I ***östra Egentliga Finland samt hela eller en del af Nyland*** visa sig följande företeelser. Fr. o. m. Pargas t. o. m. Pärnå, Liljendal och Mörskom har växlingen mellan den med ändelse försedda och den ändelselösa infinitiven, i st. f. att stå i öfverensstämmelse med den östsv. vokalapokoperingslagen — § 1,49 — kommit att regleras af en annan princip : den förra användes i relativt starktonig ställning i satsen, den senare i relativt svagtonig. Sannolikt förhåller

[1]) **ht** för **kt** förekommer äfven i n. Öbott. och Ösjprov., se §§ 17, 51, 67. — [2]) Mer eller mindre reduceradt i denna ställning är *l* jämväl i de flesta balt. och nordfinl. mål, §§ 9,3, 15, 28. — [3]) Så äfven i några socknar s. om Vasa samt i Ösjprov. (utom Nargö), §§ 9,22, 27. — [4]) Om samma företeelse i vissa delar af v. Nyl. se § 45.

det sig härmed så, att denna senare växling, ljudlagsenlig hos de kortstafviga verben (enl. § 1,49), från dem på analogisk väg öfverförts till de långstafviga (som genomgående hade förlorat infinitivändelsen). En inskränkning lider nämda princip så till vida, att infinitiven ej blott under svag satsaksent, utan ock framför enklitiska ord är ändelselös. Detta kunde bero på en ytterligare analogisk förskjutning, betingad af att verbet i det ena fallet så väl som i det andra stod i intimt sammanhang med ett följande bestämningsord. Afvikelser från de angifna normerna äro emellertid icke sällsynta. Särskildt vinner den längre infinitivformen i mellersta Nyland alt mera terräng på den kortares bekostnad — något hvartill det hsv. inflytandet helt säkert utgör den förnämsta orsaken. — Hit höra vidare ett par företeelser, hvilkas västgräns jag ej ser mig i stånd att exakt angifva. Verb af II sv. konj. med roten slutande på kort vokal + *l* hafva utvidgat densamma medelst ett tillagdt **g**. Tydligtvis föreligger här analogibildning efter de verb af samma konjugation, hvilkas rot af gammalt hade denna skapnad [1]). Sålunda t. ex. **sölg, -gär, -gd** o. d. 'sälja, -jer, sålde': fsv. *sælia*, *sæl*, *saldi*, liksom **tölg, -gär, -gd** o. d. 'tälja, -jer, -jde': fsv. *tælghia*, *-ghir*, *-ghþi*. I den östra — eller åtminstone den östligaste — delen af Nyland uppgifvas sådana bildningar icke förekomma; och äfven längre västerut brukas alternativt former utan **g** (i anslutning till hsv.?). Lika långt åt öster som det svenska språkområdet når däremot en öfvergång af urspr. **e** till **i** i svagtoniga stafvelser, i hvilka det föregåtts af **k** eller **g** [2]), t. ex. **äggin** o. d. 'ängen', **låki låtji** 'locket' (men **grävän** o. d. 'grafven', **hålä** o. d. 'hålet'), samt en förlängning af kort explosiva mellan en föreg. kort vokal och en efterföljande icke-sonantisk

[1]) Likadana bildningar hafva några dialekter norr om Vasa samt i Ålands h:d se §§ 24, 39. — [2]) Har egt rum också i den nordligare hälften af Öbott., samt, om på vok. följt **nn**, i v. Eg. Finl., se §§ 14, 41.

likvida eller nasal[1]), t. ex. **kåkklar -lar** 'pratar ifrigt etc.' inf. **kåkäl -äl**; **fjättrar** 'fjättrar': sing. **fjätur**; **yppna ippna** 'öppna': adj. **ypin ipin** 'öppen'; **fågglar -lar** 'fåglar': sing. **fågl -äl**. Båda dessa företeelser hafva sin västgräns mellan Pargas och Finnby. — Inom betydligt trängre gränser har en utveckling af **rd** (uppk. af urspr. **rð** enl. § 1,18 o. 22) till kakum. **l** (hvaraf i Nyland, enl. följande §, vanligt **l**) hållit sig: dess gebit omfattar socknarna fr. o. m. Kimito och Hiittis (?) t. o. m. Lojo och Sjundeå[2]); ex.: **jälå** o. d. 'inhägnadt fält': m. Nyl. etc. **gärdå** o. d.; **fålar** o. d. 'fotspår': Kyrksl. etc. **färdor**; **böl båul** 'bord'[3]). I st. f. detta **l**-ljud finner man emellertid i synnerligen många ord **rd** eller dess motsvarighet. Sådant beror åtm. i de flesta fall på inflytande från nabomålen eller hsv.; i ett eller annat, t. ex. preterita som **förd** o. d. (af **föra**), möjligtvis på nybildning. — Samma område, med undantag af Sjundeå s:n och Väjby i Lojo s:n, företer en utveckling af **k**, **g** (**kk**, **gg**) framför ursprunglig palatal vokal eller i förening med ett följande **j**-ljud till **tj**, resp. **dj** (**ttj**, **ddj**) — detta såväl i början af ord som inuti desamma; ett föregående ŋ blef härvid **n**[4]). Förbindelsen **dj** har sedan, utom efter nasal, förlorat sitt **d**[5]). Likväl anför VENDELL ur Finnbymålet åtskilliga alternativformer, där detta ej är händelsen; äro de tilläfventyrs inkomna från och normala i Kimitomålet? Ex. på de ifrv. förmjukningarna: **tjärna** 'kärne': isl. *kiarni*; **druttji** 'druckit'; **sändjin** 'sängen'; **jäddå** 'gädda', **dröjin** o. d. 'drögen'. Starka verb med presensstam på kort **g** hafva nästan undantagslöst härifrån återinfört det i pret.

[1]) Återfinnes i de sydligare nordfinl. målen, se § 28. — [2]) Samma utveckling förete de nordfinl. målen, § 7,4. — [3]) Så v. Nyl. Däremot Finnby (Kimito o. Hiittis?) **båud** (**båurd**?). — [4]) Härutinnan öfverensstämma målen i Öbott., Ålands h:d, Houtsk. samt ö. Nyl. med de ifrv., se §§ 12, 35, 49. — [5]) Om utvecklingen **dj** > **j** i de i föreg. not nämda målen se §§ 12, 23, 35, 49.

part. och sup., i st. f. det ljudlagsenliga **j** (**dj**), t. ex. **flugi** [illegible]**gi** 'flugen, -it' (: inf. **flyga flyga**); **stigi** 'stigen, -it': inf. **stiga** [illegible] således ett upprepande af den i § 1,39 behandlade analogibildningen. Äfven annars höras någon gång i Finnby (och [illegible]tare i Kimito och Hiittis?) former med „oförmjukadt“ **k**, **g**, troligen invandrade västerifrån [1]).

§ 44. Målet i ***Nyland*** karakteriseras af tvänne egendomligheter. Den ena är, att det kakum. *l*-ljudet (det ursprungliga såväl som det enl. föreg. § uppkomna) i alla ställningar öfvergått till vanligt **l**, före utvecklingen af *l*-supradentaler (§ 1,22)[2]); detta förhållande fortsättes på andra sidan Finska viken i Nargömålet. Ex.: **talar**: Eg. Finl. etc. **talar**; **bläd**: Eg. Finl. etc. **bläd**; [**h**]**alm**: Eg. Finl. etc. **halm**; (v. Nyl.) **gål guål** 'gård': ö. Eg. Finl. **guål**. Från Nargö anföras dock enskilda former med *l*-suprad. (och bortfallet *l*) — sannolikt lån ur andra estsv. mål. Den andra egendomligheten innebär en arkaism i förhållande till hsv.: **r** kvarstår oreduceradt framför de (enl. § 1,22) utvecklade supradentala konsonanterna [2]) — framför *s* dock åtm. i v. Nyl. endast fakultativt — t. ex. **förd** 'förde' (hsv. utt. *föḍe*), **järn** 'järn' (hsv. utt. *jäṇ*), **fårs** (jte **fåss**) 'fors' (hsv. utt. *foṣ*), **märlå** 'märla' (hsv. utt. *mäḷa*). Jf. däremot § 2,4. — Dessutom visar nyländskan, utom i den östligaste delen af landskapet (åtm. Pyttis), en öfvergång af kort **ä** till **ö** framför **m** [3]): **skömmas** o. d. 'skämmas', **lömma** 'lämna', **nömmarä** 'närmare' (: Eg. Finl. etc. **nämmär** o. d.), **nömmas** 'nännas' (: Eg. Finl. etc. **nämmas**), **jömmär** 'jämn', **sömbär** 'sämre'. Alla dessa ord hafva dock (till följd af yttre inflytande?) sidoformer med **ä**, hvilka väl ock i vissa trakter till större eller mindre del äro enrådande.

---

[1]) VENDELL tyckes (Bidr. till känned. om Finlands natur o. folk, h. 49, s. 157) uppfatta Finnbymålets former med **k**, **g**, med **tj**, **dj**, samt med **j** såsom representerande tre skilda utvecklingsskeden i samma mål! — [2]) Så äfven i Gkby-Nvet.-målet, § 18. — [3]) Om samma ögg. i Vasatrakten se § 25.

§ 45. Något dialektdrag, utmärkande för hela ***västra Nyland***, finnes, så vidt jag vet, icke. Af lokala egendomligheter inom denna landsdel kan nämnas det bortfall af **h** i uddljudet framför vokal — d. v. s. öfveralt där det ej blifvit **k** enl. § 6,2 — som egt rum i Hangö och Täktom byar af Bromarf samt i Karis, Snappertuna och den västligaste delen af Ingå [1]), t. ex. **äst** 'häst', **ūs** 'hus', **ȫnå** 'höna'. På samma orter uppgifves **h** tvärtom genomgående vara tillfogadt framför urspr. uddljudande vokal. Emellertid torde bruket af **h** därstädes vara långt ifrån regelbundet och dessutom ej inskränkt till det fall, att uddljudet ursprungligen saknade nämda konsonant. Där det tillagts, synes det därför fastmer böra uppfattas som hypersvecism.

§ 46. Det mest karakteristiska draget hos målen i ***mellersta Nyland***, bevarandet af **k**, **g** framför palatala vokaler och j-ljud, har redan i § 6,3 fått sin behandling. En annan egenhet hos dessa mål är öfverträdandet af de allra flesta verb af II sv. konj. till starka konj., hvad supinum beträffar [2]); t. ex. **ställi** 'stält', **röri** 'rört', **räkki** 'räckt'. I Helsinge (m. fl. socknar?) bilda de t. o. m. sitt pret. part. starkt (med änd. -**i**, jf. § 1,65). — För Sjundeå och Väjby i Lojo är en utveckling af **ā**, **ē**, **ȫ** till diftongerna **uå**, **ie**, **yö** utmärkande [3]), t. ex. **guål** 'gård', **fyöda** 'föda', **lietär** 'lätt' (isl. *léttr*). — I Esbo- och Helsingemålen återfinna vi samma 2 pers. pron. pers. **et**, med hvilket vi gjort bekantskap i Närpesmålet (§ 33), ehuru det i Nyland har plural betydelse; betr. dess ursprung jf. anf. st.

§ 47. Allmän inom dialekterna i ***östra Nyland***, fr. o. m.

---

[1]) Samma företeelse har enl. uppgift förefunnits i ö. Eg. Finl.; se § 42. — [2]) Återfinnes i vissa delar af Ål. och Eg. Finl., §§ 37, 41. — [3]) Jf. § 31, not 1. Betr. samma diftongeringar i Petalaks, östligaste Eg. Finl. och östligaste Nyl. se §§ 31, 42, 49.

Borgå österut, är, efter hvad det synes, en öfvergång af kort **å** (< urspr. **o** enl. § 1,7) till **ö** i ställning framför urspr. *l* (> **l** enl. § 44) + konsonant [1]): **gölv** 'golf', **skölvå** 'gunga' (: v. Nyl. **skålvå**), **kölv** 'kolf', **hölma** 'holme', **fölk** 'folk', **möln** 'moln'. I Borgåmålet har **ö** sedan blifvit **ä** enl. följande §. Dessa **ö**- (l. **ä**-) formers antal torde öfveralt vara mer eller mindre reduceradt genom återinförande af **å** ur hsv. eller den västligare nyländskan. Att östnyländskan, anknytande sig till de baltiska dialekterna, låtit kort **o** öfvergå till **u** framför tenuisgeminata samt framför kort konsonant + **a**, sågo vi i § 9,7. I samma landsända, åtm. fr. o. m. Borgå s:n, återgifves urspr. **iō** (= isl. *ió*, fsv. *io*) med **jå**, såsom synes af **skjårå** o. d. 'skata' (: fsv. *skior*), **mjåår** 'smal' (: fsv. *mior*) — de enda hith. ord, där [j]**å** icke blifvit utbytt mot **ö** (jf. § 1,73 anm.). Lika utbredd är tydligen ännu en annan företeelse, den, att något ljudlagsenligt bortfall af uddlj. **h** framför **j**-ljud ej egt rum [2]). Utanför Pyttis, i hvilken socken **hi**- nästan genomgående finnes i behåll — t. ex. **hiōn** 'hjon', **hiūl** 'hjul', **hiärta** 'hjärta' — har dock denna ljudförbindelse (eller dess motsvarighet) genom målens „försvenskning" blifvit inskränkt till ett par ord, framför alt **hjär** (**sjär**) 'här' (fsv. *hiær*), d. v. s. det vanligaste i hvilket den förekom; i Mörskom (etc.?) förekommer t. o. m. **jär**. I allmänhet har **h** i denna ställning ej undergått någon förändring. Formerna **sjär šär** 'här' och **šälstrå** 'jolster' (jf. sv. dial. *hilster*) — de förra uppgifna från Lappträsk (där dock äfven **hjär** förekommer), den senare från Lappträsk, Liljendal och Pyttis — tyda emellertid på att det på vissa orter blifvit **s** [3]). Om en utveckling **wr** > **vr** se § 9,1.

---

[1]) Visar sig också i Wichtp.-målet, § 55. — [2]) Ej häller i den sydvästligaste delen af Pedersöre h:d, i s. Öbott., i Sat. eller i Ösjprov. (utom Nargö) har något sådant bortfall skett, se §§ 19, 33, 34, 53, 63. — [3]) Om en liknande ögg. i s. Öbott., (Sat.?) och vissa delar af Estl. se §§ 33, 34, 53.

§ 48. Inom den västligare hälften af östra Nyland hafva vi att märka den delabialisering, dialekten i Borgå s:n låtit **ö** och **y** undergå. Bortsedt från diftongen **öu** (< urspr. **ǫu** enl. § 2,1), som kvarstår oförändrad, har **ö** städse, vare sig att det går tillbaka på det ena eller det andra urspr. ljudet, utvecklat sig till **ē** eller **ä** — alt efter som kvantiteten är lång eller kort — t. ex. **fēra** 'föra', **ēl** 'öl', **sänär** 'söner', **fälga** 'följa', **gälv** 'golf' (: Pärnå h:d **gölv**, jf. föreg. §). Likaså företrädes **y** genomgående af **i**, t. ex. **līsa** 'lysa', **krīpa** 'krypa', **rigg** 'rygg' [1]). Öfvergång af (långt och kort) **y** till **i** och af långt **ȫ** till **e** skall hafva egt rum äfven i den östligaste delen af Sibbo (Hitå o. Söderkulla m. fl. byar); den förra dessutom i en del af Pärnå, hvaremot öggen **ȫ** > **ē** ej ens når fram till Borgå s:ns östgräns.

§ 49. De östligaste målen i Nyland, d. v. s. de i Pärnå, Liljendal, Lappträsk, Strömfors och Pyttis, förete samma utveckling af **k**, **g** (**kk**, **gg**) framför ursprunglig palatal vokal eller i förening med ett följande j-ljud till **tj**, **dj**, (**ttj**, **ddj**) — med assimilation af ett föregående g till **n** — som vi funnit hos de västligaste (§ 43). Och liksom i dessa är ljudlagens värksamhet ej (som i hsv.) inskränkt till ordens början [2]). Efter **l** och **r** samt i vissa fall efter vokal (då denna är lång?) har det i enlighet härmed uppkomna korta **d**-ljudet öfver hela området bortfallit [3]). Sålunda t. ex. **stjip** 'skepp', **tjärr** 'kärr', **djäst** 'gäst', **vītji[n]** 'viken' (subst.), **huddji** 'hugget' (subst.), **rindji[n]** 'ringen' (subst.), **fludji** 'flugit', **måjin** o. d. 'mågen', **bjärji** 'bärget'. I Pärnå och Strömfors har det ofvannämda

---

[1]) Delabialisering af **ö** och **y** förekommer också i Ösjprov., se §§ 9,8, 51, 58, 62, 67. — [2]) På detta sätt hafva de gutturala konsonanterna, utom i ö. och v. Nyl., behandlats också i Öbott., Ål., Houtsk. och ö. Eg. Finl., se §§ 12, 35, 43. — [3]) Så i alla de i föreg. not nämda trakterna; se anf. stt.

d-bortfallet inträdt jämväl i uddljudet och efter **n** (samt efter kort vokal?) [1]), t. ex. **jäst** 'gäst', **rinjin** 'ringen'. Liljendals- och Lappträskmålen, liksom äfven Pyttismålet, bibehålla däremot här **d**. — Österom Pärnå och Liljendal — i Lappträsk, Strömfors och Pyttis — har den ändelselösa infinitivtypen, enl. § 1,49 ljudlagsenlig i vissa fall, blifvit allenahärskande [2]); sål. t. ex. städse **kvētt** 'tvätta', **luv** 'lofva'. — Pyttis- och Strömforsmålen öfverensstämma däri, att uddlj. **gn-** blifvit **kn-** [3]), t. ex. **knīd** 'gnida', **knag** 'gnaga'. Hvardera har ock i starka preterita i st. f. urspr. **ǫu** (som i östsv. blifvit **öu**, § 2,1) genomgående infört dift. **öy**, t. ex. **bröyt** 'bröt': isl. *brǫut*; **söyp** 'söp': isl. *sǫup*. Troligtvis har denna pret.-bildning uppkommit hos de verb, hvilkas presensstam innehåller **ȳ** (till följd af § 4,1), på samma sätt som i Öbott. (§ 14), och från dem öfverförts till de öfriga. — Att den ur **g'** l. **gj** utvecklade förbindelsen **dj** i uddljudet samt efter **n** förlorat sitt **d** i Strömfors och bibehållit det i Pyttis, hafva vi ofvan sett. Målet i sistnämda socken erbjuder ännu några andra anmärkningsvärda punkter. Hvarje **ā**, **ē**, **ȫ** har diftongerats till **uå**, resp. **ie** och **yö** [4]), t. ex. **buån** 'barn' (: östsv. vanl. **bån**), **sied** 'säd' (: ö. Nyl. vanl. **sēd**), **hyöt** 'höta'. Förbindelsen **hi-** innehåller fortfarande h a l f v o k a l i s k t j-ljud [5]), t. ex. **hiūl** 'hjul', **hiär** 'här' (fsv. *hiær*). Och i vissa byar (åtm. Västerby, Österkvarnby, Mogenpört) har slutljudande, af svagtonig vokal föregånget **n** bortfallit [6]), t. ex. **tjälka** 'kälken', **skōji** 'skogen', **stukka** 'stockarna' (: Strömf. etc. **stukkan**),

[1]) Uddlj. **dj** > **j** också i m. och s. Öbott., Ål., Houtsk., ö. Eg. Finl. och v. Nyl., §§ 23, 35, 43. — [2]) Så äfven i m. och s. Öbott. (samt Sat.?), § 22. — [3]) Liksom i Öbott., § 12. — [4]) På enahanda sätt hafva dessa ljud behandlats i Petalaks (?), ö. Eg. Finl., Sjundeå och Väjby i Lojo, se §§ 31, 42, 46. — [5]) Så äfven i s. v. delen af Pedersöre h:d, Sat. och Ösjprov., §§ 9,21, 19, 34. — [6]) Ett liknande **n**-bortfall förekommer i Pedersöre och Korsholms h:der, Sat. samt Ösjprov., se §§ 9,16, 17, 26, 34.

bryödrä 'bröderna' (: Strömf. etc. **brödrän**). Former med **-n** omväxla dock, efter hvad det tyckes, städse i talet med de sålunda omgestaltade — förmodligen en följd af den påtryckning nabomålen och hsv. utöfva.

---

§ 50. Vi komma nu till de mångskiftande baltiska dialekterna, af hvilka vi först vilja taga de i *Estland* talade eller därifrån härstammande målen i skärskådande. Ett för dessa mål gemensamt kännemärke är, att de neutrala substantiven i anslutning till *i*-stammarna antagit pluraländelserna **-ir** (**-är**) i obest. f. och **-ina** (**-äna**) i best. f.[1]), t. ex. **hūsir -är, -ina -äna** 'hus, -en', **stīrir -är, -ina -äna** 'styren, -ena'. Sannolikt tillhör äfven en annan företeelse estsvenskan i gemen, ehuru jag endast för vissa dialekters vidkommande kunnat konstatera densamma — försvinnandet af postvokaliskt **j** (< urspr. *γ* enl. § 1,15) framför sonanten **i**, t. ex. **λai** o. d. 'slagit' (: Runö **λaii**), **dräi** 'dragit', **tai** o. d. 'tagit' (: Runö **taii**)[2]). Beträffande dessa exempel är dock i ett par fall en annan uppfattning möjlig. Å ena sidan, för Dagö-, Gsvby-, Ormsö- och Nuckömålens vidkommande, att det åtm. delvis icke är **j**, utan ett på analogisk väg (§ 1,39) återställdt **g**, som bortfallit (enl. § 59): jf. Rågö **drugi** 'dragit'. Å andra sidan, att desamma, där de uppträda med lång rotvokal i öfverensstämmelse med motsv. presens — Wichtp., Ormsö o. Nuckö **drāi drāi**: pres. **drār drār**, Rågö-Wichtp. etc. **tāi**: pres. **tār**[3]) — eller med dem som visa en slik öfverensstämmelse — Dagö-

---

[1]) Neutrala pluraler på **-är** äro i bruk också i Ped.-Purmo och Eg. Finl. (utom den östligaste delen): §§ 19, 41. — [2]) I Nargömålet hafva svaga bildningar trädt i stället: **λlått, drät** (**drätt**), **tädd**. — [3]) I st. f. **tār** användes nu på St. Rågö **tågwär**, en nybildning till inf. **tåw**

Gsvby, Ormsö-Nuckö **λlāi**, liksom **tāi** (o. **drāi**) — ej allenast påvärkats af dessa, utan h. o. h. nybildats i analogi med dem (jf. § 1,39 anm.).

De särskilda estländska målen gruppera sig ej alldeles § 51. så, som man på grund af deras geografiska läge skulle vänta. Påfallande är, att af Dagö- och Gammalsvenskbymålen samt Ormsö- och Nuckömålen de förra stå Rågö- och Wichterpalmålen vida närmare. Man är frestad att af de öfverensstämmelser de å ena sidan visa med de sistnämda, å den andra med Ormsö-Nuckömålen, sluta till, att de tidigare äfven i geografiskt hänseende intagit en mellanställning mellan desamma. I det föregående hafva vi kommit att beröra flere likhetspunkter mellan ***Nargö-*** och ***Rågö-Wichterpal-*** samt ***Dagö-Gammalsvenskbymålen*** i motsats till Ormsö-Nuckömålen: utvecklingen af **ä** framför stafvelsebildande **r**, ***l***, § 2,2; öfvergångarna **ǫu** > **öu** (som äfven förutsättes af Rågö-Wichtp. **äu**, § 54), § 2,1, samt **hw** > **kw**, § 6,2; **i**-inskottet framför mediopassivmärket i pret. ind. af starka verb, § 2,9. En annan ombildning inom mediopassivsystemet bör i detta sammanhang tilläggas: supinet hos svaga verb af II och III konj. har likdanats med pret. ind., antagligen till följd af dessa formers öfverensstämmelse inom I sv. konj. (jf. § 1,66)[1]) — t. ex. **tōdist tādist** 'tordes, torts', **nämdist** o. d. 'nändes, nänts', **īddist** 'iddes, idts'. Enstaka exempel på det i Ormsö-, Nuckö- och Runömålen öfliga bildningssättet (§ 63) uppgifvas likväl — t. ex. Nargö **skämst** 'skämdes, skämts', Wichtp. **īst** 'iddes, idts', Dagö-Gsvby **līst** 'lyddes, lyssnat'. Hvad här sagts om Rågö-Wichterpal- och Dagö-Gsvbymålens nära frändskap vinner ytterligare bekräftelse af det i § 53 anförda. — På ***Nargö*** och i ***Wichterpal*** har **k** öfvergått till **h** fram-

---

[1]) Så äfven i m. och s. Öbott., Sat., Ål. och v. Eg. Finl.; se § 21.

för **t** [1]), t. ex. **siüht** 'sjukt', **λiaht** 'slakta', **λläht** 'släckte', **starht** 'starkt'. Stundom ersättes detta **ht** af **tt**, som väl måste vara infördt ur vissa västligare mål, där det utgör den regelbundna motsvarigheten till äldre **kt** (§ 60). — ***Nargömålet*** visar öfvergång af kort **ö** till **ä** också i ställning framför **r** (jf. § 9,8) [2]), t. ex. **märkär** 'mörk', **mätt** 'mört'. Detsamma skiljer sig från alla andra östsvenska mål genom det fullständiga bortläggandet af adjektivens fem. sing.-form, i hvars ställe mask. sing.-formen (ang. hvilken se § 1,37, 8,3) användes, t. ex. mask. o. fem. **kvītär** 'hvit', jf. fsv. mask. *hwiter*: fem. *hwit*. En annan egenhet hos samma mål består däruti, att urspr. **u** i svagtoniga stafvelser likformigt uppträder som **u** [3]), t. ex. **stiänur** 'stjärnor' (fsv. *stiærnur*), **finu** 'fena' (fsv. obl. *finu*), **huggrugär** 'hungrig' (fsv. *hungrugher*). Vendells ordbok anger visserligen äfven, ehuru ytterst sällan, **å**-ljud i dylika fall; men härom gäller hvad i § 9,7 anm. sagts om liknande skrifningar i stafvelser med stark aksent. Åtskilliga andra företeelser, genom hvilka Nargömålet afsticker från den öfriga estsvenskan och anknyter sig till målen norr om Finska viken, hafva redan vid behandlingen af dessa senare bragts på tal: öfvergångarna **ō** > **åu**, § 8,1; svagton. **i** > **ä** framför **r**, § 3,1; uddlj. kons. **i** > **j**, § 3,2, **kw** > **kv**, § 4, 3; *l* > **l**, § 44; postvok. **ð** > **d**, § 4,4; försvinnandet af **h** framför j-ljud, § 4,6; återställandet af ändelsen i obest. sing. af sv. subst., § 4,9; ersättandet af best. mask. plur.-ändelsen **-an** genom det feminina **-ana**, § 8,2; af adjektivens attributiva sing.-former genom de predikativa, § 8,3; samt af plur. i pres. ind. genom sing., § 3,4; slutligen, att förbindelser af

[1]) Likaså i vissa delar af Pedersöre h:d och ö. Eg. Finl. samt på Runö, §§ 17, 42, 67. — [2]) Delabialisering af **ö** i denna ställning har egt rum jämväl i Borgåmålet, de västligare estl. dialekterna samt Runömålet, §§ 48, 58. — [3]) Så äfven i n. och m. Öbott. (utom Gkby-Nvet.) samt Sat., §§ 10, 13, 34.

kort vokal, annan än **a**, med följande kort slutlj. tenuis ej undergått någon ljudlagsenlig förlängning (?), § 8,7.

En betydligt mera utpräglad fysionomi företer estsvenskan, om vi lämna det halft finländska Nargömålet ur räkningen. Företeelser, som tillkomma samtliga mål i ***Estland med undantag af Nargö*** (äfvensom Gammalsvenskbymålet) äro följande. I korta starktoniga stafvelser, som efterföljas af **a**, har **a** öfvergått till **å**, t. ex. **tå*l*a** 'tala', **låka låga** 'lake', **håna** 'hane', **håmar** 'hammare'. Troligtvis är detta egentligen en omljudsföreteelse: ändelsevokalen i de hithörande orden har väl på ett tidigare stadium lydt **å** — såsom den ännu gör i Houtskärs- och Kökarsmålen, § 39 — ehuru den sedermera åter blifvit **a** enl. § 9,9. Att det förstnämda **å**-ljudet på Dagö, Ormsö och Nuckö stundom utvecklat sig vidare till **u**, ses af § 62. — Slutljudande **å̄** (< urspr. **ā** enl. § 1,1) har blifvit **aw** (på Dagö **åw**), t. ex. **saw såw** 'så' (subst.), **saw** 'så' (verb), **aw åw** 'å', **haw** [1]) 'årunderlag' (jf. isl. *hár*), **straw stråw** 'strå' [2]). Hos de flesta ord, som till följd häraf kommit att visa en växling **aw** (**åw**): **å̄** inom paradigmet, är företeelsen inom flere eller färre mål åter utplånad genom utjämning, t. ex. Dagö-Gsvby, Ormsö-Nuckö **så̄** (vb.): pres. **sår**, pret. **sådd**; Ormsö-Nuckö **å̄**: best. sg. **åi**, pl. **åar**; Lill-Rågö, Wichtp., Ormsö, Nuckö, Gsvby **strå̄**: best. sg. **stråi**, pl. **stråir**. — Starktoniga stafvelser, slutande med kort vokal, annan än **a**, + kort tenuis, hafva ljudlagsenligt förlängts medelst konsonantens geminering (jf. § 67) [3]), t. ex. **späkk** 'späck': isl. *spik*; **vätt** 'vett': isl. *vit*; **brått** 'brott': isl. *brot*. Öfveralt visa dock många ord i st. f. kort vok. + lång kons. antin-

[1]) Uppg. fr. Nuckö o. Wichtp. — [2]) Däremot hafva väl Rågö-Wichtp. **λlåw** 'slog', **låw** 'låg', **såw** 'såg', liksom äfven Ormsö-Nuckö **lōw sōw**, Dagö-Gsvby **lå̄w så̄w** uppkommit af ***λlōu, *lå̄u, *så̄u** ,hvilka former tidigare utmärkt pret. plur. — [3]) Samma behandling af kort vok. + kort kons. förekommer i Ålands h:d, § 36.

gen kort vok. + kort kons. eller (i Rågö-Wichterpalmålet) lång vok. + kort kons. Jag har ofvan (§ 9,4 anm.) härledt det förra från en utjämning med de tvåstafviga formerna af samma ord, hvarest någon kvantitetsförändring icke kom i fråga (§ 2,17); det senare kan bero på analogibildning efter de öfriga (ej på tenuis slutande) enstafviga orden med urspr. kort vok. + kort kons., i hvilka vokalens förlängning var ljudlagsenlig (enl. § 9,4) — Genitiven har, för så vidt den följer efter det af densamma bestämda substantivet, utvidgat sin form med ett **a** (af pronominalt ursprung?) Af Rågö-Wichterpal- och Dagö-Gsvbymålen användes denna utvidgade form endast fakultativt. Ex. på den äro: **mansa** 'mans', **bånisa** 'barnets', **pīkasa** o. d. 'flickans' (jf. fsv. *pika*). — Ett dominerande inflytande på adjektivafledningen har suffixet **-ōtt-** — hvaraf, enl. §§ 1,29, 30 o. 7, 9,9, **-at-** (**-ät-**, § 57, **-ad-**, här nedan) — vunnit. I analogi med detsamma har urspr. **-uγ-** — östsvenskans vanligaste adjektivsuffix — nästan genomgående utbytt sin konsonant mot **t**[1]). Denna analogibildning förbereddes sannolikt hos de långstafviga adjektiven, hvilka utgjorde det öfvervägande flertalet, genom att deras obest. neutr. sing. kom att ändas på (**-åt-**, sedan) **-at-**, liksom **-ōtt-** afledningarnas: jf. §§ 6,1, 9,9 [2]). Medan analogibildningen här hade en fullständig öfverensstämmelse med de sistnämda till följd, sträkker sig hos de kortstafviga likheten endast till konsonanten. Ex.: **svämmatär** o. d. 'sömnig': isl. *suefnugr*; **blōatär** o. d. 'blodig': fsv. *bloþugher*; **läiratär** o. d. 'lerig': isl. *leirugr*; **staðutan** o. d. 'stadig': fsv. *staþugher* — jf. **stakatär** o. d. 'kort' (fno. *stǫkkóttr*), **skallatär** o. d. 'skallig' (isl. *skǫllóttr*).

---

[1]) Så äfven i s. Öbott., § 30. — [2]) Östsv. visar städse **-t** (l. därem. svar. **ht**, § 39) för **-kt** i neutr. sing. af **uγ-** adjektiv — antingen p. gr. af nybildning till de former i paradigmet, där suffixkonsonanten ljudlagsenligt försvunnit, enl. § 1,57 (o. § 59); eller till följd af en ljudlag, som vore jämförlig med den i § 1,53 omtalade utvecklingen **pt** > **tt**.

— Kort **d**-ljud är i postvokalisk ställning spirantiskt (ð), i öfverensstämmelse med det ursprungliga förhållandet, t. ex. **åðär** o. d. 'åder' (fsv. *aþra*), **näiðär** o. d.[1] 'nöjd' (fsv. *nøghþer*), **viði** 'vidja' (fsv. *viþia*), **knuða**[2]) 'knåda' (fsv. *knodha*). Enligt de föreliggande uppteckningarna skulle i estsvenskan ð äfven förekomma såsom sporadisk motsvarighet till urspr. **t**. Jag har emellertid varit i tillfälle att konstatera, att det i dylika fall är — icke ð, utan — den tonlösa median **d**, som användes; på samma sätt stå stundom de båda andra tonlösa mediorna, **g** och **b**, för urspr. **k**, resp. **p**. Ex.: **skåda** 'skate', **udi** 'uti', **råga**[3]) 'simma' (jf. fsv. *vraka* 'drifva på vattnet'), **våga** 'vaka'[4]), **uba** 'uppå'[5]), **sūb** 'supa'[6]). De ord, af hvilka sådana former anföras, äro jämförelsevis få och finnas gemenligen upptecknade från samma mål jämväl med tenuis. Anmärkas bör, att de tonlösa mediorna tillhöra också estniskans ljudsystem.

Rågö-Wichterpal- och Dagö-Gammalsvensk- § 53. ***bymålen*** öfverensstämma inbördes och skilja sig från de öfriga estsvenska munarterna därutinnan, att de i den ursprungliga förbindelsen **h** + kons. **i** förvandlat **h** till **s**[7]), t. ex. **siätt**[a] 'hjärta', **siōn** 'hjon', **siūl** 'hjul'. Uddljudet i Gsvby **hölp** 'hjälpa' (däremot Rågö-Wichtp. **siölp**, Dagö **siälp**) beror väl på utjämning af den olikformighet, som genom denna ögg. uppstod mellan pres. och (de då ännu starka) pret. ind. och part. hos verbet 'hjälpa'. Ett annat karakteristikum för denna dialektkomplex är den diftongering till **iä** eller **iö** som **ä** (ē), **ö**, kort eller långt, därstädes undergått framför kakum. *l*, t. ex. **siöli** (o. **siäli**?) 'sälja', **tiölgi tiälg** 'tälja',

---

[1]) Rågöarna (o. Wichtp.?) **nēgdär** (-**an**). — [2]) Dagö-Gsvby, Ormsö-Nuckö **knua** (**knåa**). — [3]) Uppg. fr. Dagö o. Gsvby. — [4]) Uppg. fr. Dagö. — [5]) Anf. fr. Dagö o. Ormsö. — [6]) Uppg. fr. Dagö. — [7]) Om samma ögg. i s. Öbott., (Sat.?) och ö. Nyl. se §§ 33, (34,) 47.

hiöla hiäl 'häl', **iöl** (o. **iäl**?) 'öl', **miöli** (o. **miäli**?) 'mäta' (fsv. *mæla*). Uppteckningarna från målen i fråga ange dock långt ifrån regelbundet diftong i de hithörande orden; sålunda skrifver Estl.-sv. ordb. för Rågö-Wichtp. **tölg** 'tälja', **höl** 'häl', Wichtp. **öl**, Dagö **mēl**. Måhända härrör detta helt enkelt af att diftongeringen är föga markerad och uppfattningen af ljudet därför kunnat skifta; på ett dunkelt uttal häntyder ock det, att i st. f. **iö** någon gång skrifves **iu** (t. ex. Estl.-sv. ordb. **hiula**, ej **hiöla**). Under formen **iä** uppträder diftongen på Dagö; under formen **iö** (**iu**) på ***Rågöarna***, i ***Wichterpal*** och i ***Gammalsvenskby***. Detta sammanhänger med att målet på Dagö hör till dem, som genomfört öggen **ö** > **ä** jämväl framför *l* (§ 62), medan på de senare orterna samma konsonant ej blott skyddat äldre **ö** mot delabialisering (jf. § 9,8) utan därtill värkat öfvergång af ett föregående **ä**, **e** till **ö** (för så vidt en sådan ej redan inträdt enl. § 1,44), t. ex. **stiöla** -**li** 'stjäla', **siöl** 'själ' (f.).

§ 54. På ***Rågöarna*** och i ***Wichterpal*** sträcker sig den delabialisering, som utgör ett af kännetecknena på de baltiska dialekterna (§ 9,8), äfven till diftongen **öu** — uppk. af urspr. *ǫu* enl. § 2,1 — i ty att denna här uppträder som **äu**, t. ex. **bräut** 'bröt': isl. *brǫut*; **mäur** 'myra': isl. *mǫurr*. Urspr. enstafviga substantiv, som till följd af den olika behandlingen af **mb** i slutljudet och framför vokal (§§ 1,79, 9,2) kommit att inom sitt flexionssystem förete en växling **mb**: **m**, hafva regelbundet utjämnat denna till förmån för den antevokaliska, på **m** slutande stamformen[1]): **lām** 'lam': fsv. *lamb*; **vām** 'våm': fsv. *vamb*; **dām** 'dam': fsv. *damb*; **kām** 'kam': fsv. *kamber*[2]). Lifskraftigare än i de flesta mål, där den uppkommit, är däremot en annan växling — mellan lång vokal

---

[1]) Så äfven på Runö, se § 67. — [2]) **dāmb** och **kāmb** uppgifvas dock äfven förekomma här.

i de enstafviga och kort i de två- l. flerstafviga formerna af ord med urspr. kort rotstafvelse, enl. §§ 1,28 e), 9,4 och 2,17; denna växling har t. o. m. framkallat analogiska vokalförkortningar sådana som pl. **bånir** 'barn': sing. **bån**, (Wichtp.) **tråar** 'trådar': sing. **trå**[1]) (Jf. äfven §§ 2,17, not 1; 52). I sin nominal- och verbalflexion erbjuda Rågö- och Wichterpalmålen flere egendomligheter. Maskulina och feminina substantiv med plur. (urspr. l. enl. §§ 1,33; 6,1, 1,7, 9,9) på **-ar** hafva ofta, med frångående af denna, tillegnat sig *i*-stammarnas pluralbildning. Vid sidan af den obest. pluralen på **-ir** kvarstår dock, hos maskulinerna i allmänhet, hos femininerna stundom, den gamla bestämda pluralen oförändrad. Ex.: **iðir** 'idar', **stålpir** 'stolpar' (men best. f. på **-a**); **iksir, -ina** 'yxor, -orna', **hēnir, -ina** 'hönor, -orna'. Adjektivens starka fem. sing. uppträder städse, äfven då den står predikativt, under den form (med änd. **-a**), som efter andra dialekters vittnesbörd tidigare tillkommit densamma blott i attributiv ställning (se § 1,37 o. 63 m. anm.), t. ex. pred. och attr. **halva** 'half', jf. Nuckö pred. **halv**: attr. **halva**. De efter I sv. konj. gående verben hafva antagit den hos de starka och kortstafviga, enl. II konj. böjda svaga hemmahörande pres. ind. sing.-formen, hvars ändelse enl. §§ 1,40, 2,2 genomgående är **-är**[2]), t. ex. **kallär** 'kallar', **tålär** 'talar'. Härigenom har — om man frånser enskilda anomala — fullständig likformighet i presensbildningen ernåtts mellan de skilda verbalklasserna; jf. § 9,20 anm.

Men också inbördes differera målen på Rågöarna och i Wichterpal i åtskilliga afseenden. I ***Wichterpal*** har **ō** i förbindelsen **iō** — den ursprungliga (jf. § 1,73) såväl som den enl. § 1,28 a) af brytningsdiftongen **io** uppkomna — öfvergått till **ū**: **siū** 'sjö': fsv. *sior*; **miūan** 'smal': fsv. *mior*; § 55.

[1]) Liknande vokalförkortningar har också Runömålet företagit; se § 67. — [2]) Så äfven i Runömålet, § 67.

sniū 'snö': fsv. *snior*; **skiūr** 'skata': fsv. *skior*; **biū*n*** 'björn': fsv. *biorn*. Kort **a** åter har äfven i starkt aksentuerade stafvelser (jf. § 9,10) i förening med ett föregående **w** — där detta enl. § 9,22 förblifvit halfvokaliskt — utvecklat sig till **å**[1]); ett urspr. framför **w** stående **h** var då redan förbytt i **k** enl. § 6,2. Ex.: **kå*l*p** 'hvalp', **skå*l*a** 'skvala', **skå*l*p** 'skvalpa'. Detta **å** synes, att döma af formen **kö*l*v** 'hvalf', hafva deltagit i en annan öfvergång, som sporadiskt visar sig i Wichterpalmålet: **å** > **ö** framför kakum. ***l*** + konsonant; andra exempel på densamma äro **gö*l*v** 'golf', **fö*l*k** 'folk', **mö*n*** 'moln', **bö*n*as** 'bulna' (: Rågö **bå*n*is**)[2]). Den predikativa starka adjektivböjningens (§ 1,37) utträngande genom den attributiva (§ 1,63) inskränker sig här ej till pluralen (§ 2,6) och fem. sing. (föreg. §), utan sträcker sig jämväl till mask. sing.[3]); t. ex. attr. o. pred. **siūkan** 'sjuk', jf. Nuckö attr. **siūkan**: pred. **siūkur**. Detta innebär, då neutr. sing. af gammalt är lika, att det attributiva systemet öfver hela linjen segrat öfver det predikativa — något hvari Wichtp.-målet står ensamt bland alla östsv. dialekter.

§ 56. En alldeles motsatt behandling har språket på ***Rågöarna***, liksom äfven det på ***Dagö*** och i ***Gammalsvenskby***, låtit komma adjektivflexionen till del. Med den af § 54 framgående inskränkning för Rågömålets vidkommande, hafva de h. o. h. uppgifvit det attributiva deklinationssystemet och använda uteslutande det predikativa. (Betr. adjektivflexionens utbildning för öfrigt i dessa mål jf. §§ 57,

---

[1]) Likaså på Ormsö, Nuckö och Runö, § 63. — [2]) Af det enda ordet **stiö*l*p** (**stia*l*p**) 'stolpe', som anföres ur Wichtp.-, Gsvby- och Dagömålen, vågar jag ej draga de nära liggande slutsatserna, att jämväl de senare målen i ifrv. fall låtit **å** blifva **ö**, och att ett sådant **ö** varit underkastadt den i § 53 omnämda diftongeringen. De ifrv. formerna kunna nämligen tänkas innehålla urspr. **y** l. **ia**. — [3]) Den attrib. mask. sing.-formen har ersatt den pred. jämväl på Ormsö, se § 65.

61). Sålunda pred. och attr. sg. m. **våtär** 'våt', f. **våt** (Rågöarna **våta**); pl. m. **våtir**, f. **våtär** [1]) (Dagö-Gsvby p. 3 g. **våtar**); jf. Nuckö sg. m. pred. **våtur**: attr. **våtan**, f. pred. **våt**: attr. **våta**, plur. m. pred. **våtur** [2]): attr. **våt**, f. pred. **våtar**: attr. **våt**.

Adjektivens starka fem. plur. bildas enl. uppgift på båda *Rågöarna* medelst ändelsen **-är** i st. f. urspr. **-ar**, t. ex. **kwītär** 'hvita': fsv. *hwitar*. Annars visar blott det från Stor-Rågö insamlade språkmaterialet en otvetydig utveckling af **a** (urspr. l. uppk. enl. § 9,9) till **ä** i svagtoniga stafvelser; dock endast sporadiskt — måhända till följd af uppteckningarnas bristfällighet. Ex.: **iläkär** 'elak' (: Lill-R. **ilakär**), **λläimätär** 'slemmig' (: Lill-R. **λläimatär**) m. fl. adj. på **-ätär**; **läkänd** 'lakan'. Ett ytterst intressant drag hos målet på Stor-Rågö är, att det inskjutit **g** framför hvarje intervokaliskt kons. **u** (**w**) eller **i** — vare sig att detta ingick som senare komponent i någon af de gamla diftongerna (jf. §§ 1,69, 9,8), eller att det framgått ur slutlj. **å** enl. § 52, eller, p. gr. af en särskild ljudlag, utvecklat sig ur senare delen af **ō**, **ū** resp. **ī** i ställning framför vokal; **ō** har härvid blifvit **ugw**. Ex.: **dägwär** 'döf' (: Lill-R. **däuär**), **ragwin** 'rån' (: Lill-R. **rawin**), **skugwir** 'skor' (: Lill-R. **skōir**), **tiugwar** 'tjufvar' (: Lill-R. **tiūar**), **flugwär** 'flyger' (Lill-R. **flūär**); **ägiir** 'öar' (: Lill-R. **äiir**), **figiänd** 'fiende' (: Ormsö **fiand**). § 57.

Vi lämna härmed de östligare estländska målen. De västligare — ***Dagö-Gammalsvenskby-*** och ***Ormsö-Nuckömålen*** — bilda jämte ***Runömålet*** en grupp, som sammanhålles af flere gemensamma afvikelser från det ursprungliga tillståndet. Kort vokal har sålunda i dem alla förlängts framför **ld**, **gg**, **nd**, **mb** f ö r e öfvergången **ā** > **å**, hvari den altså deltagit, om den varit **a** (jf. däremot § 2,14), § 58.

[1]) Jf. följ. §. — [2]) Jf. § 9,20 anm.

t. ex. **kåldär** o. d. 'kall': fsv. *kalder*; **mågg** 'många': fsv. *mange*; **bånd** 'band', **dåmb** 'dam': fsv. *damb*. På Runö har detta **å** utvecklat sig vidare till **ua**, § 67. Några ord uppträda dock somligstädes med ett tvifvelsutan från hsv. eller de östligare målen härstammande **a** (ā) i st. f. **å**. Vidare har **ö** — utom på Nuckö i vissa fall, se § 66 — jämväl där det efterföljts af **r** städse öfvergått till **ä** eller **ē** (jf. § 9,8)[1], t. ex. **smēr** 'smör', **smäri** 'smörja', **märkär** o. d. 'mörk'[2], **mätt** 'mört'[3]). Urspr. *y* i ställning mellan ett föregående **å**, **ö**, **äi** l. **öy** och ett efterföljande **ð** tyckes ljudlagsenligt hafva öfvergått till ett j-ljud, som sammansmält med den föregående vokalen l. diftongen till dift. **äi** (jf. § 9,8; häraf på Ormsö o. Nuckö **ai**, § 64), t. ex. **näiðär** o. d. 'nöjd': isl. *nøgðr*; **draið** o. d. 'dröjde': fsv. *drøghþi*; **häið** o. d. 'höjde': fsv. *høghþi*; **bäið** o. d. 'böjde': isl. *bøygði*; **täidd** o. d. 'töjde': isl. *tøygði*; **svaið** o. d. 'sumpmark': jf. no. *sveig* 'fuktig'. I strid häremot torde **g**-ljud (som då enl. § 1,16 öfveralt är explosivt) uppträda endast i böjningsformer, nybildade till andra, i hvilka det kvarstod, t. ex. **ēgd** **ägd** 'egde': inf. **ēg** o. d. Vokaliseringen af *y* har egt rum så sent, att det efterföljande **d**-ljudet öfveralt kvarstår, medan annars postvokaliskt *ð* i regeln bortkastats i de nu i fråga varande målen. I dem har nämligen ett sådant *ð* icke blott försvunnit då det efterföljts af konsonant (§ 1,54) eller varit slutljudande (§ 9,15); utan det har därtill bortfallit i intervokalisk ställning, t. ex. **knua** 'knåda': Rågö-Wichtp. **knuða**; **skīar -u** 'skidor': R.-Wp. **skīðir**; **fēa** 'födan': R.-Wp. **fēða**; **bua** 'bada': Wichtp. **båða**; **rua** („**ruwa**") 'rodna': R.-Wp. **ruða**; **smī smē** 'smedja': R.-Wp. **smiði**; **nea** 'nedan'; **sūa** 'båtrelingen': R-Wp. **sūði**; **trū** 'trampa' (subst.)[4]): (? R.-)Wp. **truðu**. De ofvannämda undantagen härifrån äro dock ej de

[1]) **ö** > **ä**, oaktadt **r** följer, också på Nargö o. i Borgå s:n, §§ 48, 51. — [2]) Nuckö **murkur**. — [3]) Nuckö **mutt**. — [4]) Uppg. fr. Ormsö.

enda. Någon gång uppträder kort **d**-ljud intervokaliskt, efter hvad det tyckes, till följd af utjämning med besläktade former, i hvilka det var slutljudande eller antekonsonantiskt — vare sig att dessa då ännu ej förlorat det eller att de på analogisk väg återinfört detsamma, förrän det bortfallit intervokaliskt; framför j-ljud kvarstod troligen ð ljudlagsenligt. Ex.: **liūði liūdi** 'ljudet': obest. f. **liūð liūd**; **ǡðär -ur** 'åder': pl. **åðrar**; **viði** 'vidja': pl. **viðiar**. Någon del i afvikelserna från vår regel har väl ock inflytandet från hsv. (för hvars **d** estsv. i så fall substituerat ð). Om utvecklingen af ett hiatusfyllande *γ* i Runömålet se § 67. — I detta sammanhang må ock ett par analogiska förändringar inom de starka verbens pret. ind. pl. omtalas, rörande hvilkas utbredning vi dock till följd af singularformens generaliserande i pret. (§ 2,8) ej kunna säga mer, än att de visa sig i de ifrv. målen med undantag af Gsvbymålet. Först, en ombildning af pret. plur. hos de starka verben af typerna 'bära' och 'sitta' (rotvok. urspr. **ā**) efter mönster af samma form hos typerna 'binda' och 'bryta' (rotvok. **u**), t. ex. **buru** 'buro': fsv. *baro*; **skuru** 'skuro': fsv. *skaro*; **sutu** 'sutto': fsv. *sato* — liksom **bundu** 'bundo' (fsv. *bundo*), **brutu** 'bröto' (fsv. *brutu*). För det andra, en förkortning af lång rotstafvelse i plur. af starka preterita. Densamma visar sig — mer eller mindre regelbundet — där rotstafvelsen slutat på lång vokal + en kort konsonant (ō har härvid ersatts genom **u** [1]) eller af kort vokal + en lång konsonant (som härvid förkortats); i det senare fallet, på enskilda undantag när, endast om konsonanten är **n**. Ex.: **mulu** 'malde': sing. **mōl**; **vuvu** 'väfde' [2]):

---

[1]) Kvalitetsolikheten står ej i vägen för antagandet att **u** uppkommit genom förkortning af **ō**: jf. analogibildningarna **ludu** 'jorden' (: obest. f. **lōd**), **sulu** 'solen' (: obest f. **sōl**) i Runömålet. — [2]) I Runömålet hafva alla verb, i hvilkas pret. plur. förkortning af **ō** skulle inträdt, antingen likdanat denna form med sing. eller antagit svag böjning.

sing. **vōv**; **svunu** 'försvunno': sing. **svann**; **funu** 'funno' [1]): sing. **fann**; **fulu** 'föllo': sing. **fåll**; **hugu** 'höggo': sing. **hågg** [2]). Uppkomsten af slika former har väl föranledts, å ena sidan af pret. plur.-ändelsens ljudlagsenliga bortfallande efter lång rotstafvelse (§ 1,49), å andra sidan af den växling mellan lång rotstafvelse i pret. sing. och kort i pret. plur., som förefanns hos de flesta starka verb: jf. **bäit bait** 'bet': pl. **bitu**; **fraus fråus** 'frös': pl. **frusu**; **skār** (§ 1,28 e): pl. **skuru** (se ofvan); **låpp** 'lopp': pl. **lupu**. Att vissa mål jämväl i pret. part. och sup. utbytt lång rotstafvelse mot kort, ses af § 62.

§ 59. De estländska målen inom den i föreg. § behandlade dialektkomplexen, d. v. s. ***Dagö-Gammalsvenskby-*** och ***Ormsö-Nucköm ålen***, hafva låtit **v** i förbindelsen **tv-** (< urspr. **tw-** l. **þw-** enl. § 1,17 o. 23) öfvergå till **f**, t. ex. **tfå få** 'två', **tfatt fatt** 'tvärt'. Halfvokalen **i** är — i alla dessa mål dock blott ifall den hvarken varit uddljudande eller föregåtts af **s** eller **t** (jf. § 64) — bortfallen framför **ä** (ang. hvars utveckling ur urspr. **a** se § 1,2) och dess motsvarigheter, med undantag af det på Nuckö enl. § 66 uppkomna **ā**. Ex.: **bäll** 'bjällra' (fsv. *biælla*), **spölki** o. d. 'spjälka', **fär fäðr** 'fjäder', **mält** 'mjälte', **hälp** o. d. 'hjälpa' [3]), **spēld** 'spjäll' [4]). Dagö-Gsvby **fiäd** 'fjärde' är möjligtvis påvärkadt af **fiūr** '4'. En annan konsonant, hvars bortkastande i vissa fall karakteriserar de ifrågavarande målen, är urspr. *ɣ*. Detta har försvunnit dels i intervokalisk ställning, då den föregående vokalen är kort, t. ex. **lea** 'legat', **måa mua** 'mage', **såa sua** 'sagt' (fsv. *saghat*), **dräa** 'draga', **bua båa** 'båge' [5]), **flau** 'mjäll': (? Rågö-)Wichtp. **flagu**. Att **g** i verbet **väga** och sammansättningsleden **väga-** 'väg-' blifvit analogice återställdt, lider

---

[1]) Runö **funnu**. — [2]) Nuckö **hugd**, Runö **håud**. — [3]) Dagö **siälp**. — [4]) Nuckö **spiäld**. — [5]) Formen **bua** uppgifves tillhöra också Runömålet. Jf. emellertid de ur detsamma anförda **räɣnbuɣa** 'regnbåge', **buɣa** 'stråke'.

intet tvifvel. Dels åter har *ʒ* bortfallit framför *l*: **hā*l***, best. f. **-i** 'hagel' (fsv. *haghl*); **hā*l***, pret. **-a** 'hagla'; **nā*l***, pl. **-ar** 'nagel' (fsv. *naghl*); **tā*l***, best. f. **-i** 'tagel' (fsv. *taghl*); **sā*l***, best. f. **-i** 'segel' (fsv. *seghl*); **sī*l* sā*l***, pret. **-a** 'segla' (fsv. *sighla*); **tī*l***, best. f. **-i** 'tegel' (fsv. *tighl*); **mī*l***, best. f. **-i** 'mögel' (isl. *mygla*). Ljudlagsenligt är detta bortfall måhända blott där *l* efterföljes af vokal, ehuru till följd af utjämning **g**-ljudet vanligen saknas också i ordformer med äldre stafvelsebildande *l*. På en sådan inskränkning tyda formerna **hāgu*l*** 'hagel', 'hagla', **tāgu*l*** 'tagel', **sīgu*l*** 'segel' m. fl. (jte **sā*l***, **nā*l*** etc.) i Nuckömålet, till hvilka då de regeln trotsande best. formerna **hāg*l*i**, **tāg*l*i**, **sīg*l*i** o. likn. vore nybildade. — Tvärt emot förhållandet uti granndialekterna i öster (§ 54) och söder (§ 67) hafva substantiv med urspr. slutljudande **mb** i vissa former ur dessa återinfört nämda förbindelse i de former, uti hvilka den enl. § 9,2 framför vokal assimilerats till m[m]: **lāmbir** 'lam' (pl.), **dāmbi** 'dammet', **kāmbar kāmbar**[1]) 'kammar', **vāmbar -ir** 'våmmar'.

I ***Dagö-Gammalsvenskby-*** och ***Nuckömålen*** möter oss en utveckling af **k** till **f** framför **t**, hvarvid ett föregående g-ljud blifvit **m**, t. ex. **siūft** 'sjukt', **λlaft** 'slakta', **λläft** 'släckte', **starft** 'starkt', **tämft** 'tänkte'. Äfven former, i hvilka **kt** representeras af **ht**, förekomma ej sällan, isynnerhet på Nuckö; invärkan från de östligare baltiska dialekterna (§ 51) ligger sannolikt till grund härför. — På ***Dagö***, i ***Gammalsvenskby*** och på ***Ormsö*** har **v** bortfallit efter det **å**-ljud, som vi (§ 52) sett att i de flesta estländska mål trädt i stället för urspr. kort **a** i ställning framför kort kons. + **a** (och som i vissa bland dem utvecklat sig vidare till **u**, § 62); t. ex. (? **nåar**) **nuar** 'nafvare': Rågö-Wichtp., Nuckö **nåvar**; ***kl*åa *kl*ua** 'klafve': R.-Wp. (och N.?) ***kl*åva**; (? **tråa**) § 60.

[1]) Den senare formen hämtad ur Gsvbymålet.

trua 'trafva': R.-Wp., N. **tråva**; (? **skåa**) **skua** 'skafva': (? R.-) Wp., N. **skåva**. Gsvby **håva** 'hafva' har helt säkert rönt inflytande af andra former inom paradigmet: jf. pret. **hāv**, sup. **havi**.

§ 61. Egen för ***Dagö- och Gammalsvenskbymålen*** är en utveckling af *γ* i ställning framför **n** eller **d**-ljud (också då föreg. vokal är en annan än **o**, **u**, jf. § 1,50) till ett **v**-ljud, som i allmänhet uppträder som den dentilabiala spiranten **v**, men på Dagö sammansmält med ett föregående **a** till en diftong **au**. Framför **d**-ljud har denna behandling af *γ* till följd af de i §§ 1,16, 58 nämda ljudlagarna kommit i fråga blott i nybildningar, tillkomna efter dessa lagars genomförande (men före den i § 2,3 omtalade ljudlagens). Ex.: **ävnar aunar** 'agnar' (fsv. *aghnar*), **vävn vaun** 'vagn' (fsv. *vaghn*), **rävn** 'regn' (fsv. *ræghn*), **vävd** 'vägde' [1]. För öfrigt utmärka sig dessa mål genom ett par förändringar i adjektivens starka pluralbildning. Den feminina formen på **-ar** har fullständigt utträngt den maskulina på **-ir** äfvensom den neutrala utan ändelse (jf. § 1,37), t. ex. p. 3 g. **kwītar** 'hvite, -a', jf. Ormsö m. **hwītir**, f. **hwītar**, n. **hwīt**. Att denna plur. på **-ar** användes både attributivt och predikativt, framgår af § 56. Framför pluraländelsen har adjektivsuffixet **-in-** genom analogibildning efter nom. sing. erhållit samma utvidgade gestalt — **-ind-** — som det därstädes antagit enl. § 9,18, t. ex. **svullindar** 'svullne, -a', **sårglindar** 'sorglige, -a'. Någon gång höres t. o. m. en pluralform, som också med afseende å böjningsändelsen öfverensstämmer med nom. sing., t. ex. **rutindär** 'ruttne, -a'.

§ 62. I konsonantförbindelsen **tf**, ang. hvars uppkomst se § 59, har **t** bortfallit på ***Dagö*** (men ej i Gammalsvenskby), på

[1] Dagö **vög**.

Ormsö och på *Nuckö*, t. ex. **få** 'två', **figg** 'tvinga', **filigg** 'tvilling', **fua** 'tvaga'. Öfver samma område, dock med vissa inskränkningar, ang. hvilka se §§ 65, 66, har kort eller genom yngre förlängning långt **ö** (uppk. af **o** enl. § 1,9, ǫ enl. § 1,4, **y** enl. § 1,11 eller **ä** enl. § 1,44) delabialiserats, äfven om *l* följt efter detsamma (jf. § 9,8), t. ex. **mēl** 'mjöl', **skäli** 'skölja', **fälgi** 'följa', **tälgi tiälg** 'tälja' (: Rågö-Wichtp., Gsvby **tölg tiölgi**), **hälp siälp** 'hjälpa' (: R.-Wp., Gsvby **siölp hölp**). Vendell skrifver likväl ej sällan **ö**, där man p. gr. häraf väntar **ä** l. **e**. Att sådana former kunnat inkomma utifrån, vore ej otänkbart; det värkliga förhållandet torde emellertid vara det, att vokalen i alla de hithörande orden, om ock väsentligen ett **ä**- (**e**-) ljud, likväl bevarat en skiftning af **ö**, på grund hvaraf det i b l a n d af upptecknaren uppfattats som sistn. ljud. — Dagö-, Ormsö- och Nuckömålen öfverensstämma också däri, att det i förbindelsen **åa** (< urspr. **aγa**, **aða**, **ava**, §§ 52, 58—60) ingående **å**-ljudet blifvit **u**, t. ex. **duas** 'dagas': Gsvby **dåas**; **ruar** 'rader': jf. Nyl. etc. **radar**; **nuar** 'nafvare': jf. Nuckö **nåvar**. I en del ord uppgifves dock äfven Gammalsvenskbymålet hafva **u**; hör man i detta mål ett mellanting mellan de vanliga **å**- och **u**-ljuden? En ytterligare likhetspunkt mellan de ifrv. målen är, att de starka verb, som enl. § 58 förkortat en lång konsonant i pret. ind. plur.:s rotstafvelse, genomfört samma kvantitetsförändring jämväl i pret. part. och sup., t. ex. **funi** 'funnen, -it etc.', **spuni** 'spunnen, -it etc.', **hugi** 'huggen, -it etc.'.

Af de estländska dialekterna stå de på *Ormsö* och *Nuckö* den på *Runö* närmast; dessa tre dialekter förenas genom flere samfälda egendomligheter till en särskild liten grupp. Först och främst har **w**, för så vidt det ej blifvit spirantiskt, d. v. s. efter **k** och **h** (§ 9,22), äfven i starkt betonade stafvelser (jf. § 9,10) i förening med ett följande kort § 63.

a eller i dift. äi ingående ä utvecklat sig till å [1]), t. ex. hårv hårw 'hvarf', hål̥v hål̥w 'hvalf', skål̥p 'skvalpa', håit 'hvete' (isl. *hueiti*) [2]). För det andra har inom II och III sv. konjugationernas mediopassiv pret. ind. i stället för sin gamla form på -dist -tist o. d., resp. -ddist (jf. § 1,66) erhållit en annan, öfverensstämmande med supinets (liksom i I sv. konj., jf. senast anf. st.) [3]), t. ex. skämst 'skämdes, skämts', sinst o. d. [4]) 'syntes, synts', tōst 'tordes, torts', īst o. d. 'iddes, idts'. För det tredje har h bevarats som sådant (jf. §§ 6,2, 53) framför w- och j-ljud [5]), t. ex. hwītur o. d. 'hvit', hiūl̥ 'hjul', hiōn 'hjon' [6]).

[1]) Öggen wa > å återfinnes i Wichtp.-målet, se § 55. — [2]) För Nuckömålet uppgifves hwar [ivi] än 'hvar [eviga] en' (därjämte hår än), hwat 'hvad'. Att man här har att göra med motsvarigheter till fsv. *hwar*, *hwat* är dock minst sagdt tvifvelaktigt. Formen hwar förekommer endast i det nämda uttrycket (annars återgifves pron. 'hvar' på Nuckö med hånn etc.) och kunde därför tänkas vara identisk med det af samma mål använda huar 'i håg'; ordet vore urspr. en adverbielt använd genitiv, motsv. isl. *hugar* (jf. § 59), och hela uttrycket att likställa med det liktydiga håtis ivi än (håtis eg. 'hvad tids', 'i hvarje tid'; huar 'i tanken', 'så långt tanken når'). Att hwat skulle vara = urspr. hwat, blir mindre sannolikt också därigenom, att bevarandet af -t i detta ord vore unikt inom hela östsv. (jf. § 1,13 o. 57 m. anm.). Att döma af frasen hwat är wär dä 'hvad vind är det i dag', medelst hvilken formens användning belyses af Estl.-sv. ordb., tyckes den kunna tydas som hå 'hvad' + at 'åt' (> huat enl. § 62), altså 'åt hvilket håll'. — [3]) Liknande former förete målen i Pedersöre h:d, se § 15. — [4]) Näml. Ormsö sunst, Nuckö sönst (d. v. s. sånst?). Dessa former, liksom äfven Nargö, v. Nyl., ö. Eg. Finl. etc. sändist o. d. (med samma bet.) hafva tydligtvis uppstått sålunda, att vokalen i pres. sȳns (jf. § 1,67) förkortats, hvarefter verbet anslutit sig till de vokalförvandlande, eller rentaf upptagit motsv. former af ett bland dessa, fsv. *synia* (mediopass. pres. *syns*, pret. *sundis*, sup. *sunts*). — [5]) h kvarstår framför j-ljud äfven i sydvästligaste delen af Pedersöre h:d, Sat. och ö. Nyl., se §§ 19, 34, 47. — [6]) hiūl̥ anföres ur Ormsö-Nuckömålen af Vendell i hans afh. Estl.-sv. ordb. tillerkänner ej Ormsömålet formen hiōn. Densamma uppger för Ormsö-Nuckö formerna iūl̥ iōn — helt säkert „svecismer".

Såsom utmärkande för ***Ormsö- och Nuckömålen*** § 64. gemensamt få vi anteckna en hel mängd egenartade ombildningar. Diftongen **äi** — i hvilken urspr. **öy** enl. § 9,8 gått upp — har blifvit **ai**, t. ex. **bain** 'ben': fno. *bæin*; **gaim** 'gömma': isl. *gøyma*; diftongen ǫu åter **au**, t. ex. **au** 'öga': isl. *ǫuga*. Ang. den reduktion de i Nuckömålet i vissa fall undergått se § 66. Den yngre generationen på Ormsö uppgifves i st. f. **ai**, **au** stundom uttala **äi**, resp. **öu** l. **åu**. — Vidare har af förbindelsen **wä** (urspr. l. uppk. af urspr. **we** enl. § 1,6), för så vidt **w** ej öfvergått till spirant (§ 9,22), blifvit en fallande diftong, ang. hvars närmare beskaffenhet se §§ 65 o. 66. Framför urspr. l. till följd af östsv. apokope (§ 1,49) stafvelsebildande **r**, ***l*** har utvecklat sig svarabhaktivokalen **u**, t. ex. **ƛlītur** 'sliter': isl. *slítr*; **hāvur** 'hafre'; **gāvu*l*** 'gafvel': isl. *gafl*; **fammu*l*** 'famla'. Samma svarabhakti visar sig ock sporadiskt framför **n**, t. ex. **tēkun** 'tecken': fsv. *tekn*; **hāpun** 'häpna' [1]), **druŋkun** 'drunkna', **multun mulkun** 'multna' [2]). Bortfall af j-ljud framför **ä** (hvaraf dock somligstädes **iå** l. **u** enl. §§ 1,44, 65, 66), **ē** har egt rum i alla ställningar, d. v. s. också om j-ljudet föregicks af **s** eller **t** eller var uddljudande; dock har det på Nuckö uteblifvit i det fall att vokalen dessförinnan öfvergått till **ā** enl. § 66. Ex.: **sä*l*** o. d. 'själ' (f.), **sētt** 'sjätte' (Nuckö **siätt**), **täru** 'tjära', **stä*l*p** o. d. 'stjälpa', **stē*n*** 'stjärna' (Nuckö **stiān**), **ē*n*** 'järn' (Nuckö **iā*n***). Också urspr. *γ* har här bortfallit i ännu större utsträckning än i de öfriga västestländska målen (jf. § 59); det har nämligen försvunnit jämväl framför **n** (oberoende af den föreg. vokalens kvalitet, jf. § 1,50 o. 55). Nuckömålets **vāgn** 'vagn' (pl. **vāgnar**), **lāg[u]n** 'lugn' (best. f. **lägni**) göra det troligt, att **g**-bortfallet dock uteblifvit i vissa ställningar — förmodligen

[1]) Anf. blott fr. Nuckö. — [2]) Äfven fr. Runö uppgifves „**druŋkån**". Denna enstaka form kan dock, liksom andra, vara lånad från Ormsö-Nuckömålet.

framför **stafvelsebildande** **n** — ehuru det genom utjä*ı*ning blifvit genomgående i t. ex. (Ormsö o. Nuckö) **ān** 'ag (pl. **ānar**), **rān** 'regn' (best. f. **rāni**), **rān** 'regna' (pres. in sg. **rānar**). Jf. § 61. Starka verb af typerna 'stjäla' (rotvo u i pret. part.) och 'läsa' (rotvok. **ā** i pret. part.) visa oft — de senare t. o. m. regelbundet — rotvokalen **ō** i pre ind. sg., t. ex. **lōs** 'läste' (: fsv. *las*), **lōk** 'läkte' (: fsv. *lak* **stōl** 'stal' [1]); tvifvelsutan till följd af analogibildning efte **grāva** (pret. **grōv**), **vāva** (pret. **vōv**) o. likn., med hvilka de hade lika rotvokal ej blott i pres. (o. delvis pret. part.), utan ock enl. § 58, i pret. ind. plur. Att **ō**-ljudet skulle hafva sin upprinnelse inom de ifrv. verben självfa, förefaller mindre sannolikt. Ett ålderdomligt drag hos Ormsö- och Nuckömålen är, att de gamla nom.- och ack.-formerna i adjektivens starka mask. plur. (med det undantag följande § omtalar) fortfarande hvardera äro i bruk, ehuru visserligen med förändrad funktionsfördelning (sålunda att den förra nu användes predikativt, den senare attributivt, § 1,37 o. 63). Ex.: pred. **haitir** **-ur** [2]) 'heta' : attr. **hait** [3]), jf. isl. nom. *heitir*: ack. *heita*.

§ 65. Om ***Ormsömålet*** särskildt är ej så mycket att säga. Den fallande diftong, hvartill **wä** enl. föreg. § utvecklat sig, lyder här **åi**, t. ex. **håiti** 'hvässa' (: fsv. *hwætia*), **kåild** 'kväll', **kåin** 'kvarn' (: fsv. *kwærn*). Adjektivens attributiva starka mask. sing-form (§ 1,63) har undanträngt den predikativa (§ 1,37), t. ex. attr. o. pred. **swattan** 'svart', jf. Nuckö attr. **swattan** : pred. **swattur**. Inom en särskild klass af adjektiv, de **in**-afledda, har också den attributiva pluralen blifvit en-

---

[1]) Företeelsen återfinnes i Kökar, § 39. Enstaka former af detta slag uppgifvas äfven ur andra balt. mål, t. ex. Rågö-Wichtp. **bōr** 'bar'; jf. äfven Runö **stōd**, Dagö-Gsvby **stiōd** (som dock trol. påvärkats af **giōd** 'gjorde') 'stal'. — [2]) Jf. § 9,20 anm. — [3]) Se 1,49.

rådande, t. ex. attr. o. pred. **ruti**, jf. Nuckö attr. p. 3 g. **ruti** : pred. m. **rutindur**, f. **rutiar**, n. **ruti**. Dessutom utmärker sig språket i det s. k. Västervack — den västligare delen af Ormsö — genom en diftongering, som vokalerna **ä e ö** undergått framför *l*; i allmänhet angifves uttalet till **iå** (stundom dock till **eå**, **iö** l. **iu**). Ex.: **tiå*l*knīv** 'täljknif', **kiå*l*k** 'kälke', **tiå*l*** 'till' (: Östervack **tē*l***), **miå*l*** 'mjöl', **siā*l*** (**siå*l*?**) 'själ'.

§ 66. I ***Nuckömålet*** är den ur **wä** framgångna fallande diftongen (§ 64) **ui** [1]), t. ex. **huiti** 'hvässa' (: fsv. *hwætia*), **kuin** 'kvarn' (: fsv. *kwærn*), **kuild** 'kväll'. Möjligtvis användes dock i en del af området **åi**, liksom på Ormsö. Diftongerna **ai** och **au** (ang. hvilkas uppkomst se § 64) hafva framför geminator och konsonantförbindelser (incl. kons. + kons. **i**) reducerats, den förra till **ä** med ett knappast hörbart efterslag af **i** (**äⁱ**); den senare till **ö**, med ett liknande efterslag af **u** (**öᵘ**), t. ex. **bräⁱdd** 'bredde' (: inf. **brai**), **b*l*äⁱtt** 'blekt' (: mask. **b*l*aikur**), **näⁱtt** 'nötte' (: isl. *nøytta*); **äⁱkiar** 'ök' (pl.; jf. isl. gen. *øykiar*); **b*l*öᵘtt** 'blött' (: mask. **b*l*autur**), **öᵘskār** 'öskar' (: Ormsö **auskar**). Eller lydde diftongerna, då reduktionen inträdde, **äi** och **öu** (jf. § 2,1)? Ej sällan har **ai**, **au** genom utjämning i paradigmet blifvit återinsatt framför geminata eller konsonantförbindelse. Efter **j**-ljud har ursprungligen långt eller (enl. § 1,28 a, b) framför **rn**, **rð** eller **ld** förlängdt **ä** (urspr. l. uppk. af **a** enl. § 1,2) öfvergått till **ā** [2]), t. ex. **giā*d*** 'gärde', **tiān** 'tjäna', **siātt** 'sjätte', **iā*n*** 'järn', **stiān** 'stjärna', **fiā*d*** 'fjärde', **tiāld** 'täcke' (: fsv. *tiæld*). Urspr. **rn** har i ställning efter ett sådant **ā** förlorat sitt **r** redan före utvecklingen af **r**-supradentaler (§ 1,22), t. ex. **spiān** 'spjärna', **stiān** 'stjärna', **tiān** 'hjärna', 'kärna'. Formen **iā*n*** 'järn' beror väl antingen på hsv. inflytande (så säkerl. alternativformen **stiā*n*** 'stjärna')

[1]) Estl.-sv. ordb. skrifver oftast **wi**. — [2]) Om ögg. af **iä** till **ia** i Runömålet se § 67.

eller på oriktig uppteckning eller på att företeelsen ej tillkommer hela Nuckö. — Inskränkt till det egentliga Nuckö — halfön med detta namn — är en öfvergång, efter de i §§ 1,28, 9,4 omtalade förlängningarna, af kort **ö** till **u** i sluten stafvelse framför **r**, ***l*** (eller supradental konsonant); t. ex. **murkur** 'mörk', **mu*tt*** 'mört', **ku*l*k** 'kälke' (: Gsvby **kiö*l*k**), **spu*l*k** 'spjälka' (: Gsvby **spö*l*ki**), **hu*l*matur** 'brokig' (: Gsvby **hö*l*matär**).

§ 67. Återstår så blott den sista länken i den östsvenska dialektkedjan, ***Runömålet.*** Detta har mer än någon annan svensk munart hitom Östersjön gått sina egna vägar. Särskildt vokalismen är i många punkter egendomligt utbildad. Mest påfallande är måhända den diftongering till **ua**, som **å** undergått — såväl där det utvecklat sig ur urspr. **ā** (§ 1,1) som där urspr. kort **a**, förlängdt enl. § 1,28 a, b, eller § 1,60 ligger till grund därför, t. ex. **kruak** 'kråka', **muan** 'måne', **gua*d*** 'gård', **buan** 'barn' (: estsv. etc. **bån**), **huald** 'hålla' (: Ormsö-Nuckö etc. **håld**), **luaggär** 'lång' (: O.-N. etc. **låggur** o. d.), **luand** 'land' (: O.-N. **lånd**), **luam** 'lam' (: O.-N. etc. **låmb**). Ett föregående **v**-ljud har bortfallit, efter hvad det tyckes, t. ex. **uatär** 'våt', **uar** 'vår', **tua** 'två' [1]). De få ord, som förete ett på urspr. **ā** l. **a** återgående **å**, torde alla vara lånade. Vidare representeras urspr. *ǫu* af **åu**, t. ex. **dråum** 'dröm' (isl. *drǫumr*), **dåuär** 'döf' (isl. *dǫufr*), **stråuk** 'strök' (isl. *strǫuk*). Urspr. **ī** och **ȳ** hafva framför ***l***, **r** utvecklat sig till **ū** (framför hvilket **w** bortfallit), t. ex. **fū*l*** 'fila', **sū*l*** 'sila', **hū*l*** 'hvila', **spūr** 'spira', **stūr** 'styre'. Också dift. **äi** — såväl den ursprungliga som den enl. § 9,8 af **öy** uppkomna — har i samma ställning förändrats, nämligen till **ä** + spirantiskt **g**-ljud, t. ex. **dä*yl*** 'dela' (: isl. *deila*), **hä*yl*är** 'hel' (: isl. *heill*) **ä*y*r** 'öra' (: isl. *øyra*). I ordet 'mera', hvars allmänna östsvenska form är **mäir** o. d., kom någon tillämpning af ljud-

[1]) Vendell skrifver **wuatär**, **twa** (men **uatäim** 'våt imma', **uar**).

lagen icke i fråga, emedan det här efter komparativerna på -är (**bätär**, **mindär** etc.) ombildats till **mäiär**. Blott genom antagande af estsv. påvärkan eller af att ifrv. förändring uteblifvit i vissa ställningar synas däremot de ur Runömålet anförda formerna **häilär** 'hel', **läir** 'ler' kunna förklaras — förutsatt att uppteckningarna äro korrekta. Delabialiseringen af **ö** framför *l* har i Runömålet öfverskridit den gräns, innanför hvilken den är genomgående i de baltiska målen (§ 9,8); den har inträdt också där vokalen förlängts enl. § 9,4 (men ej där den förblifvit kort)[1], t. ex. **ēl** 'öl' (isl. *ǫl*), **fēl** 'föl' (isl. *fyl*), **kēl** 'köl' (isl. *kiolr*), **mēl** 'mjöl' (isl. *miol*) — men **tölknīv** 'täljknif', **bölg** 'buk', eg. 'bälg', etc. Äldre **ä** i ställning efter j-ljud — i de flesta fall återgår det på urspr. **a**, jf. § 1,2 — uppgifves merendels motsvaras af **a**. Någon bestämd regel härför har jag ej kunnat upptäcka, men företrädesvis är det fallet, där vokalen efterföljes af *l* eller **r** eller är lång; en noggrannare undersökning af målet skulle måhända undanrödja denna regellöshet[2]. Ex.: **giäd** 'gärde', **hiänn** 'hjärna', **kiarr** 'kärr', **hialp** 'hjälp', **siäl** 'själ' (f.), **tiän** 'tjäna'. — På konsonanternas område äro följande förändringar att märka. Det af urspr. γ enl. § 1,15 uppkomna spirantiska **j**-ljudet har öfvergått till ett halfvokaliskt sådant, t. ex. **taii** 'tagit', **λlaii** 'slagit'. Framför **t** har **l** (men ej *l*, jf. §§ 1,22, 9,3) blifvit λ (tonlöst **l**)[3], t. ex. **haλtär** 'halt', **giλt** 'gylta'. Också **k** uppträder framför **t** i förändrad gestalt, nämligen som **h**[4], t. ex. **täht** 'täkte', **starht** 'starkt', **säght** 'sänkte'. Ett par former, i hvilka **kt** företrädes af **ft**, äro

---

[1]) Delabialisering af **ö** i detta fall har egt rum också i Dagö- och Ormsö-Nuckö-målen, § 62. — [2]) Om ögg. af **iä** till **ia** i Nuckömålet se § 66. — [3]) Så äfven i delar af n. och s. Öbott. och Ålands h:d samt i Nagu, §§ 19, 30, 38, 41. — [4]) Likaså i delar af Pedersöre h:d, ö. Eg. Finl. samt Estl.; §§ 17, 42, 51.

svårligen inhemska på Runö (jf. § 60). Ett af ɡ föregånget ŋ har assimilerats med detsamma, t. ex. **stuaŋɡ** 'stång' (: estsv. etc. **ståŋɡ** o. d.), **riŋɡa** 'ringar' (: estsv. etc. **riŋɡar**); att denna öfverensstämmelse med hsv. skulle bero på invärkan därifrån, är knappast antagligt. En annan ljudlag, gemensam för Runömålet och hsv. (men främmande för Ormsö-Nuckömålen) lärde vi förut känna uti utvecklingen af svarabhaktivokalen **ä** framför stafvelsebildande **r**, *l* (§ 2,2). Så vidt jag vet egendomlig för detta mål är utvecklingen af *γ* mellan två — merendels till följd af *ð*-bortfall enl. § 58 — hiatusbildande vokaler, t. ex. **b***l***ā***γ***u** 'blad' (pl.), **fiä***γ***är** 'fjäder', **mā** *γ***u** 'med (**mā**) henne (**u**)', **knā***γ***u** 'knän', **i***γan* 'eder' (fsv. ack. *iþan*), **sī***γ***u** 'sidan', **brō***γ***är** 'broder'. Dock tyckes kort **a** hafva sammandragits med ett följande **a** till en enda lång vokal, t. ex. **vā** 'vada', kort **a** och kort **ä** med ett följande **i** eller **u** till en diftong, t. ex. **g***l***äi** 'glädja' (: Wichtp. **g***l***ä***ð***i**), **law** 'lada' (: fsv. obl. *laþu*); *γ*-inskott mellan nämda vokaler har sålunda kunnat ega rum blott i nybildningar, yngre än kontraktionen, t. ex. **va***γ***a** 'vadade' (: inf. **vā**), **λlua***γ***as** 'slåss' (**λlua** 'slå'), **tua***γ***ir** 'två' (pred.; = attrib. **tua** + adjekt. pred. plur. mask-änd. -**ir**). Efter de gamla diftongerna samt **ū** synes *γ*-inskottet hafva h. o. h. uteblifvit; likaså efter hvarje annan lång vokal, om den efterföljande vokalen är **i**: i detta senare fall har i stället ett **i** inskjutits, t. ex. **knāii** 'knäet', **b***l***ōiin** 'bloden'. Till följd af utjämning saknas den sekundära konsonanten i många fall, där den vore ljudlagsenlig — t. ex. **siōa** 'sjöar': sing. **siō**; **lōi** 'lodet' : obest. f. **lō** — och anträffas å andra sidan ej sällan utanför de angifna gränserna — t. ex. **λlua***γ* 'slå' (subst.): pl. **λlua***γ***u**; **b***l***ā***γ***ru** 'blåsor': sg. **b***l***ā***γ***är**; **ba***γ***a** 'bada': pret. **ba***γ***a**; **spa***γ***a** 'spade': best. f. **spa***γ***an** (Pret. **ba***γ***a** och best. f. **spa***γ***an** hafva bildats till den ljudlagsenliga inf. ***bā**, resp. obest. f. **spā** — denna kvarlefver ännu i bet. 'spader' — liksom **va***γ***a** 'vadade' till inf. **vā**, jf. ofvan). — Också

i fråga om kvantiteten hafva vi att annotera ett par afvikelser från de öfriga baltiska målen. Att brytningsdiftongen **io**, då urspr. gg följer efter den, ej som i dessa öfvergått till **iå** (jf. § 1,47) -- t. ex. **siōgg** 'sjunga', **λliōgg** 'slunga' — har tvifvelsutan sin grund däri, att den härstädes, men ej där, förlängts (§ 9,11) före nämda öfvergång. Förlängningen af starktoniga korta stafvelser, som utgöra fullständiga ord (§ 9,4), har äfven om slutkonsonanten är en tenuis skett så, att den föregående vokalen blifvit lång[1]), t. ex. **skåt** 'skott' (: isl. *skot*), **kēt** 'kött' (: isl. *kiot*), **spēk** 'späck' (: isl. *spik*), **skēp** 'skepp' (: isl. *skip*). I ett ord, **bit** 'bett', är dock det ursprungliga kvantitetsförhållandet återställdt genom utjämning med de tvåstafviga formerna (jf. § 2,17). Den hos många substantiv förekommande ljudlagsenliga växlingen mellan lång vokal i enstafviga former och kort i två- l. flerstafviga har liksom i Rågö-Wichterpalmålet (§ 54) framkallat analogisk förkortning af lång vokal i vissa tvåstafviga substantivformer, t. ex. **iudu** 'jorden': obest. f. **iōd**; **sulu** 'solen': obest. sg. **sōl**. De ursprungligen på **mb** slutande substantiven hafva generaliserat sin antevokaliska stamform på **-m** (§ 9,2), med uppgifvande af den andra, som bevarat **-mb** (§ 1,79)[2]): **luam** 'lam' (fsv. *lamb*), **duam** 'dam' (fsv. *damb*), **kuam** 'kam' (fsv. *kamber*), **uam** 'våm' (fsv. *vamb*). — Till de mest karakteristiska dragen hos Runömålet hör den grundliga omgestaltning substantivflexionen undergått. Först och främst äro den obestämda pluralens former ersatta genom den bestämda pluralens[3]), t. ex. **hästa** 'hästar, -arne', jf. estsv. obest. f. **hästar**: best. f. **hästa**; **säni** 'söner, -erne', jf. estsv. obest.

---

[1]) Denna behandling af kort vok. + kort tenuis förekommer också i s. Öbott., Sat., Ål. och v. Eg. Finl., se §§ 21, 22. — [2]) Häruti öfverensstämmer Runömålet med Rågö-Wichtp.-målen, om hvilka se § 54. — [3]) Best. plur. har också i Gkby-Nvet. utträngt den obest., se § 18.

f. **sinir sänir**: best. f. **sini säni**. De feminina substantiven uppträda till följd häraf såväl i obest. plur. som i best. plur. med ändelserna **-a** och **-u**, hvilka de tydligen erhållit i konformitet med maskulinerna i st. f. de ljudlagsenliga **-ana**, **-una** (best. pl. **-a**, **-u**: obest. pl. **-ar**, resp. **-ur** = mask. best. pl. **-a**: obest. pl. **-ar**)[1], t. ex. **ēggia** 'ängar, -arna' (estsv. best. pl. **ēggiar**, best. pl. **-ana**); **finu** 'fenor, -orna' (estsv. obest. pl. **finur**, best. pl. **-una**); **kruaku** 'kråkor, -orna' (estsv. obest. pl. **kråkar**, best. pl. **-ana**). De svaga femininernas pluralbildning har antagits af de allra flesta starka — väl efter det de långst. svagas obest. sing. genom ändelsens apokoperande (§ 1,49) likdanats med de senares[2]) — t. ex. **suayu** 'sågar, -arna', **vīku** 'vikar, -arna'. Vidare af de neutrala substantiven, undantagandes några få, som i stället fått det maskulina **-a**; måhända närmast i analogi med de starka femininerna, med hvilka de (efter §§ 1,57, 9,16) i afseende å best. sing. öfverensstämde, t. ex. **skēpu** 'skepp, -en', **snēru** 'snören, -ena'. Slutligen hafva äfven de urspr. konsonantstammarna med stafvelsebildande **r** i obest. plur. — genom att till denna ändelse foga **u** — inträdt i samma stora kategori, t. ex. **bēndru** 'bönder, -erna', **bēkru** 'böcker, -erna'. De starka femininernas likdanande med de svaga har f. ö. ej stannat vid pluralen: äfven best. sing. bilda de med få undantag som dessa (änd. **-a** l. **u**, jf. nedan), t. ex. **nuala** 'nålen', **gäita** 'geten', **skūldu** 'skulden'. Jämväl ett par neutra hafva, hvad best. sing. beträffar, bragts till öfverensstämmelse med de svaga femininerna: **būu** 'boet', **hūu** 'hufvudet' (obest. f. **hū**). — I § 2,6 hafva vi sett, att Runömålet — i olikhet mot den västligare estsvenskan — för adjektivens starka plur. använder endast e n form, den

---

[1]) Best. plur. på **-a[n]** hos st. fem. subst. förekommer också i de nordfinl. dialekterna; se § 7,5. — [2]) Så äfven i Vörå och de åländska ösocknarna, §§ 25, 38.

gamla attributiva. — En egendomlig analogibildning möter oss hos de starka verben af typen 'bära': de hafva i presensstammen utbytt sin rotvokal mot **i**, antagligen efter dem af typen 'binda', med hvilka de hade lika vokal i alla öfriga former (jf. § 58), t. ex. **bira** 'bära', **stiła** 'stjäla'. Genom att också de till I sv. konj. hörande verben i pres. ind. sing. antagit ändelsen **-är** — t. ex. **tałär** o. d. 'talar', **fualdär** 'fållar' — har denna blifvit ett för alla konjugationer gemensamt medel att bilda nämda form (jf. § 9,20 anm.)[1]. — Ett par ålderdomliga drag hos Runömålet återstå ännu att omtala. Urspr. **u** i svagtoniga stafvelser har, åtminstone där det är eller före de i §§ 1,57, 9,16 nämda konsonantbortfallen varit inljudande, icke — som i de flesta baltiska och sydfinländska mål, § 6,1 — differentierats till **u** och **o** (hvaraf enl. §§ 1,7, 9,9 blifvit **a**) enligt den s. k. vokalbalanslagen[2], t. ex. **aksuł** 'axel' (fsv. *axul*), **huggru** 'hungrig' (fsv. fem. *hungrugh*), **ēggu** 'ingen' (fsv. *ængun*), **kunu** 'kvinnan' (fsv. ack. *kununa*). Huruvida nämda lag tillämpats på urspr. slutljudande **u**, därom gifva visserligen de hithörande ordformerna självfva icke besked, enär de enl. § 1,49 förlorat sin slutvokal just där denna i så fall skulle uppträda i förändrad gestalt. Men att så värkligen skett, därpå tyckes ändelsen **-a** i obest. sing. af alla kortstafviga och best. sing. af de flesta långstafviga *ôn*-stammar häntyda, t. ex. **sułа** 'sula' (: estsv. **sułu**), **tiära** 'tjära' (: estsv. **t[i]äru**); **näλla** 'nässlan' (: Nargö **näslun**), **krävita** 'kräftan' (: Nargö **kräftun**). Den enda antagliga förklaringen härpå är nämligen, så vidt jag kan se, att hvardera har ändelsevokalen **-a** i st. f. det ljudlagsenliga **-u** (jf. § 1,62) på grund af analogibildning efter de långstafvigas obest. sing.,

[1]) Detta är också fallet i Rågö-Wichtp.-målet; se § 54. — [2]) Inlj. **u** kvarstår genomgående som sådant jämväl i n. och m. Öbott., i Sat. och på Nargö; se §§ 10, 13, 34, 51.

hvars ändelse, som vid tiden för denna analogibildning ännu skulle kvarstått, till följd af vokalbalans lydt **-a** eller åtm. **-o** [1]). I stället för **u** i svagtoniga stafvelser uppgifves Runömålet ofta, utan någon bestämd regel, visa **å**. Att det emellertid förhåller sig med detta **å** som med det i § 9,7 anm. omtalade, förefaller ytterst sannolikt. — Runö är ock det enda ställe inom det östsv. språkområdet, där det spirantiska **g**-ljudet bibehållits — nämligen för så vidt det ej varit underkastadt de i §§ 1,15, 16, 50, 57, 9,15, 58 framstälda ljudlagarna — t. ex. **luaγär** 'låg' (fsv. *lagher*), **räγn** 'regn' (fsv. *ræghn*), **stiγa** 'stege' (fsv. obl. *stigha*). Några få ord skola i strid häremot hafva explosivt **g**. Såvida denna uppgift har någon annan grund än inkorrekta uppteckningar, är väl hsv. eller estsv. invärkan att antaga.

[1]) Det ligger nära till hands att identifiera de kortstafvigas obest. sing. och de långstafvigas best. sing. på **-a** med den gamla nominativen. Mot ett sådant antagande talar dock, utom oblikformens generaliserande i alla öfriga östsv. mål, äfven best. f. på **-u** hos flertalet kortstafviga sv. femininer, äfvensom ett ord, som bevarar ett omisskännligt spår af ändelsen på ett äldre stadium, nämligen **law** 'lada' (jf. § 58). Ej häller går det an att uppställa en ljudlag, enl. hvilken hvarje urspr. slutljudande **-u** blifvit **-o** och vidare **-a**: jf. pret. plur.-ändelsen **-u**.

Index I.

De förändringar de skilda samnord. ljuden och formerna i första hand undergått, äfvensom de fall där de kvarstå oförändrade i olikhet mot förhållandet i hsv., behandlas i nedan angifna §§ och momm., i hvilka äfven hänvisningar gifvas betr. de fortsatta ombildningar, som de varit underkastade.

1. Vokalerna.

2. Konsonanterna.

3. Kvantiteten.

4. Substantivet.

5. *Adjektivet.*

6. *Verbet.*

7. *Pronomen.*

8. *Adverbet.*

Index II.

Uppgifter, som angå de nedannämda orternas mål, stå att finna på följande ställen:

Nuckö: §§ 1, 2,3—5, 10, 11, 13, 15—17, 5, 6,1, 3, 4, 9, 50, 52, 58—60, 62—64, 66.
Nykarleby: §§ 1, 2,1—14, 16, 17, 3, 4,2—7, 9, 7, 10—15, 20—23.
Närpes: §§ 1, 2,1—15, 17, 3, 4,1—5, 7, 8, 10, 7, 10—12, 21—23, 28—31, 33.
Odensholm, se Nuckö.
Oravais: §§ 1, 2,1—14, 16, 17, 3, 4,1—7, 9, 10, 7, 10—14, 21—25.
Ormsö: §§ 1, 2,3—5, 10, 11, 13, 15—17, 5, 6,1, 3, 4, 9, 50, 52, 58—60, 62—65.
Pargas: §§ 1—5, 6,1, 3, 8, 40, 41, 43.
Pedersöre: §§ 1, 2,1—8, 10—14, 16, 17, 3, 4,2—5, 7, 9, 7, 10—17, 19.
Petalaks: §§ 1, 2,1—15, 17, 3, 4,1, 2, 4—8, 10, 7, 10—13, 21—23, 25, 27—31.
Pojo: §§ 1, 2,1—3, 5—10, 12—17, 3—5, 6,1, 2, 4, 8, 43, 44.
Purmo: §§ 1, 2,1—8, 10—14, 16, 17, 3, 4,2—5, 7, 9, 7, 10—17, 19.
Pyttis: §§ 1, 2,1—3, 5—10, 12—17, 3, 4,1—5, 7—10, 5, 6,1, 2, 4, 8, 9,1, 7, 43, 44, 47, 49.
Pärnå: §§ 1, 2,1—3, 5—10, 12—17, 3, 4,1—5, 7—10, 5, 6,1, 2, 4, 8, 9,7, 43, 44, 47—49.
Pörtom: §§ 1, 2,1—15, 17, 3, 4, 7, 10—13, 21—23, 25, 28—32.
Replot: §§ 1—3, 4,2—7, 9, 10, 7, 10—14, 21—26 (28? 29?).
Runö: §§ 1, 2,2, 4, 6, 10, 11, 15—17, 5, 6,1, 3, 4, 9, 58, 63, 67.
Rågöarna: §§ 1, 2,1—5, 7—17, 5, 6, 9, 50—54, 56, 57.
Saltvik: §§ 1, 2,1—9, 11—15, 3, 4,1—6, 8—10, 7, 21, 28, 35—37.
Sastmola: §§ 1, 2,1—15, 17, 3, 4,1, 3, 7—10, 7, 10, 11, 21, 22, 28, 29, 34.

Svenska landsmålsföreningen i Finland
1892—1894.
(Forts. från pp. 1—50.)

Den år 1892 följda arbetsmetoden var i allo densamma, som iakttagits under föreningens hela tidigare tillvara. På 11 möten antecknades 212 uppslagsord med 89 varianter, hvadan de på sådant sätt åvägabragta samlingarna nu torde innehålla vidpass 11,600 ord af det förra slaget och c:a 11,810 af det senare. (Jfr p. 8!)[1] — Från och med den 13 febr. 1893 har föreningens värksamhet koncentrerat sig i fyllandet af en ny, för den fosterländska kulturen viktig — och, som det visat sig, af den stora allmänheten med uppmärksamhet omfattad — uppgift. På mötet den 7 november 1892 föreslog nämligen ordföranden, professor Freudenthal, *„att föreningen i samband med andra för saken intresserade personer under närmaste framtid, med åsidosättande t. v. af de egentliga dialektuppteckningarna, skulle egna sig åt uppteckande*

---

[1]) I sammanhang härmed och med anslutning till den å p. 16 om Nyland I lämnade uppgiften, må här nämnas att förf. till denna historik under innevarande höst slutfört en vetenskapligt uppstäld „Ordbok öfver det svenska allmogemålet i Nyland“, omfattande öfver 20 tusen „noreenska“ uppslagsord. I och för nämda arbete har bl. a. det rika materialet i Nyland II och IV blifvit siktadt och användt, hvarvid flere hundra nya exempel blifvit med ordboken införlifvade. Mskr. t. v. i författarens ägo.

af sådana i den finländska skriftsvenskan begagnade ord och uttryck, som icke återfinnas i riksspråket i Sverige". Detta förslag diskuterades vidlyftigt och antogs på följande möte, som ägde rum måndagen den 21 nov. s. å. Det program, som f. n. bestämmer mötenas karaktär — de utlysas fortfarande till hvarannan måndag (jfr p. 6!) — är följaktligen: skiljaktigheterna mellan den finländska högsvenskan och riksspråket i Sverige. Dessa skiljaktigheter fördelas på fyra klasser: finlandismer (d. v. s. på svensk språkgrund uppvuxna och till stor del af våra folkmål närda egenheter i det svenska språkbruket i Finland), fennicismer (d. v. s. finska låneord eller vändningar), russicismer (d. v. s. ryska låneord — få till antalet) och sveticismer (d. v. s. ord och talesätt som, hufvudsakligen i nyaste tid, kommit till användning i bildadt tal i Sverige men äro okända här). På 21 arbetsmöten hafva hittils (t. o. m. okt. 1894) 773 hithörande ord och uttryck antecknats, bland hvilka 644 äro finlandismer, 55 fennicismer, 39 russicismer och 35 sveticismer. Vid detta arbete har föreningen bl. a. haft att stödja sig på handskrifna ordlistor, uppgjorda och till arkivet öfverlämnade af fil. mag. J. A. Flinck, agronomen M. v. Essen och fil. mag. frih. G. B. Cronstedt. — För substantiven ha här i allmänhet uppgifvits icke msk., fmn. och ntr. — utan blott den-kön och det-kön.

Samtidigt med inskridandet på detta nya arbetsfält vidtogs äfven en annan förändring. På årsmötet 1893 nedsattes nämligen antalet referenter till två (förut tre: se p. 5, stadgarne § 3). Vid val af sådana fästes numera intet afseende vid landskap. — Förut (p. 6, noten) omnämdes att på årsmötet 1892 bibliotekariebefattningen afskildes från den därmed dittils förenade kassörstjänsten. Föreningens ämbetsmän äro nu altså sex: ordförande, sekreterare, bibliotekarie, kassör och två referenter.

På veckomötet den 17 okt. 1892 lämnade fil. mag. E. Lagus en framställning af den finska föreningens „muurahaiset“ sträfvanden och värksamhet samt riktade, å intendenten dr Th. Schwindts vägnar, till Svenska landsmålsföreningens medlemmar en uppmaning att deltaga i insamlandet af etnografiska ord och uttryck bland landets svenska befolkning. — Den 7 nov. s. å. anmälde stud. (n. m. fil. kand.) A. S. Perklén att till den „svenska etnografiska föreningen“ anmält sig: stud. Perklén och polytekniker A. Åberg för Nyland, studd. Thurman och Montell för Västra Finland samt stud. G. A. Hedberg för Österbotten. Två veckor senare, den 21 nov. 1892, upplyste den samme därom, att lektor K. H. Bergroth blifvit vald till den nya föreningens ordförande. — Enär ifrågavarande filialförening — hon kallar sig „Landsmålsföreningens komité för samlande af bidrag till en svensk etnografisk ordbok“ — vid sina arbeten ej haft någon gemenskap med vår svenska landsmålsförening och icke häller kommunicerat oss närmare detaljer af sin värksamhet (utom i ett kort meddelande till årsmötet 1894), kunna endast få upplysningar därom nu lämnas. Sålunda har hon utarbetat en fullständig plan för hela samlingsarbetet, upptagande sexton särskilda program, nämligen: 1) Boningshuset och dess delar. 2) Uthusen och deras delar. 3) Möbler och husgeråd. 4) Klädedräkten. 5) Hushållsgöromål. 6) Samfärdseln till lands. 7) Samfärdseln till sjöss. 8) Industriella inrättningar. 9) och 10) Handtvärk. 11) Jordbruket och dithörande redskap. 12) Skogsskötsel m. m. 13) Boskapsskötseln och jakten. 14) Fisket. 15) Högtider, idrott och lekar. 16) Kyrka, skola och kommun. — Hittils torde dess värksamhet hufvudsakligen varit inskränkt till insamlande af ord och uttryck hänförande sig till fisket. För inlämnade samlingar, hänförande sig därtill, ha två(?) pris utgifvits. I afsikt att underlätta arbetet, har föreningen

dessutom indelat den svenska bygden i Finland i elfva distrikt (Nyland *3*, Egentliga Finland *3*, Åland *1*, Österbotten *4*). Slutligen bör nämnas att hon på våren 1894 af Svenska litteratursällskapet hugnades med ett anslag, stort 200 mark, att utgå under tre års tid. — Af stor vetenskaplig betydelse, därtill förenad med mödosam forskning, är sålunda dess uppgift. Och bör man kunna hoppas, att, när Svenska landsmålsföreningen en gång återvänder till sitt tidigare, ursprungliga arbetsfält, den allsidiga behandlingen af Finlands svenska munarter då skall fortgå med alt större noggrannhet och ifver.

Den 19 april innevarande år 1894 hade Svenska landsmålsföreningen existerat tjugo år (jfr p. 2!). Med anledning af dagens betydelse uppvaktades på morgonen prof. Freudenthal af en deputation (bestående af doc. Vendell, fil. kand. Ståhl och stud. Perklén), som framförde föreningens tack till dess afhållne ordförande. Dessutom samlade en mängd medlemmar sig till högstämdt, festligt lag i studenthuset på kvällen af samma dag.

På årsmötena hafva följande föredrag hållits: 1892 $^{1}/_{\mathrm{II}}$ — se p. 9!

1893 $^{6}/_{\mathrm{II}}$ af fil. kand. H. Ståhl: *„Frieri- och bröllopsseder i Kronoby socken.“*

1894 $^{12}/_{\mathrm{II}}$ af stud., ministeriiadjunkten G. A. Hedberg: *„Sammanställning af vidskepliga och säregna föreställningar och bruk hos allmogen i Österbotten, särskildt i Oravais och Pedersöre, jämte försök att i någon mån förklara dem.“*

Å veckosammanträden hafva nedannämde föreningsmedlemmar hållit kortare andraganden:

1892: doc. Vendell lämnade $^{14}/_{III}$ en redogörelse för *„tron på alfver och älfvor å Island“*, därjämte i öfversättning uppläsande två hithörande nyisländska sägner; med anledning hvaraf Perklén och Thurman förtäljde om liknande vidskepelse och tro i Nylands och Västra Finlands svenska bygder; doc. Vendell föredrog $^{28}/_{III}$ om *slutartikeln i Pyttis-målet* (enligt sagornas intyg) samt om några andra hittils opåaktade egenheter i nyländskan, $^{11}/_{IV}$ om *det vid Kronoby folkhögskola fortgående landsmålsarbetet“* (enl. bref från skolans föreståndare J. Klockars), $^{17}/_{X}$ *„ort- och personnamn i Pedersöre socken i Österbotten“*, $^{21}/_{XI}$ *„skrock, tydor och vidskepelse från Pedersöre“*, $^{28}/_{XI}$ *„hund-, häst-, katt- och konamn brukade i Pedersöre och Purmo“*; stud. Thurman redogjorde $^{11}/_{IV}$ för „de regler, hvilka i Pargasmålet följas vid användandet af *a såsom infinitivmärke“*, uppläste $^{7}/_{IX}$ en *folkvisa* från Egentliga Finland och redogjorde för *i Nagumålet förekommande folketymologier“*; prof. Freudenthal föredrog $^{25}/_{IV}$ om *„infinitivändelsen i nyländskan“* (närmast med anledn. af Thurmans andr. $^{11}/_{IV}$); stud. Perklén uppläste $^{11}/_{IV}$ två *sagor* på Sjundeåmål.

Under 1893 gjordes intet slikt meddelande.

1894: senatsextrakopisten Th. af Reeth uppläste $^{19}/_{III}$ en af honom värkstäld undersökning om *„orts- och hemmansnamn i Mustasaari socken“*, härpå följde en stunds meningsutbyte, hufvudsakligen mellan föredragaren och fil. mag. Saxén, angående rätta tolkningen af enskilda ortnamn.

Forskningsfärder (se pp. 14—15!) hafva under åren 1892—94 företagits af:

H. A. Vendell sommaren 1892 till Pedersöre och Purmo socknar i Österbotten.

A. Backman sommaren 1892 i Borgå och Mörskom socknar i Nyland, hufvudsakligen för insamlande af sagor.

J. Thurman sommaren 1892 i Nagu (Egentliga Finland).

M. Thors sommaren 1892 i Österbotten för insamlande af sagor m. m. d.

Väl ha forskningsresor i ändamål, som ligga landsmålsföreningen nära, äfven under de senaste somrarne företagits af olika personer, men såsom icke inskrifna i denna vår förening kunna de ej med fog nämnas här.

Följande arbeten, berörande svenska landsmål eller svensk folkdiktning i österväg (jfr pp. 16—18!), hafva utkommit:

Nyland. Samlingar utgifna af Nyländska afdelningen. V A. Nyländska folkvisor, ordnade och utgifna af Ernst Lagus. 2. Helsingfors 1893.

Vendell: Nyländska etymologier. Helsingfors 1892.

Vendell: Pedersöre—Purmo-målet. Ljud- och formlära samt språkprof. Helsingfors 1892. [Ingår i 50:de h:t af F. V. S:s Bidrag.] (Efterföljes än under 1894 af *Ordbok öfver Pedersöre—Purmo-målet;* omfattar c:a 10,200 „noreenska“ uppslagsord, bland hvilka närmare 2,000 för högsvenskan främmande, men icke fullt 200 finska låneord.)

Tidigare ha i majhäftet af Finsk Tidskrift 1890 publicerats: Vendell: Hufvudmotiven i Nylands äldre riddarevisor och romanser. (Föredrag, hållet på landsmålsföreningens möte den $^{18}/_{III}$ 1889; se p. 12!)

E. Lagus: Den svenska folkvisan i Nyland. (i Finsk tidskrift, februari 1888).

Såsom gåfvor ha till arkivet (jfr p. 19!) öfverlämnats följande handskrifter:

G. A. Hedberg: en samling bomärken från Larsmo.

En visbok från Egentliga Finlands yttre skär (af J. Thurman).

Två visböcker, daterade 1825 och 1826, från Österbotten (öfversända af seminariidirektor Z. Schalin).

Dessutom de p. 305 här ofvan nämda ordlistorna öfver finlandismer &c.

På mötena den 19 mars och 2 april 1894 antogos till efterrättelse följande nya (obs. de därförinnan gällande å p. 22)

Utlåningsregler för Svenska landsmålsföreningens i Finland bibliotek.

§ 1.

Hvarje vid Svenska landsmålsföreningen inskrifven medlem är berättigad till erhållande af lån från biblioteket.

§ 2.

Lån kunna abonneras medels enligt gifvet formulär skrifven anhållan mot en afgift af tio (10) penni för hvarje äskadt arbete.

§ 3.

Under läseterminerna utlånas böcker endast åt i staden bosatta medlemmar; och är låntagaren skyldig att på föreningens anhållan inlämna det uttagna arbetet. Under sommarferierna äga äfven medlemmar, som vistas på landet, rättighet att erhålla boklån; *dock böra alla lån vara återstälda såväl den första oktober som till föreningens årsmöte.* Lånen kunna därefter ånyo utgifvas åt förre innehafvaren, ifall de icke blifvit af annan person abonnerade.

§ 4.

Manuskript få icke utan föreningens medgifvande utlånas. Likaledes få ordböcker och andra vid föreningens

sammanträden behöfliga arbeten utlånas endast med bibliotekariens eller föreningens begifvande.

§ 5.

För hvarje lån, hvilket ej inom den föreskrifna tiden till biblioteket återlämnats, plikte låntagaren fem (5) penni för hvarje dag lånet utöfver förfallotiden utestår. Denna plikt beräknas dock icke för längre tid än tre månader, efter hvilken tids förlopp värket anses som förkommet och ersättning för detsamma jämte utestående plikter ofördröjligen af bibliotekarien indrifves. Samma lag gäller ock om bok fördärfvas. Utgör förkommen eller skadad bok del af ett värk, kan låntagaren förpliktas att ersätta hela värket. Är det värk, hvilket af låntagaren bör ersättas, ur bokhandeln utgånget och finnes ej häller någon nyare jämngod upplaga af detsamma att tillgå, bör ersättningen utgå med en förhöjning af boklådspriset, hvilket till sitt belopp bestämmes af föreningen.

Bilaga I.

Föreningens ämbetsmän 1892—1894.

Ordförande: A. O. Freudenthal.
Sekreterare: H. A. Vendell.
Bibliotekarie: G. A. Hedberg.
Kassör: F. Rosberg.
Referenter: 1) under 1892: a) för Nyland: A. S. Perklén.
b) för Egentliga Finland med Åland: J. Thurman.
c) för Österbotten: T. Karsten t. o. m. $^{17}/_{X}$; därefter G. A. Hedberg.
2) under 1893 och 1894 (se p. 305!): a) A. S. Perklén båda åren.
b) J. Thurman v. t. 1893; därefter fröken Elin Maria Frosterus; t. f. under h. t. 1894 T. Karsten.

Bilaga II.

Under åren 1892—1894 inskrifna föreningsmedlemmar.

Berndtson, A. nyl. $^{27}/_{II}$ 1893.
Biskop, L. österb. $^{7}/_{XI}$ 1892.
Cronstedt, G. B. frih., nyl. $^{13}/_{III}$ 1893.
Frosterus, Elin Maria $^{13}/_{III}$ 1893.
Johansson, Hilda $^{21}/_{XI}$ 1892.
Lindelöf, U. L. nyl. $^{21}/_{XI}$ 1892.
Molin, T. nyl. $^{7}/_{XI}$ 1892.
Montell, J. P. vf. $^{7}/_{XI}$ 1892.
Reuter, O. nyl. $^{16}/_{IV}$ 1894.
Wrede, R. A., frih., nyl. $^{30}/_{IV}$ 1894.

Omnämnas bör att äfven personer, som icke tillhöra föreningen, under 1893 och 1894 infunnit sig på hennes möten och deltagit i arbetet.

— — - -

Bilaga III.

Bibliotekets tillväxt under åren 1892—1894.

Cornet, J. Nytt ryskt och svenskt handlexikon. Leipzig 1889.

Dalin, G. Främmande ord i svenska språket. Stockholm 1869.

Finsk Tidskrift, oktober- och december-häftena 1885.

Freudenthal, A. O. Porthan, Finlands första svenska dialekt-forskare. (Öfvertryck ur Sv. Lit. Skts Förh. o. Upps. 6, Helsingfors 1892.)

Larsson, Robert. Södermannalagens ljudlära. [Utgör 12: 2 af Antiqvarisk tidskrift för Sverige], Stockholm 1891.

Linder, N. Regler och råd angående svenska språkets behandling i tal och skrift. Omarbetning af en äldre skrift med samma titel. Stockholm 1886.

Lundell, J. A. Svensk ordlista med reformstavning ock uttalsbeteckning. Stockholm. 1893.

Lyttkens, I. A. och Wulff, F. A. Svensk uttalsordbok. Lund 1889.

Nyland. Samlingar utgifna af Nyländska afdelningen: V A. Nyländska folkvisor, ordnade och utgifna af Ernst Lagus. 2. Helsingfors 1893.

Ordbok öfver svenska språket utgifven af Svenska Akademien. H. 1. Lund 1893. — H. 2. Lund. 1894.

Stadius, Uno o. Hornborg, Guido. Ljus åt vårt folk. Litterärt Album. Stockholm 1892.

Sundén, D. A. Ordbok öfver svenska språket. (I två delar.) Stockholm 1892.

Vendell, Herman. Nyländska etymologier. Helsingfors 1892.

Vendell, Herman. Pedersöre-Purmo-målet. Ljud- och formlära samt språkprof. Helsingfors 1892 (öfvertryck ur F. V. S:s Bidrag h. 50.)

Vendell, Herman. Terminologin i Äldre Västgöta- ock Östgöta-lagarne. Helsingfors 1894.

Wenström, Edm. och Jeurling, Ossian. Svenska språkets ordförråd eller 80,000 inhemska och främmande ord och namn. Visby 1891.

Wranér, Henrik. Gårafolk och husmän. Bilder ur allmogelifvet i sydöstra Skåne. Stockholm 1885.

Dessutom senare utkomna häften af Bidrag, Nyare (se p. 29), Fritzner, Ordbog &c. Omarbejdet Udgave (se p. 33), Ross (se p. 43) och Tamm, Etymologisk svensk ordbok (se p. 47).

Rättelser och tillägg.

Pag. 38 rad 20 och 23 läs: Stockholm
„ 66 „ 8 läs: ock
„ 66 „ 31 „ ijenom
„ 66 „ 31 „ Tjällan
„ 68 „ 19 „ ock
„ 72 „ 8 „ Nyland III
„ 89 „ 1 och 2 „ ock
„ 89 „ 12 „ t. eks.
„ 90, 91, 92 och 93 rad 1 läs: ock
„ 93 rad 11 läs: ock
„ 112 „ 22 „ *handrana.*
„ 118, rad 26 läs: eller blifvit **u** (§§ 10, 25), **a** (§ 9,9) l. **aw åw agw** (§§ 52, 57)
„ „ „ 30 „ till **[i]ö jö** mom. 44, §§ 19, 53, till **je** § 39, till **u**
„ 119 „ 11 „ § 36. Pret.
„ „ „ 19 „ Urspr. kort **e** har i starktonig stafvelse blifvit **ä**.
„ „ „ 22 „ 39; eller jämte föreg. **w**, till **åi ui**, §§ 65, 66.
„ 120 „ 17 „ Kort **o** har i brytningsdiftongen **io**
„ 122 „ 1 „ 34; till **ōw ōv (åuw åuv)**, § 13; till **ugw**, § 57. — En
„ 124 „ 17 „ urspr. ŏ åter
„ „ „ 23 „ 62; ang. ögg. däraf till **k**, § 4,8, och bortfall af detta, § 27.
„ 125 „ 2 „ och momm. 55, 57, §§ 9,14, 60.
„ „ „ 9 „ Ursprungligt kakuminalt **l**

P. 125 rad 14 läs: **ū** och af **äi** till **äy** (§ 67)

„ „ „ 23 „ mom. 56, § 7,3 l. § 66 försvunnit

„ 127 „ 4 „ § 59; om bortfall däraf, § 67. — I

„ 128 „ 7 „ **nakka** o. d. 'nacke'

„ „ „ 24 utgår: och n.

„ „ „ 33 läs: s. 427 ff.

„ 129 „ 13: ²) tilläges, och utgår r. 20.

„ 131 „ 28 läs: annan kvalitet (där

„ 132 „ 19 f. Hvad målen i s. Öbott., Sat., Ål. och v. Eg. Finl. beträffar, behöfver man ej antaga hsv. invärkan för att förklara den korta vokalen framför **gn**: jf. § 28.

„ 133 „ 12 utgår: (urgerm. l. nord.)

„ 135 „ 9 läs: **a** eller **u**, ang.

„ 141 „ 21 **å** förekommer i denna ställning inom Ålands h:d: Kökar **såndär**.

„ 142 „ 12 läs: 2,2, 28, 64

„ 143 „ 24 „ Pörtom och Malaks

„ 145 „ 14 „ **taḷ** o. d. 'tala'.

„ „ „ 24, 25 „ har *y* utvecklat sig till **w**, hvaraf

„ 147 „ 22 „ Om ögg. af **tt** till **ht** se §§ 39, 42. — I st. f.

„ 152 „ 18 „ att den östligare åländskan — den västligare förmår, starkt påvärkad af hsv. som den är, knappast jäfva antagandet att företeelsen är samöstsvensk — bildat

„ 155 „ 2 „ 9,16, [17?] 26

„ 156, not ¹) Gkby-Nvet.-målet använder någon gång formen **dzōl**.

„ 157, r. 25 läs: och Eg. Finl.

„ „ „ 28 „ 25, 51, 63.

„ 159 „ 11 „ 54, 57, 63, 67;

„ „ „ 24 „ äfven om bruket

P. 163	rad 15	läs:	(samt v. Eg. Finl. och fasta Ål.?)
„ 166	„ 12	„	**tīd** o. d. 'dit'
„ 173,	not [5])	„	(etc.?) **gåbbin** 'gubben'
„ 175,	r. 13	„	på fasta Ål., i östligaste Eg. Finl,
„ 184	„ 17	„	**lämm** o. d. 'lämna'
„ 187	„ 30	„	**tåps tups** 'tofs'
„ 188	„ 23, 24	„	språk i de åländska skärgårdssocknarna er-
„ 190	not [3])		Äfven Houtskär **grävin**: de st. femininernas best. sing. ändas på **in** i anslutning till maskulinernas.
„ 198,	r. 24	läs:	Om ögg. af **ē** till **ö**, **iö**, **iä** se § 53. — Såsom
„ 200	„ 28	„	**ö** åter **e**
„ 201	„ 8	„	**ai** (§ 64), **ägi** (§ 57) l. **ä*y*** (§ 67), eller
„ 204	„ 10	„	har halfvokalen **i**
„ 205	„ 24	„	**b*l*ō blåu** 'blod'
„ 211	„ 7	„	**rīk**. Undantag göra de **in**-afledda adjektiven, där tvärtom den maskulina formen segrat öfver den feminina; sål. öfveralt t. ex. fem. sg. **gä*l*in** o. d., motsv. isl. mask. sg. *galinn* — medan isl. fem. *galin* i vissa trakter skulle motsvaras af **gä*l*en -e -i** o. d., enl. §§ 28; 17, 26, 34. Sannolikt
„ 212	„ 16	läs:	hvad Gkby-Nvet.-målet
„ 217	„ 19	„	**lökn löukn** 'löpna'
„ 229	„ 24	„	hvars ändelse hos
„ 253	„ 19	„	hvarest den utvecklat
„ 259	„ 13	utgår:	**rōk** 'dref' (fsv. *rak*)
„ 260	„ 7—9	läs:	proportionen best. plur. mask. **-ana -åna**: sing. mask. **-a[n] -å[n]** = best. plur. fem. **-åna -una**: sing. fem. **-å[n] -u[n]** [2]); t. ex.
„ 274	„ 21	„	på (**-åt**, sedan) **-at**, liksom

Innehållsförteckning.

Pris 5 mark. 300 -

YC172230